III Міжнародна науково-практична конференція

12 грудня 2024 року

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ, ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА ТА ЛІНГВІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

ОРГАНІЗАТОР КОНФЕРЕНЦІЇ:

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ФАКУЛЬТЕТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ, ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА ТА ЛІНГВІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

ІІІ Міжнародна науково-практична конференція

12 грудня 2024 року

ВИДАВНИЦТВО НАДПСУ Хмельницький 2025

УДК 81’06:81’25:82.09]355.45-049.5(082)
А43

Актуальні проблеми сучасної філології, перекладознавства та лінгвістичного забезпечення сектору безпеки й оборони : тези III Міжнародної науково-практичної конференції (Хмельницький, 12 грудня 2024 року). Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2025. 300 с.

А43

У збірнику тез доповідей висвітлюються результати наукових досліджень з актуальних питань сучасної філології та перекладознавства, професійної іншомовної комунікації й лінгвокраїнознавчих аспектів.

Усі матеріали представлені в авторській редакції. Автори несуть безпосередню відповідальність за повноту, їх цілісність та дотримання норм академічної доброчесності.

УДК 81’06:81’25:82.09]355.45-049.5(082)
© Видавництво НАДПСУ, 2025

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова оргкомітету – начальник відділу – головний науковий співробітник науково-організаційного відділу Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького кандидат педагогічних наук, доцент полковник Юрій ДЕМ'ЯНЮК.

Заступник голови оргкомітету – начальник кафедри іноземних мов факультету забезпечення оперативно-службової діяльності Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького доктор педагогічних наук, професор полковник Ігор БЛОЩИНСЬКИЙ.

Члени оргкомітету:

начальник режимно-секретного відділу Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького полковник Олександр КОВАЛЕНКО;

помічник ректора – начальник пресслужби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького пані підполковник Наталія ВАСИЛЕНКО;

начальник відділу зв'язку та інформаційних систем – начальник зв'язку Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького полковник Едуард КОЗІЙ;

доцент кафедри іноземних мов факультету забезпечення оперативно-службової діяльності Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького кандидатка педагогічних наук, доцентка Тетяна СНІЦА;

доцент кафедри іноземних мов факультету забезпечення оперативно-службової діяльності Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького докторка філософії з філології, доцентка Олена ЯНКОВЕЦЬ;

старша наукова співробітниця відділення наукової, науково-технічної діяльності та інтелектуальної власності науково-організаційного відділу Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького кандидатка наук з державного управління Ілона ЯРМОЛИНСЬКА;

секретарка організаційного комітету – старша викладачка кафедри іноземних мов факультету забезпечення оперативно-службової діяльності Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького докторка філософії з філології Ірина БАСАРАБА.

Шановні учасники конференції!

Вітаю вас з початком роботи ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції “Актуальні проблеми сучасної філології, перекладознавства та лінгвістичного забезпечення сектору безпеки і оборони”.

Принагідно варто зазначити, що основними завданнями нашого наукового заходу є:

об’єднання зусиль вчених і практиків для активного обговорення й ефективного вирішення проблем сучасної філологічної науки в умовах воєнного стану;

визначення шляхів подальшого розвитку перекладознавства та термінознавства.

Усвідомлюю, що спільними зусиллями ми можемо здійснити комплексний аналіз проблемних питань лінгвістичного забезпечення сектору безпеки і оборони та запропонувати нові, ефективні способи їх вирішення.

Сподіваюся, що виконання завдань конференції сприятиме міжнародній співпраці України у науковій сфері, розширить доступ до необхідних ресурсів та інформації.

Переконаний, що висвітлення, поширення й популяризація наукових підходів досвідчених фахівців у галузі філології, перекладознавства та суміжних сфер сприятимуть зміцненню інтелектуального потенціалу нашої країни.

Ще раз вітаю всіх учасників конференції та бажаю творчого натхнення, плідної праці, нових наукових здобутків!

СЛАВА УКРАЇНІ!

Заступник ректора (проректор) з наукової роботи
Національної академії Державної прикордонної
служби України імені Богдана Хмельницького
доктор педагогічний наук, доцент полковник Сергій БІЛЯВЕЦЬ

СЕКЦІЯ № 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

SECTION # 1. TOPICAL ISSUES OF MODERN PHILOLOGY AND TRANSLATION STUDIES

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МАНІПУЛЯЦІЙ У ДИСКУРСІ

Світлана БАРАНОВА
Анастасія МАЦУЄВА

Сумський державний університет,
м. Суми, Україна

У вивченні дискурсу одним із найважливіших аспектів є контекст або ситуація. Це пояснюється тим, що спілкування, крім вербалізації, охоплює безліч допоміжних факторів, одним із яких є ситуаційне орієнтування. Контекст впливає на сприйняття і розуміння висловлювань, оскільки він надає необхідну інформацію для інтерпретації сказаного. На сьогодні виявлено існування різних типів дискурсу, серед яких публіцистичний, політичний, повсякденний (побутовий), педагогічний (освітній), релігійний, науковий, медичний, гумористичний та ритуальний. Кожен з цих типів має свої специфічні характеристики і особливості, які впливають на його структуру та зміст.

Контекст як ключовий аспект дискурсу є середовищем реалізації маніпулятивних стратегій. Існують відмінності між маніпуляцією взагалі та мовленнєвою маніпуляцією зокрема. Маніпуляцію визначають як специфічний вид психологічного впливу, який реалізується настільки досконало, що призводить до прихованого спонукання іншої людини діяти відповідно до намірів, які не співпадають з її реальними бажаннями. Вона в основному використовує психологічний вектор впливу, тоді як мовленнєва маніпуляція спирається на лінгвістичний вектор. Під маніпуляцією також розуміють взаємодію між людьми, у процесі якої маніпулятор свідомо намагається контролювати поведінку жертви для досягнення своїх прихованих цілей. Така взаємодія містить психологічні прийоми, що дозволяють маніпулятору впливати на емоційний стан та поведінку співрозмовника.

Маніпуляція може виступати в різних сферах життя – від особистих взаємин до політичних і соціальних контекстів. У сучасному світі, де інформація активно циркулює через різні канали, такі як засоби масової інформації, соціальні мережі та реклама, маніпуляція стає особливо актуальною темою для вивчення. Вона може мати як позитивні, так і негативні наслідки, залежно від намірів маніпулятора і сприйняття маніпульованої особи.

Маніпуляція і мовленнєва маніпуляція – це поняття, які, хоча й мають схожі елементи, не є абсолютно тотожними. Мовною маніпуляцією називається використання різних мовних засобів, які часто вступають у активну взаємодію з паралінгвістичними елементами.

Це створює ефективний механізм психологічного впливу на адресата, спрямований на приховане укорінення певних настанов або ідей у психіці слухача [1]. Мовленнєва маніпуляція – вплив на людину за допомогою мовлення і супутніх мовленню невербальних засобів для досягнення цілей, поставлених мовцем. Її феномен можна розглядати як складний вид мовленнєвої діяльності, що містить суб'єкт, одиницю, спосіб, засіб, продукт і результат реалізації [2]. Вона може включати різноманітні стратегії, такі як ілокутивні акти, стилістичні прийоми, використання емоційно забарвлених слів, а також контекстуальні підказки, які допомагають досягти бажаного ефекту. Мовленнєву маніпуляцію, також відому як мовленнєвий вплив, часто ідентифікують з маніпулюванням або розуміють як обман, сугестію чи персуазивність.

Мовленнєву маніпуляцію пов'язують із двома факторами – лінгвістичним та екстралінгвістичним. Лінгвістичний фактор є аспектом, що відображає змінне сприйняття дійсності, яке виявляється у словниковому складі мови. Він базується на вербальній маніпуляції свідомістю, що означає, що саме мова стає інструментом, за допомогою якого відбувається вплив на психіку людини. У рамках цього фактора можна виділити кілька ключових елементів: квазисинонімія, навмисна двозначність і неоднозначність площини змісту. Екстралінгвістичний фактор, з іншого боку, відображає соціальний контекст, у якому відбувається комунікація. Він включає в себе різноманітні семіотичні, психологічні, етнокультурні, соціальні, когнітивні та інші аспекти взаємодії. Наприклад, соціальний контекст може визначити, як певні слова або фрази сприймаються різними групами людей, ураховуючи їхній культурний та соціальний досвід. Психологічні фактори, такі як емоційний стан учасників комунікації, також можуть впливати на сприйняття повідомлення.

Лінгвістичні та екстралінгвістичні фактори взаємодіють між собою, створюючи складну мережу впливу на свідомість людей. Аналіз цих факторів є необхідним для розуміння того, як мова може використовуватися

для маніпуляції, а також для вивчення способів, якими соціальний контекст формує наше сприйняття і розуміння дискурсу.

Психологічні характеристики, з якими працює маніпулятор, охоплюють марнославство, зосередженість, жалісливість, пригніченість, розгубленість, нерішучість, ейфорію, азартність, жадібність, хвастощі. Кожна з рис може стати інструментом для маніпуляцій, оскільки вони відкривають можливості для впливу на людину. Наприклад, маніпулятор може підсилити відчуття невпевненості жертви, щоб вона легше підпорядкувалася його впливу або приймала рішення, які відповідають інтересам маніпулятора.

Маніпулятори активно використовують шаблони, ефекти ілюзії сприйняття, стандарти поведінки, стереотипи сприйняття і поведінки. Ці елементи служать засобами впливу, які можуть переконливо сформувати уявлення про ситуацію, зазвичай на користь маніпулятора. Наприклад, використання стереотипів може спростити процес переконання, оскільки люди схильні сприймати інформацію в рамках уже наявних уявлень і соціальних норм [3].

Отже, маніпуляція є складним і багатогранним процесом, що поєднує в собі психологічний вплив, мовні стратегії та соціальний контекст. Розуміння як дискурсу, так і маніпулятивних стратегій є важливим у сучасному спілкуванні й необхідним для розвитку критичного мислення, що дозволяє людям стати більш свідомими споживачами інформації та

розпізнавати й протистояти впливам, що є важливим елементом інформаційної безпеки в сучасному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Матушевська Н. В. Мовна маніпуляція як різновид маніпулятивного впливу. Матеріали онлайн-конференції “Актуальні проблеми сучасної лінгвістики та методики викладання мови і літератури”, 2016. URL: http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/20415.

2. Труба Г. М., Гречка С. А. Теоретичне обґрунтування сутностіпоняття “мовленнєва маніпуляція” у політичному дискурсі. Вісник ОНУ. Сер.: Філологія, 2020. 89–96.

3. Чік Л. Засоби мовного маніпулювання у сучасних ЗМІ. Літературний процес: методологія, імена, тенденції. 2015. № 5. вилучено із https://litp.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/143.

IDIÓMY V SLOVENČINE A ICH POUŽÍVANIE V ODBORNEJ ČINNOSTI

Darja BAČYNSKÁ
Oľha CHAMAZIUKOVÁ

Národná akadémia Štátnej pohraničnej služby Ukrajiny Bohdana Chmeľnyckého Mesto Chmeľnyckyj, Ukrajina

Slovenčina je jedným z najzaujímavejších a najnáročnejších slovanských jazykov. Má veľa spoločného s ukrajinčinou, ale zároveň sa od nej líši natoľko, že jej učenie spôsobuje určité ťažkosti. Slovenský jazyk je bohatý na ustálené výrazy, frázy a idiómy. Používanie idiómov dodáva reči expresivitu a emocionálnu intenzitu, čím ju robí živšou a jedinečnejšou. Znalosť idiómov je dôležitým aspektom ovládania jazyka, pretože nám pomáhajú lepšie pochopiť myšlienky a pocity rodených hovoriacich, čo nám umožňuje presnejšie a expresívnejšie sa vyjadrovať.

Čo sú to idiómy? Idiómy sú ustálené výrazy, ktorých význam nemožno odhadnúť z doslovného prekladu jednotlivých slov. Napríklad fráza „Byť za vodou“ (бути за водою) neznamená, že niekto je pri vode, ale označuje, že daná osoba dosiahla úspech alebo sa nachádza v priaznivom postavení. Je podobný ukrajinskému výrazu „плавати, як риба у воді“ (plávať ako ryba vo vode), ale v slovenčine má trochu iný význam. Idiómy sú dôležitou súčasťou slovenčiny, pretože dodávajú reči kolorit a jedinečnosť [1].

Učenie sa idiómov má mnoho výhod. Pomôžu vám spestriť reč, urobiť ju expresívnejšou a zaujímavejšou. Idiómy vám pomôžu lepšie pochopiť kultúru a zvyky rodených hovoriacich a zlepšiť si slovnú zásobu. Používanie idiómov vo vašom prejave tiež ukáže vašu vysokú úroveň znalosti. Používaním ustálených výrazov v slovenčine budete môcť presnejšie vyjadriť svoje myšlienky a emócie.

Idiómy sú výrazy, frázy alebo ustálené slovné spojenia, ktoré vznikli ako výsledok kultúrnej a jazykovej výmeny medzi susednými národmi, v tomto prípade medzi Slovákmi a susednými národmi, ako sú Ukrajinci, Česi, Maďari a Poliaci. Môžu mať podobnú formu alebo význam v oboch jazykoch a odrážajú historickú blízkosť alebo vzájomné pôsobenie [2].

Tu je niekoľko príkladov slovenských idiómov:

“Kto chce kam, pomôžme mu tam” – je slovenské príslovie, ktoré má podobný význam ako ukrajinský výraz “хто куди хоче, туди й дорога“ (Kto chce kam, tadiaľ ide aj cesta). Vyjadruje postoj, že každý si svoju cestu vyberá sám;

“Držať palce” – držať palce pre šťastie, veľmi podobné ukrajinskému výrazu “тримати кулачки” (držať vačku), čo znamená priať si úspech alebo podporu;

"Mať maslo na hlave" – znamená mať vinu alebo hriechy. V nemčine existuje podobný výraz („Butter auf dem Kopf haben"), ktorý sa do slovenčiny dostal pravdepodobne nemeckým vplyvom, ale významovo je tiež podobný ukrajinským výrazom pre pocit viny.

Idiómy v slovenčine sú zvyčajne zmesou rôznych jazykových vplyvov a kultúrnych prvkov. Sú dôležitou súčasťou nielen jazyka, ale aj spoločnej kultúrnej skúsenosti národov, ktoré vedľa seba dlhodobo žijú.

V odbornej činnosti zohrávajú dôležitú úlohu, pretože pomáhajú živšie a emotívnejšie vyjadriť význam, čím sa komunikácia stáva živou a zrozumiteľnou. V mnohých profesiách idiómy umožňujú vyjadriť určité nuansy alebo situácie bez toho, aby ste sa museli uchyľovať k dlhému vysvetľovaniu. Napríklad v ukrajinčine v manažmente a podnikaní idiómy pomáhajú zdôrazniť význam efektívnej práce a strategického myslenia: „кинути виклик" (vyzvať) znamená prijať náročnú úlohu, „бути на одній хвилі" (byť na jednej vlne) znamená porozumieť a dohodnúť sa s tímom a „брати бика за роги" (chytiť býka za rohy) znamená rozhodné konanie v zložitej situácii čiže prekonať strach [4, 5].

Slovenskí pohraničníci by mohli pri svojej práci používať tieto frázy. Nielenže obohacujú jazyk o obraznosť, ale pomáhajú aj vyjadriť určité emócie, hodnotenia alebo reakcie v náročných situáciách, s ktorými sa pohraničníci stretávajú:

1. „Mať oči na stopkách" (мати очі на ніжках) znamená byť veľmi pozorný a ostražitý. Tento výraz sa dobre hodí pre príslušníkov pohraničnej služby, pretože musia byť neustále v strehu a dávať pozor na ľudí a tovar prekračujúci hranice;

2. „Mať nos na niečo" (мати нюх на щось) znamená mať intuíciu alebo vnútorný pocit niečoho podozrivého alebo neobvyklého. Tento výraz je ideálny pre situácie, keď pohraničník zistí niečo podozrivé alebo má pocit, že niečo nie je v poriadku;

3. „Držať niekoho na uzde" (тримати когось на вуздечці) znamená kontrolovať alebo držať niekoho v rámci určitých pravidiel. To môže zahŕňať zadržiavanie alebo kontrolu osôb na hraniciach;

4. „Dostať niekoho na horúcu stoličku" (посадити когось на гаряче крісло) znamená dostať niekoho do ťažkej alebo náročnej situácie. Môže ísť o výsluchy alebo previerky, pri ktorých sa skúša čestnosť alebo oprávnenosť osoby;

5. „Strážiť ako oko v hlave" (охороняти як зіницю ока) znamená starostlivo chrániť alebo strážiť niečo veľmi dôležité. Pohraničníci môžu tento výraz použiť, keď ide o ochranu štátnych hraníc;

6. „Myslieť na zadné vrátka" (думати про задні двері) znamená mať náhradný plán alebo únikovú cestu. V kontexte hraničnej kontroly to môže opisovať opatrnosť a pripravenosť na nepredvídané situácie;

7. „Byť na vážkach“ (бути на вагах) znamená váhať alebo nebyť si istý rozhodnutím. Môže sa použiť v situáciách, keď si príslušník pohraničnej služby nie je istý svojím ďalším postupom [6].

Teda idiomatické výrazy sú dôležitou súčasťou každého jazyka a odrážajú kultúrne a historické charakteristiky krajín. Štúdium idiómov pomáha prehĺbiť pochopenie kultúrnej rozmanitosti medzi krajinami a prispieva k zlepšeniu medzinárodnej komunikácie a kultúrnej výmeny. Keďže každý jazyk má svoje vlastné jedinečné idiomatické výrazy, učenie sa idiómov z rôznych jazykov môže pomôcť obohatiť vašu slovnú zásobu a zlepšiť vaše komunikačné schopnosti.

Okrem toho je štúdium idiómov v lingvistike dôležitou a zaujímavou témou. Umožní vám lepšie pochopiť kultúrne charakteristiky jednotlivých jazykov a ich obyvateľov.

Zoznam bibliografických odkazov

1. Vasylenko I. O., Strutynská I. IU. Lexikálna idiomatika ako interkultúrny fenomén. Vedecké poznámky. Séria: pedagogické vedy. Kyjiv : NPUD, 2014. Str. 24–34.

2. M. I. Lytvynenko. Slovník idiomatických výrazov ukrajinského jazyka. Kyjiv : Logos, 2006.

3. I. R. Vychovanec. Úvod do ukrajinskej frazeológie. Kyjiv : Vedecká Myšlienka, 1993.

4. Bilousenko P. Y. Štylistika ukrajinského jazyka. Kyjiv : Vyššia škola, 2004.

5. Fernando C. Idioms and Idiomaticity. Oxford : Oxford University Press, 1996.

6. Longman Dictionary of Idioms. Pearson Education, 2002.

МЕТАФОРА ЯК ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЇ ДЛЯ ВПЛИВУ НА ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ

Ольга БЕВЗ
Ірина КУСТОВСЬКА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Метафора є важливим інструментом у мові, за допомогою якого можна не лише описувати нові чи будь-які абстрактні поняття, але й ефектно відображати більшість елементів навколишнього світу. Як засіб перенесення значення базується на порівнянні, яке допомагає висвітлити зв'язок між поняттями, що, на перший погляд, можуть здаватися далекими один від одного. Через метафору уявляються абстрактні ідеї в більш конкретних і зрозумілих формах, більш доступних для сприйняття. Така форма відтворення реальності дозволяє не лише краще зрозуміти сутність деяких нових більш складніших понять, але й побачити світ у новому форматі.

Наприклад, коли говорять "час летить" ("time flies"), не мають на увазі буквальний політ, а лише саму ідею швидкоплинності часу. Метафора дозволяє виразити поняття, які важко описуються в лінійній формі: почуття, емоції, абстрактні концепції, що часто використовуються у мистецтві, літературі, політичному мовленні, рекламі та навіть науковому дискурсі, допомагаючи зрозуміти складні процеси та феномени. До того ж метафори уможливлюють розкриття багатогранності життя, змінюючи наше бачення і загалом навіть впливаючи на культуру та суспільні уявлення. Зокрема використання метафор у наукових текстах полегшує розуміння технічних процесів, а в літературних працях підсилює емоційний вплив на читача.

Американські дослідники Джордж Лакофф і Марк Джонсон у своїй праці "Metaphors We Live By" зазначають, що метафори не тільки прикрашають мову, але й впливають на наш спосіб мислення. Вони пропонують концепцію метафори як когнітивного інструменту, який допомагає структурувати наші знання про світ. Наприклад, коли думаємо про суперечку як про війну "боротися за правоту" ("fight for the truth"), "виграти суперечку" ("win an argument"), це впливає на те, як ми сприймаємо обговорення і може визначати наше ставлення до них. В їхніх дослідженнях доводиться, що метафори мають глибокий вплив на людські думки, оскільки використовуються для структурування абстрактних понять через конкретні і зрозумілі образи. До прикладу, концептуальна метафора "життя – це подорож" ("life is a journey") відображає ідею про те, що життя має напрям, мету, перешкоди та кінцевий пункт, і це допомагає осмислювати складнощі та невизначеність життєвого шляху, побачити його як процес, який ви-

магає зусиль, досягнень і відкриттів. Ще одна концептуальна метафора – "час – це гроші" ("time is money") вкорінює ідею про ресурсність часу, який може "втрачатися" ("be lost"), "витрачатися" ("be spent") чи "економитися" ("be saved"). Використання метафори як когнітивного інструменту не лише впорядковує наші уявлення, але й формує певні суспільні норми та очікування щодо ставлення до часу в сучасному надзвичайно конкурентному суспільстві. Метафора допомагає організувати своє власне розуміння абстрактних категорій, таких як час або якісь емоції, надаючи їм конкретних властивостей.

Метафора відіграє ключову роль у формуванні культурних уявлень та соціальних норм, слугуючи у комунікації засобом створення образів, які збагачують мовлення, полегшують розуміння між людьми, та, завдяки своїй універсальності, дозволяє уникати довгих пояснень, оскільки образ сприймається інтуїтивно.

Метафора є важливим засобом комунікації, особливо у публічних виступах, політичному мовленні та рекламі, де часто є необхідність донести ідею емоційно та швидко. Завдяки своїй здатності викликати асоціації та створювати образи, вона робить повідомлення таким, що більше запам'ятовується, емоційно насиченим та переконливим.

У політичному дискурсі метафори використовуються для пояснення складних політичних концепцій, впливу на громадську думку та формування суспільних цінностей. У політиці часто вживається метафора "національний організм" ("national organism"), яка зображує державу як живу істоту, де громадяни є "клітинами" ("cells") чи "органами" ("organs"). Політичні метафори часто стають основою для формування суспільних уявлень. Наприклад, метафора "війна з тероризмом" ("war on terrorism"), введена в соціум після подій 11 вересня 2001 року, створила уявлення про тероризм як невидимого ворога, проти якого треба вести "битву" ("battle"), що формує у суспільстві уявлення про необхідність захисних заходів і виправдовує дії уряду в цьому напрямку.

Економічні метафори, такі як "економічне зростання" ("economic growth") або "стагнація" ("stagnation"), створюють уявлення про економіку як живий організм, який може "розвиватися" ("to develop") або "захворіти" ("to fall ill"). Це має вплив на соціальну політику, підсилюючи ідею про те, що економічні процеси є природними і мають біологічний характер, хоча насправді економічна діяльність є результатом суспільних рішень та взаємодій. Економічні кризи часто описують через метафори стихійних лих, наприклад "цунамі" ("tsunami"), "буря" ("storm"), які навіюють думки про неминучість і неможливість спрогнозувати такі події. Політики використовують такі метафори, щоб зняти відповідальність за певні дії та перекласти провину на "непередбачувані зовнішні сили".

Метафори у промовах допомагають зробити складні поняття більш доступними та близькими аудиторії. Використовуючи їх, промовці прагнуть викликати в слухачів емоційний відгук, підсилити певний меседж, краще з'єднатися зі слухачами, зосередити увагу аудиторії на знайомих їй образах, які підсилюють спільні емоції чи переконання. Наприклад, використання в політиці метафори "будування мостів" ("building bridges") символізує єдність, прагнення до миру та компромісів.

Метафори у рекламі також допомагають формувати образ бренду та часто використовуються для створення асоціації товару або послуги з позитивними рисами. До прикладу, автомобіль може бути представлений як "звір" ("beast"), як символ швидкості та потужності або "вірний компаньйон" ("reliable companion"), як символ надійності та безпеки. Це допомагає емоційно прив'язати споживачів до продукту і створити враження, що товар має цінні якості. Наприклад, компанія Apple часто використовує метафору інновацій та креативності, що робить її продукцію асоціативно пов'язаною з високою технологічністю і стильним дизайном. Саме завдяки цьому бренди можуть створити образ, який вирізняє їх з-поміж конкурентів.

Метафора – це не просто мовний засіб, а фундаментальний елемент нашого мислення, що допомагає глибше осмислити світ і структурувати уявлення про нього. Проникаючи в усі сфери життя, від повсякденної комунікації до науки, літератури та мистецтва, створюючи багатий і різноманітний простір для вираження думок та ідей, складні концепції стають більш зрозумілими, а абстрактні поняття – ближчими й доступнішими для кожного. Метафора посилює емоційний вплив інформації, дозволяючи краще донести основну суть і викликати відгук у слухача чи читача, формує наше сприйняття реальності, впливає загалом на суспільні норми та цінності.

Список використаних джерел

1. Куньч З. "Образність мовлення як ознака культури мови (на прикладі метафори)". Український смисл : науковий збірник за редакцією д. філол. н., проф. І. С. Попової. Дніпропетровськ, 2018. https://ena.lpnu.ua/items/3c9dcf3d-4e9b-4604-8585-4677b3f5e045/full (дата звернення 10.11.2024).

2. Ferrari, F. Metaphor and Persuasion in Strategic Communication: Sustainable Perspectives. 1st ed., Routledge, 2018. https://www.researchgate.net/publication/328241194_Metaphor_and_Persuasion_in_Strategic_Communication_Sustainable_Perspectives (дата звернення 10.11.2024).

3. Kövecses Z. Where Metaphors Come From: Reconsidering Context in Metaphor. Oxford University Press, 2015. w.researchgate.net/publication/329131163_Zoltan_Kovecses_Where_Metaphors_Come_From_Reconsidering_context_in_metaphor_Oxford_Oxford_University_Press_2015_Pp_xiii-197_ISBN_978-01-9022-486-8 (дата звернення 10.11.2024).

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ПОЛЬСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ

Юлія БЕРЕЗОВСЬКА
Олена ЛЕСИГАНИЧ
Ванда МИЧКОВСЬКА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Сучасна польська літературна мова переживає динамічні зміни, що є результатом глобалізації, технологічного прогресу та впливу різноманітних соціальних чинників. Ці процеси мають значний вплив на лексику, граматику та стилістичні особливості мови. У цьому контексті вивчення сучасних тенденцій польської літературної мови є важливим для розуміння розвитку польської культури, а також комунікативних потреб сучасного суспільства. На тлі цих тенденцій виокремлюються кілька ключових змін, таких як збагачення мови запозиченнями, вплив інтернет-культури на мовні структури, а також підвищення уваги до інклюзивної та гендерно нейтральної мови.

Важливо зазначити, що вплив англійської мови є однією з основних тенденцій, яка активно виявляється в польській літературній мові. Зокрема запозичення з англійської не обмежуються лише спеціалізованими галузями, як це було раніше, а й проникають у повсякденну лексику та вирази. Вони спостерігаються в мові ЗМІ, реклами, молодіжної культури і навіть у професійному мовленні. Поява таких слів, як “weekend”, “manager”, “startup”, а також використання англіцизмів у технологічній, фінансовій та медіасфері підкреслюють важливість англомовного впливу на польську мову.

Окрім англійських запозичень, польська мова збагачується новими словами і від інших мов. Наприклад, запозичення зі східноєвропейських мов підкреслюють зв’язки Польщі з сусідніми країнами, що особливо актуально на рівні культурного обміну та регіонального співробітництва. Однак не меншу роль відіграють і тенденції до скорочення мовних конструкцій. В умовах швидкого темпу життя польська мова дедалі частіше використовує скорочення і абревіатури, які дозволяють передавати інформацію швидко і компактно. Особливо це помітно у молодіжному сленгу та онлайн-спілкуванні, де слова скорочуються для економії часу. Наприклад, фрази типу “dzięki” замість “dziękuję” або “spoko” замість “spokojnie” є типовими для розмовної мови. Ця тенденція також підкреслює інформалізацію мови, яка поступово втрачає строгість і офіційність навіть у літературному контексті. Інтернет-культура справила величезний вплив на польську літературну мову, сприяючи появі нових форм комунікації та нових стилістичних

особливостей. Онлайн-спілкування у соціальних мережах, чатах, форумах стимулює використання неформальних виразів, емотиконів та інших елементів, які раніше не вважалися частиною літературної мови. Такі нові форми вираження не лише розширюють польську мову, але й змінюють спосіб, яким люди взаємодіють один з одним. Це помітно впливає на стиль письмової мови, яка стає дедалі неформальнішою і включає елементи розмовного стилю навіть у текстах офіційного або літературного характеру. Інтернет-культура також сприяє розвитку нового типу мовлення, який можна назвати "мережевою польською". Він характеризується своєю лаконічністю, використанням сленгу, а також специфічних слів, пов'язаних з інтернет- технологіями і цифровою культурою, таких як "postować" (розміщувати повідомлення), "lajkować" (ставити "лайк") і "hejtować" (критикувати). Інклюзивність та гендерна нейтральність стають все більш значущими аспектами польської літературної мови [1, с. 50].

У сучасному суспільстві зростає усвідомлення необхідності використовувати гендерно-нейтральні форми, що є наслідком боротьби за рівність і визнання різноманітних соціальних груп. Це породжує зміни в граматиці та лексиці, наприклад, використання гендерно нейтральних закінчень для позначення професій та титулів. Спроби створення мовних форм, які не вказують на стать, як-от "pracownik/pracowniczka" або навіть "pracownice" як універсальний термін, є частиною загальної тенденції до зменшення акценту на гендер у мові. Усе більше польських авторів, журналістів і публіцистів звертаються до нейтральної мови, що також впливає на літературну польську мову, роблячи її більш інклюзивною та відкритою. З іншого боку, зростає потреба в захисті автентичності польської мови. Деякі мовознавці та діячі культури піднімають питання збереження традиційного словника і граматики польської мови. Вони виступають за обмеження кількості запозичень і популяризацію рідної лексики, підкреслюючи, що надмірна кількість іноземних слів може призвести до втрати національної самобутності польської мови. Це викликає дискусії про те, як зберегти баланс між відкритістю до нових мовних явищ і збереженням національних особливостей [2, с. 45].

Загалом сучасні тенденції у польській літературній мові відображають глибокі зміни, що відбуваються в суспільстві, культурі та технологіях. Вплив англіцизмів, розвиток інтернет-культури, інклюзивність і гендерна нейтральність, а також прагнення до захисту автентичності мови є лише деякими з факторів, що визначають сучасний стан польської літературної мови. Ці процеси показують, що польська літературна мова продовжує еволюціонувати, відображаючи зміни у світогляді та потребах польського суспільства.

Отже, сучасна польська літературна мова стрімко розвивається, що є наслідком впливу суспільства та культури. Основні виклики включа-

ють широке використання англіцизмів у повсякденному житті, зростання впливу інтернет-культури з її сленгом та неформальними виразами, широке використання абревіатур і неофіційного стилю, що робить мову більш розмовною. Збільшується цікавість до вивчення гендерно нейтральних форм для професій і звань, що відображає прагнення до інклюзивності. Як результат зростає бажання захищати автентичність польської мови та підтримувати її культурну самобутність. Ці явища демонструють, як польська мова розвивається, зберігаючи рівновагу між інноваціями та традиціями. Це свідчить про те, що польська літературна мова активно адаптується до змін у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Bartmiński J. Polska literatura współczesna i język literacki w XX wieku. Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2002. C. 45–68.

2. Skubalanka T. Styl współczesnej polszczyzny: Wprowadzenie do badań nad językiem literatury. Lublin : Wydawnictwo UMCS, 2018. C. 41–60.

ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ПОСЛІДОВНОГО ВІЙСЬКОВОГО ПЕРЕКЛАДУ У КОНТЕКСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА З КРАЇНАМИ НАТО

Артур БУНЕЧКО
Роман БАЧИНСЬКИЙ

Київський інститут Національної гвардії України,
м. Київ, Україна

Актуальність теми послідовного військового перекладу у контексті співпраці з країнами НАТО визначається в межах тісної співпраці на фоні повномасштабного вторгнення росії в Україну. Метою та завданням дослідження є вивчення практичного досвіду послідовного перекладу навчальних занять з іноземними інструкторами та визначення актуальних проблем, з якими стикаються військові перекладачі під час такої діяльності, та як професійна підготовка перекладача впливає на якість, кількість та швидкість засвоєння матеріалів курсу слухачами.

Послідовний переклад – це вид усного перекладу, за якого перекладач перекладає окрему логічно закінчену фразу або відрізок мовлення після її вимовляння оратором під час спеціально відведеної паузи [1, с. 133]. У військовій сфері цей вид перекладу застосовується під час робочих зустрічей, конференцій, навчань із залученням іноземних інструкторів. До особливостей перекладу під час навчальних заходів за участі військових країн НАТО можна віднести умови, в яких відбувається навчальний процес, польові заняття, стрільби, заняття в класах, а також склад тих, хто навчається, а також тих, хто викладає. Під час проведення занять відбувається активна двостороння мовна взаємодія, що вимагає від перекладача бути досвідченим у питаннях двостороннього перекладу. Двосторонній усний переклад вимагає вільного володіння обома мовами, оскільки обов'язок перекладача – знаходити кращий спосіб забезпечення гармонійного спілкування між сторонами, щоб забезпечити якісну взаємодію і плідність спілкування [1, с. 133].

Основними проблемами, з якими стикається перекладач під час перекладу, є:

лінгвістичні виклики (технічна військова термінологія, акроніми, діалекти), що вимагає від викладача знань специфіки навчального матеріалу двома мовами на однаковому рівні;

культурні та міжнаціональні бар'єри, які можуть погіршувати засвоюваність інформації, яку надає викладач, і повинні бути згладжені задля більш ефективного навчального процесу;

швидкість та інтенсивність інформаційного обміну під час занять (лекція в аудиторії чи польові тактичні навчання на пересічній місцевості);

особливості роботи в стресових умовах (наприклад, під час навчальних стрільб або тактичних маневрів).

До психологічних аспектів роботи перекладача входять питання управління стресом та увагою, налагодження ефективної комунікації між сторонами.

Для практичного дослідження було проведено практичний експеримент, в якому дві групи військовослужбовців проходили заняття з іноземними інструкторами. Робочими мовами занять були англійська та українська. Темою курсу були питання кібербезпеки, що є досить вузькоспеціалізованою сферою діяльності. Для перекладу цього курсу виділялася команда перекладачів з п'яти військовослужбовців з однаковим рівнем знання мов, але різним професійним багажем знань та навичок, а саме до складу команди входили викладач іноземної мови, спеціаліст у сфері інформаційних технологій, інструктор з тактики, мобілізовані з-поміж приватних підприємців (солдати). У першій контрольній групі перекладали спеціаліст у сфері інформаційних технологій та інструктор з тактики, а в іншій контрольній групі перекладали викладач іноземних мов та мобілізовані з-поміж підприємців. Перекладачам різних груп додатково була дана вказівка щодо перекладу. А саме кожному з двох дотримуватися різних стилів перекладу. Викладачеві та спеціалісту було дозволено вільно інтерпретувати та відходити від дослівного перекладу, решта перекладачів мала бути якомога точнішою в підборі слів та формулюванні речень. По завершенні курсу проводилось опитування щодо якості перекладу, а також тест рівня засвоєння матеріалів курсу. Обидві групи проходили ідентичну програму навчання з однаковими теоретичними та практичними питаннями. Іноземні інструктори, що викладали навчальний матеріал, працювали в обох групах кожен за своїм тематичним напрямком. За таких умов навчальний матеріал в обох групах відрізнявся лише якістю перекладу.

За результатами опитування найбільш позитивні відгуки щодо перекладу отримали викладач іноземної мови та спеціаліст з інформаційних технологій. Відгуки слухачів курсу вказують на те, що вищезгадані перекладачі адаптували навчальний матеріал через призму свого життєвого досвіду, що сприяло кращому утримуванню уваги слухачів та засвоєнню навчальних питань, і, навпаки, переклад колег без навичок викладання чи великого досвіду у сфері інформаційних технологій (так званий дослівний переклад) ускладнював засвоєння матеріалу. Провівши детальний аналіз результатів тестування про засвоєння матеріалів курсу, можна отримати підтвердження результатів опитування. Більше правильних відповідей на питання тесту було отримано на питаннях, які перекладали люди, дотичні до сфери діяльності або з навичками викладання. Окрім того, практичні

заняття після теоретичного матеріалу швидше виконувались після перекладу адаптованого, а не дослівного.

Опираючись на все вищесказане, можна дійти висновку, що в питаннях усного послідовного військового перекладу важливим є не тільки відмінне знання мови, а й уміння швидко трансформувати та адаптувати навчальний матеріал відповідно до контексту проведення заняття, специфіки викладачів та слухачів. Під час підготовки військових перекладачів до проведення навчальних курсів за участі іноземних інструкторів варто приділити увагу розвитку комунікативних здібностей та навичок, які могли б більш ефективно залучати слухачів у навчальний процес.

Перекладач, що перекладає інструктора в ході заняття, повинен щонайменше дублювати його стиль мовлення та методику викладання для досягнення найкращої ефективності засвоєння навчального матеріалу.

Список використаних джерел

1. Андрієнко Т. П. Переклад як когнітивно-комунікативна діяльність. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер.: Філологічні науки*, 2014. Вип. 3. С. 13–17.

2. Ніколаєва Т. Особливості здійснення послідовного перекладу. Рідне слово в етнокультурному вимірі. 2018. С. 130–140. DOI: https://doi.org/10.24919/2411-4758.2018.140847

3. Червінко Є. Зміст понять “переклад” та “усний послідовний переклад” як об’єктів навчання майбутніх перекладачів. Педагогічні науки. 2013. Вип. 3. С. 81–87.

TRANSLATION OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL TEXTS

Vadym VAKHOVSKYI
Dmytro VAKHOVSKYI
Natalia NASARENKO

Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi, Ukraine

Translation of scientific (academic) and technical texts is an essential feature of the contemporary fast-changing technological world. Each day brings up new technical and academic ideas, new concepts and terms. The main communicative aims of technical and scientific texts are to inform the addressee about the results of the academic research or about technical design of equipment, to prove scientific hypotheses; to create new concepts or ideas, to instruct the addressee on how to apply scientific data or technical instruments.

The language of scientific and technical texts should be as exact and clear as possible and provide for the complete and unambiguous expression of facts and thoughts. Therefore, the main criteria of the quality of translation are accuracy and precision, though certain lexical and gramatical transformations are inevitable as in any kind of translation. Main linguistic features of the texts of scientific and technical texts are:

the use of numerous “subject field” terms, abbreviations and acronyms, ways of rendering of which are described further on in the book;

extensive use of the newly created words (neologisms) and foreign words, often of Latin or Ancient Greek origin;

frequent use of asyndetic attributive word-groups; like: Space Station Proposal Contest, Accelerated Information Processing treatment, etc.;

impersonality of expression, i.e. the use of phrases like: It is well known that…, It is believed that...;

extensive use of the passive constructions;

however, where argumentation so requires, texts in question are characterized by direct reference to various authors, direct quotations, footnotes and cross references;

restricted use of stylistic devices and expressive means.

Translation practice makes use of all possible ways of rendering subject field terms, abbreviations and acronyms with a certain preference given to practical transcription and transliteration in comparison to loans, analogies and descriptive translation which is often used in parallel, e.g.:

clearing – кліринг (practical transcription);

brand – бренд (practical transcription);

trust – мрасм (practical transcription);

insurance – іншуренс (practical transcription);

vouching – ваучинг (practical transcription);

broker-dealer – брокер-ділер (transliteration and practical transcription);

recycling – рісайклінг (practical transcription), повторне використання (відходів виробництва) (descriptive translation);

repellent – репелент (transliterantion);

surgery – робота депутата з виборцями (descriptive translation);

sustainability – спроможність підтримувати щось на заданому (усталеному) рівні (descriptive translation);

GATT (General Agreement on Tariffs and trade) – ГАТТ (transliteration);

RRVI (recurrent respiratory viral infection) – ГРВІ (гостра респіраторна вірусна інфекція) (analogy and transliteration);

Верховна Рада – Verkhovna Rada (transliteration);

область – oblast (transliteration);

Кабмін – Kabmin (transliteration);

Certain preference to use practical transcription and transliteration can be explained by the absence of the respective objects or entities in the target culture and also by the desire to avoid long descriptions. Such practices open the doors to borrowings from foreign languages and accelerate drifting of professional sublanguages, however, recent attempts to combat penetration of "foreign words" into Ukrainian by the use of artificially created coinages seem to be naive and mostly fruitless (e.g., the use of "далекогляд" instead of "телескоп", "хрестослов" instead of "кросворд", etc.).

So, separation and drifting of professional sublanguages is an objective factor, which cannot be stopped or restricted. Therefore, translators and interpreters (in order to keep up with the fast changing world and be able to translate scientific and technical texts) have to specialize in certain areas (or domains) of human activity. Translators of scientific and technical texts have to be a little bit of academics, engineers or medical doctors in order not to mislead readers or listeners.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВО-СТРАТЕГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ З ІНОЗЕМНИХ ДЖЕРЕЛ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Дарина ВЕЛІСЕВИЧ

Хмельницький університет управління і права імені Леоніда ЮСЬКОВА, м. Хмельницький, Україна

Особливості перекладу іноземних джерел, які забезпечують інформаційну безпеку й оборону, є важливим аспектом в умовах сучасних глобальних загроз та міжнародної співпраці. Переклад таких джерел має бути точним і адаптованим до специфіки національного законодавства, стратегічних завдань та особливостей військової і безпекової сфери. Оскільки сектор безпеки й оборони включає в себе широкий спектр документів – від технічних інструкцій до стратегічних планів – особлива увага повинна приділятися точності термінології та правильному трактуванню контексту. Важливими є не лише лексичні аспекти, але й культурні та правові особливості, які можуть вплинути на розуміння текстів у різних країнах [2]. Переклад таких джерел сприяє ефективному обміну інформацією між державами, забезпечує точність у реалізації оборонних стратегій, а також підвищує спроможність країн до реагування на новітні виклики в галузі безпеки. Він також дозволяє враховувати міжнародний досвід у сфері розробки оборонних технологій та управлінських практик, адаптуючи їх до умов та потреб кожної країни.

Для досягнення високої якості перекладу потрібно враховувати не лише мовні нюанси, але й специфіку галузі, зокрема, потребу в збереженні точності та безпомилковості, що є критичним для забезпечення національної безпеки.

Забезпечення особливостей перекладу іноземних джерел для сектору безпеки та оборони є надзвичайно важливим завданням, яке включає в себе не тільки мовну, а й концептуальну точність. Сфера безпеки й оборони має свою специфічну термінологію, що часто включає технічні, юридичні та військові терміни, а тому перекладач повинен мати глибокі знання не лише мови, а й предметної сфери. У зв'язку з цим коректний переклад є гарантією того, що інформація буде розумітися так, як це було задумано у вихідному джерелі, і що у подальшій діяльності вона не призведе до непорозумінь або помилок.

Переклад іноземних джерел для забезпечення сектору безпеки й оборони потребує особливої уваги до точності та специфіки термінів, адже ця сфера включає широкий спектр понять, що мають чітке значення в міжнародних відносинах, військовій справі, політиці та праві. Важливо, щоб під час перекладу було збережено значення термінів, що використовуються в

офіційних та наукових документах, ураховуючи міжнародні стандарти та норми.

Для досягнення точності перекладу необхідно застосовувати терміни, що відображають політичні, правові та технічні аспекти, пов'язані з безпекою та обороною. Це може включати, наприклад, терміни як "сектор безпеки" (security sector), "оборона" (defense), "кібербезпека" (cybersecurity), "військова сумісність" (military interoperability) або "боротьба з тероризмом" (counterterrorism). Водночас важливо враховувати, як ці терміни використовуються в конкретному контексті, оскільки один і той самий термін може мати різні варіанти перекладу залежно від ситуації. Наприклад, поняття "military readiness" може бути перекладено як "бойова готовність" або "готовність до бойових дій" залежно від контексту.

Ще одним важливим аспектом є точність у передачі змісту документів, що стосуються стратегії або політики, де важливо правильно відтворити формулювання таких термінів, як "оборона національної стратегії" (national defense strategy) або "стратегічні альянси" (strategic alliances). Окрім того, з огляду на нові технології та методи в сфері безпеки, до перекладу мають бути включені терміни, які з'явилися внаслідок розвитку цифрових технологій, наприклад, "цифрова війна" (digital warfare) або "кібероборона" (cyber defense).

Переклад також повинен ураховувати специфіку юридичної термінології, що має велике значення для точності та правильності трактування документів у міжнародному праві. Тому важливо використовувати терміни, які вживаються у міжнародних угодах та правових документах, такі як "правила застосування сили" (rules of engagement) або "міжнародне право збройних конфліктів" (international law of armed conflict).

Загалом, переклад в цій сфері потребує не лише знання спеціалізованої термінології, але й уміння адаптувати її до сучасних реалій, аби забезпечити точність і відповідність міжнародним вимогам і стандартам безпеки й оборони, проте також важливою частиною перекладу змісту є його врахування кононативного значення, на чому саме і спеціалізуються перекладачі. Наприклад: в англомовному документі використовуються слова "mission" і "operation". На перший погляд, обидва слова можуть перекладатися як "операція", проте відтворення в контексті безпеки й оборони їх конотації різні. Оригінальний текст : "The mission was carried out successfully, and the operation was completed ahead of schedule." в буквальному перекладі на українську мову має таке звучання: "Місія була успішно виконана, а операція завершена раніше запланованого.", однак переклад із врахуванням конотації матиме вигляд : "Бойове завдання було успішно виконане, а операція завершена раніше запланованого." У першому варіанті переклад є точним з точки зору денотативного значення, хоча для україномовного контексту безпеки й оборони може виникнути стала

неясність, оскільки, враховуючи, що слова "місія" і "операція" можуть асоціюватися з іншими поняттями, такими як дипломатичні чи гуманітарні цілі та завдання. У другому ж випадку застосування терміна "бойове завдання" замість "місія" відносно зрозуміліше забезпечує передачу військового аспекту та при цьому виключає потенційну двозначність, що може виникнути внаслідок конотації. Термін "бойове завдання" також підкреслює акцент на збройному характері завдання, що є ключовим аспектом передачі інформації в секторі безпеки та оборони. Отже, денотативний переклад зберігає буквальне значення, але не завжди відображає потрібний підтекст.

Крім того, наявність адаптованого до воєнної тематики перекладу важливих документів дозволяє забезпечити ефективне співробітництво між державами, які мають спільні оборонні інтереси. Це стосується як стратегічних угод, так і операційних планів, де кожен термін та поняття повинні бути чітко зрозумілими для всіх учасників процесу [1].

Міжнародні стандарти, що використовуються у сфері оборони, мають бути перекладені так, щоб кожна країна могла застосовувати їх у відповідності до своїх законодавчих та організаційних вимог.

Крім цього, переклад допомагає державам адаптувати іноземний досвід і стратегії в своїх національних умовах, що є особливо важливим у контексті швидких технологічних змін у галузі оборони. Мова в цьому випадку виступає не лише як інструмент передачі знань, а й як інструмент інтеграції нових концепцій, які можуть істотно покращити ефективність оборонної діяльності.

Не менш важливим є також урахування політичних, соціальних та культурних відмінностей при перекладі джерел. Перекладач має бути обізнаний з внутрішньою ситуацією в країні, яка надає джерела, і відповідно до цього формулювати переклад так, щоб він був не лише точним, а й політично коректним [3]. Тому для забезпечення високої якості перекладу джерел сектору безпеки й оборони необхідно поєднувати професіоналізм у мовній сфері з глибокими знаннями специфіки цієї галузі, що дозволяє не лише передати зміст, але й гарантувати правильне тлумачення інформації в міжнародному контексті.

Переклад іноземних джерел для забезпечення сектору безпеки й оборони є складним та багатогранним процесом, який вимагає особливої уваги до деталей. Важливим аспектом є те, що ця сфера охоплює різноманітні типи документів, від технічних специфікацій і військових наказів до стратегічних звітів та міжнародних угод. Усі ці документи мають надзвичайно високу важливість і можуть впливати на прийняття рішень, що стосуються безпеки держави. Тому точність перекладу має бути на найвищому рівні, адже помилкове трактування або недостатнє розуміння термінів може мати серйозні наслідки.

У цьому контексті правильний переклад слугує не лише засобом для комунікації, а й інструментом для досягнення стратегічних цілей. Військові, технічні та політичні аспекти повинні бути зрозумілі для всіх учасників процесу, незалежно від їхнього рідного мовного середовища. Це вимагає не лише лінгвістичних навичок, але й глибокого розуміння культурних, правових та організаційних особливостей різних країн, зокрема у галузі оборонної політики.

Особливо важливою є адаптація національних термінів до міжнародних стандартів, що дозволяє уникнути неузгодженостей та непорозумінь у подальшому використанні цих документів. Це вимагає від перекладача знання не тільки відповідних військових термінів, а й розуміння того, як вони застосовуються в різних контекстах [4]. Оскільки обмін інформацією у секторі безпеки й оборони часто включає документацію, що стосується новітніх технологій, бойових стратегій, а також міжнародних угод і контрактів, важливо забезпечити точне відображення технічних характеристик та умов, що можуть бути специфічними для певної держави чи організації.

Перекладачі також повинні враховувати швидкість змін, що відбуваються в цій галузі. Від них вимагається постійно оновлювати свої знання, щоб забезпечити коректність перекладів відповідно до нових технологій, концепцій і змін у правовому полі, що можуть з'явитися на міжнародному рівні. Водночас, це також означає, що переклад повинен бути гнучким і здатним до швидкої адаптації до нових вимог та викликів.

Загалом, методологічні та практичні аспекти такого роду перекладу іноземних джерел для забезпечення сектору безпеки й оборони не лише сприяють ефективній комунікації, але й забезпечують фундамент для міжнародної співпраці та розвитку оборонних стратегій. Переклад дозволяє країнам не тільки освоювати нові технології та інновації, а й забезпечувати належну координацію у разі виникнення кризових ситуацій, що потребують спільних дій на міжнародному рівні.

Список використаних джерел

1. Іляш О. І. Наукові передумови ідентифікації категорії "Соціальна безпека регіону". URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_re/2010_7_3/4.pdf

2. Качинський А. Б. Екологічна безпека України: системний аналіз, перспективи покращення. URL: http://old.niss.gov.ua/book/Kachin/index.htm

3. Жаліло Я. Стратегія забезпечення економічної безпеки України. Пріоритети та проблеми імплементації. Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової спільноти. Київ : Сатсанга, 2001. 224 с.

4. Степаненко А. Безпека як фундаментальна системна парадигма сталого розвитку і буття суспільства. Економіст. 2011. № 4. С. 26–29.

5. Поняття і сутність мотивації. URL: books.efaculty.kiev.ua/men/6/t7/2.html

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНИХ ТВОРІВ

Оксана ГЕРАСІМОВА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

На сьогодні наукова фантастика є одним з найпопулярніших напрямків літератури. Наукова фантастика – галузь художньої літератури, що присвячена прогнозуванню майбутнього. Основним елементом наукової фантастики є фантастична ідея або фантастичне допущення. Вони використовуються автором з метою розкриття проблематики тексту, характерів персонажів, для пропозиції наукових гіпотез або для створення захоплюючого антуражу. Автор поміщає своїх героїв в нестандартні умови, що і створює нереальність твору.

На сучасному етапі перекладацька практика значною мірою виявляється в основному принципі – досягненні еквівалентності перекладу. Дана еквівалентність, незважаючи на неминучі розбіжності у системах двох мов, таких різних за своєю граматичною та лексичною будовою, як англійська так українська мови, потребує від перекладача, передусім, уміння здійснити численні і якісно-різноманітні міжмовні перетворення – перекладацькі трансформації. Особливо важливу роль такі перетворення відіграють під час роботи з науково-фантастичними текстами. Застосування таких трансформацій має за мету повною мірою передати у тексті перекладу всю інформацію, що міститься у тексті оригіналу, з суворим дотриманням норм мови перекладу.

У цьому контексті перекладацькі трансформації науково-фантастичних текстів займають особливе місце. Важливість еквівалентності перекладу підкріплюється такими факторами: можливість використання різноманітних типів трансформацій; орієнтація на екстралінгвістичні особливості тексту оригіналу і, як наслідок, здійснення максимально адекватного перекладу, наближеного до реалій; вибудовується певна система перекладацьких реалій, яка трансформується та збагачується новими компонентами щодня, адже основна властивість мови – її ліквідність та адаптивність. Нова лінія перекладацьких засобів зумовлює підвищення ролі та значення трансформацій, збагачує їх можливості.

Кожен текст створюється у певних історичних, соціальних та культурних умовах. Ці умови тим чи іншим чином завжди відображаються у творі, і для повного його розуміння необхідно враховувати і цей “вертикальний контекст”. Перекладач, як посередник між автором оригіналу та читачем перекладу, повинен мати знання культури не тільки вихідної мови, а й мови перекладача, щоб правильно зрозуміти та адекватно передати вихідний текст.

Практика перекладу показує, що в цій галузі немає готових рішень: перекладач повинен щоразу знову приймати рішення, як вчинити з тим чи іншим елементом у кожному конкретному випадку, виходячи із завдань перекладу та своїх можливостей.

Отже, стає зрозуміло, що переклад полягає далеко не лише у правильній передачі іншою мовою всіх слів оригіналу. Твір у перекладі має бути цілісним, єдиним і повним, тобто включати і всі елементи вертикального контексту, які містяться в оригіналі.

Наукова фантастика – жанр, що постійно викликає зацікавлення у читача але, й водночас, є надзвичайно важким для перекладу.

Щодо всіх особливостей, характерних для науково-фантастичного твору, виявляється індивідуальна манера письменника, збереження і передача якої є першочерговими завданнями перекладача.

Труднощі передачі ідиостиля письменника стосуються стилістичних проблем перекладу художнього тексту. Оскільки переклад мистецького тексту – це перш за все інтерпретація, то неминучі стилістичні зрушення, що мають як об'єктивний, так і суб'єктивний характер.

Однак ці завдання є надзвичайно складними, оскільки будь-який переклад неминуче веде до заміни тих чи інших виразних засобів іншими, прийнятими в літературній традиції мови перекладу, а вибір варіанта перекладу має суб'єктивний характер, орієнтований на особистість перекладача. У цьому випадку неминуче виникає суперечність: з одного боку, щоб здійснювати художній переклад, перекладач сам повинен володіти літературним талантом, тобто по суті бути письменником. З іншого боку, щоб бути письменником, треба мати своє естетичне бачення світу, свій стиль і манеру письма, які можуть не збігатися з авторськими. Так, при перекладі відбувається зіткнення двох творчих особистостей, що припускає або співпрацю, або конфлікт. Для того щоб воно стало співробітництвом, перекладач повинен "не просто глибоко вникнути в авторську естетику, у його образ думок і спосіб їх вираження, він повинен вжитися в них, зробити їх на час своїми. Для повноцінного перекладу вимагається глибоке знання всієї творчості автора і всіх обставин створення перекладного твору".

Причиною недостатньо якісного перекладу може бути ще й те, що за цю справу беруться перекладачі-початківці, а критика не приділяє достатньої уваги перекладній науковій фантастиці. Брак уваги призводить до пониження критеріїв відбору перекладного тексту. А малохудожні переклади негативно впливають на якість перекладної та вітчизняної наукової фантастики.

Інколи і досвідчені перекладачі ставляться до тексту оригіналу без належної поваги. Про те, що ця специфіка чітко виявляється на мовному рівні, стверджує теорія сучасної наукової фантастики. Вона розглядає наукову фантастику як унікальне явище зі своєю власною мовою. "Власна

мова наукової фантастики" – це гармонія науковості та художності, фантастичності тексту та орієнтації його на сучасність, на теперішнього читача. Вона потрібна науковій фантастиці для створення образу фантастичного світу. Тому для науково-фантастичного тексту є характерний авторський словотвір, тобто насичення оказіональною лексикою та оказіональною фразеологією.

Однак перекладач не вбачає у авторському словотворі ні зразка для копіювання, ні моделі для творчого засвоєння. Оказіоналізми у перекладному тексті або відновлюються безсистемно, або взагалі пропускаються. Інколи їх смисл передається блідою описовою перифразою. Надзвичайна "фантастична" мова тексту-оригіналу стає скупою, сухою мовою тексту-перекладу. При цьому відбувається відчутне жанрове відхилення, оскільки понижається фантастичність тексту. Перекладний текст зводиться до переказу головної сюжетної лінії та нудної популяризації наукових фактів, що руйнує авторський задум. І на прикладі таких перекладів знавці фантастики аналізують жанрову специфіку зарубіжної фантастики.

Щоб правильно перекладати фантастику, потрібно знати її мову, її складові. Отже, мова наукової фантастики – це фразеологізми, оккалізми, наукові терміни, неологізми, власні імена, імена та прізвиська, ідіоми та реалії, і всі вони мають свої специфічні шляхи передачі іншою мовою.

ВІДТВОРЕННЯ АЛІТЕРАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ ПОЕЗІЇ ЕМІЛІ БРОНТЕ

Юлія ДАВИДЮК
Венера ТАІБОВА

Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна

Переклад поезії завжди є викликом для перекладача, оскільки вимагає не лише збереження змісту, а й передачі різних стилістичних засобів. Одним із таких елементів є алітерація, яка відіграє важливу роль у творенні ритмічної структури та емоційного забарвлення поетичного тексту.

Емілі Бронте – англійська письменниця, здебільшого відома своїм романом "Буремний перевал", який став класикою світової літератури. Проте мало хто знає про те, що авторка писала також вірші, що, як і роман, вирізняються глибоким емоційним змістом та виразністю.

Для поезії Емілі Бронте характерна алітерація – цей стилістичний засіб став доволі значущим у її віршах, адже він підсилює ритміку звуків і це дозволяє авторці глибше розкрити внутрішній світ ліричного героя.

На жаль, в українському літературознавстві обмаль досліджень, пов'язаних із вивченням поезії відомої письменниці. Творчість Емілі Бронте як письменниці, а не поетеси, досліджували і вивчали багато зарубіжних дослідників. Поміж них **Джуліет Баркер [1],** Террі Іглтон, Гарольд Блум.

Метою нашого дослідження є виокремити алітерацію у вірші Емілі Бронте "The night is darkening round me" та проаналізувати способи її відтворення, запропонувавши власний переклад вірша.

Алітерація – це фоностилістичний засіб, який полягає в повторенні однакових приголосних звуків на початку або всередині слів у рядку чи фразі. Цей прийом зазвичай використовується для створення ритму тексту, а також для посилення емоційного або смислового ефекту [3].

Наприклад: Whispering winds whistle wildly.

Однак проблема полягає в тому, що не всі звуки та співзвуччя англійської мови мають точні відповідники в інших мовах. При перекладі з англійської на українську алітераційні конструкції часто втрачають свою початкову експресивність та ритмічність через особливості фонетичних і лексичних особливостей мов. Це створює складність для перекладача, який прагне передати не лише змістовий, а й естетичний пласт твору, зберігаючи алітерацію як стилістичний засіб. Зазвичай алітерацію зберігають, компенсуючи звуки, або вилучають. Дуже рідко перекладачам вдається повністю відтворити алітерацію у всьому вірші.

Розглянемо алітерацію у вірші Е. Бронте “The night is darkening round me” [2]:

The night is **d**a**r**kening **r**oun**d** me
The **w**ild **w**inds coldly blo**w**
Bu**t** a **t**yran**t** spell has bound me
And I cannot cannot go
The giant trees are bending
Their **b**are **b**oughs **w**eighed **w**ith sno**w**
An**d** the **st**orm is fa**st** **d**escen**d**ing
And yet I cannot go
Clouds **b**eyond clouds a**b**ove me
Wastes **b**eyond **w**astes **b**elo**w**
But **n**othing d**r**ea**r** ca**n** **m**ove **m**e
I will not cannot go

А тепер розглянемо відтворення алітерації у перекладі та способи її передачі:

Ніч обійм**м**а мене пітьм**м**ою
Нев**в**пинний **в**ітер загуді**в**
І ча**р**и вабили **р**укою
Піти не міг я, не зумів

У першому рядку першої строфи англійські звуки [d] [r] замінено на звук [м], тобто один звук вилучений. Це означає, що стилістичний засіб збережено з заміною звука, тобто компенсовано.

У другому рядку звук [w] повністю відтворено у перекладі [в], стилістичний засіб повністю збережено й відтворено тим самим звуком.

Алітерацію звука [t] у третьому рядку першої строфи компенсовано звуком [р].

Розглянемо другу строфу:

Величні древа похилились
І розтрощи**в** їх ві**ття** сніг
І бу**ря** с**тр**імко в**р**аз спустилась
І все ще я піти не міг

У другому рядку стилістичний прийом збережено. Звуки [b], [w] замінені звуками [в], [т], тобто ми компенсували обидва звуки. У третьому рядку звуки [s], [d] відтворені звуками [с], [р]. Стилістичний засіб збережено із заміною звука [d] та збереженням звука [s] .

Розгляньмо третю строфу:

Із хма**р** вго**р**і тепе**р** стіна
Пустка за **п**усткою марніє
Ніяка **т**уга **н**е стра**ш**на
Я не піду, я не зумію

У першому рядку третьої строфи звук [b] компенсований звуком [p]. Так само у другому рядку звуки [w], [b] компенсовані звуком [c] та буквосполученням [ст].

В останньому рядку алітерацію звуків [r], [m], [n] відтворено звуками [т] та [н], тобто звук [n] повністю збережено, а інші компенсовані.

Отже, стилістичний прийом вдало збережено у перекладі, найчастіше з заміною звука.

У процесі перекладу поезії Емілі Бронте з англійської на українську особливу увагу було приділено відтворенню алітерації як важливого стилістичного засобу. Аналіз показав, що, попри відмінності у фонетичній структурі мов, в окремих випадках вдалося зберегти первинну звукову структуру завдяки використанню схожих звуків в українському перекладі. Проте деякі звуки довелося замінити або усунути, що частково вплинуло на ритмічність та емоційність тексту. Це підкреслює головний виклик у перекладі: баланс між збереженням значення та стилістичної виразності оригіналу, де алітерація іноді поступається заради змісту, оскільки не завжди можливо знайти відповідні лексичні чи звукові еквіваленти.

Список використаних джерел

1. Barker J. Brontes. Little, Brown Book Group Limited, 2010. 1152 p.

2. Emily Bronte. The night is darkening round me. UK: Penguin Classics. 2019. 55 p.

3. Lesley Jeffries, Daniel McIntyre. Stylistic. UK: Cambridge University Press, 2010 226 p.

THE CHALLENGES OF TRANSLATING OFFICIAL DOCUMENTATION

Yana DUDNYK
Tetiana SNITSA

Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi, Ukraine

Translation of official documentation plays a crucial role in international communication, diplomacy, business, and law. These documents, which include contracts, regulations, government communications, and legal texts, must be translated accurately to ensure that the original meaning, legal intent, and cultural nuances are preserved. Given the weighty consequences of mistakes in legal, financial, or administrative contexts, the translation of official documents presents a unique set of challenges. This paper explores the linguistic, cultural, technical, and practical difficulties involved in translating official documentation, highlighting the complexities that arise from these multifaceted tasks.

One of the primary challenges in translating official documentation is the difference in linguistic structures and terminology between the source and target languages. Official documents often contain specialized vocabulary, such as legal, technical, or financial terms, which may not have direct equivalents in another language. For example, legal concepts like “indemnification” or “subrogation” may lack clear counterparts in other languages, posing a significant translation challenge. The translator must navigate these gaps by finding functional equivalents or providing explanatory footnotes, while ensuring that the legal integrity of the document is maintained.

Moreover, different languages have distinct grammatical structures, which can complicate the translation process. In English, the use of the passive voice is common in legal writing, but this construction may not have the same effect in languages with different syntactical orders. The sentence structure in one language may not mirror the same logic in another, requiring the translator to rework the translation to make it both accurate and natural for the target audience. The challenge lies in adapting the form without altering the meaning.

Another key challenge is cultural differences. Certain terms, expressions, or legal concepts that are understood in one cultural context may be unfamiliar or have a different connotation in another. For example, the concept of “family” in legal texts may vary depending on social norms and legal definitions in different countries. Furthermore, legal systems differ widely across nations, and a term that holds specific legal significance in one juris-

diction may have no equivalent in another. For instance, terms like "common law" or "due process" in English-speaking countries may not exist in civil law systems, which require translators to either find an analogous concept or explain it in more detail.

In addition to linguistic and cultural issues, translating official documents also demands technical and practical expertise. Legal and technical texts often require specialized knowledge in fields such as law, finance, medicine, or engineering. A translator without expertise in these areas risks making significant errors, which can have serious consequences. For example, in legal translation, a misunderstanding of terms related to jurisdiction, liability, or contract law could lead to misinterpretation of the document's intent, undermining its legal validity. Similarly, translating technical specifications requires precise understanding of the subject matter, as even minor inaccuracies can render a technical document unfit for use.

Another significant challenge is maintaining consistency and precision throughout the document. Official documents must use terms consistently to avoid confusion or ambiguity. For example, in contracts or legal texts, specific terms like "party", "agreement" or "obligation" must be translated uniformly throughout the document to ensure clarity. This consistency can be achieved through the use of terminology databases, glossaries, and translation memory tools, which allow translators to reference previously translated terms and phrases. However, these tools must be regularly updated and carefully curated to ensure their reliability and accuracy.

Time and cost constraints are also important factors in the translation process. Official documents are often required urgently, and translation projects may have tight deadlines. These time pressures can lead to rushed translations, which may result in errors or omissions. In some cases, translations may be outsourced to less experienced translators to meet deadlines, compromising the overall quality of the work. Therefore, thorough planning and coordination between translators and clients are essential to ensure that adequate time is allocated for review and quality control.

The rise of machine translation tools such as Google Translate and DeepL has certainly transformed the translation landscape, allowing for faster translation of large volumes of text. However, these tools are not without limitations, particularly when it comes to official documentation. While machine translation can handle basic tasks, it often struggles with the nuances of legal and technical language, as well as the need to convey precise meaning. Although machine-generated translations can provide a rough draft, they typically require post-editing by human experts to ensure that the translation is accurate, contextually appropriate, and legally sound.

Furthermore, machine translation systems are still far from perfect when it comes to understanding cultural and legal contexts. A legal term in one lan-

guage may have a very specific meaning within a particular legal system, but machine translation tools may fail to account for these subtleties. Therefore, human translators, particularly those with expertise in legal or technical fields, remain essential in producing reliable translations of official documents.

Given the serious legal, financial, and diplomatic implications of errors in official translations, quality control is paramount. Translation of official documents requires meticulous attention to detail and a robust system for checking and verifying the work. This process often includes back-translation, where the document is translated back into the original language by a different translator, as well as peer reviews and consultations with subject matter experts to ensure accuracy.

In the case of legal documents, errors in translation can lead to misunderstandings, disputes, or even legal penalties. Therefore, the translator's role is not merely to translate words but to ensure that the legal implications of the text are conveyed accurately in the target language. Translators must also stay updated on any changes in the legal landscape or terminology in both the source and target languages to ensure their translations remain current and relevant.

In conclusion, the translation of official documentation is a complex and multifaceted task that requires not only linguistic proficiency but also specialized knowledge in law, finance, technology, or other relevant fields. Translators must navigate linguistic, cultural, and technical challenges while ensuring that the translated document maintains its accuracy, legal integrity, and cultural appropriateness. The increasing reliance on machine translation tools may help speed up the process, but human expertise remains essential for high-quality, reliable translations. To mitigate the risks of errors, proper quality control measures, including peer reviews, back-translation, and consultation with subject matter experts, must be an integral part of the translation process. As global communication continues to grow, the importance of precise and culturally aware translation of official documents will only increase, underscoring the need for skilled professionals who can navigate the complexities of language, law, and culture in the international arena.

References

1. Baker Mona. In Other Words: A Coursebook on Translation. Routledge, 2018.

2. Gile Daniel. Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training. John Benjamins Publishing, 2009.

3. Cao Deborah. Legal Translation: A Guide to the Theory and Practice of Translation in the Field of Law. Multilingual Matters, 2007.

4. Kearns Roderick. Translating the Law: Language and Legal Translation in Context. Routledge, 2012.

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ У СИСТЕМІ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

Дмитро ДЕМИДКО
Руслан ЛИМАН
Ярослав ВАСИЛЮК

Національний університет оборони України,
м. Київ, Україна

У сучасному світі володіння іноземною мовою стало важливим фактором як у особистому, так і у професійному житті, зокрема й у військовому середовищі. Спостерігається зростаюча тенденція до вивчення іноземних мов серед дорослих, зокрема військовослужбовців Збройних Сил України. Це зумовлено необхідністю комунікації у різних сферах – від військової діяльності до бізнесу, туризму, наукового й культурного обміну. На сьогодні однією з форм опанування іншомовної компетентності військовослужбовцями є викладання англійської мови у системі індивідуальної підготовки.

На наш погляд, викладання англійської мови дорослим військовослужбовцям, які вже є сформованими свідомими громадянами суспільства, має низку особливостей, серед яких можна зазначити і психолінгвістичні особливості. Так, психолінгвістичні аспекти відіграють важливу роль у викладанні англійської мови інструкторами, особливо в контексті індивідуальної підготовки. Розуміння психолінгвістичних процесів допомагає інструкторам адаптувати методи навчання до особливостей кожного слухача військовослужбовця, ураховуючи їхні когнітивні стилі, рівень мовної тривожності, мотивацію та здатність до засвоєння інформації. Це сприяє більш ефективному навчанню, оскільки дозволяє інструкторам створювати персоналізовані підходи, що відповідають індивідуальним потребам учнів. Такий підхід забезпечує глибше засвоєння матеріалу і підвищує загальну ефективність процесу вивчення іноземної мови [1].

Військовослужбовець, який вивчає іноземну мову і прагне успішно використовувати її в реальних комунікативних ситуаціях, має володіти не лише лексичними та граматичними знаннями, але й розумінням культурних і соціальних особливостей поведінки носіїв мови, а також знати знакові посилання на їхні традиції.

Навчання дорослих військовослужбовців є актуальною проблемою, що потребує врахування широкого спектра особливостей. Сьогодні неможливо заперечувати важливість поширення та вдосконалення методів навчання дорослої аудиторії, уже сформованих військовослужбовців. Розробка ефективних способів і методів навчання вимагає врахування специ-

фіки цього процесу, адже без чіткого розуміння факторів, що впливають на ефективність методичних засобів, неможливо оптимізувати навчання зазначеної категорії [3].

Кожен військовослужбовець, який починає вивчати іноземну мову в доволі зрілому віці, стикається з певними труднощами, а саме:

перш за все, психологічними, оскільки природна потреба та практика використання іноземної мови в повсякденному житті відсутні, що призводить до низьких результатів і знижує мотивацію продовжувати навчання. Дорослій людині, якими є військовослужбовці, потрібно більше зусиль, ніж дитині, оскільки психічні процеси вже стабілізувалися, що означає зупинку активного розвитку. Вивчення мови потребує запам'ятовування великої кількості правил, словникового запасу, а також розумової гнучкості для правильного використання цих правил та розуміння думок інших, що вимагає більше часу та зусиль порівняно з молодшим поколінням;

службово-матеріальними – вивчення іноземної мови часто відбувається у військовій частині, яка не призначена для цього, у кращому випадку в військовому навчальному закладі на курсах вивчення мови, але зазвичай цього недостатньо для досягнення комунікативного рівня. У багатьох випадках потрібна додаткова мовна практика на додаткових курсах чи з репетитором, тьютором;

територіальними – віддаленість країн, де говорять мовою, що вивчається, оточенням яке зумовлене військово-професійною діяльністю і як наслідок – їхня важкодоступність і відсутність можливості регулярної практики мови як засобу спілкування в рецептивних та продуктивних видах мовленнєвої діяльності;

соціокультурними – існування елементів іншої культури, які відсутні в культурі рідної країни, та які важко зрозуміти й прийняти.

Усе перераховане вище потрібно враховувати для створення стійкої мотивації у військовослужбовців, які вивчають іноземну мову. Мотивація є одним із ключових психологічних факторів успішного засвоєння мови. Стійка мотивація робить навчання ефективним, навіть якщо є певні методичні недоліки. Вона може мати вирішальний вплив на рівень володіння мовою, тому її формування різними засобами має залишатися постійним пріоритетом у навчальному процесі. Варто зазначити, що мотиви вивчення мови у військовослужбовців однієї вікової групи і однієї категорії можуть бути надзвичайно різними [6, 7].

Під час навчання вже сформованих військовослужбовців доцільно залучати всі види аналізаторів, використовувати методи, які охоплюють різні види діяльності, такі як: читання, письмо, анотування, реферування, ведення діалогів, перегляд телевізійних програм та робота з комп'ютерними програмами. Наукові дослідження показують, що комплексне використання цих методів сприяє кращому засвоєнню інформації та стимулює ак-

тивне мислення, підвищуючи когнітивну пластичність мозку. Однак варто зазначити, що тривалі перерви між заняттями можуть негативно вплинути на ефективність запам'ятовування матеріалу, оскільки це суперечить принципу регулярного повторення, який є ключовим для формування довготривалої пам'яті [4].

Кожен комунікативний акт, навіть найпростіший, включає як мінімум три пізнавальні процеси: пам'ять, увагу та мислення. Пам'ять забезпечує збереження інформації (у короткотривалій або довготривалій формі) та її відтворення, коли це необхідно. Увага дозволяє мовцю зосередитися на змісті повідомлення під час його формування і допомагає аналізувати дискурс, визначаючи момент, коли доречно висловити власну думку для підтримання або завершення комунікативного акту. Без цього не можна стверджувати, що мовленнєва діяльність була успішно здійснена [5].

У процесі засвоєння мовного матеріалу мислення сприяє його смисловій організації, а пам'ять забезпечує його закріплення. На етапі мовленнєвої діяльності, коли відбувається остаточне опанування мови, мислення формує думки, а пам'ять трансформує їх у відповідну мовленнєву форму. Сприймання є психічним процесом, з якого починається пізнавальна діяльність. Воно включає обробку та збереження інформації в пам'яті. Слухове сприйняття, як і мислення, є ключовими елементами мовних здібностей. Тому розвиток слуху за допомогою фонетичних вправ і текстів для аудіювання є необхідним для розвитку інших пізнавальних процесів на всіх етапах вивчення іноземної мови.

Увага під час опанування іноземної мови відзначається сконцентрованістю. Аналіз моделей уваги показує, що її фокус визначається фільтром, який розпізнає інформацію в процесі її проходження через сенсорне сприйняття. Інформація, що потрапляє до сенсорного регістра, піддається розпізнаванню. Оброблена інформація переходить у короткотривалу або робочу пам'ять, а згодом, після кодування і трансформації, надходить до довготривалої пам'яті. Аналіз інформації починається ще до того, як вона потрапляє в поле уваги мовця. Повідомлення розпізнається, визначається його значення, і лише потім усвідомлюється. Обробка стимулів здійснюється в робочій пам'яті, яка налаштована на визначення важливості й актуальності інформації. Відомо, що пам'ять відіграє ключову роль у формуванні іншомовної компетентності [2].

Отже, ефективним навчальний процес та вивчення іноземної мови в системі індивідуальної підготовки можна вважати тоді, коли він ураховує психолінгвістичні аспекти, вікові особливості військовослужбовців та інтенсивність служби, які впливають прямим чином на образне мислення, мимовільне запам'ятовування, високу ситуативність мовлення та потребу в активній діяльності. Психолінгвістичні особливості навчання військовослужбовців іноземної мови в системі індивідуальної підготовки поляга-

ють у врахуванні труднощів, що виникають під час навчання, у дотриманні основних принципів засвоєння мови та в застосуванні індивідуалізованих стратегій навчання. Це дозволить процесу навчання військовослужбовців відповідати не лише комунікативним і когнітивним очікуванням, але й особистісним, надаючи можливість використовувати індивідуальні стилі та стратегії навчання, орієнтуючись на особисті інтереси та життєві потреби захисників України.

Список використаних джерел

1. Годованюк Т. Л. Індивідуальне навчання у вищій школі : монографія. Київ : НПУ імені Драгоманова, 2010. 160 с.

2. Коваленко О. М. Індивідуалізація у вивченні іноземних мов в університетах Великої Британії (теоретичний аспект). Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. 2015. V.III(31), iss. 61. P. 39–41.

3. Куранова С. І. Основи психолінгвістики : навчальний посібник. Київ : Видавничий центр "Академія", 2012. URL: https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/05/Kuranova.pdf (дата звернення: 07.10.2024).

4. Логойда І. В. Особливості використання дистанційного навчання в процесі вивчення іноземних мов. Науковий вісник Мукачевського державного університету. Мукачево : Карпатська вежа, 2014. № 17(12). С. 24–27.

5. Рашевська Н. В. Змішане навчання як психолого-педагогічна проблема. Вісник Черкаського університету. Серія "Педагогічні науки". 2010. Вип. 191. Ч. IV. С. 89–96.

6. Розумовська Ю. О., Лиман Р. М. Лідерська та інформаційно-комунікаційна компетентність як провідні компоненти військово-професійної підготовки сучасного офіцера. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : Педагогічні науки. 2023. Вип. № 4(115). С. 151–168.

7. Ягупов В. В., Лиман Р. М., Білошицький В. В. Сутність, структура і зміст лідерської компетентності як провідного компонента військово-професійної компетентності сучасного офіцера за досвідом країн НАТО. Молодь і ринок, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. 2024. Випуск № 4(224) квітень. С. 49–62.

МИСТЕЦТВО ПЕРЕКЛАДУ: ВИКЛИКИ ТА ДИЛЕМИ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Альона ДМУХОВСЬКА
Людмила КУСЯК

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Переклад художніх творів є однією з найскладніших і водночас найважливіших галузей перекладознавства. Цей процес вимагає не лише високого рівня володіння мовами, але й глибокого розуміння культурних контекстів, стилістичних особливостей та естетичних цінностей оригінального твору. Однією з головних проблем перекладу художніх творів є збереження мовної ідентичності персонажів та культурних особливостей, що підкреслює важливість адекватного відтворення мовного портрета літературного героя в іншій мові та культурі [1].

З огляду на складність стилю написання, використанню широкого спектра лексичних одиниць та стилістичних засобів існує чимало викликів, з якими стикаються перекладачі під час роботи з художнім твором, зокрема:

складність перекладу окремих лексем тексту;

вплив особистості перекладача на переклад;

розмиті критерії оцінки якості перекладів художніх творів;

повна передача предметно-логічного змісту, стилістичних і образних елементів твору, а також менталітету і національних особливостей мислення [2].

Перш за все, лексичні одиниці в різних мовах часто не мають прямих еквівалентів, що створює одну з найбільших проблем у перекладі. Ця невідповідність зумовлена культурними відмінностями, унікальним соціальним чи історичним контекстом, а також специфічними мовними виразами, які не мають відповідників в іншій мові. В американських творах часто зустрічаються лексеми, що стосуються американської культури та соціального контексту, зокрема реалій маленьких міст, побутових традицій, відносин у сім'ї, сучасних молодіжних тенденцій. Наприклад, такі поняття, як Thanksgiving, high school prom, або American diner, можуть не мати точних аналогів в українській культурі, і перекладачу доводиться або адаптувати їх, або залишати пояснення.

Труднощі також можуть виникнути під час перекладу сленгових виразів та сучасної молодіжної мови, наприклад, передача таких слів, як jerk, loser, crush, або навіть to ghost someone, вимагає знаходження схожих за емоційним забарвленням лексем українською, щоб зберегти автен-

тичність тексту і передати настрій, вкладений автором. Чимало викликів чекатиме під час перекладу метафор, порівнянь, й оригінальних словосполучень, що створюють певну стилістику роману. Наприклад, фрази на кшталт “his smile was the calm before the storm” або “the weight of his past clung to him like smoke” потребують вишуканого підходу, аби зберегти авторську інтонацію.

При перекладі художніх текстів завдання перекладача – не лише передати зміст слів, а відтворити стилістику, образи та атмосферу художнього твору. Однак переклад значною мірою залежить від особистості перекладача. Наприклад, перекладач може інтерпретувати підтексти або приховані смисли тексту інакше, ніж це мав на увазі автор, або може не врахувати певні культурні особливості. Щоб зменшити ці ризики, перекладачі часто проводять детальний аналіз тексту перед тим, як братися до перекладу, вивчаючи лінгвістичні, когнітивні та культурні аспекти [2].

Сприйняття художнього перекладу часто суб’єктивне, і читачі не завжди можуть відрізнити якість перекладу від якості оригіналу. Це пов’язано з тим, що більшість читачів знайомляться з текстом виключно через переклад і не мають можливості порівняти його з оригіналом. На оцінку перекладу також впливають культурні відмінності та особисті уподобання читачів.

Проте, одним з головних завдань перекладача є передача стилю та образів оригінального твору. Наприклад, переклад діалектів або сленгу вимагає особливої винахідливості. Український перекладач Віктор Морозов для реплік персонажа Геґріда в серії книг про Гаррі Поттера створив суміш західноукраїнських діалектів, щоб передати специфічну мову оригінального героя. Це дозволило зберегти унікальний стиль і колорит персонажа [2].

Переклад художньої літератури – це складний процес, який вимагає глибоких знань і високого професіоналізму. Успішний переклад стає невід’ємною частиною літературного твору, а робота перекладача часто залишається невидимою для широкої аудиторії, хоча саме він робить текст доступним для читача, який не володіє мовою оригіналу.

Список використаних джерел

1. Линвар О. М. До проблеми художнього перекладу. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Філологічна*. 2012. № 30. С. 144–147.

2. Художній переклад і його дилеми : Opentalk (Рекомендації). Opentalk : Ваш помічник у світі англійської мови. URL: https://opentalk.org.ua/langstory/khudozhnij-pereklad-i-jogo-dylemy/ (дата звернення: 12.11.2024).

ЖАНРИ ВІЙСЬКОВИХ ТЕКСТІВ З ТОЧКИ ЗОРУ ПЕРЕКЛАДУ

Віктор ЖИВУЛІН
Ілона ІСАЄВА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Поняття "жанр" поєднує різновид творчих творів, який склався історично. Виникло це поняття для характеристики перш за все творів художньої літератури з метою їх змістової класифікації. Романи, повісті, оповідання почали відносити до епічного жанру; комедії, трагедії, драми – до драматичного жанру; поезію – до ліричного жанру.

У військовій літературі також можна виділити різновиди текстів, які склалися історично й які відрізняються один від одного своїм призначенням і спрямованістю змісту. Тому ми можемо перенести поняття жанру й на військові тексти.

Поняття жанру у військовому перекладі ми будемо розглядати тільки щодо письмових текстів. Усі усні тексти, які є у практиці військового спілкування, залишаються поза сферою нашого дослідження. Головна відмінність одного жанру від іншого полягає не в його мовних особливостях, хоча для кожного жанру є характерною наявність, або навпаки відсутність тих чи інших мовних елементів, а в змістовій спрямованості тексту і його функціональному призначенні. Саме зміст і призначення тексту визначають вибір конкретних мовних засобів, які в свою чергу починають характеризувати той чи інший жанр.

Розглядаючи всю сукупність військових текстів, можна чітко виділити їх різновиди. Функціональне призначення тексту є найважливішим критерієм класифікації жанрів військових текстів, що суттєво відрізняє військові жанри від жанрів у художній літературі, де функціональне призначення не відіграє суттєвої ролі.

За функціональним призначенням можна виділити: тексти інформаційного змісту і тексти, які регламентують життя і діяльність військ.

У першій групі можна виділити чотири жанри:

військово-наукові тексти;

військово-технічні тексти;

військово-інформаційні тексти;

військово-публіцистичні тексти.

До другої групи належать такі жанри:

статути й постанови;

військово-ділові тексти.

За функціональним призначенням серед військових текстів можна виділити також жанр військових мемуарів. Ця категорія військових текстів тісно пов'язана з художньою літературою, оскільки має всі її характеристики. Особливістю є лише використання в текстах термінологічної лексики.

Отже, на основі функціонального та змістового підходу виділяють такі жанри:

військово-наукові тексти;
військово-технічні тексти;
військово-інформаційні тексти;
військово-публіцистичні тексти;
статути і настанови;
військово-ділові тексти;
військові мемуари.

Функціональне призначення і спрямованість змісту є найважливішими параметрами, за якими відбувається виділення військових жанрів. Важливо знати, що відрізняє кожний жанр, які характеристики необхідно враховувати, щоб мати можливість провести аналіз мовних засобів, які використовуються саме в цьому жанрі.

Найважливіші параметри, що характеризують той чи інший жанр військових текстів: особистість відправника повідомлення, змістова сутність повідомлення, особистість отримувача повідомлення.

Дослідження показують, що всі вище названі параметри завжди присутні в кожному тексті, але ступінь їх присутності буває різним. Виходячи з того, який параметр переважає, можна говорити про особистісну характеристику, чи про ділову, або про спонукальну характеристику конкретного тексту.

Про особистісну характеристику говорять в тих випадках, коли основним призначенням тексту є передача внутрішніх переживань відправника або його прагнення розповісти про свої вчинки. У військових текстах цей параметр присутній тільки у мемуарній літературі.

Ділова характеристика виступає на передній план у тих випадках, коли основним призначенням тексту є повідомлення нових даних з певної галузі знань. Особистість відправника в таких текстах не відіграє ролі, але хоча його особистий стиль викладення проглядається, він лише характеризує манеру письма відправника, а не його особистість. У таких текстах власна точка зору не висловлюється, а все повідомлення набуває об'єктивного характеру.

Спонукальна характеристика тексту виражається в тому, що головну увагу відправник тексту спрямовує на отримувача з метою спонукання його до конкретних дій. У поняття "дія" вкладені не тільки фізичні, але й

психічні дії отримувача: його емоції, виявлення уваги, участі, взаєморозуміння.

Знання основних параметрів військових жанрів допомагає перекладачу більш свідомо підійти до аналізу мовних засобів, які використовуються в кожному жанрі.

Мовна характеристика кожного військового жанру за трьома основними параметрами містить лексичні, граматичні, стилістичні особливості цих текстів. Саме ці особливості служать для вираження відповідного параметру в кожному конкретному жанрі.

Військово-наукові тексти – головним параметром цих текстів є ділова характеристика.

Незважаючи на те, що особистість автора у військово-наукових текстах ніби прихована, завжди проглядається їх загальна ідеологічна спрямованість. Ділова спрямованість цих текстів є характерною для всіх мов. Основними мовними засобами для вираження ділової спрямованості є, перш за все, вживання безособових форм, відсутність висловлювання від першої особи, переважне використання безособових форм пасивного стану, а також вживання спеціальної термінології.

Найважливішою стильовою рисою військово-наукового жанру є логічність висловлювання. Вона досягається мобілізацією таких засобів, як ясність викладення, суворе дотримання предмета думки, точність формулювань, послідовність висновків, здібність до абстрагування.

Іншою важливою стильовою рисою є значна експресивність висловлювання, необхідна для підвищення ефективності доказів. Експресія досягається шляхом вживання різних засобів: тактичних схем, схем організаційної структури формувань. Ці засоби дозволяють підвищити образність і експресивність висловлювання, не застосовуючи емоційні засоби мови.

Характерною для військово-наукових текстів є така стильова риса, як образність вираження думок.

Усі перераховані стилістичні особливості допомагають зберегти логічність висловлювання, зосереджують читача на головному змісті, на суті справи, а не на особистості автора.

У військово-технічних текстах переважає ділова характеристика. До таких текстів належать різні настанови за видами бойової техніки і озброєння, опис нових видів озброєння і бойової техніки у спеціальних виданнях.

Безособовість висловлювання і стилістичні особливості жанру військово-наукових текстів є характерними для жанру військово-технічних текстів.

До специфіки німецьких військово-технічних текстів належать: велика кількість термінів, які складаються з декількох складових елементів як кореневого походження, так і з інших словотворчих елементів. В українській військовій термінології багатоскладних термінів значно менше. Осо-

бливі ускладнення під час перекладу таких текстів викликають неологізми, наприклад:

das Lüftabwehrlenkgeschoß – зенітна керована ракета,

die Raketenstartvorbereitung – передстартова підготовка ракети.

Німецьким складним термінам в українській мові відповідають не складні слова, а словосполучення.

Головне призначення військово-інформаційних текстів – повідомити певну інформацію щодо певних військових і військово-технічних понять нових термінів, новинок військової техніки або нових положень військової теорії.

У текстах цього виду повністю відсутня будь-яка емоційність та експресивність висловлювання, вони відрізняються повною логічністю висловлювання. Зміст повідомлення обмежується лише констатацією факту та викладенням суті. Цей жанр військової літератури не перекладається, оскільки в кожній національній армії існує своя специфічна довідкова література, а нові відомості про зарубіжні армії попадають у довідкову літературу лише тоді, коли перестають бути новинками і ознайомлення з ними стає обов'язковим для всіх збройних сил. Однак військові перекладачі активно користуються літературою цього жанру для своїх суто професійних потреб. Робота з цією літературою аналогічна тій, яку здійснює перекладач, коли звертається до різних довідників і словників.

На відміну від усіх описаних жанрів військової літератури військово-публіцистичні тексти повинні не стільки повідомити про щось, скільки сприяти розумінню того, що відбувається у світі. Тексти цього жанру повинні одночасно впливати на отримувача повідомлення, формувати його ставлення до цих подій і сприяти створенню певної переконливості у отримувача повідомлення. У цьому жанрі намагаються уникати висловлювань та зворотів усного мовлення. Емоційність та експресивність досягаються тут непрямим шляхом, а саме таким викладенням, при якому слова починають діяти не тільки на розум, але і на емоційну сферу людської психіки. Цей ефект досягається головним чином за рахунок багаторазового повторення однієї і тієї ж думки, але з використанням різної лексики, з поступовим залученням додаткової аргументації, надаючи висловлюванню експресивного характеру.

Головним параметром текстів цього жанру є спонукальна характеристика, мета якої полягає не у спонуканні до дії, а в досягненні певного розуміння конкретних подій життя, у формуванні конкретних переконань. Головним мовним засобом є послідовність викладення лексичних та стилістичних засобів для повторення головної думки, її методичний розвиток. Кожне наступне речення розвиває думку, посилює ідеологічний зміст.

Головне призначення статутів і настанов полягає в тому, щоб регламентувати життя та діяльність військ у різних умовах повсякденного жит-

тя та бойової обстановки. Ділова інформаційна частина є в статутах головною, але зберігається й спонукальна частина змісту. У такій літературі використовуються головним чином форми теперішнього часу та звичні спонукальні конструкції з модальними дієсловами або без них. Спонукальна частина змісту передається в цих текстах без всякої експресії та емоційності, спокійним діловим стилем викладення, прямою вказівкою на те, що необхідно зробити, як і в якій послідовності.

До військово-ділових текстів належать бойові документи, які складаються для підготовки, організації та управління бойовими діями військ, а також для організації їх пересування, розташування на місці та постачання, також інструкції, директиви та накази. Характерною рисою текстів цього жанру є їх однозначне орієнтування на отримувача, спонукання його до певних дій. У цих текстах поєднуються всі три параметри, тобто ділова, спонукальна та особистісна характеристики.

Найважливішою особливістю текстів військово-ділового жанру є спонукальний і експресивно-емоційний зміст, а також велика кількість скорочень і суворо регламентована структура. Граматична структура речень цього жанру максимально проста, рідко застосовуються поширені означення або декілька підрядних речень.

Отже, тільки знаючи, що відрізняє один жанр текстів від іншого, ми можемо визначити мовні засоби, які слід використовувати для перекладу відповідного тексту.

Список використаних джерел

1. Балабін В. В. Теоретико-концептуальні основи військового перекладу. *Філологічні трактати*. Сумський державний університет, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. 2018. Том 10, № 1. С. 7–18.

2. Лєбєдєва Т. Б. Динаміка розвитку військової лексичної підсистеми в сучасній німецькій мові : дис. … канд. філол. наук : 10.02.04. Київ,. 2002. 226 с.

3. Чепурна З. В., Лисенко Г. Л. Особливості функціонування німецьких військових термінів та їх переклад українською мовою. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна*. 2015. Вип. 54. С. 306–308.

4. Bundeswehr Lexikon: Alles über die Bundeswehr, ihre Einsätze, Fahrzeuge und Waffen. URL: https://bundeswehr-lexikon.de/

HANDLING PARONYMS IN ENGLISH

Viktor ZHYVULIN
Ihor IVANOV
Iryna MISHCHYNSKA

Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi, Ukraine

Paronyms are words that sound alike but have different meanings and spellings. They can be tricky, but mastering them is essential for effective communication.

Paronyms are words that share a similar pronunciation but have distinct meanings and spellings.

Such words have different meanings, so they can be confused due to incorrect use, leading to misinterpretations and communication breakdowns. Common paronyms include affect and effect, advice and advise, and desert and dessert.

The common misconception is that all similar-sounding words are paronyms. Not all words that sound alike are paronyms. Some words might share a sound form but have unrelated meanings.

One should not confuse paronyms and homophones. Homophones are words that sound exactly alike. They are even pronounced alike, but have different spellings and meanings. Paronyms are words that sound similar but have different spellings and meanings.

The other misconception is that paronyms are synonyms. Paronyms are not synonyms; they have distinct meanings and often belong to different grammatical categories.

Another mistake is that paronyms are easy to identify. While some paronyms are identified, others can be subtle and require careful attention to context and spelling. Identifying paronyms in everyday speech requires paying attention to context. The surrounding words and phrases can provide clues about the intended meaning of the paronym.

To identify paronyms, one should consider the sentence structure. The grammatical meaning of the word can help determine whether it is a noun, verb, adjective, or adverb. In case there is any doubt in identifying paronyms it is worth using a dictionary. If unsure, refer to a dictionary to confirm the definition and spelling of the paronym.

The contextual clues for recognizing paronyms are surrounding words, grammatical structure, and logical reasoning.

One should pay attention to the words before and after the paronym. It will help to understand its meaning. The grammatical meaning of the word in

the sentence can help differentiate its function. Consider the meaning of the whole sentence to determine which paronym makes the most sense.

A few strategies can help remember paronym distinctions. These strategies are *flashcard drills, vocabulary journals, extensive reading,* and *practice with others.* It is worth creating flashcards with paronyms on one side and their definitions on the other. Keep a journal to record new paronyms and their meanings, including example sentences. Engage in conversation or quizzes with peers to reinforce your understanding of paronyms.

Besides, you can expand your vocabulary by reading books, articles, and other materials that use a wide range of language.

One should pay attention to paronyms in writing. It will help to avoid costly mistakes. Careful proofreading, dictionary references, and grammar checkers will help use paronyms correctly. Carefully review your writing for any potential paronym errors.

Consult a dictionary to verify the spelling and definition of any words, the meaning of which is vague. Use grammar checkers, but remember they may not always catch all paronym errors.

Thus, paronyms present challenges but also opportunities for expanding our linguistic repertoire. By understanding and using them correctly, we can enhance our communication skills and become more proficient in the nuances of the English language.

ОКАЗІОНАЛІЗМИ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Тамара ЖИДЕНКО

Національний університет оборони України,
м. Київ, Україна

Невід'ємний аспект поступу суспільства – це розвиток мови, про що свідчить постійна зміна її лексичного складу. Деякі новотвори після своєї появи лексикалізуються та згодом входять до словникового складу мови, інші – залишаються нелексикалізованими та існують лише в тому контексті, в якому їх використали вперше. Ці новотвори визначають як оказіоналізми – одноразові, створені в процесі мовлення лише для певного контексту лексичні одиниці, які часто поза цим контекстом незрозумілі і які не увійшли до словникового складу мови на момент їх вживання [1].

Тобто оказіоналізми – нелексикалізовані одиниці, і їхнє значення не належить до семантичного знання читача. Певні оказіоналізми можуть траплятися в одному й тому самому тексті досить часто, і читач може занести їх до свого лексикону принаймні на час читання цього тексту. Проте сприйняття таких оказіоналізмів залишається залежним від тексту, в якому вони побутують. Автори дуже часто вживають ці новоутворення, щоб відобразити індивідуальний смак промовця та показати свою словотворчість.

Особливо у творах популярних німецьких авторів Уве Тімма та Гери Ліндт можна зустріти чимало специфічних лексичних одиниць на позначення жіночої статі: „Ich bin doch nicht Pamela Anderson, hat sie gesagt" [4]. У цьому випадку У. Тімм не утворює принципово нового слова, а використовує стереотип: називає жінку з великими грудьми Памелою Андерсон, бо остання вирізняється особливо пишним силіконовим бюстом. Тут яскраво виявляється принцип мовної економії: автор вказує на жінку і, одночасно, натякає на особливості її зовнішності. Або, наприклад, Уве Тімм використовує слово-реалію іншого народу: „Hätte mich ja sonst als Geisha schminken können, aber so halb und halb" [4]. При цьому в контексті спливає лише одна сема: "дуже нафарбована жінка". Гера Ліндт так само одним словосполученням називає та характеризує жінку. „Nun gehöre ich leider Gottes nicht zu den Schneewitzchens und Dornrötzchen und ähnlichen Damen, (…), bis sie ein Prinz oder ein Frosch wachküßt (...)". У цьому прикладі автор не вигадує нового слова, а переносить значення казкових героїв на реальних осіб, які, незважаючи на біди і невдачі, знаходять своє щастя.

Одна з найважливіших проблем, що виникає в дослідженні оказіоналізмів – це проблема їх дефініції. О. Косович визначає оказіоналізми як "мовленнєві конкретно-ситуативних утворення, які реалізують експре-

сивно-образну функцію, створені за традиційними і нетрадиційними словотвірними моделями, не внесені до словників "неологізмів" [2].

Перебуваючи поза межами мовної системи та маючи статус своєрідних периферійних явищ, оказіональні слова часто спроможні передавати те, що виявляється не під силу "стаціонарному" лексикону. О. Г. Рєвзіна підкреслює, що оказіональним словам здебільшого й немає потреби ставати стаціонарними та залишатися в пам'яті носіїв мови, оскільки їхнє функціональне призначення полягає не стільки в тому, щоб давати назву новій реалії чи новому явищу (це є прерогативою неологізмів), скільки в передачі індивідуально-авторської семантики [3].

Для перекладознавства проблема передавання оказіоналізмів особливо цікава, оскільки більшість оказіоналізмів німецької мови утворена за словотвірними моделями, не властивими українській мові. Перекладач постає перед важливим завданням – передати зміст оказіоналізму конструкцією, яка не була б чужою українському читачеві, не втрачаючи концептуальності оригіналу.

Оказіоналізми, переклад яких повністю залежить від контексту, допускають багато варіантів перекладу, а тому декодування їхньої семантичної структури неможливе без залучення контекстуального матеріалу, оскільки вони змістовно залежні від попереднього чи наступного контексту.

Отже, оказіоналізми – це слова та мовні звороти, що не відповідають загальноприйнятому вживанню, але показують індивідуальний стиль автора. Вони завжди продуктивні, збагачують словник, служать для підсилення мовлення. У кожному творі можна знайти таку індивідуальну словотворчість, чимало таких лексичних одиниць настільки широко використовуються, що перестають бути оказіоналізмами, а входять у словниковий запас мови.

Список використаних джерел

1. Власенко І. В. Типи оказіоналізмів у жанрі фентезі. Чорномор. нац. ун-т ім. Петра Могили, 2015.

2. Косович О. Львівський національний університет ім. Івана Франка. Львів, 2008.

3. Ревзина О. Г. Дискурс и дискурсивные формации. Критика и семиотика. 2005, Вып. 8

4. Timm U. Rot/U. Timm – Munchen, Deutscher Taschenbuch Verlag, 2009.

СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ТЕРМІНІВ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Софія ЗМИСЛА

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів, Україна

Мова професійного спілкування є соціальним різновидом літературної мови, що використовується представниками певних професій. Вона включає спеціалізовану термінологічну систему, яка відповідає специфіці професійної діяльності. Військова мова, зокрема, покращує комунікацію завдяки використанню фахових термінів [2]. Особливо важливою є термінологія, що використовується в тактичній медицині, де кожен термін має суттєве значення для оперативності та ефективності надання медичної допомоги. Створення нових термінів і словосполучень в обох мовах, англійській та українській, сприяє розвитку професійної комунікації та збагачує мовні ресурси для вирішення специфічних завдань.

В англійській мові словотворення представлено формальною, функціональною та семантичною формами. Медична термінологія формується шляхом запозичень із глобального фонду та використання германських кореневих дієслів, що набувають термінологічного значення [1].

Понад 70 % термінів у різних галузях є словосполученнями, які мають семантико-синтаксичну єдність і функціонують як цілісні одиниці. Сучасна англійська медична термінологія є складною для сприйняття, оскільки включає численні терміни й словосполучення.

Однокомпонентні терміни створюються за допомогою однокореневих слів загальнолітературної англійської та української мов. Терміни, що складаються з одного слова з єдиним коренем:

Recovery, Rescue, Spasm, Startle, Tetanus, Rescue, Injection, Disinfection, Stabilization, Treatment, Забиття, Іммобілізація, Коагуляція, Мозоль, Набряк, Перев'язка, Подразнення, Політравма, Поранений, Постраждалий, Пухир, Свербіж.

Назви-композити – це лексичні одиниці, утворені шляхом поєднання двох або більше слів, основ чи коренів, які пишуться разом:

Кровоспинний, Швидкодія, Посттравматичний, Теплокровний, Бездихальний, Непроникний, Крововиливний, Судинозвужувальний, Антисептичний, Швидкотканинний, Bloodborne, Breathless, Waterproof, Painkiller, Lifesaving, Shockproof.

Приклади композитів також трапляються серед одного з двох складових елементів двокомпонентних термінів:

Назофарингеальний повітропровід(повітря + о + провід), Напружений пневмоторакс(пневмо + торакс), Одноразовий (Одно + разовий) шприц, Хвороботворна (Хвороба + о + творна) бактерія.

Словоскладання є методом словотворення, що передбачає об'єднання двох або більше базових морфем в одне ціле. Цей процес дозволяє створювати нові лексичні одиниці, збагачуючи словниковий запас мови. У професійній термінології словоскладання часто використовується для формування складних термінів, що відображають спеціалізовані поняття.

Двохкомпонентні терміни:

Конструкція Іменник + Іменник (N + N): *Battle stress, Battlefield surgery, Behaviour-altering drugs, Combat Gauze, Combat stress, Contamination control, Damage assessment, Disaster medicine, Flak jacket, Life-support system, Life-sustaining system, Oxygen kit, Protection suit,; Пошкодження нервів, Регенерація тканин, Розтягнення зв'язок.*

Конструкція Прикметник + Іменник (Adj. + N): *Civilian casualties, Critical bleeding, Emergency relief, Emergency rescue, Emergency response, Emergency service, Emotional disbalance, Medical examination, Medical facility, Medical services, Medical skills, Анатомічна особливість, Больовий поріг, Вихідний отвір, Військовий лікар, Вогнепальне поранення, Вторинний огляд, Гемостатичний засіб, Голосова комунікація, Знеболювальні препарати, Інфузійна терапія, Марлевий бинт, Мінно-вибухова травма, Множинні поранення, Назофарингеальний повітропровід.*

Трьохкомпонентні терміни:

Конструкція Іменник + Іменник + Іменник (N + N + N): *Контроль кровотечі кінцівок, Система евакуації постраждалих, actical Evacuation Care, Combat Medical Equipment, Trauma Response Kit, Massive Hemorrhage Management.*

Конструкція Прикметник + Іменник + Іменник (Adj. + N + N): *Coordination Cell, Medical treatment facility, Mental health status, Advanced Trauma Equipment, Military First Aid, Швидка кровоспинна пов'язка, Невідкладна медична евакуація, Стандартний перев'язувальний пакет.*

Конструкція Іменник + Прикметник + Іменник (N + Adj. + N): *Контроль масивної кровотечі; Комплект індивідуальної аптечки; Накладання іммобілізаційної шини; Стабілізація шийного хребця; Medical Equipment Container; Individual Treatment Kit; Medical Evacuation System; First Aid Procedure; Limb Immobilization Splint.*

Конструкція Прикметник + Прикметник + Іменник (Adj. + Adj. + N): *Individual chemical protection, Israeli Emergency Bandage, Personal protective equipment, Швидкісна евакуаційна система; Бойова медична допомога; Інтенсивна реанімація постраждалих; Система іммобілізації кінцівок; Індивідуальна аптечка медичної допомоги.*

Чотирьохкомпонентні терміни:

Конструкція Прикметник + Іменник + Іменник + Іменник (Adj.+ N + N + N): *Швидка медична допомога постраждалим; Бойова медична допомога пораненим військовослужбовцям; Mobile Medical First Aid Station; Individual Trauma First Aid Kit.*

У військовій мові співіснують однокомпонентні, двокомпонентні, трикомпонентні та багатокомпонентні поняття. Кожен з цих термінів має практичне значення, що визначається специфікою застосування військової мови.

Абревіатури полегшують пояснення багатозначних сполучень стисло, є ефективним засобом реалізації концепції збереження мовленнєвих зусиль. Як приклад розглянемо такі термінологічні скорочення:

F.A.S.T. – Face, Arm, Speech, Time;

ICRC – International Committee of the Red Cross;

MEDAG – Medical Advisory Group;

MEDCC – Medical Coordination Cell;

MEDEVAC – Medical evacuation;

MIMU – Multinational Integrated Medical Unit;

PTSR – Post-traumatic stress reaction;

В українській мові представленно один приклад абревіації:

ППІ – Пакет перев'язувальний індивідуальний.

Вивчення термінів тактичної медицини в українській та англійській мовах виявляє численні особливості у формуванні термінологічних одиниць. Професійні терміни, зокрема в медицині та військовій справі, є результатом словотворення, яке включає як однокомпонентні терміни, так і складні багатокомпонентні конструкції. Створення таких термінів є важливою частиною професійної мови, яка відповідає специфіці діяльності. Важливим аспектом є використання абревіатур, що спрощують комунікацію і дозволяють швидко та точно передавати необхідну інформацію. Усі ці фактори підвищують ефективність професійного спілкування і дозволяють оперативно реагувати на виклики, що виникають у процесі надання медичної допомоги в умовах бойових дій.

Список використаних джерел

1. Застріжна Л. В. Лексико-семантичні та структурно-граматичні особливості англійської медичної термінології. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи* : зб. статей III Міжнар. наук.-практ. конф. (31 травня – 01 червня 2018 р.). Полтава : Астрая, 2018. С. 87–91.

2. Кіндрись А. М. Структурно-семантичні особливості англійськомовної військової термінології та способи їх відтворення у перекладі українською мовою (на матеріалі серіалу SEAL Team "Морські котики"): кваліфікаційна робота

магістра з перекладознавства; наук. кер. Л. М. Мелешкевич; Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2021. 100 с.

3. Тактична медицина для підрозділів спеціального призначення : підручник. Київ : МВЦ “Медінформ”, 2016. 145 с.

УКРАЇНСЬКА МОВА ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Ольга ІВАШИНА

Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, м. Харків, Україна

Розвиток культурного діалогу та інтерес до питань міжкультурної комунікації привели до розробки методики міжкультурного навчання у процесі вивчення української мови як іноземної [4, с.75] та до створення сучасних навчальних посібників з української мови. В освітній парадигмі, де головна роль належить людині і знанням, в умовах посилення ролі української мови в освітньому просторі постала потреба у створенні навчальних посібників з української мови як іноземної. Запропонований навчальний посібник для іноземних студентів "Ukrainian Grammar in Use" містить відомості досліджуваних мовних засобів і завдання з урахуванням програмного рівня умінь і навичок мовленнєвої діяльності. Він призначений для іноземних студентів, які тільки починають вивчати українську мову, і включає в себе всі розділи навчальної дисципліни "Українська мова як іноземна". Мета посібника – формування вмінь та навичок мовленнєвої діяльності, забезпечення лексико-граматичної бази щодо розвитку розмовної та писемної мови. Запропоновані завдання призначені для контролю засвоєного граматичного матеріалу, а пояснення граматичного матеріалу подається англійською мовою. Викладач може гнучко модифікувати та ситуативно моделювати навчальний матеріал (варіативність вправ дає таку можливість), щоб відповідати когнітивному досвіду студентів, тим самим допомагаючи їм у складних повсякденних ситуаціях. Студенти можуть закінчити чи трансформувати речення, утворювати речення на базі граматичної моделі, працювати з текстом, використовуючи поданий матеріал, розподіляти на групи лексичний матеріал та трансформувати його, з даних слів створювати ситуацію і виходити в діалогічне спілкування, тобто застосовувати вироблену програму у комунікативних ситуаціях. Паралельне використання аудіо і візуального мультимедійних способів при засвоєнні лексичного матеріалу, який подається в контексті вивчення фонетики, забезпечує міцне запам'ятовування нових слів і словосполучень та їх швидке пригадування в майбутньому, тому що чим більше каналів задіяно під час введення інформації в пам'ять, тим більше шансів запам'ятати цю інформацію [1, с. 77].

Завдання, з яких складається лексико-граматичний курс, включають мовний мінімум – необхідний і достатній для формування мовленнєвих умінь, а саме: умінь розуміти усне мовлення, говорити і читати в межах вивчених тем, користуючись різноманітними мовними засобами. При відборі лексичного матеріалу на перший план висувалися: принцип методич-

ної доцільності і принцип комунікативної цінності. Успішне засвоєння навчальних матеріалів забезпечує такий рівень комунікативної компетенції, який дозволяє студентам спілкуватися на мові, що вивчається, в найбільш актуальних ситуаціях соціально-побутової та соціально-культурної сфер спілкування. Завдання для самостійної роботи пропонуються для студентів з різним рівнем мовленнєвої підготовки (застосовується принцип індивідуального підходу) і є досить корисними під час підготовки до модульних контролів та іспитів.

З метою створення посібника комунікативної граматики були розроблені граматичні вправи, які носять мовний, умовно мовленнєвий характер і спрямовані на формування граматичних навичок, що дасть змогу оформити базу мовленнєвих навичок, без якої неможливі повноцінні акти комунікації. Так, спочатку на англійській мові подається основний теоретичний матеріал у стислій формі, а потім студенти мають виконати самостійні вправи, наприклад, перекласти речення. Після того, як студенти оновили у пам'яті складні моменти граматики, вони переходять до наступного етапу роботи, який покликаний вирішити прагматичні завдання викладання української мови як іноземної і сформувати системні компетенції: здатність до самостійного мислення і прийняття самостійних рішень.

Під час виконання подібних завдань у свідомості учня відбувається зіставлення двох мов, що призводить до активізації розумових процесів, де одиницею презентації є речення, в якому знаходять своє вираження морфологічні та лексичні одиниці мови. На цьому етапі можна виокремити два види роботи: роботу, спрямовану на контроль розуміння, і роботу, найефективнішу в інтерактивному плані, спрямовану на формування та розвиток комунікативної компетенції [2, с. 233].

"Ukrainian Grammar in Use" має на меті зробити внесок в процес мовної підготовки іноземних студентів та здійснити роботу з формувань вимовних навичок. Уроки, з яких складається лексико-граматичний курс, включають мовний мінімум, необхідний і достатній для формування мовленнєвих умінь, а саме: умінь розуміти усне мовлення, говорити і читати в межах вивчених тем, користуючись різноманітними мовними засобами. Лінгвістична цінність пропонованого навчального посібника полягає у тому, що мова використовується як інструмент пізнання і оволодіння надалі навчальними предметами. Інноваційним у запропонованій роботі виступають розроблені білінгвальні порівняльні таблиці, які демонструють, що технологія навчання є новим напрямком розвитку дидактики мови, яка досліджує навчальні форми, методи і засоби в їх систематичному поєднанні.

Список використаних джерел

1. Бориско Н. Ф. Сам собі методист або поради тим, хто вивчає іноземні мови. Київ : Вид-во "ІНКОС", 2001. 267 с.

2. Івашина О. В. Щодо питання про створення навчальних посібників з опорою на рідну мову. International symposium on "culrure dialogue of the silk road countries" erzurum, Turkey, 5–6 may 2016.

3. Бонч-Бруєвич Г. Ф., Абрамов В. О., Косенко Т. І. Методика застосування технології SMART Board у навчальному процесі : навчальний посібник. Київ : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2007. 102 с.

4. Степаненко О. К., Ланова Т. В., Матусевич Л. М. Сучасні методики вивчення української мови як іноземної. Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство). 2022. № 18, Research Journal of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. Series: Philological Sciences (Linguistics). № 18, 2022. https://doi.org/10.24919/2663-6042.18.2022.11

5. Smart-технології в Україні і світі URL: http://molods.in.ua/smart-tehnolohiji/

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕРМІНІВ ЗБРОЇ

Марія ІВАНЧЕНКО
Вікторія РИБАК

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів, Україна

Важко переоцінити роль перекладацької діяльності, яка забезпечує обмін інформацією між людьми у різних країнах світу. Адекватне відтворення текстів, які стосуються військової діяльності, набуває в умовах війни неабиякої значущості з огляду на активізацію міжнародної співпраці українських формувань з іноземними колегами.

Дослідження присвячено особливостям перекладу англійських однокомпонентних термінів зброї. Матеріалом слугували галузеві словники англійської мови [АУВС; АУЗС; EMD].

Загальне дослідження використаних перекладацьких прийомів однокомпонентних термінів зброї показало, що здебільшого переклад термінологічних одиниць у текстах інструкцій спирається на підбір у мові перекладу наявних усталених лексичних відповідностей. У дослідженому матеріалі 50 однокомпонентних термінів (47 %) перекладаються українською мовою у вигляді лексичних одиниць, що традиційно використовуються у відповідному значенні, наприклад: *comb – гребінь (приклада), accelerator – прискорювач, pistol – пістолет, accessories – аксесуари, приладдя, battery – батарея, caliber (calibre) – калібр, deviation – девіація, відхилення (кулі), optics – оптика.*

Ще одним поширеним способом передачі є прийом калькування, за допомогою якого українською мовою було відтворено 27 термінологічних одиниць, що становило 30 % від загальної кількості термінів зброї, наприклад, *ballistics – балістика, analyzer – аналізатор, probalistic – імовірнісний, windbreak – вітрозахист, screw – гвинт, sear – шептало.*

Для 8 % термінів, або 11 одиниць, способом передачі в мові перекладу став прийом експлікації, наприклад: *blackout – затемнення частини зображення в оп внаслідок неправильного прицілювання, blue – хімічне оксидування металевих частин зброї; покриття темного кольору, bore – канал стовбура без патронника, стовбур, дуло, bullpap – укорочена гвинтівка в якій основні механізми розміщені в прикладі.*

Переклад 8 одиниць (6 %) українською мовою було здійснено за допомогою повної або часткової транслітерації, наприклад: *carbine – карабін, detonator – детонатор, regulator – регулятор, radiator – радіатор, abrasion – абразія, accselerograph – акселерограф.*

Використання прийому транскрибування зустрічається у меншій кількості випадків – у 5 термінах, що становить 4 % від загальної кількості

термінів зброї, наприклад: *choke – чок, coxib – коксиб, aftershock – афтершок, bolometer – болометр, ocular – окуляр.*

Рідше застосовується для передачі збройової термінології українською мовою прийом генералізації, за допомогою якого було перекладено 6 термінів (2 %).

Приклад генералізації як перекладацької трансформації спостерігаємо у прикладі: збройовий термін *envelope* перекладається як "оболонка".

Іменник *envelope* у словнику Collins English dictionary тлумачиться так: "a flat paper container with a sealable flap, used to enclose a letter or document" [CED]. Можна сміливо твердити, що у цьому випадку є генералізація. Оскільки *конверт* визначається у словнику української мови як "пакет із паперу, певним чином складений та склеєний, в який вкладаються листи, документи тощо для пересилання поштою" [СУМ, т. 10, с. 653]. Тоді як *оболонка* відповідно до словника української мови визначається як "те, що покриває або окутує, оповиває що-небудь ззовні, з поверхні" [СУМ, т. 8, с. 587].

Прийом генералізації застосовується і під час перекладу інших термінів зброї: *disastrous – тяжкий, resumption – поновлення, recoverability – поновлення, roar – гул.*

Застосування прийому конкретизації при перекладі знаходимо у збройових термінах, що стосуються частин зброї. Так, англійський термін *forearm* відтворюється українською як *цівка*. Іменник *forearm* англійською тлумачиться як "the part of a person's arm extending from the elbow to the wrist or the fingertips" [CAMB]. Проте українське слово *цівка* тлумачиться як "передня частина ложа рушниці, ручного кулемета" [СУМ, т. 5, с. 620].

Отже, в англійському терміні на перший план висувається фізичне положення тіла людини під час використання зброї. А саме передпліччя, яке торкається частини рушниці під час пострілу, тоді, як в українській мові актуалізується частина елементу озброєння, яким оперує військовослужбовець.

Інші приклади конкретизації: *cartrige – патрон, bolt – затвор, accuracy – влучність, housing – корпус, hammer – курок, trap – кулеуловлювач, cocking – взведення, customize – модернізація, cylinder – барабан у револьвера, змінний кліп, barrel – ствол.*

Отже, у результаті здійсненої наукової розвідки вдалось виявити, що англійські терміни зброї здебільшого відтворюються українською мовою у вигляді лексичних одиниць, що традиційно використовуються у відповідному значенні (47 %), дещо менше представлений перекладацький прийом калькування (30 %). В окремих випадках застосовується трансформація, що має назву експлікація (8 %). Наявні приклади застосування перетворень на фонологічному рівні, а саме транскрибування (4 %) та транслітерація (6 %). Рідше використовуються генералізація (2 %) та конкретизація (3 %).

Список використаних джерел

1. АУВС: Англо-український військовий словник. URL: https://adl.lndc.knu.ua/ua/chapter/491

2. АУЗС: Англо-український збройовий словник. URL: https://bugai.com.ua/paint/anglo.html

3. СУМ: Тлумачний словник української мови. https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0

4. CAMD: Cambridge Dictionary. URL: http://dictionary.cambridge.org

5. CED: Collins English dictionary. URL: https://www.bookdepository.com

6. EMD: English-Ukrainian MilitaryDictionary. URL: https://english-military-dictionary.org.ua/

ПРОБЛЕМИ СИНТАКСИЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ТА ГРАМАТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ

Олександра КОНДРАТЮК
Юрій БЕЦ

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Турецька мова, маючи унікальну аглютинативну граматичну структуру, суттєво відрізняється від української. Це зумовлює потребу в глибокій адаптації та граматичних трансформаціях для точного перекладу. У зв'язку з розширенням культурного обміну, міжнародної співпраці та бізнес-відносини між Туреччиною та Україною зростає й інтерес до вивчення турецької мови та покращення якості перекладу турецьких текстів.

Метою статті є розкриття основних труднощів синтаксичної адаптації та граматичних трансформацій у турецькій мові, ураховуючи її унікальну граматичну структуру, особливості синтаксису та аглютинативний характер, дослідження проблеми під час перекладу з турецької на українську мову, а також вивчення аспектів, які потребують адаптації під час роботи з турецькими текстами.

Як вже зазначалось вище, турецька мова є аглютинативною, а це означає, що граматичні значення додаються до кореня слова через суфікси, які поєднуються один з одним. Це, у свою чергу, зумовлює низку проблем синтаксичної адаптації і, як результат, певні труднощі для перекладача. Розберемо декілька із них.

Відсутність категорії роду

Турецька мова, на відміну від української, не має граматичної категорії роду. Це означає, що в турецькій мові іменники, займенники та прикметники не змінюються залежно від роду, як це відбувається, наприклад, в українській. Усі об'єкти, поняття чи живі істоти позначаються словами, які не вказують на рід, тобто немає розрізнення на "чоловічий", "жіночий" чи "середній" рід. Турецька мова використовує універсальний займенник "O", який може позначати і "він", і "вона", і "воно" залежно від контексту. Це дозволяє уникати додаткових граматичних конструкцій для розрізнення роду. Наприклад: "O geldi" може означати "Він прийшов", "Вона прийшла" або "Воно прийшло" – точний переклад залежить від контексту або додаткової інформації. Відсутність категорії роду в турецькій мові спрощує граматичну структуру, але може ускладнити переклад, коли необхідно чітко вказати на стать. Це вимагає від перекладача виваженого підходу та аналізу контексту, щоб забезпечити точність та відповідність змісту під час перекладу текстів на мову, де рід є важливою граматичною категорією.

Ідіоматичні вирази та сталі фрази

Турецька мова багата на ідіоматичні вирази та сталі фрази, які змінюють важливу роль у розмовній і письмовій мові, додаючи виразності, образності та культурного колориту. Ці вирази часто мають переносне значення і відображають особливості турецької культури, історії та світогляду. Їх використання може бути складним для іноземців, після дослівного перекладу не завжди передається справжній зміст. Багато ідіом мають символічне значення, яке можна зрозуміти тільки в контексті турецької культури, наприклад, вирази, пов'язані з

національними особливостями або історією. І тому часто ці вирази можуть бути незрозумілі іншим народам. Наведемо декілька прикладів популярних ідіом у турецькі мові і варіанти їх перекладу.

1. "Baş üstüne". Дослівний переклад звучатиме в українській мові: "На голову". Хоча насправді вираз передає згоду та готовність допомогти і найбільш достовірним варіантом перекладу буде: "З радістю виконаю", "Зроблю все можливе".

2. "Canım ciğerim". Вираз передає велику прив'язаність та любов до близької людини. Співзвучним є в українській мові: "дорогий" чи "улюблений". Хоча у цьому випадку, перекладаючи дослівно, можна бути близьким до оригіналу: "Моя душа, моє серце". Вираз зазвичай використовується серед друзів чи рідних для висловлення теплих почуттів.

3. "Burnunda tütmek". Цей вислів використовується, коли хтось за кимось дуже сумує. Аналогами в українській можуть бути: "не можу дочекатися" або "згадувати з ностальгією".

Окрім цього, у турецькій мові типовий порядок слів у реченні відрізняється від багатьох європейських мов, зокрема від української, і є одним із важливих синтаксичних аспектів, які впливають на переклад і розуміння тексту. У турецькій мові використовується порядок слів SOV: підмет – додаток – присудок. Це означає, що підмет або іменник знаходиться спочатку, потім іде додаток (якщо він є), і в кінці розташоване дієслово, що є суттєвою відмінністю від українського порядку слів, де типовий порядок – SVO (підмет – присудок – додаток). Це чітке розташування елементів особливо важливо для розуміння турецької граматики, після чого вказує на завершення думки в реченні. Наведемо приклад:

Турецьке речення: "Ben kitabı okuyorum."

Дослівний переклад: "Я книгу читаю."

Адаптований переклад: "Я читаю книгу."

Завдяки порядку слів SOV у турецькій мові є певна гнучкість щодо порядку слів, що дозволяє змінювати його для акцентування важливих частин речення. Однак основне дієслово, яке несе основний зміст, залишається в кінці речення, навіть якщо частини речення міняються місцями.

Турецька мова має особливості, які потребують спеціальних підходів у перекладі, зокрема через відмінності в структурі речей, граматичних ка-

тегоріях і способах відносин між словами. Синтаксична адаптація та граматичні трансформації в турецькій мові є необхідними для досягнення адекватного перекладу та збереження точного сенсорного повідомлення. Розуміння цих особливостей і володіння навичками граматичних трансформацій дозволяють уникати неточностей та змістовних значень, забезпечуючи правильну адаптацію турецьких текстів для україномовної аудиторії.

Список використаних джерел

1. Льюїс Джеффрі Л. Турецька граматика. Oxford University Press, 2000.
2. Корнфілт Яклін. Турецький синтаксис і морфологія. Cambridge University Press, 1997.
3. Баскері Селім. Турецька мова: основи граматики та структури, Стамбул, 2010.

CHANGES IN WORD MEANINGS IN ENGLISH

Oleksandra KONDRATIUK
Olena LESYGANYCH
Iryna MISHCHYNSKA

Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi, Ukraine

The meanings of words are not static. They evolve due to cultural shifts, technological advancements, and social influences. Words are typically polysemic. A word may have various meanings or cover a whole range of shades of meaning. The words *get, do, thing, bad, nice*, etc. are used in many contexts. L. Bloomfield explains that each word has one central meaning and occasional marginal meanings. Semantic change occurs when speakers stop using the central meaning and make a marginal meaning a central one. A word may develop a variety of senses and connotations, or meaning can be added, removed, or altered over time.

Words can acquire new meanings or lose old ones, adapting to new conditions of society. It is a natural process that reflects the development of culture, technology, and social relations. The idea of the topic is that understanding the processes of changing the meanings of words helps to interpret modern linguistic trends and provides historical context for many linguistic phenomena that we observe in everyday life.

There are such main types of changes in the meanings of words:

1. Broadening of meaning happens when a word begins to cover a broader range of meanings than before. For example, the word *holiday* once meant only a religious holiday; these days, the word holiday refers to any rest.

2. Narrowing of meaning means that the word takes on a narrower meaning. For example, meat in Old English meant ‘food’ in general, while now it means only meat products. Starve which means ‘to suffer or perish from hunger’ is from Old English *steorfan*, which meant ‘to die’.

Change of connotation is amelioration and pejoration of meaning.

3. Amelioration: The word gets a more positive connotation. For example, the word *knight* once meant ‘servant’, and now it means ‘a noble warrior’.

The word *dude* means ‘guy, person’ (slang in origin). In the XIXth century, it was a word of ridicule for ‘a man who was extremely fastidious in dress, speech, and manner, a dandy’.

4. Deterioration of meaning (Pejoration): the word acquires a negative connotation. For example, *silly* once meant ‘happy’ or ‘blessed’, now it means ‘simple’ or ‘foolish’.

Several factors lead to changes in the meanings of words. We single out the main ones.

Social and cultural changes have a drastic influence on changes in word meanings. New social phenomena and cultural needs lead to new meanings, such as a 'mouse' for a computer device.

Technological progress is playing a vital role in the change in word meaning. The development of technology is changing the use of many words. For example, the web means 'the Internet', not just the web nowadays.

Contacts between languages contribute to changes in the semantic meaning of words. Borrowing and adapting words from other languages can expand or change the meaning. For instance, the word *mistress* was borrowed from Old French *maistresse* and meant 'a woman who rules or has control'; earlier in English *mistress* meant 'a woman who employs others in her service, a woman who has the care of or authority over servants or attendants'. Nowadays, it means 'a woman in a position of authority or control'.

Language adapts for convenience, reducing or combining the meanings of words for faster communicating the result, thus saving language resources.

Changes in the meanings of words reflect the dynamics of life and the development of society. Understanding these processes is vital for the correct perception of modern language and the cultural context in which it exists. It also helps forecast future language trends as the meanings of words continue to change according to the needs of society.

СУЧАСНА ВІЙСЬКОВА ФІЛОЛОГІЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Іван КОВАЛЬЧУК
Аліна ТРУШ

Київський інститут Національної гвардії України,
м. Київ, Україна

Незважаючи на важкі умови ведення війни, незламна боротьба українських військових триває, тож логічним є питання якісної військової освіти, що з кожним днем ведення війни та кожним новим етапом стає все більш важливим та актуальним. Удосконалення освітнього процесу та підходів до оновлення освітніх програм стає необхідною складовою щоденної роботи педагогічних та науково-педагогічних працівників вищих військових навчальних закладів зі специфічними умовами навчання.

Зі складним процесом удосконалення військової освіти у воєнних час зіштовхнулися і освітяни вищих навчальних закладів системи МВС. Освітні програми, релевантні для мирного часу, не забезпечують повноцінної підготовки офіцерів-фахівців, спроможних виконувати службово-бойові завдання в умовах ведення війни країною. Ті компоненти, що існують в програмах мирного часу, потребують оновленого підходу.

Важливість вивчення англійської мови для військовослужбовців значно зросла за останні кілька десятиліть. Зміна ролі військового персоналу на міжнародній арені полягає у збільшенні гуманітарної допомоги та участі в миротворчих операціях не в окремих країнах, а в контексті співпраці з іншими представниками ООН чи НАТО. У цьому випадку різні країни спільно працюють над вирішенням зазначених завдань під керівництвом Об'єднаного командування, у військах і командному складі присутні представники різних країн, які розмовляють різними мовами, а в якості робочої мови використовується англійська, яка є координуючою мовою в цих операціях. При цьому англійська мова використовується у спілкуванні на рівні бойових дій та у спілкуванні з представниками неурядових організацій, що сприяє якісному виконанню поставлених завдань.

З метою стандартизації і узагальнення вимог до володіння мовленнєвими навичками для військовослужбовців ще у 1976 році НАТО було створено STANAG. Через необхідність єдиного підходу до модернізації вимог знання англійської мови, представники НАТО у 2003 році знову звернулися до організації BILC, яка є консультантом НАТО з питань мови. Ця організація допомогла розробити сучасні стандарти до володіння англійською мовою військовослужбовцями і вони отримали назву STANAG 6001. До цієї угоди про стандарти приєдналися 48 країн, які розробили на основі цих стандартів свої вимоги до присвоєння рівнів володіння мови.

Вимоги до стандартизації знань англійської мови військовослужбовцями постійно модифікуються. Так, у 2006 році організацією BILC було запропоновано поділити кожен рівень на рівні з плюсом, що передбачає пограничне оцінювання знань за необхідними навичками, коли військовослужбовець знаходиться десь посередині між рівнями. Остання версія документа вступила в силу 19 травня 2016 року. Так, метою останнього стандарту, як і усіх попередніх, є надання силам НАТО опису рівнів володіння мовою для військових, що залучаються до співпраці різних рівнів.

Країни, що долучаються до цього стандарту рівнів володіння мовою, приймають його з метою:

а) узгодження вимог щодо рівнів володіння мовою під час призначення іноземного персоналу;

б) запису та звітування шляхом міжнародного листування, заходів оцінювання рівнів володіння мовою;

в) порівняння державних стандартів за допомогою прийнятої таблиці у той же час з наданням права кожній країні дотримуватися своїх власних стандартів щодо оцінювання рівнів володіння мовою [1].

Існують різні рівні СМП (стандартизований мовний профіль), де на першому місці стоїть оцінка з аудіювання, на другому – оцінка з говоріння, на третьому – оцінка з читання і на четвертому – з письма. Рівні володіння мовленнєвими навичками теж визначаються відповідно до стандарту (СМР).

Концепція розвитку та постійного вдосконалення системи військової освіти повинна відповідати тим загрозам, що стоять перед державою та здійснювати якісну підготовку професійних військових і зумовлена підтриманням єдиних принципів, поглядів і стандартів державних органів сектору безпеки та оборони.

Мета навчання іноземної мови – це комунікативна діяльність курсантів, тобто практичне володіння іноземною мовою, а також виховання особистості, здатної до освіти та самоосвіти. Завдання викладача – активізувати діяльність кожного курсанта в процесі навчання, створити ситуації для їх творчої активності. Використання сучасних засобів дозволяють вирішувати ці завдання. Участь у різноманітних міжнародних програмах припускають не тільки високий рівень володіння іноземною мовою, а й певні особливості особистості, такі як: комунікабельність, відсутність мовного бар'єру, знання норм міжнародного етикету, широкий кругозір.

Мета використання іноземної мови в процесі професійної підготовки майбутніх представників військової професії полягає в тому, щоб допомогти курсанту стати "дієздатним з іноземної мови за фахом" . Під мовною дієздатністю за фахом науковці розуміють "здатність людини, яка навчається, одержувати відповідну інформацію іншою мовою і здатність порозумітися іноземною мовою", що передбачає спроможність одержувати мак-

симум інформації, використовуючи свої мовні засоби і творчі стратегії, однозначно і досить компетентно висловити свою думку засобами іноземної мови [2].

Слід зазначити, що у зв'язку з підвищеним інтересом до іноземних мов у сучасному житті, увага наукової спільноти змістилася з вивчення особливостей літературної іноземної мови на вивчення мови, якою користуються фахівці в реальному спілкуванні в конкретних галузях. Водночас науковці наголошують, що одним із сучасних досягнень у галузі методики навчання іноземних мов спеціального призначення є висновок про можливість використання іноземних мов у різних ситуаціях спілкування між фахівцями різних професій і різних спеціалізацій всередині професійної галузі, то, визначивши особливості типових ситуацій спілкування фахівців кожної конкретної галузі, можна моделювати процес їх реальної комунікації, і, відібравши попередньо для цього необхідний мовний та мовленнєвий матеріал, звузити весь широкий діапазон іноземної мови до конкретних потреб спеціалістів і цим полегшити процес оволодіння мовою для спеціальних цілей. Вважаємо, що це рішення допоможе суттєво оптимізувати процес професійної підготовки майбутніх фахівців щодо опанування іноземної мови й може використовуватися як один із шляхів формування професійної іншомовної компетентності представника військової професії.

Отже, можна стверджувати, що провідним завданням опанування іноземної мови в вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання на сучасному етапі є не просто "навчити курсантів користуватися нею як засобом спілкування в усіх видах мовленнєвої діяльності в різноманітних ситуаціях", а використовувати іноземну мову в усіх видах мовленнєвої діяльності в ситуаціях професійної діяльності, оскільки й "ефективність навчання безпосередньо залежить від ступеня наближення процесу передачі знань, формування навичок і вмінь до реальних умов їх практичного застосування".

В умовах будь-якого інформаційного суспільства, зокрема й міжнародного інформаційного суспільства, такі поняття, як досвід, знання та кваліфікація, набувають все більшого значення в житті людей. Саме з цього припущення стверджується важливість вивчення іноземної мови, формування комунікативної компетентності та необхідність змін у викладанні іноземних мов у вищих навчальних закладах. Але навчити курсанта за обмежений час навчального періоду умінню говорити на тему проблематики своєї спеціальності та розуміти аутентичне мовлення вкрай складно, але можливо, якщо поєднувати традиційні та інноваційні методи і робити акцент на принципі комунікативності як у плані навчання, так і у використанні навчальних матеріалів та посібників. Вивчення особливостей усного мовлення повинне ураховувати найсучасніші дані психологічної та

методичної науки з одного боку, та комунікативні особливості мови спеціальності у відповідності до профілю навчання з іншої.

Природно, що поставленої мети можна досягти лише на основі комунікативно-орієнтованих підручників та навчальних матеріалів. На заняттях з іноземної мови відпрацьовується основна навичка усної комунікації, яка може також бути реалізована в повному обсязі в житті. Інші ж види мовленнєвої діяльності тренуються подібним же чином, оскільки вони виступають в якості підґрунтя для розвитку навичок усного мовлення.

Комунікативний підхід передбачає організацію навчального процесу таким чином, щоб усі застосовані методи та прийоми враховували індивідуальні особливості курсанта, його потреби, мотивацію та здібності. Лише за таких умов курсант набуває статусу суб'єкта мовленнєвої та навчальної діяльності, стаючи її активним учасником.

Список використаних джерел

1. NATO Standard. ATrainP-5. Language Proficiency Levels, 2016 [online]. URL: https://www.natobilc.org/files/ATrainP-5%20EDA%20V2%20E.pdf (дата звернення: 03.11.2024).

2. Бондар С. М., Єгорова Н. Н., Орач Ю. В. Фреймова репрезентація знань як спосіб підвищення ефективності викладання англійської мови для курсантів нелінгвістичних спеціальностей. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки: Наукові дослідження. Пошуки* : зб. наук. пр. / Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, 2006. С. 26–31.

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЇ В СИНТАКСИСІ РОЗМОВНОЇ МОВИ

Гліб-Георгій КУХТЄЄВ
Марко ПАЛАГНЮК

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Останнім часом у вітчизняній лінгвістиці аналізу структури мовлення приділяється все більше уваги. І це абсолютно закономірно, особливо у зв'язку з необхідністю оволодіння розмовними навичками іноземної мови. Фактичний матеріал останніх досліджень і їх узагальнення дозволяють зробити висновок про те, що розмовна мова має упорядкований структурний характер, "організовані форми своєї побудови", а саме поза специфічним синтаксисом розмовна мова немислима. Окремі аспекти розмовного синтаксису спеціально розбираються в деяких роботах. У більшості досліджень структури і особливості виводяться на основі діалогічного характеру розмовної мови, у деяких інших основне твердження робиться на фразеологізований характер схеми побудови мовленнєвих одиниць, крім того, конструктивні риси розмовної мови встановлюються на базі їх лексичної наповнюваності, синтаксична структура пояснюється через призму стилістичної характеристики мовлення.

У даній статті основна увага приділяється формально-структурній стороні розмовної мови з урахуванням двох взаємопов'язаних тенденцій – мовленнєвої економії та мовленнєвої перенасиченості.

Кожний мовленнєвий твір зорієнтований на конкретну ситуацію, конкретного співрозмовника, конкретне ставлення до предмету мовлення, конкретну імпровізацію в процесі комунікації. Всі ці зовнішні фактори постійні, хоча і не завжди легко декодуються. Вони й є основою економії та перенасиченості в мовленні.

Різноманітні форми усної комунікації можуть бути доведені до трьох типів:

підготовлене усне мовлення (читання вголос);

непідготовлений монолог;

розмова (conversation).

Із усією вірогідністю, основним видом усної комунікації є розмова (діалог), решта видів розвинулися на її основі. Звісно, існують деякі синтаксичні різниці між цими видами. Але непідготовлений монолог і розмова достатньо наближені один до одного. Як це не парадоксально, але всі дослідження розмовної мови аналізують не розмовну мову в суворому сенсі цього слова, а "усну прозу" (spoken prose).

Гадаю, що саме п'єси, як вид літератури, в найбільшій степені мають "відому типізацію, узагальнення найбільш характерних явищ живої мови, як результат мовленнєвого досвіду письменника...". Це не лише не заважає досліднику-лінгвісту, але й, в певній степені, навіть допомагає йому у вивченні характерних явищ розмовного діалогічного мовлення. Не дивлячись на протиріччя, які не співпадають з писемною базовою формою, мовленнєві побудови можуть розглядатись як типові мовленнєві синтаксичні структури лише в тому випадку, якщо вони систематично підтверджуються і фіксуються писемними джерелами.

Розмовна мова – це усна, розрахована на залучення співбесідника, ситуативно обумовлена, спонтанна і, як правило, емоційно насичена комунікація.

Отже, виділяється 4 соціально-психологічних особливостей розмовної мови і в залежності від них основні мовленнєві особливості, надзвичайно важливі для синтаксичного дослідження мовлення:

1. Участь співрозмовника і відповідна мовленнєва особливість – обумовленість лінгвістичним мікротекстом.

2. Ситуативність спілкування і "коінтенція" і випливаюча звідси мовленнєва особливість – обумовленість екстралінгвістичним макроконтекстом.

3. Спонтанність мовлення, яка обумовлює фрагментарність структури мовленнєвого твору.

4. Суб'єктивна оцінка (емоційність) мовлення.

Список використаних джерел

1. Schneider W. Ausdruckwerke der deutschen Sprache. Leipzig, 2017. S. 48.
2. Baumgartner K. Zur Methode umgangssprachlicher Syntax. Ss. 86, 82.

ПОСТРЕДАГУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЧА ПІД ЧАС АВТОМАТИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Вікторія ЛАВРЕНЮК

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, Україна

Ірина КУСТОВСЬКА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Сучасне перекладознавство стикається з низкою нових викликів, серед яких адаптація до швидкозмінних мовних норм, інтеграція технологій комп'ютерного перекладу, зростаючий запит на ефективну міжкультурну комунікацію. На тлі світової глобалізації якісний переклад є надзвичайно важливим для забезпечення розуміння між різними мовними спільнотами. Використання систем технічного перекладу, таких як Google Translate, DeepL та інших автоматичних інструментів, значно полегшило доступ до іншомовних текстів для широкого загалу. Такі технології дозволяють оперативно отримувати базове розуміння змісту тексту будь-якою мовою, що особливо важливо для сучасної світової спільноти в ракурсі спілкування і співпраці на міжнародному рівні. Разом з численними перевагами автоматизація перекладу породжує серйозні виклики для професійних перекладачів. Однією з основних проблем є те, що комп'ютерний переклад все ще не може гарантувати високої точності, особливо в контекстах, які потребують глибокого розуміння культурних, соціальних та професійних нюансів. Автоматичні перекладачі часто помиляються у передачі фразеологізмів, ідіом або багатозначних слів, оскільки алгоритми зорієнтовані на мовні моделі, а не на повноцінне розуміння змісту, через що виникає необхідність адаптації та ретельної перевірки автоматичних перекладів. Перекладачі в цьому випадку для забезпечення точності працюють у режимі так званого "постредагування": автоматично згенерований текст перевіряється, редагується та доповнюється. Постредагування може бути досить трудомістким процесом, особливо для текстів з великою кількістю культурних або лінгвістичних особливостей, що вимагає від перекладачів спеціальних навичок, адже таке редагування відрізняється від звичайного редагування та потребує знань у сфері технологій. Іншою проблемою є етичний аспект, оскільки автоматизовані переклади можуть містити помилки, навіть повністю спотворювати зміст, що відповідно може призвести до непорозуміння чи навіть серйозних конфліктів у політичній, юридичній чи діловій сферах. Використання такого перекладу без належної перевірки може поставити під загрозу репутацію компанії або фахівця,

відповідального за переклад. Зокрема, важливим є питання, хто несе відповідальність за якість перекладу: перекладач, який здійснює постредагування, чи алгоритм.

Також автоматизація змінює сам підхід до роботи перекладача. Якщо раніше переклад був повністю "ручним" процесом, то зараз фахівці стикаються з необхідністю поєднувати свої знання з новими технологічними рішеннями, часто працюючи в системах CAT (computer-assisted translation) – комп'ютерних середовищах перекладу, що надає більше можливостей для ефективного використання автоматичних інструментів, але водночас вимагає високого рівня технічної компетенції. У цьому контексті перекладачеві потрібно постійне навчання, оскільки з бурхливим науково-технічним прогресом виникає необхідність удосконалювати свої навички роботи з інструментами машинного перекладу та CAT-системами, критичне мислення для вміння відрізняти машинні помилки від точних перекладів і швидко адаптувати тексти, етична відповідальність для усвідомлення етичних наслідків використання автоматичних перекладів. До того ж існують культурні та лінгвістичні бар'єри, пов'язані з передачею культурних і лінгвістичних особливостей, адже кожна мова не лише відображає систему комунікації, а й несе у собі унікальні культурні коди, світогляд і традиції. Під час перекладу важливо не просто знайти еквівалентне значення для окремих слів чи виразів, але й зберегти атмосферу, культурні відтінки та унікальну стилістику оригіналу, подолати проблеми у разі, коли певні концепти або мовні явища є характерними для однієї культури і не мають точного відповідника в іншій.

Існують певні типові труднощі, пов'язані з лінгвістичними та культурними бар'єрами. Кожна культура має власні реалії, які можуть бути абсолютно незрозумілими для представників іншої культури, і це можуть бути місцеві страви, традиційні свята, предмети побуту, історичні події чи важливі для суспільства поняття. Наприклад, українське слово *"вишиванка"* не має прямого відповідника в інших мовах, оскільки таке явище та його культурне значення є унікальними. У таких випадках перекладач повинен знайти спосіб пояснити поняття, не втрачаючи його культурної цінності, наприклад, додавши пояснювальний опис. До труднощів перекладу належать також ідіоми, тобто вирази, які мають фіксоване значення, відмінне від буквального. Наприклад, український фразеологізм *"вішати локшину на вуха"* в іншій мові може викликати непорозуміння, якщо його перекласти дослівно і доводиться знаходити еквівалентні фразеологізми в мові перекладу або перефразовувати зміст для точнішого відображення задуму оригіналу.

Гумор є однією з найскладніших тем для перекладу, оскільки він часто базується на особливостях мови та культури, зрозумілих лише для її носіїв. Наприклад, гра слів, побудована на схожості звучання чи граматичних особливостях, зазвичай не може бути відтворена в іншій мові, і в таких

випадках потрібно обрати інший підхід для передачі веселого настрою або придумати еквівалентну гру слів у мові перекладу.

Кожна країна має свої соціальні та політичні реалії, тому певні теми можуть мати інше значення чи викликати різні емоції. Наприклад, питання національної ідентичності або історичних конфліктів є надзвичайно делікатними й потребують особливої обережності, і часто виникає дилема: передавати значення тексту максимально точно чи пом'якшувати для уникнення непорозумінь.

У багатьох культурах важливе значення має рівень ввічливості, особливо у формах звертання до старших чи вищих за соціальним статусом людей. Наприклад, в українській мові є звернення на "ти" та "ви", а в японській мові існує ціла система рівнів ввічливості, що має на меті виразити повагу до співрозмовника. Перекладачам потрібно враховувати ці культурні відмінності, щоб не порушити тональність та не викликати непорозуміння.

Існують стратегії подолання культурних і лінгвістичних бар'єрів, до яких відносяться адаптація, що передбачає заміну незрозумілих реалій чи ідіом на більш зрозумілі аналоги зі збереженням змісту і тональності оригіналу; додавання пояснень або приміток; культурне узгодження з адаптацією під культуру цільової аудиторії зі зміною окремих деталей, але збереженням основної ідеї – цей метод є актуальним для маркетингових текстів, в яких важливіше зацікавити аудиторію, ніж дослівно відтворити оригінал.

Проте сучасні тенденції в розвитку технічного перекладу формують шляхи вирішення представлених проблем. Це, в першу чергу, розвиток нейронних мереж та штучного інтелекту, що дозволяє поліпшити якість автоматичного перекладу та міждисциплінарний підхід, який дозволяє об'єднувати знання з лінгвістики, культурології та технологій для підвищення якості перекладів.

Для досягнення якісного перекладу необхідне поєднання традиційних навичок перекладу із сучасними технологічними знаннями, що передбачає адаптацію текстів до культурного контексту, оволодіння інструментами постредагування, а також розуміння етичних та професійних аспектів роботи з автоматичними перекладами. Сучасний перекладач має не тільки вдосконалювати технічні навички, але й застосовувати міждисциплінарний підхід, залучаючи знання з лінгвістики, культурології та технологій.

Список використаних джерел

1. Зарицький М. С. Переклад: створення та редагування. Київ : Парлам. вид-во, 2014. 120 с. URL: http://oldconf.neasmo.org.ua/node/680 (дата звернення 10.11 2024).

2. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу науково-технічної літератури. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2018.

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВА СПЕЦИФІКА ВІЙСЬКОВОГО ПЕРЕКЛАДУ

Тетяна ЛИТВИНСЬКА

Київський інститут Національної гвардії України,
м. Київ, Україна

Військовий переклад посідає важливе місце у сфері міжкультурної комунікації, особливо в умовах збройних конфліктів і міжнародного співробітництва. Жанрово-стильова специфіка цього типу перекладу вимагає від перекладачів дотримання точності та еквівалентності, оскільки помилки можуть мати значні наслідки. Метою цих тез є дослідження особливостей, з якими стикаються перекладачі під час роботи з військовими текстами, та визначення ефективних підходів до вирішення складних завдань, що виникають під час перекладу цього типу.

Військові тексти включають широкий спектр жанрів, таких як інструкції, накази, рапорти та звіти. Ці тексти характеризуються офіційністю, чіткістю та уніфікованою структурою, що забезпечує точність і ефективність комунікації.

В. Балабін вважає, що жанрово-стилістична специфіка військового перекладу природно виявляється вже через визначення або уточнення характерних ознак таких понять, як “військовий переклад”, “об’єкт військового перекладу”, “предмет військового перекладу”, “військовий перекладач”, “функції службової діяльності військового перекладача”, а також інших фундаментальних концептуальних понять, термінів і дефініцій теорії військового перекладу, що були послідовно представлені автором упродовж останніх років [1, с. 69].

Згідно з точкою зору Ю. Бойко та Є. Долинського [2, с. 19] стиль оригінального тексту є одним із ключових аспектів для забезпечення адекватності перекладу. Вони зазначають, що переклад має враховувати правильний добір лексичних і граматичних засобів відповідно до загальної функції й комунікативної спрямованості оригіналу, а також зважати на мовні норми перекладної мови.

Стиль військових текстів, однак, є різноманітним. У деяких випадках матеріали можуть бути написані офіційно-канцелярською мовою з використанням складних, часто архаїчних конструкцій, тоді як інші – простою розмовною мовою, інколи навіть у фамільярному стилі. Такий підхід, як правило, характерний для матеріалів, орієнтованих на нижчі військові ранги, оскільки він допомагає спростити офіційні документи і складні технічні інструкції для ширшої аудиторії. Щоб забезпечити зрозумілість матеріалів, часто використовуються ілюстрації, таблиці, схеми й діаграми, які допомагають ефективніше донести суть інформації до читача.

У військових текстах перекладач стикається з надзвичайно специфічною лексикою: акроніми, технічні позначення та спеціальні терміни – усе це створює справжню мовну головоломку. Часто подібні слова просто не мають прямих відповідників у цільовій мові, тому перекладач має обирати, як передати їхню суть, зберігаючи точність і уникаючи спотворень. У таких випадках транскрипція чи транслітерація стають рятівним колом, адже вони дозволяють зберегти автентичність термінів і водночас підтримують зрозумілість для читача.

Однак, передати слова – це лише частина завдання. Деякі військові терміни є культурно значущими, мають певні конотації або ж використовуються як евфемізми, пом'якшуючи зміст або приховуючи жорстоку реальність. Наприклад, опис втрат чи небезпеки може бути закамуфльований, і перекладачеві слід зберігати цей "маскувальний" ефект, щоб зберегти оригінальний настрій тексту.

З іншого боку, при перекладі військових текстів важливо враховувати, наскільки текст буде зрозумілим для аудиторії. Тут на допомогу приходить культурна адаптація – процес, у якому військовий сленг чи унікальні поняття модифікуються для того, щоб максимально відповідати культурним реаліям читача. Це дозволяє зробити текст доступнішим, не втрачаючи його ключової інформаційної суті.

І нарешті, військовий переклад часто потребує модулювання змісту, коли просте копіювання структури оригіналу не працює. У таких випадках застосовується відповідна цільовій мові конструкція, яка передає ту ж ідею, але у формі, зрозумілішій для читача. Це допомагає уникнути надмірного буквалізму та забезпечити гнучкість, необхідну для точного й чіткого сприйняття тексту.

Військовий переклад – це сфера, яка на перший погляд здається простою передачею інформації, однак насправді приховує в собі глибокі виклики. Уявімо, що перекладач опиняється на своєрідному лінгвістичному полі бою, де навіть одна помилка може змінити значення, впливаючи на розуміння тексту і, зрештою, на реальні події. Одним із перших труднощів, з якими він стикається, є мовні бар'єри, котрі виникають через те, що військова термінологія у різних мовах має унікальні структурні особливості. Це вимагає не просто знання слів, але й розуміння синтаксичних і лексичних нюансів, щоб точно передати зміст.

Значною перепоною є також відсутність еквівалентів для багатьох термінів. Наприклад, специфічні види озброєння чи технічного обладнання можуть не мати прямих відповідників у цільовій мові, тому перекладач має обрати: або дати детальні пояснення, або створити нові терміни, аби забезпечити чіткість комунікації.

І ще один виклик – це передача емоційного тону тексту. Військова документація часто навмисно суха і нейтральна, адже спрямована на точну

передачу інформації без зайвих емоцій. Перекладачеві важливо зберегти цей стриманий стиль, щоб не спотворити зміст тексту і не надати йому більш драматичного чи менш серйозного відтінку, ніж він має насправді. Так, збереження стилю та емоційної нейтральності стає вирішальним аспектом військового перекладу, де кожне слово має бути вивірене і точно вписане у свою мовну реальність.

Отже, військовий переклад є складним і специфічним видом діяльності, що вимагає від перекладачів високого рівня мовних знань, культурної обізнаності та вміння адаптувати тексти до цільової аудиторії. Жанрово-стильова специфіка військових текстів вимагає уваги до точності, культурної відповідності та адаптації термінології. Розробка методик і стратегій, орієнтованих на військовий переклад, допомагає перекладачам виконувати свою роботу більш якісно та ефективно.

Список використаних джерел

1. Балабін В. В. Жанрово-стильова специфіка військового перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2018. С. 67–73.

2. Бойко Ю. П., Долинський Є. В. Особливості перекладу англійської військової термінології. *Збірник наукових праць. Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2020. С. 17–21.

РОЛЬ ЕВФЕМІЗМІВ У ВЕДЕНІ ІНФОРМАЦІЙНИХ КАМПАНІЙ (НА МАТЕРІАЛАХ ЗМІ)

Денис ЛИСЯК
Ілона ОРДИНСЬКА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Сприйняття дійсності формується через символи, а мова є основним інструментом спілкування в межах соціальних груп. Щоб уникнути конфліктів, люди використовують непрямі та ввічливі вирази. Організації створюють та поширюють тексти для взаємодії з різними аудиторіями, часто використовуючи їх як інструмент впливу. Однак, на відміну від усного спілкування, наслідки написаного слова важко виправити.

У світі, де інформація стає ключовим ресурсом, розуміння мовних маніпуляцій стає невід'ємною частиною нашого сприйняття реальності. Евфемізми, які, здавалося б, є просто лексичними обгортками для неприємних чи делікатних тем, насправді виконують значно глибшу роль у політичному дискурсі.

У нашому дослідженні ми вивчили поняття "евфемізм" та його різновиди і сфери використання, а також способи використання на прикладі трансляцій ЗМІ.

Спершу слід розібрати сутність терміну "евфемізм". Евфемізми – це лексичні одиниці, що слугують для заміни прямих, часто образливих або заборонених виразів більш м'якими та нейтральними аналогами. Хоча вони можуть виконувати соціально-комунікативну функцію пом'якшення мовлення, евфемізми нерідко використовуються як інструмент маніпуляції, дозволяючи приховувати неприємні факти або спотворювати реальність у різних сферах суспільного життя.

Евфемізми поділяють на такі 3 напрями використання:

евфемізми які маскують негативні політичні події, особистості та риси характеру;

військові евфемізми;

економічні евфемізми.

Евфемізм є частиною більш ширшого поняття, такого як "інакомовлення".

Термін "інакомовлення" є українським еквівалентом англійського "doublespeak". Це особливий вид мови, який навмисно приховує істину, замінюючи прямі та зрозумілі поняття на розмиті й багатозначні. За допомогою інакомовлення можна уникнути відповідальності, спотворити фак-

ти і обмежити свободу думки. Найчастіше воно зустрічається в політичних дискурсах, рекламних текстах та офіційних документах.

У дослідженні ми провели аналіз використання евфемізмів у політичних промовах Джо Байдена, щоб виявити, як мовні засоби впливають на реалізацію політичних ідей та подання інформації слухачеві. Слід зазначити, що дискурс визначається як "будь-яка" практика (що зустрічається в широкому діапазоні форм), за допомогою якої люди наповнюють реальність сенсом. Оскільки політичний дискурс формується під впливом особистих переконань, ідеології та стратегічних цілей політика, ми виявили значні відмінності між промовами різних політичних діячів.

Дослідивши політичні промови Джо Байдена ми виділили 3 групи найпоширеніших евфемізмів, які саме використовує президент США:

уникання терміну "війна" ("збройний конфлікт", "вторгнення", "агресія", "боротьба за свободу", "криза", "велика битва за свободу");

уникання "смерті" ("пожертвувати", "відійти", "втратити життя");

уникання прямого підтвердження про постачання зброї та гуманітарної допомоги ("продовження підтримки", "наша підтримка", "економічна підтримка").

Мультимодальні аспекти Джо Байдена мають відповідну схожість у його мовленні та жестах. Дослідивши відповідність жестів та евфемізмів, можна зробити висновок, що 46-й президент США використовував жести переважно з об'єднувальною та комплементарною функціями.

Отже, політичний дискурс Джо Байдена можна характеризувати стандартизованістю та доступністю текстів. Обґрунтованість та легкість інтерпретації повідомлення забезпечується численними стилістичними засобами. Евфемізм є характерним елементом політичного дискурсу, а їхня роль у політичному дискурсі насамперед визначається прагненням до політично коректної міжкультурної комунікації, ввічливості та толерантності, взаєморозуміння. Евфемізми виражають моральні цінності суспільства та допомагають долати міжкультурні бар'єри.

ЕВФЕМІЗМИ ЯК ЗАСІБ ПОЛІТИЧНОЇ МАНІПУЛЯЦІЇ

Любов МАГАСЬ

Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна

У сучасному світі важливу роль посідають політичні промови, звертання, які спрямовані на те, щоб привернути увагу громадськості, змусити народні маси підтримати ту чи іншу політичну силу або кандидата. Це, у свою чергу, свідчить про можливість побудови таких політичних текстів, які приховують сувору реальність і приваблюють обіцянками про стабільність, добробут і процвітання. Саме тому у сучасному світі політичний дискурс є однією з найважливіших сфер комунікації. Політик як представник цього типу дискурсу повинен дуже вміло та вправно користуватися мовою, бо вміння звертатися до аудиторії і є інструментом його професійної діяльності. Це означає, політик повинен чітко уявляти та знати, що, коли та як він має казати, щоб привернути слухача. На наш погляд найкращим інструментом для політика є евфемізм.

Метою цієї наукової розвідки є розгляд причин евфемізації політичного мовлення та їхнього впливу на сприйняття суспільством складних політичних і соціальних явищ. Вивчення політичних евфемізмів відкриває шлях до розуміння маніпулятивних механізмів сучасної політики.

Евфемізм – слово або вислів, які вживають для непрямого, прихованого, пом'якшеного чи ввічливого позначення певних предметів, явищ, дій замість їх прямої назви, вже наявної при перейменуванні або логічно найбільш умотивованої при первинному найменуванні [2]. Існує ряд функцій евфемізації: магічно-забобонна, криптологічно-маскувальна, політично-ідеологічна, пом'якшувально-меліоративна та жартівливо-іронічна [2].

Причини, що спонукають вживати евфемізми є такими: по-перше, це допомагає уникнути відкритої конфронтації або образи, створюючи більш толерантне сприйняття складних ситуацій; по-друге, евфемізми можуть джерелом слугувати для формування публічної думки, допомагаючи політичним діячам маніпулювати думкою суспільства.

В умовах інформаційних воєн та політичних маніпуляцій, евфемізми стають знаряддям не тільки для захисту інтересів окремих груп, але й для формування загального уявлення про реальність. У цьому контексті важливо розуміти, як саме використовуються евфемізми і який вплив вони мають на суспільство. Розкриття справжнього змісту прихованих за евфемізмами слів та виразів може допомогти людям більш критично ставитися до інформації, розуміти її справжню суть і уникати маніпуляцій. Це також сприяє прозорості в комунікації, що є важливим для збереження демократичних цінностей та довіри в суспільстві.

Зазначимо, що існує навіть спеціальний термін – "новомова в росії". Це штучне словотворення з підміною реальних понять евфемізмами, що використовується владою та державними ЗМІ російської федерації для пом'якшення сприйняття населенням різного роду подій, стихійних та воєнних явищ. Термін "новомова" (англ. newspeak) бере свій початок із роману-антиутопії Джорджа Орвелла "1984" [1].

Цей феномен виникає із "надр" семасіології, оскільки суть його полягає у зміні значення слів у контексті соціальних та політичних реалій. "Новомова" функціонує як інструмент контролю над думкою шляхом заміни традиційних термінів на евфемізми або ж викривлення значень слів. У такий спосіб влада намагається формувати позитивне поле для сприйняття своїх дій. Наприклад, терміни, які вживаються для опису військових дій або політичних рішень, часто наділяються новими значеннями, які відвертають увагу від реальних наслідків і дійсності.

З лінгвістичної точки зору, "новомова" може бути розглянута як засіб для маніпуляції мовою, що дозволяє владі формувати "правильне" розуміння подій у суспільстві. Зі семасіологічної перспективи, ця зміна значення слів свідчить про глибокі зміни у соціальному контексті, в якому ці слова вживаються, та про те, як мовлення відображає і формує політичну реальність. Отже, "новомова" стає важливим інструментом для підтримки і легітимації влади, а також для управління сприйняттям громадськості в умовах сучасних інформаційних війн.

Під час повномасштабного вторгнення в 2022 російська пропаганда почала використовувати значно більше евфемізмів та інших маніпуляцій. Так, війну офіційно називають "спеціальною воєнною операцією", окупацію українських територій "звільненням", а головним ідеологічним виправданням слугує "денацифікація", яка є виключно демонізацією українців та України [1].

То ж розглянемо декілька прикладів евфемізмів або ж феномену "Новомова" в контексті російсько-української війни. До прикладу, "спеціальна військова операція" – замість слова "війна". Російські державні медіа та офіційні особи використовували цей термін для опису вторгнення в Україну. Це дозволило зменшити психологічне навантаження на суспільство, роблячи акцент на "обмеженості" та "цивільності" операції.

"Іноземний агент" – статус, який часто застосовувався до організацій, що критикують уряд, а також до незалежних ЗМІ та правозахисників. Це поняття має негативне забарвлення та часто асоціюється зі зрадництвом або антидержавними діями, хоча воно просто означає, що організація отримувала іноземне фінансування або співпрацювала з іноземцями.

"Денацифікація та демілітаризація" – ці терміни використовувалися для обґрунтування війни в Україні, натякаючи на "очищення" країни від екстремістських елементів, хоча фактично це був привід для агресії.

Якщо людину кличуть “екстремістом” – це людина, яка не згодна з політикою росії.

Ось ще кілька коротких прикладів політичних евфемізмів: “виклик” – криза, “хлопок” – вибух, “соціально-економічна стабільність” – стагнація, “підтоплення” – затоплення населених пунктів унаслідок повені, “простій” – безробіття.

Отже, політичні евфемізми в умовах війни виступають потужним інструментом маніпуляції та контролю над громадською думкою. Вони допомагають урядам та політичним акторам формувати сприйняття реальності, пом’якшуючи наслідки агресії та прикриваючи справжню суть військових дій.

Цей феномен, що поєднує лінгвістичні та семасіологічні аспекти, демонструє, як зміни у мовленні можуть відображати і формувати політичну реальність. У результаті, політичні евфемізми не лише спотворюють сприйняття війни, а й сприяють створенню нових значень, які підкреслюють владу та контроль над інформацією. В умовах сучасних інформаційних війн важливо усвідомлювати ці механізми, оскільки вони можуть мати серйозні наслідки для демократичних цінностей і громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Новомова в Росії. URL: http://surl.li/maclxg

2. Тараненко О. О. Евфемізм. *Енциклопедія Сучасної України* : енциклопедія [електронна версія] / ред.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, Т. 9. 2009. URL: https://esu.com.ua/article-18587

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ КУЛЬТУРНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ

Анастасія МАКОДЗЬОБ

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, Україна

Ірина КУСТОВСЬКА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Переклад культурно маркованої лексики – складний процес, пов'язаний із передачею певної культурної реальності, оскільки такі слова і вирази часто відсутні або мають інше значення в мові перекладу. Основна проблема полягає в передачі сенсу і культурних особливостей вихідної мови, не втративши при цьому її специфіки. Для цього перекладачі повинні володіти глибокими знаннями обох мов і культур і використовувати різні аспекти перекладу, в тому числі і технічного [1].

Сам термін культурно маркована лексика з'явився в лінгвістиці та лінгвокультурології для позначення лексики, що відображає в мові особливості тієї чи іншої культури, її традиції, цінності, історичні та соціальні особливості. Це поняття активно вивчали у XX столітті у зв'язку з розвитком культурної антропології, етнолінгвістики та міжкультурної комунікації. Культурно маркована лексика зазвичай містить такі елементи, як національні символи, ритуали, звичаї, власні імена і слова, що позначають реалії, характерні для певної культури та допомагає зрозуміти, як носії мови бачать світ, показуючи на скільки глибоко мова культурно пов'язана з людськими традиціями [2].

Не існує універсальної класифікації культурно маркованої лексики, проте вона тісно пов'язана з поняттям "мовні реалії"., серед яких різні дослідники виділяють такі як географічні реалії: назви країн, міст, природних об'єктів (наприклад, Alaska, Themes) та культурних ландшафтів, пов'язаних з людською діяльністю; етнографічні реалії: охоплюють різноманітні аспекти життя людей (традиції, звичаї, побут, одяг, їжу, професії (наприклад, kilt, Yorkshire pudding, undocumented alien); етнічні об'єкти (назви, пов'язані з етнічними групами, включаючи прізвища, клички, етнічні стереотипи); міри і гроші (різноманітні одиниці виміру та валюти (наприклад, dollar, euro)); суспільно-політичні реалії (терміни, пов'язані з державним устроєм, політичними системами, соціальними інституціями (наприклад, president, parliament)).

Британська англійська багата на культурно специфічну лексику, яку можна поділити на два основні типи: алюзії та фонова лексика. Алюзіями

називають слова та вирази, що посилаються на конкретні культурні реалії Великобританії та можуть бути незрозумілими без спеціальної підготовки для носіїв інших мов. Наприклад, вираз "epic banquets" (епічні бенкети) відсилає до далеких британських традицій пишного святкування, а "tabloid" (таблоїд) – до специфічного типу жовтої преси, популярної у Великобританії. Переклад таких виразів вимагає додаткових пояснень або заміни на культурні аналогії в мові перекладу. Фонова лексика: представляє собою слова, які навіть якщо й мають відповідники в інших мовах містять додаткові культурні асоціації. Наприклад, топоніми – назви місць, антропоніми – імена, слова-символи ("Union Jack") несуть у собі глибокий культурний зміст для британців.

Основні труднощі під час передання культурно маркованої лексики в перекладі полягають у відсутності еквівалентного слова в мові перекладу та необхідності передати не тільки значення предмета слова, а й його колір, додаткові відтінки та специфічне забарвлення. У перекладознавстві розрізняють транскрипцію і транслітерацію, калькування, описовий переклад, приблизний переклад, переклад гіпонімів, контекстуальний переклад і створення нових еквівалентів як способи передачі культурно маркованої лексики. Транслітерація і транскрипція, тобто передача звуків слова іншими знаками дає змогу зберегти оригінальну мовну форму, але не обов'язково передає зміст. Калькування – це буквальний переклад, який може зберегти семантику, але не завжди відповідає нормам мови перекладу. Описовий переклад представляє детальне пояснення значення слова, що дозволяє уникнути неточностей, але може зробити текст громіздким. Наближений переклад використовує слова зі схожим значенням, але не повністю точним. Гіпонімічний переклад замінює конкретне поняття більш загальним, а контекстуальний підбирає слова, які найточніше відповідають контексту, враховуючи культурно марковані особливості. Створення нового слова відбувається шляхом введення нового терміна для позначення неперекладного іншомовного поняття.

Вибір стратегії перекладу залежить від конкретного випадку і вимагає при цьому від перекладача творчого підходу з урахуванням його особливого авторського стилю.

Список використаних джерел

1. Гарах О. М. Особливісті перекладу культурно-маркованої лексики: робота на здобуття квал. ступеня магістра. Суми: СумДУ, 2021. 91 с. https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82803 (дата звернення: 10.11.2024).

2. Таблоїд // Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ "Академія", 2007. Т. 2: М Я. 455 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Kovaliv_Yurii/Literaturoznavcha_entsyklopediia_U_dvokh_tomakh_T_2/ (дата звернення: 10.11.2024).

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ВІДТВОРЕННІ КОНЦЕПТУ "DANGER" В АНГЛО-УКРАЇНСЬКИХ ТЕКСТАХ ТЕЛЕРАДІОКОМПАНІЇ BBC

Марія МАЛАНЮК

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів, Україна

Для того, щоб здійснити адекватний переклад, перекладач змушений передавати всі задуми автора, тобто справляти аналогічний ідейно-емоціональний вплив на читача, зберігати образність та ритм першотвору у перекладі. Крім цього, неминуче доводиться вдаватися до прагматичної адаптації тексту оригіналу, при цьому враховувати всі специфічні для мови перекладу соціально-культурні, історичні та психологічні фактори, які найчастіше мають вагомий вплив на сприйняття перекладу. Проаналізувавши матеріал англо-українських текстів телерадіокомпанії BBC , було визначено, що здійснюючи будь-який переклад, найважливіше передати змістову інформацію тексту. Крім того, головною метою перекладу є досягнення адекватності. Для реалізації еквівалентності перекладу та оригіналу, при відсутності абсолютних відповідників, перекладач повинен уміти застосовувати трансформації, тобто перетворення, що виконуються при переході від оригінального до перекладеного тексту.

Під час перекладу лінгвальних засобів вербалізації концепту "DANGER" у текстах телерадіокомпанії BBC, були використані такі види трансформацій: граматичні, лексичні та лексико-граматичні.

Найчастіше вживаються граматичні трансформації (130 одиниць, 65 %), до них наложить транспозиція (39 одиниць, 30 %), граматична заміна (16 одиниць, 12,3 %), додавання (26 одиниць, 20 %), опущення (34 одиниць, 26,2 %) та нульова заміна (15 одиниць, 11,5 %). Отримані результати пояснюються тим, що англійська та українська мови мають різну граматичну структуру та є відмінними у актуальному членуванні речень, що призводить до деяких граматичних та семантичних втрат, які компенсуються за допомогою граматичних перекладацьких трансформацій.

Лексичні перекладацькі трансформації використовуються менш часто (67 одиниць, 33,5 %) до яких належать формальні та лексико-семантичні трансформації. До формальних трансформацій відносяться практична транскрипція (7 одиниць, 10,4 %) та транслітерація (4 одиниці, 6 %), що використовуються при перекладі інтернаціональних слів, переважно це терміни іншомовного походження. Лексико-семантичні трансформації включають диференціацію (31 одиниця, 46,3 %), конкретизацію (19 одиниць, 28,3 %) та модуляцію (6 одиниць, 9 %). Такі результати зумовлені тенденцією художного перекладу до глибини й точності відтворення зна-

чень та збереження стилістичного забарвлення, а також більш широкою семантикою слів, що характерна англійській мові.

Найрідше використовуються лексико-граматичні трансформації (3 одиниці, 1,5 %), а саме описовий переклад (1 одиниця, 0,5 %) та антонімічний переклад (2 одиниці, 1 %). Використання поданих трансформацій пояснюється відмінностями граматичної структури англійської та української мов, а також відсутністю більш стислих способів перекладу.

Підсумовуючи все вищесказане, основними способами перекладу засобів вербалізації концепту "DANGER" у текстах телерадіокомпанії BBC є:

1) диференціація (15,5 %), що використовується для перекладу англійських слів з широкою семантикою, які не мають абсолютних відповідників в українській мові;

2) транспозиція (19,5 %), що використовується в рамках речення, що зумовлюється відмінностями в актуальному членуванні речень в англійській та українській мовах.

Список використаних джерел

1. The BBC News Україна. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/

2. Гречуха Л., Маланюк М. Концепт danger в англійській мові (на матеріалі текстів телерадіокомпанії BBC). *Вісник маріупольського державного університету Серія: філологія*, 2024. Вип. 30. С. 79–85.

ANNOTATION DER GESPROCHENEN SPRACHE: MODERNE ANSÄTZE UND WERKZEUGE

Vladislava MANIAKOVA

Universität Stuttgart, Stuttgart, Deuchland

In der modernen Ära der digitalen Transformation gewinnt das Problem der automatischen Sprachverarbeitung besonders an Bedeutung. Die Annotation von Sprachkorpora ist eine Schlüsselphase bei der Entwicklung von Systemen zur automatischen Spracherkennung, Sprachsynthese und maschinellen Übersetzung. Trotz bedeutender Fortschritte in diesem Bereich gibt es eine Reihe ungelöster Probleme im Zusammenhang mit der Standardisierung des Annotationsprozesses, der Qualitätssicherung des Markups und der Automatisierung von Routinevorgängen.

Das Ziel dieser Arbeit ist es, die aktuellen Methoden und Werkzeuge zur Annotation gesprochener Sprache zu analysieren, ihre Vor- und Nachteile zu identifizieren und eine Fehleranalyse zu machen.

Tabelle

Vor- und Nachteile von Tools zur Annotation

Tool	Hauptanwendung	Vorteile	Nachteile	Kostenstruktur
Praat	Detaillierte Audioanalyse	Präzise Frequenzanalyse	Steile Lernkurve	Kostenlos
ELAN	Audio-/ Videoannotation	Multimodale Analyse	Ressource-nintensiv	Kostenlos
Anvil	Multimodale Annotation	Teamkoordi-nation	Komplexe Konfiguration	Lizenzbasiert
CALLISTO	ACE/ONTONOTES Projekte	Projektspezi-fische Features	Eingeschränkte Flexibilität	Kostenpflichtig
MMAX2	Mehrstufige Annotation	Flexible Schichtung	Begrenzte Formatierung	Kostenlos

Die Sprachanalyse und -annotation ist ein wichtiger Bestandteil der modernen linguistischen Forschung. Laut Abuczki und Ghazaleh [1, 84–90] werden für eine effektive Annotation spezialisierte Tools wie Praat für eine detaillierte Audioanalyse, ELAN für die gleichzeitige Audio- und Videoannotation und Anvil für die multimodale Annotation mit der Möglichkeit der Koordination zwischen Annotatoren verwendet. Der Annotationsprozess sollte mehrere Ebenen abdecken: Sprachtranskription, Emotionen, Diskursmarker (Sprecherwechsel, Feedback), Mimik, Gestik und pragmatische Elemente. Bei der Entwicklung von Annotationsschemata ist es wichtig, internationale Standards wie ISO 24617-2 zu befolgen, um die Unabhängigkeit von spezifischen Tools und Fachgebieten zu gewährleisten, klare Metadaten und Anno-

tationsrichtlinien zu haben und sowohl Audio- als auch Videomodalitäten der Kommunikation zu berücksichtigen.

Im Zusammenhang mit der Annotation von Sprache ist ein wichtiger Aspekt die Wahl geeigneter Werkzeuge und Auszeichnungsschemata. Nach Poesio [2, 130–140] gibt es mehrere spezialisierte Tools für die Annotation: CALLISTO, das für die Projekte ACE und ONTONOTES verwendet wurde; MMAX2, das eine mehrstufige Annotation ermöglicht; PALINKA, das speziell für die Markierung von Korpora entwickelt wurde; und ANCORAPIPE, das die gleichzeitige Arbeit mehrerer Annotatoren unterstützt. Die meisten Korpora sind im XML-Format gespeichert und verwenden eine zeichenbasierte oder eine Streaming-Datendarstellung. Beim Entwurf eines Annotationsschemas ist es wichtig, die Möglichkeit einer zuverlässigen Kennzeichnung von Informationen zu berücksichtigen und die Konsistenz zwischen den Annotatoren zu überprüfen. Es wird empfohlen, dass mindestens 10 % der Dokumente von zwei Annotatoren markiert werden, um die Qualität zu gewährleisten.

Ausgehend von einer Übersicht über Methoden zur Erkennung von Annotationsfehlern [3, 120] gibt es zwei Hauptansätze: den statistischen Ansatz, der auf der Erkennung von Inkonsistenzen anhand eines statistischen Modells auf der Grundlage von Korpusdaten basiert, und den grammatikalischen Ansatz, der Inkonsistenzen anhand von grammatikalischen Regeln oder externen Informationsquellen erkennt. Für den statistischen Ansatz werden Methoden wie die Erkennung von Anomalien mit Hilfe von Sparse Markov Transformers, Support Vector Machines und neuronalen Netzen sowie der Vergleich mit den Ergebnissen der automatischen Markierung verwendet.

Für die Verifizierung von Sprachannotationen ist die „n-gram variation “Methode besonders nützlich, da sie nach identischen Wortfolgen mit unterschiedlichen Annotationen im Korpus sucht. Diese Methode wurde bereits erfolgreich zur Überprüfung verschiedener Arten von Annotationen eingesetzt, darunter Wortarten, syntaktische Konstituenten und semantische Rollen. Unter Verwendung der “Non-Fringe”-Heuristik erreicht die Methode eine Fehlererkennungsgenauigkeit von 92,5 % für das Wall Street Journal-Korpus. Es ist wichtig, dass Metadaten und klare Annotationsrichtlinien zur Verfügung stehen und dass das Annotationsschema unabhängig von spezifischen Tools und Fachgebieten ist.

Die Sprachannotation bildet ein zentrales Fundament für die Entwicklung moderner KI-Systeme, insbesondere im Bereich der Verarbeitung natürlicher Sprache (Natural Language Processing, NLP). Sie stellt den entscheidenden Brückenschlag zwischen menschlichem Sprachverständnis und maschineller Verarbeitung dar [4, 10]. Die Bedeutung der Sprachannotation manifestiert sich auf mehreren Ebenen: Bereitstellung qualitativ hochwertiger Trainingsdaten für KI-Modelle, Identifikation sprachlicher Muster und

Kontexte, Sicherstellung der Reproduzierbarkeit von Forschungsergebnissen.

Die Annotation gesprochener Sprache ist ein Schlüsselprozess in der automatischen Sprachverarbeitung, zentral für Spracherkennung, Sprachsynthese und maschinelle Übersetzung, was ein sehr herausforderndes Thema für Wissenschaftler ist. Neben einer Analyse aktueller Tools wie Praat, ELAN und MMAX2 werden Herausforderungen wie Standardisierung, Qualitätssicherung und Automatisierung beleuchtet. Methoden zur Fehlererkennung, darunter statistische Modelle und die „n-gram variation"-Methode, werden in dieser Arbeit vorgestellt. Es muss auch betont sein, dass die Bedeutung der Annotation als Basis für KI-Systeme die hochwertige Trainingsdaten und Reproduzierbarkeit in der linguistischen Forschung sicherstellt.

Literatur

1. Abuczki A. An overview of multimodal corpora, annotation tools and schemes. *Argumentum*. 9th ed. 2013. P. 86–98.

2. Poesio M. Annotated corpora and annotation tools. *Anaphora Resolution: Algorithms, Resources, and Applications*. 2016. P. 97–140.

3. Dickinson M. Detection of annotation errors in corpora. *Language and Linguistics Compass*. 9th ed. 2015. P. 119–138.

4. Bender M. Annotation als Methode der digitalen Diskurslinguistik. *Diskurse–digital*. 2020. Vol. 2, no. 1. P. 1–35.

FOREIGN ELEMENTS IN UKRAINIAN MILITARY TERMINOLOGY

Yevheniia MITKINA
Dmytro HUTSAL

Military Academy (city of Odesa), Odesa, Ukraine

The events that are currently taking place in the international arena are more directly related to Ukraine, as our country is the main shield for other states with a democratic path of development against the military aggression of the Russian Federation.

The current military and political situation has expanded Ukraine's cooperation with armies from all over the world, many organizations, including NATO, the UN, the European Union, and other military alliances, contributed to the penetration of foreign elements into military terminology.

Thus, it is necessary to use common terms that will be understood by all participants, regardless of their native language to coordinate actions effectively in joint operations, conduct exercises, and participate in peacekeeping missions. Therefore, using English language is encouraged as an international standard for military terms.

Military terminology is a specific branch of language that is an important tool for effective communication between the military and other organizations involved in national and international defense. Globalization and intense international cooperation in the defense sector provoke that military terms are often borrowed from foreign languages, particularly from English. This phenomenon has both positive and negative aspects and needs to be considered from different perspectives.

Military technologies, especially in such areas as cybersecurity, robotics, and unmanned systems (drones), are largely based on developments in Western countries. Since developments are often conducted in English, many terms simply do not have adequate equivalents in other languages, so anglicisms are used for them. It makes easier to transfer information and ensure the speed of communication.

One of the most widespread groups of foreign elements in modern military terminology is anglicisms – borrowings from the English language. That is due to the dominance of English language in the international politics and defense sphere. For example: checkpoint – чекпоінт on the territory controlled by the army; drone – дрон – an unmanned aerial vehicle; cybersecurity – кібербезпека – protection of information systems and networks from unauthorized access; aviation – авіація – 1) the science or practice of flying aircraft; 2) the industry that makes aircraft; brigade – бригада – large group of soldiers forming part of an army; pilot – пілот – someone who operates the

controls of an aircraft or spacecraft; bomb – бомба – a weapon made of material that will explode, etc.

In addition to English borrowings, military terminology also includes terms from other languages, such as: motorized battalion – моторизований батальйон (from French "bataillon") – a combat unit operating on mechanized vehicles; campus (from Latin) – кампус – a place where military exercises or training is conducted, etc.

Use of foreign terms without proper explanation can lead to misunderstandings, especially among people who do not speak foreign languages. In critical situations, this can affect the effectiveness of command, control and execution of operations. For example, the word "strike – страйк- military attack; military attack by planes dropping bombs or deliberately stopping working" in English has several meanings, and it is not always clear whether it refers to an air strike, a strike, or an aggressive tactical operation.

In addition, a vast spread of borrowings has a negative impact on the national language development. Depending on foreign terms can weaken the national language and reduce level of autonomy in development of its own terminology. That can cause gradual disappearance of national equivalents in Ukrainian language, replacing them with foreign terms, which is not always appropriate from the point of view in linguistic identity.

There is often a problem with the lack of common standards for foreign terms translation, that can lead to their multiple interpretations in different contexts. Thus, different departments or even countries may use different translations of the same term.

Sometimes historical factors can also have negative consequences. Military terms often retain traces of historical features.

For example, during the existence of the Soviet Union, many terms in Ukraine and Eastern Europe were adopted from Russian.

Athough later, with the expansion of Western influence, NATO-related terms began to appear more and more frequently in the languages of post-Soviet countries, including Ukrainian. Borrowings from Latin and Greek are also an important part of military terminology, used in classical terms such as "legion," "legionnaire," "scenario," etc.

One of the important tasks of modern linguistics is to adapt foreign terms to the national language. In this process, it is necessary to take into account not only lexical, but also grammatical and phonetic features of the language, as well as to maintain the clarification and accuracy of the terms. For example, instead of the English "cyberattack", one can use "кібернапад", which is closer to the Ukrainian language system.

To achieve this goal, it is important to create national norms for translation of military terms, to standardize terminology and to organize training

for the military. It is recommended to conduct systematic translation work that selects the most convenient and appropriate Ukrainian terms.

We, Ukrainians, are well aware that an important task for us is to develop and preserve national linguistic autonomy, which is complicated by the fact that we need to adapt quickly to new realities of international cooperation without losing our authenticity. Therefore, Ukrainian military terms should meet international standards and be localized as much as possible.

Use of foreign language elements in military terminology is an integral part of modern language practice. They contribute to effective communication within the framework of international cooperation, but at the same time cause problems related to misunderstandings, confusion and reducing linguistic autonomy. Thus, it is important to develop an appropriate, adapted terminology that meets modern requirements, but at the same time preserves linguistic identity and clarity for a wide range of users.

References

1. Longman Dictionary of Contemporary English. 6th edition. Pearson, 2013. 678 p.

2. Словник основних термінів та скорочень, які використовуються в НАТО. Київ : "МП Леся", 2004. 288 с.

3. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад. Вінниця : Нова книга, 2010. 232 с.

4. Навальна М. І., Калужинська Ю. В. Актуалізація лексем на позначення військових дій, процесів та станів. Psycholinguistics. 2018. 24(2). С. 218–235.

5. Сітко А. В., Отрішко К. А. Способи перекладу військової термінології. Актуальні питання розвитку філологічних наук у 21 столітті. Одеса : Південноукраїнська організація "Центр філологічних досліджень", 2017. С. 89–94

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОЇ ЕКСПРЕСІЇ (НА ОСНОВІ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ “ПІЩАНИЙ ЗАМОК” АЙРІС МЕРДОК)

Анастасія НАЗАРУК
Ганна БАГРІЙ

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Айріс Мердок – всесвітньовідома британська письменниця та філософ. Її романи вважають одними з найвидатніших праць двадцятого століття. Мердок завжди акцентує увагу на внутрішньому світі своїх героїв, що не підкоряється ніяким законам, крім суб’єктивних прагнень особистості. Обставини зовнішнього світу цікавлять письменницю тільки з погляду їхнього впливу на людину; як переконаний екзистенціаліст, письменниця вважає зовнішню дійсність малозначущою, оскільки вона є “ніщо”. Тільки індивідуальне буття має значення. Персонажі Мердок заряжені егоїзмом і себелюбністю, відомою відчуженістю й винятковою нездатністю розуміти один одного. Моральні цінності, в ім’я яких живуть й існують герої Мердок, виявляються ілюзіями, грою розуму, складними хитросплетіннями пам’яті й життєвих ситуацій, часто непередбачених. У романах Мердок превалює людська непередбачуваність, непередбаченість людської долі, випадковість й алогічність зв’язків і взаємин.

Проаналізуємо один з найвідоміших її романів “Піщаний замок”, який є важливим внеском у дослідження емоцій і морального вибору людини. Особливий інтерес викликає аналіз гендерних аспектів вираження емоційної експресії у цьому творі.

У доповіді досліджується, як емоції персонажів *“Піщаного замку”* виявляються через їхні слова, невербальні сигнали та дії з акцентом на гендерні відмінності у їхньому вираженні.

За класифікацією К. Ізарда, можна виділити такі різновиди базових емоцій, який визначає 10 позитивних і негативних базових емоцій: радість (позитивна емоція; задоволення потреб); інтерес (позитивна емоція; організування навичок та умінь, заохочення до навчання та праці); подив (емоційна реакція; відповідь на раптову ситуацію); страждання (негативна емоційна реакція; неможливість реалізувати бажане); гнів (негативна емоція; неприйняття ситуації, яка склалася в певний момент часу); відраза (негативна емоція; нестикування різних моральних устоїв); зневага (негативна емоція; незгода в принципах, поглядах); страх (негативна емоція; наближення небезпеки); сором (негативна емоція; приниження, висміювання принципів і поглядів; неприпустима поведінка у суспільстві); збен-

теження (негативна емоційна реакція; передчуття поганого, неприємна новина). Якщо розглядати емоцію страждання, жалкування, то часто ми можемо зрозуміти, що персонаж страждає, зважаючи на міміку. А саме через опущене обличчя та очі, пригнічений голос, опущені краї губ, зморшки на чолі та припідняті брови. Також сум, знесилення, самотність і самоізоляція персонажа, особливо чоловіка, є переживанням страждання та горя.

У романі страждання виразно втілене через персонажа Мора, який стикається з моральними дилемами та внутрішніми конфліктами. Його переживання часто описуються через фізичні симптоми й мову тіла:

"He felt as if he was under the physical strain, as if his body were likely at any moment to fly into pieces. Other strange symptoms came to trouble him. An unpleasant odour lingered in his nostrils, as if he could literally smell the sulphur of the pit ; and he had from time to time the curious illusion that his flesh was turning black".

"Він відчував постійну внутрішню напругу, ніби його тіло будь-якої миті готове було розлетітися на шматки. Стали з'являтися й інші дивні фізичні симптоми. Він постійно відчував стійкий неприємний запах, ніби весь час нюхав вміст вигрібної ями; а іноді йому здавалося, що шкіра його стає чорною від бруду"...

Міміка, напруженість голосу, згорблене положення тіла підкреслюють його внутрішнє спустошення. Страждання Мора як представника чоловічої статі супроводжується прихованістю емоцій, їх стриманим виявом, що є характерним для традиційного уявлення про чоловічу поведінку....

Жінки в романі, як-от міс Картер, частіше демонструють емоції радості відкрито. Їх емоційна експресія супроводжується усмішками, сміхом і більш виразною невербальною комунікацією:

"Miss Carter rocked with laughter" – "Міс Картер зайшлася від сміху".

"She drew her legs up and turned towards Mor with laugh". – Вона підвелась і повернулась до Мора сміючись.

Це підкреслює здатність жінок відкрито висловлювати емоції та залучати інших до емоційного діалогу. Часте використання посмішок і жестів є характерним для жіночої комунікації, що свідчить про їхню орієнтованість на міжособистісний зв'язок.

Емоція страху в романі виражається через дотики й невербальні знаки. Міс Картер, торкаючись руки Мора, демонструє свою стурбованість:

Mor felt Miss Carter touching his arm. Mor turned to look at his companion. Miss Carter was pale and had covered her mouth with her hand.

Мор відчув, як міс Картер торкається його руки. Він обернувся, щоб поглянути на неї. Обличчя Міс Картер було блідим і вона прикрила рота рукою.

Такий вияв співчуття та страху свідчить про більш виразну емпатію жінок, що відображено у їхній поведінці. Чоловіки ж частіше приховують страх і рідше ініціюють фізичний контакт для підтримки.

Емоції подиву й здивування, хоч і є базовими, виявляються у персонажів по-різному, залежно від їхньої статі. Жінки використовують невербальні сигнали (зміна виразу обличчя, рухи), тоді як чоловіки частіше реагують мовчанням або короткими репліками.

Гендерні особливості вираження емоцій у романі *"Піщаний замок"* Айріс Мердок виявляються через різні вербальні та невербальні засоби.

1. Чоловіки схильні до стриманішого вираження емоцій, що відображає традиційні ролі, де емоційність сприймається як ознака слабкості. Їхня емоційна експресія часто маскована або виявляється через фізичні симптоми.

2. Жінки, навпаки, демонструють відкритість у вираженні емоцій, частіше використовують невербальні засоби спілкування, як-от посмішки, дотики, погляди, що свідчить про їхню орієнтацію на соціальну взаємодію.

3. Роман підтверджує думку про те, що емоції є важливою частиною людського спілкування, а їхній вираз формується під впливом гендерних стереотипів і соціальних норм.

Отже, аналіз твору Айріс Мердок дозволяє глибше зрозуміти природу емоцій та їх гендерні особливості, що може бути корисним для досліджень у галузі психології, літератури та соціології.

CORPUS-BASED TERMINOLOGY ANALYSIS OF INSTITUTIONAL AND INSTRUCTIVE FIRE AND RESCUE TEXTS IN ENGLISH, POLISH AND UKRAINIAN LANGUAGES

Oleksandra PALCHEVSKA
Petro HUBYCH

Lviv State University of Life Safety, Lviv, Ukraine

In modern linguistics there has been a growing interest in the study of special vocabulary. This interest is explained by new trends in linguistics itself: the study of special vocabulary is associated with the development of certain society communicative spheres. One of the most dynamically developing areas in the structure of modern society is the emergency and fire rescue spheres. Continuous improvement of rescuing, security and protection equipment, methods and strategies of safety ensuring leads to significant structural and substantive changes in existing terminological systems, which naturally arouses interest in the problem of harmonizing emergency and fire rescue terms in special texts. The dynamic development of the rescue equipment industry is reflected in instructions and special documentation. Changes within the sphere are primarily enshrined in regulatory documents, so they are of greatest interest for studying the functioning of new terms that are not recorded in dictionaries. The research is devoted to identifying the composition, specificity and translation of the structural and content components of terminological units singled out from the corpora created on the basis of official documents of the emergency and fire rescue departments as well as other connected texts in English, Polish and Ukrainian.

The topicality of the study is due to the need:

1) scientific analysis of the composition of the typological parameters of fire and rescue departments documentation (linguistic and institutional), taking into account the dynamics and trends in the development of discursive practice;

2) developing an algorithm for analyzing the meaning and structure of terms, taking into account translational data;

3) identifying the influence of the corpus based methods on the structuring of official instructive documents of the emergency and fire rescue departments in order to optimize the process of the terminological equivalent selection.

The object of the research is a terminological unit as a structural and semantic element of a fire and rescue document. In this case, the term is understood in the broadest sense as a special vocabulary characteristic of fire and rescue discourse, since most of its elements are characterized by a similar

semantic organization and formal structure. The distinction between terms themselves and other types of vocabulary, for example, nomenclature units, is irrelevant in this case.

The subject of this research is the structural and semantic specificity of a multicomponent term.

The objective of the research is to determine the structural and semantic features of terminological units as specific nominative units of the fire and rescue documents.

For this study, the commercial Sketch Engine [1] software was chosen because it gives the possibility to bult a corpus of special texts in English, Polish and Ukrainian compare frequencies with the other corpora of the languages mentioned and thus identify unique terminological vocabulary. Sketch Engine software helps to download the corpus, has a wide range of its statistical processing – both texts in general and individual terminological units, has options for creating frequency lists of words, concordances, N-grams, keywords, evaluation of collocations by statistical score, as well as allows to make morphological marking (PoS).

Sketch Engine gives several possibilities for corpus building – we may build a parallel texts corpus, build a corpus from our own files and a corpus from the web. We stopped on building corpus from the web because the parallel texts on the fire and rescue subject are not available. On the second stage of managing the corpora we added our own files. The key words for building the English language corpus were *fire security, firefighting, rescue, extinguish, Polish – gaśnica, gaszenie pożaru, sprzęt pożarniczy, halligan* and Ukrainian – *пожежна безпека, гасіння, пожежний гідрант, вогнерезистентність.*

With the help of the concordance function we may see the term context.

References

1. Sketch Engine. Available at: https://www.sketchengine.eu/

СЛЕНГ У СУЧАСНІЙ КОМУНІКАЦІЇ: ВИДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Анна ПОДЗИГУН
Олена ЯНКОВЕЦЬ

Національна Академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Термін "сленг" має давні походження від англійського слова "slang", яке означало "мова вуличних банд" або "незаконна мова". З часом його значення трансформувалися: якщо раніше "сленг" був характерним для маргінальних груп, то згодом поширився і на інші соціальні верстви. Цей розвиток відображає зміну сприйняття сленгу в суспільстві, робить його важливим елементом мовної культури [1, с. 34].

Основними характеристиками сленгу є:

1. Неформальність: використовується в неофіційних обставинах, часто для емоційного забарвлення мовлення.

2. Соціальна помітність: "сленг" може позначати належність до певної групи, наприклад, молодіжної або професійної.

3. Динаміка: сленг активно змінюється і адаптується до нових суспільних і культурних умов [1, с. 34].

Сленг виконує важливу соціальну функцію, дозволяючи людям виражати індивідуальність і соціальну ідентичність, а також збагачуючи мову новими елементами [2, с. 199].

Проаналізуємо види сленгу. До них належать:

1. Молодіжний сленг – інструмент самовираження серед молоді, що відображає культурні та соціальні тенденції покоління. Молодіжний сленг набув поширення завдяки соціальним мережам, музиці та телебаченню, створюючи автентичний стиль комунікації.

2. Професійний сленг – специфічна лексика, що використовується всередині професійних спільнот для спрощення комунікації. Наприклад, у медицині сленг може включати скорочення та вузькоспеціалізовані терміни, зрозумілі тільки фахівцю, що значно підвищує ефективність обміну інформацією [3, с. 240].

3. Соціальний сленг – мовні особливості певних соціальних груп, які використовуються для зміцнення групової ідентичності. Він допомагає відмежовувати членів спільноти від зовнішніх осіб та підсилює почуття єдності серед її учасників [4, с. 190].

Лінгвісти виділяють такі функції сленгу:

1. Експресивна: дозволяє виражати емоції і ставлення до людей, подій та явищ [5, с. 89].

2. Комунікативна: сприяє взаєморозумінню та згуртованості груп.

3. Соціальна ідентифікація: вказує на належність до певної групи або субкультури.

Сленг і просторічна лексика мають багато спільного, зокрема неформальність і експресивність, але сленг є динамічнішим і частіше пов'язаний із певними соціальними групами, тоді як просторічна лексика – стабільна та менш специфічна , при цьому використовуються ширше [6, с. 188]. Засоби масової інформації та популярна культура активно сприяють поширенню сленгу, популяризуючи його в серіалах, фільмах і соціальних мережах, де він швидко інтегрується у загальну мову, відображаючи сучасні культурні процеси. Отже, сленг і просторова лексика грають різні, але взаємодоповнюючі ролі в мовній системі, сприяючи її збагаченню та адаптації до нових соціальних і культурних умов [7, с. 182].

Список використаних джерел

1. Левченко Т. П. Соціолінгвістичні аспекти сленгової лексики. Одеса : Одеський державний університет, 2015. 220 с.

2. Іваненко О. В. Молодіжний сленг як соціолінгвістичне явище. Київ : Вид-во Київського університету, 2018. 200 с.

3. Мельник Н. Г. Просторічна лексика та її місце в мовній системі. Харків : Харківський національний університет, 2014. 240 с.

4. Петрова І. В. Сленг як мовний інноваційний феномен. Дніпро : Вид-во Дніпровського університету, 2019. 195 с.

5. Ковальчук Р. Ю. Молодіжний сленг як засіб групової ідентифікації. Ужгород : Ужгородський національний університет, 2020. 180 с.

6. Смирнова Л. В. Просторічна лексика: функціональний аспект. Полтава : Полтавський національний технічний університет, 2018. 190 с.

7. Гречина Н. Фонетичні і морфологічні особливості молодіжного сленгу. Харків : Фоліо, 2019. 200 с.

ІНТЕРАКЦІЙНИЙ СПОСІБ АРГУМЕНТУВАННЯ ОЦІНКИ

Ганна ПРИХОДЬКО

Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя, Україна,

Олена ЯНКОВЕЦЬ

Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Загальновідомо, що будь-яка аргументація є засобом, спрямованим на зміну тих чи інших фрагментів картини світу адресата через вплив на його логічне мислення. Вступаючи в комунікацію, людина часто ставить перед собою мету не лише інформувати про щось співрозмовника чи схилити його до певної дії, але й аргументувати свою точку зору, спростувавши думки інших. Аргументацію можна вважати своєрідною формою людської комунікації, метою якої є переконання, а потім і спонукання слухача до дії чи вчинку [1, 134–139].

У процесі аргументації залучаються знання і уявлення мовця, його епістемічний, емоційний стан, ціннісна система, а також соціальні чинники комунікативної ситуації. Усе це свідчить про інтегральний характер цього явища.

Дослідження когнітивно-комунікативного та аксіопрагматичного аспектів аргументації включають систему тверджень, спрямованих на спростування чи виправдання якоїсь думки, повідомлення [2, с. 47–52]. Це є основою для виділення двох видів аргументації: алетичної й деонтичної.

Референтом алетичної аргументації є істина, яка або стверджується, або заперечується. Референтом деонтичної аргументації стають вчинки, дії, поведінкова сторона комунікативних ситуацій загалом [4, с. 44–46].

Обидва види аргументації реалізуються в аргументативному дискурсі, визначальними особливостями якого стають протиріччя, що виражаються в когнітивному чи аксіологічному конфлікті, у зіткненні думок, та протиставлення – як когнітивне моделювання повідомлення, як техніка переконання.

Алетична аргументація, як правило, реалізується в рамках макроконтексту та більш характерна для монологічного мовлення. Це пояснюється тим, що саме цей різновид аргументації передусім пов'язаний з доказом істини, а отже претендує на те, щоб бути засобом переконання опонента в істинності повідомлюваного, що легше досягається в межах монологічного висловлювання.

Деонтична аргументація є переважно діалогічною, оскільки будується на обґрунтуванні прийнятності вираженого спонукання до дії / бездіяльності, тобто ставить на меті переконати опонента в розумності, виправданості, надійності, доречності та доцільності висловлюваного прохання, пропозиції тощо.

У дослідженні оцінного висловлювання (алетичного чи деонтичного, залежно від типу аргументації) вагомі результати дає застосування методики актомовленнєвої інтерпретації таких висловлювань, що встановлює інтеракціональне функціонування останніх [3, 143–164], оскільки, як відомо, іллокутивний зміст не завжди відображає їх справжнє призначення в мовленнєвій взаємодії.

Теоретичні підвалини цієї методики повинні розроблятися не лише в термінах комунікативної інтенції (іллокуції) й соціальних цілей висловлювання, але і як когнітивний процес, оскільки з когнітивного погляду – аргументація являє собою сукупність процедур над моделями світу, які можуть викликати зміну структури знання не тільки у слухача, але й у мовця, тобто перерозподіл наборів знань між співрозмовниками під час їх комунікативної активності.

Вивчення умов реалізації алетичних і деонтичних оцінних висловлювань показало, що вони використовуються як засіб досягнення різних соціальних цілей, як процес стратегії й тактики спілкування в системі взаємостосунків адресанта й адресата залежно від їх прагматичних контекстів, які виділяються на підставі таких критеріїв: І) належність іллокутивних індикаторів ініціативній чи реагуючій особі; 2) характер мотивації, оснований на аксіологічному чи когнітивному дисонансі; 3) кінцеве цільове призначення висловлювання; 4) прагматична структура висловлювання.

Алетичні й деонтичні висловлювання, що реалізують потенціал оцінки, актуалізуються в таких типах прагматичних контекстів: І) зобов'язання-сприяння; 2) попередня згода; 3) очікування дії, викликаної спробами переконання в правильності того чи іншого твердження; 4) інтенсивне вираження точки зору.

Контекст зобов'язання-сприяння характерний для ситуації спонукання-прийняття до дії, у якій ініціативний комунікант з допомогою висловлювань декларативно-експресивного чи директивного іллокутивного типу прагне показати свою зацікавленість у потрібній йому дії співрозмовника.

Співрозмовник висловлює своє ставлення до директивного акту через різноманітні комісивні засоби. У структурному плані іноді ці засоби є імпліцитними. Адресат передбачає, чи знає про бажання адресанта стосовно виконання бажаної дії заздалегідь. З точки зору мотиваційної зумовленості поведінки комунікантів таку ситуацію можна віднести до контексту зобов'язання-сприяння.

У контексті попередньої згоди прохання надходить від неавторитетної особи, яка в превентивних цілях на випадок відмови, вагання, сумніву чи навіть обдурювання підкріплює своє прохання пропонуванням умов-зобов'язань нею ж висунутими. Основне призначення таких умов-зобов'язань, як ми бачимо, полягає в зацікавленні співбесідника здійсненням потрібної для цієї особи дії. Тим самим мовець ніби встановлює баланс взаємних інтересів.

Контекст очікування дії, викликаної спробами переконання у правильності наведеного твердження, властивий таким ситуаціям: 1) вимога-обіцянка; 2) наполегливе переконування-згода.

Контекст інтенсивного вираження точки зору властивий таким ситуаціям: I) аргументований намір-переконання; 2) аргументована інструкція-згода.

Аргументація завжди спрямована на зміну поглядів адресата, у тому числі й ціннісних, під тиском нав'язуваних йому адресантом поглядів.

Вид аргументації зумовлюється типом мовлення: алетична аргументація переважно властива монологічному мовленню, у той час як деонтична тяжіє, як правило, до діалогу. Щодо формальних покажчиків контексту, то оцінні висловлювання, що містять як алетичну, так і деонтичну аргументацію, реалізуються в макроконтекстах різного обсягу.

Список використаних джерел

1. Гладьо С. В., Чугу С. Д. Лінгвопрагматичний аспект аргументативного дискурсу. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2016. Вип. 10. С. 134–139.

2. Пірог І. І. Аргументація у світлі когнітивних операцій (на матеріалі німецького аргументативного дискурсу). *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2015. 1155(80). С. 47–52.

3. Kintsch W. A. Cognitive Architecture for Comprehension. *Cognition: Conceptual and Methodological Issues*. Washington : Acad. Press. 1992. 143–164.

4. Prykhodko S. Modern Models of Argumentation Theory: Approaches to Understanding Criticism. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2022. 99. 44–46.

ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙ У ЛІНГВІСТИЦІ

Олександра ПРИХОДЧЕНКО

Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя, Україна

Олена ЯНКОВЕЦЬ

Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Ставлення людини до навколишнього світу не тільки розуміється нею і виявляється в діях, а й переживається як емоції. Немає такої людини, яка б сказала, що вона ніколи не відчувала і не відчуває ні емоцій, ні почуттів. Емоції є однією з форм відображення свідомістю реального світу. Але якщо сприйняття відображає реальний світ при безпосередньому впливі на органи відчуттів, а мислення опосередковано відображає зв'язки й відносини між предметами і явищами, то емоції віддзеркалюють ці предмети не самі по собі, а у взаємозв'язку з індивідом, відповідно до його потреб і мотивів діяльності.

Проблема відображення емоційної сфери людини в мові довгий час не викликала особливого інтересу у лінгвістів як предмет дослідження. Зазначається, що існував корпус літературознавчих праць з мови емоцій у поезії та драмі, а також спеціальна психологічна література, яка висвітлювала зв'язок мови, емоції та свідомості, утім аналіз лексичного значення слів, що відображають емоції, проводився лише спорадично і часто без відповідної методологічної основи [3, с. 55–57].

Як зазначають дослідники [1, с. 101–105; 2, с. 55–60], віддзеркалення у мові емоційних проявів індивіда є однією з найскладніших і актуальних проблем сучасної лінгвістики.

Спочатку емоції були предметом вивчення окремих наук: психології, філософії, лінгвістики. На стику цих наук виникли такі міждисциплінарні галузі, як антропологічна лінгвістика, психолінгвістика, нейролінгвістика, когнітивна лінгвістика, комунікативна лінгвістика, порівняльна лінгвістика, які дозволяють по-новому подивитись на проблему емоцій.

На думку багатьох мовознавців, необхідність дослідження емоцій у лінгвістиці спричинена тим, що традиційно вони розглядалися наукою виключно як почуття, які позбавлені будь-якої концептуальної структури, семантика ж лексики на позначення емоцій вважалася розмитою, проте дослідження останніх десятиліть змушують визнати, що слова, які належать до семантичного поля емоцій, навпаки, мають складне, комплексне

значення, що вимагає особливого підходу і знань не тільки про закони мови, а й про природу денотату [5, с. 266–281].

Необхідність вивчення емоцій у межах лінгвістики обумовлена як мінімум двома причинами. Перша причина у тому, що сигнали роботи механізмів емоцій мають на виході подвійну природу. Вони мають як екстралінгвістичний – фізіологічний і моторний – характер (розлади органів, блідість, жест, міміка, почерк тощо), а й власне мовний, і ця частина інформації безсумнівно становить об'єкт лінгвістики [9, с. 1–32].

Друга причина полягає в тому, що дослідження емоцій методами фізіології дає інформацію про механізм емоцій, про місце та характер перебігу емоційних процесів. Однак ці методи не створюють умов для семантичної інтерпретації явищ, тобто вони не дають найцікавішої для людини інформації [9, с. 1–32].

Тому сьогодні до сфери наукових інтересів багатьох лінгвістів входить емотиологія (лінгвістика емоцій), у центрі вивчення якої стоять емотивність мови, мовлення, тексту та дискурсу, оскільки з усіх наук саме лінгвістика за своєю природою найбільш пристосована до того, щоб дати семантичну інтерпретацію емоційним явищам, адже саме лінгвістика вивчає систему знаків з семантичним змістом.

У межах емотиології дослідження емоцій людини включає низку аспектів: мовні та мовленнєві засоби позначення емоційних станів та взаємовідносин; вербальні та невербальні засоби вираження емоцій; проблема емотивності тексту; співвідношення категорії емотивності із категоріями оцінки, експресії, модальності, прагматики; питання емоційної комунікації; емоційні концепти; емотивний компонент значення слова; емотивний синтаксис; метафоризація емоцій; лексикографічний опис номінантів емоцій; емотивна функція мови тощо [4, с. 70–79; 6, с. 26–28].

У вітчизняній та зарубіжній емотиології склався цілий комплекс теоретичних підходів до вивчення емоцій, що становлять основу лінгвістичних досліджень і розробок у суміжних областях, але жодна з існуючих концепцій не є вичерпною. Розглянемо основні напрями в дослідженні проблеми інтерпретації емоційних концептів.

Добре відомим є комунікативний підхід, у рамках якого вивчення емоційних концептів пов'язане головним чином з вирішенням питання про їх функцію в мовленні. Це стосується відображення емоційного стану мовця за допомогою вербальних і вербальних засобів, основою яких є семантичні універсалії.

Вивчення емоцій з позицій когнітивної лінгвістики дозволяє виділити емоційні концепти, що розглядають емоції як когнітивну інтерпретацію навколишньої дійсності. На переконання науковців, тут можливо говорити про концептуальну метафору і концептуальну метонімію.

Головними представниками метафоричного підходу є Дж. Лакофф і З. Кьовечеш. Дослідники справедливо вважають, що концептуальна метафора служить засобом пізнання дійсності та сприяє проясненню складних абстрактних явищ; при метафоричному підході опис емоцій відбувається через метафори, у яких емоції концептуалізуються в мові, що порівнює цю ситуацію зі схожим на неї іншим, знайомим адресату явищем [8, с. 214].

У разі концептуальної метонімії фізіологічний вияв емоції допомагає розпізнати саму емоцію. Концептуальні метонімії представлені двома видами: які стосуються внутрішніх фізіологічних реакцій і які стосуються поведінкових реакцій [7, с. 32].

Дієвим є і підхід валентних реакцій, запропонований А. Ортоні, Дж. Клоу, А. Коллінз. Учені досліджують когнітивну структуру емоцій і аналізують емоційні концепти як валентні реакції на події, агентів або об'єкти, конкретна природа яких визначається способом сприйняття ситуації, яка спричиняє емоцію. Вони описують не емоції, а типи емоцій згідно з відмінностями у когнітивній структурі, залежно від того, що знаходиться в основі: подія, агент, об'єкт.

Лексикографічний підхід до розгляду емоцій поєднує прототипічний погляд з певним метафоричним образом. Структура емоції визначається певним сценарієм їх виникнення і розвитку, заснованому на семантичних примітивах з урахуванням порядку вияву емоцій.

У межах лінгвокультурологічної парадигми особливий інтерес становить проблема культурної перспективи у лінгвістичній презентації емоцій та емоційних подій (причин тих чи тих емоцій у мовних особистостей). Емоції культурно зумовлені, вони "нав'язуються" мовному колективу етносу різними когнітивними сценаріями, що асоціюються з тим чи тим термінопоняттям емоції. При цьому слід ураховувати, що когнітивні сценарії емоцій сформовані не універсальною людською біологією та психологією, а культурою конкретного етносу та його національно обумовленими рефлексами.

В усіх культурах індивідів об'єднує те, що вони відчувають універсальні емоції: гнів, радість, страх, щастя, горе, ненависть тощо. Проте розподіл цих універсальних емоцій, їх інтенсивність, акцентування у мовленнєвих актах неоднаковий як на рівні мовної особистості, так і на національно-культурному рівні. Здатність людини як мовної особистості керувати вербальним вираженням емоцій і пропускати їх через ситуативні, соціальні та інші фільтри в процесі комунікації і, залежно від цього, використовувати їх у мові чи ні вказує на інтелектуальність комунікативної емоційності.

Отже, відсутність єдиного, загальноприйнятого формулювання емоційного концепту свідчить про незавершеність гносеологічного становлення цього феномену. Стрижень емоційного концепту складає емоційне по-

няття, яке ґрунтується на основі образів світу і фокусується на явищах, подіях, фактах, які мають прикмети емоційності. На наше переконання, емоції повинні вивчатися комплексно, з урахуванням усіх мовних засобів, спрямованих на вираження емоційних почуттів особистості.

Такий підхід, на нашу думку, є більш продуктивним, оскільки в цьому випадку відчутно розширюється коло репрезентантів емоцій, підкреслюється значимість у процесі відображення емоційних явищ одиниць усіх рівнів системи мови незалежно від функції, яку вони виконують: вираження, номінації або опису емоцій.

Список використаних джерел

1. Гордієнко В. В. Історія емоцій у сучасній гуманітаристиці. *Уманська старовина*. 2016. Вип. 1. С. 101–105.

2. Крисанова Т., Вербицька А. Принципи лінгвістичного конструювання емоцій у дискурсі. *Лінгвістичні студії / Linguistic Studies*. 2018. Вип. 36. С. 55–60.

3. Толмачевська В. О., Самара О. Є. Періодизація в дослідженні емоцій. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. VIII(89), Issue: 22. 2020. С. 55–57.

4. Ходаківський О. М. Оманлива очевидність: сучасні підходи до вивчення історії емоцій. *Наукові записки НаУКМА. Історичні науки*. 2022. Т. 5. С. 70–79.

5. Barrett L. F. (2004). Feelings or words? Understanding the content in self-report ratings of experienced emotion. *Journal of Personality and Social Psychology*. 2004 87(2). P. 266–281.

6. Diller H. J. Emotions and the Linguistics of English. Proceedings. Tubingen: Niemeier. 1992. P. 26–28.

7. Kövesces Z. Emotion Concepts. N. Y. : Springer-Verlag, 1990. 230 p.

8. Lakoff G. and Johnson M. Metaphors we live by. Chicago : University of Chicago Press, 1980. 242 p.

9. Wessman A. E., Ricks J. H. *Mood and Personality*. N.Y. : Holt, Rinehart and Winston, 1966. P. 1–32.

ПЕРЕКЛАД ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ЗБЕРЕЖЕННЯ СТИЛЮ ТА АВТОРСЬКОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ

Юлія ПРОЦЮК

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, Україна

Ірина КУСТОВСЬКА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Переклад художньої літератури є багатогранним процесом, який вимагає від перекладача не лише високого рівня знання мов, але й глибокого розуміння культури, стилю та авторської індивідуальності оригінального тексту. На відміну від перекладу технічної чи наукової літератури, художній переклад спрямований на передачу як змісту, так і емоційно-естетичного фону тексту, як невід'ємної частини творчого задуму автора. Перекладач постає перед низкою викликів, пов'язаних із необхідністю зберегти особливості мовлення, стилістичні прийоми, ритміку і настрій, що характерні для оригіналу. Збереження стилю та авторської індивідуальності є одним із головних завдань перекладача художніх творів, оскільки саме стиль відображає унікальну манеру письма автора, його світогляд і спосіб взаємодії з текстом. Кожен автор використовує власні лексичні та стилістичні прийоми, які можуть бути складними для відтворення в іншій мовній системі. Втрата цих елементів може значно вплинути на сприйняття твору, змінити або навіть спотворити його значення. Саме тому перекладачеві важливо не тільки точно передати зміст тексту, але й зберегти його атмосферу, ритм та емоційну насиченість. Художній твір часто є відображенням глибинних культурних, соціальних і особистих елементів, притаманних автору, тому перекладач, по суті, виступає посередником між культурами, адже повинен передати не тільки те, що написано, але й те, як це написано, ураховуючи особливості мови оригіналу та її виразних засобів. Для цього перекладач застосовує низку стилістичних і семантичних прийомів, таких як трансформація метафор, адаптація фразеологізмів, збереження інтонаційної структури тексту, а також особливу увагу приділяє передачі культурно-специфічних елементів. Наприклад, лексичні одиниці, що відображають реалії культури оригіналу, можуть бути незрозумілими іншомовному читачеві без певної адаптації або пояснення, проте надмірна адаптація може теж призвести до втрати авторської автентичності і важливо знайти баланс між зрозумілістю для нової аудиторії та збереженням "голосу" автора.

Збереження емоційної тональності тексту є надзвичайно складним завданням, оскільки емоційний фон твору значно впливає на читача, створюючи особливий зв'язок між твором та його аудиторією. При втраті цієї емоційної насиченості при перекладі художній текст може здатися сухим або відчуженим, тоді як оригінальний еквівалент мав потужний емоційний вплив. Перекладачеві необхідно знайти способи передачі цієї тональності, адаптуючи її до особливостей цільової мови та культури, зберігаючи при цьому унікальність і неповторність літературного стилю автора. Це стає ще складнішим у випадку перекладу творів із глибоко вкоріненими культурними особливостями, наприклад, багато авторів створюють специфічні реалії, які зрозумілі лише у певному культурному контексті, або використовують діалекти, архаїзми, історизми, які вкрай важко адекватно передати іншою мовою. Такі культурні маркери можуть формувати глибокий пласт значень, які становлять сутність твору і впливають на його сприйняття. У таких випадках перекладач повинен приймати рішення, чи адаптувати ці елементи для нового читача, чи залишити їх у оригінальному вигляді з додаванням пояснень, або ж проводити консультації з відповідними фахівцями для уточнення інформації.

До того ж перекладачі часто стикаються з необхідністю зберегти різноманітні стилістичні прийоми автора, як-от алітерації, рими, метафори, які роблять текст вишуканим або надають йому особливого звучання, і зміна таких елементів може призвести до втрати інтонації та особливої атмосфери твору. З цієї точки зору переклад поезії є особливо складним завданням, оскільки кожне слово несе в собі не лише зміст, але й певну звукову естетику та ритм. Перекладач мусить знайти еквівалентні способи вираження цих стилістичних особливостей у цільовій мові, щоб передати той же емоційний та естетичний ефект, який має оригінальний твір. Проблема передачі стилю стосується і особливих мовних засобів, які відображають характер персонажів. Наприклад, якщо автор використовує різні мовні реєстри, щоб показати соціальний статус чи освіту героїв, перекладач повинен зберегти ці нюанси, щоб читач іншої культури зміг повноцінно сприйняти образи та стосунки між ними. У таких випадках перекладач має виявляти не лише знання лінгвістичних особливостей, але й тонке відчуття соціальних контекстів, які впливають на мовлення персонажів.

Перекладач художньої літератури одночасно виступає митцем і аналітиком, який глибоко вивчає текст, занурюючись у стиль і світогляд автора, щоб відтворити його ідентичність у новій мовній оболонці. Кожен твір потребує індивідуального підходу, у якому поєднується вірність змісту й адаптація стилю, для того щоб новостворений текст став доступним і привабливим для читача іншої культури, не спотворюючи авторського задуму. Художній переклад має урівноважувати складний баланс між збереженням оригінальності твору та водночас його адаптацією до нової культури,

це мистецтво і наука, де успішність залежить від уміння перекладача зберегти стиль та індивідуальність автора при передачі в нових словах духу вихідного тексту.

Список використаних джерел

1. Бідненко Н. Проблема реалізації індивідуальної творчої установки перекладача і збереження авторської індивідуальності при перекладі художнього твору. URL: https://www.academia.edu/18299151/ (дата звернення: 04.11.2024).

2. Савчук Г. В., Дашкова К. В. Особливості перекладу художньої літератури. 2018. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v35/part_2/22.pdf (дата звернення: 04.11.2024).

3. Тоснюк Л. М. Ідіостилі автора і перекладача як фактори впливу на переклад поезії Буковини. 2020. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/3_2020/part_3/8.pdf (дата звернення: 04.11.2024).

4. Філоненко Б. Значення художнього перекладу у формуванні світової культури. 2022. URL: https://ehsupir.uhsp.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fe1cd41d-ae1f-4462-a297-582367d5058d/content (дата звернення: 04.11.2024).

5. Що таке художній переклад і які його особливості. URL: https://translate.jurklee.ua/uk/chto-takoe-hudojestvennyiy-perevod/ (дата звернення: 04.11.2024).

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗАГОЛОВКІВ У СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА

Діана САВЧУК
Ірина КУСТОВСЬКА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

У сучасному світі, де інформація надзвичайно швидко розповсюджується, соціальні медіа є важливим елементом повсякденного життя, відіграючи ключову роль у комунікації та формуючи нові способи взаємодії між людьми. Інформаційний простір, перенасичений різноманітними медіа, потребує постійного оновлення ефективних засобів залучення уваги аудиторії. Заголовок, будучи важливою частиною будь-якого інформаційного матеріалу, покликаний не лише інформувати, а й зацікавити читача, створити певний емоційний чи смисловий ефект. У соціальних медіа це перші точки контакту для читачів чи глядачів, і їх значення не можна недооцінювати. Заголовки завжди мають бути інформативними, привабливими та лаконічними, оскільки спонукають користувачів до взаємодії з контентом.

Щодо лексичного складу заголовків у соціальних медіа, то цей аспект є багатогранним і різноманітним, адже використання певної лексики може суттєво впливати на ставлення читачів до представленої інформації. Однією з ключових лексичних характеристик є наявність популярних і актуальних ключових слів, що може включати терміни, пов'язані з трендами, подіями, явищами. Наприклад, заголовок *"Як змінити своє життя за 30 днів" (How to Change Your Life in 30 Days)* містить слова, які викликають інтерес і обіцянку позитивних змін і це спонукає читача прочитати таку статтю для того, щоб дізнатися більше. Важливим є використання емоційної лексики, оскільки викликаючи емоції, такі як радість, страх, здивування, привертає увагу та спонукає до дії. Наприклад, заголовок *"Ви не повірите, що сталося далі!" (You Won't Believe What Happened Next!)*, використовуючи елемент загадковості, ніби закликає читача натиснути на це посилання, щоб отримати більше інформації. Це особливо дієво у випадках, коли тема є особистого чи соціального характеру, які, зазвичай, викликають сильні емоції. Сленг і неформальна лексика часто використовуються у молодіжній культурі і їх вживання створює відчуття близькості між автором і читачем, формуючи певний стиль спілкування. Заголовки на кшталт "Топ-10 мемів, які піднімуть вам настрій" (Top 10 Memes to Lift Your Spirits) є прикладом використання розмовної мови, що робить контент доступнішим для широкої аудиторії та сприяє формуванню окремої

спільноти навколо контенту, адже резонує з певним колом читачів, які поділяють аналогічні інтереси.

Вагомим є також внесок метафор в образність лексичного складу заголовків, адже використання метафор може зробити заголовок більш яскравим і таким, що запам'ятовується. Наприклад, заголовок *"Криза – це новий шанс" (Crisis Is a New Opportunity)* створена на контрасті між негативом і позитивом, що привертає особливу увагу та заохочує до роздумів про нові перспективи. Такі формулювання спрощують сприйняття складних ідей, роблячи їх більш зрозумілими. Важливо, що лексичні характеристики заголовків варіюються залежно від платформи соціальних медіа. Наприклад, заголовки в Instagram більш візуальні, з акцентом на образи, тоді як в Twitter – коротші і лаконічніші через обмеження символів. Це відповідно адаптує лексичний склад до специфіки кожної платформи, сприяючи підвищенню ефективності комунікації.

Свої особливості мають також і граматичні структури заголовків, серед яких однією з найбільш помітних є використання коротких речень, що дозволяє швидко передати суть інформації. Часто заголовки формулюються у вигляді простих речень або однорідних членів, що робить їх зрозумілими та легкими для сприйняття. Наприклад, заголовок *"5 порад для ефективного навчання" (5 Tips for Effective Learning)* є досить чітким і лаконічним. Часто вживаним є метод інверсії, адже різка зміна звичайного порядку слів створює ефект несподіванки та привертає увагу, наприклад, заголовок *"Успіх чекає на тих, хто діє" (Success Awaits Those Who Take Action)* підкреслює важливість дії, використовуючи нестандартний порядок слів. Такі нестандартні структури сприяють формуванню певної емоційної реакції та легко запам'ятовуються. Ще одним важливим і досить популярним моментом є використання запитань у заголовках, оскільки такі формулювання зацівлюють та заохочують читачів до роздумів. До прикладу, заголовок *"Чому ви досі не пробували цей метод?" (Why Haven't You Tried This Method Yet?)* спонукає до самоаналізу та викликає бажання більше дізнатися. Подібні заголовки як інтригують, так і створюють відчуття особистої участі читача в процесі, бо створюється враження ніби запитання адресоване безпосередньо йому. Ще однією граматичною особливістю є вживання дієприкметникових зворотів, які дозволяють у стислій формі передати додаткову інформацію, роблячи заголовок більш інформативним. Наприклад, *"Поради, зібрані від успішних людей"* (Tips Gathered from Successful People) містить водночас вказівку на джерело інформації та її якість, що підвищує довіру до змісту статті. Не менш цікавим є використання числівників у заголовках. Наявність цифр, наприклад, *"7 способів покращити свою продуктивність" (7 Ways to Boost Your Productivity)*, привертає увагу та створює враження структурованості інформації. Числові заголовки зазвичай сприймаються позитивно, оскільки

вони обіцяють конкретні та досяжні результати. Заголовки можуть ще використовувати багатозначність або гру слів, що створює інтерес і заохочує читача зазирнути в текст. Наприклад, назва *"Інновації, які змінять вашу реальність" (Innovations That Will Transform Your Reality)* викликає бажання дізнатися, як саме ці інновації можуть вплинути на повсякденне життя.

Для кращого розуміння лексико-граматичних характеристик заголовків варто проаналізувати конкретні приклади. Приміром, заголовок *"Топ-5 нових фільмів, які не можна пропустити!" (Top 5 New Movies You Can't Miss!)* поєднує в собі числову характеристику *(топ-5)*, емоційну складову *(не можна пропустити)* та актуальність теми *(нові фільми)*, що робить його ефективним для залучення уваги користувачів.

Інший приклад, "Зробіть свої ранки продуктивними: 7 простих кроків" (Make Your Mornings Productive: 7 Simple Steps) демонструє використання чисел, що створює враження структурованості та простоти. Числові заголовки часто викликають більшу цікавість, оскільки обіцяють конкретні рішення або поради.

Лексико-граматичні характеристики заголовків у соціальних медіа відіграють ключову роль у сприйнятті інформації. Вони повинні бути інформативними, привабливими та зрозумілими, щоб зацікавити аудиторію. Аналіз цих характеристик допомагає виявити основні тенденції в цифровій комунікації.

Використання актуальних ключових слів, емоційної лексики, чисел і питань залучає увагу та підвищує інтерес до контента. Це особливо важливо в умовах великих обсягів інформації, з якими стикаються користувачі. Заголовки, що містять емоційні елементи та чітку структуру, формують ефективний зв'язок між автором і читачем. Граматичні особливості, такі як короткі речення та інверсія, сприяють швидкому сприйняттю інформації та створюють емоційний відгук, роблячи заголовки запам'ятовуваними.

Список використаних джерел

1. Бережняк В. Ю. Заголовки у цифровому просторі: Аналітичний підхід. Київ. 2021. URL: https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/32a32197-bbd1-46f2-8e09-baeced1da5b8/content (дата звернення: 01.11.2024).

2. Гарматій О., Онуфрів С. Соціальні медіа: Від теорії до практики. Львів. Наукова думка. 2021. URL: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/may/23700/9.pdf (дата звернення: 31.10.2024).

3. Денисюк С. Комунікація в соціальних мережах: Лінгвістичний аспект. Політична комунікація: ціннісні основи та механізми реалізації в умовах сучасного суспільного розвитку. 2013. URL: https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/10319 (дата звернення: 02.11.2024).

4. Каплуненко В. О., Бондаренко С. В. Лексикологія соціальних медіа: Аналіз і перспективи. 2020. URL: https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/9274 (дата звернення: 02.11.2024).

5. Ніколаєва Т. М. Лексико-семантичні аспекти мови соціальних мереж. Київ. 2020. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/33170/1/.pdf (дата звернення: 01.11.2014).

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ – ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Людмила СТАНІСЛАВОВА

Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна

Ганна БАГРІЙ

Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Сучасний світ рухається до формування глобалізованого суспільства, однією з ознак якого є зближення культур різних країн. Зокрема такому зближенню сприяє перекладацька діяльність, завдяки якій можливим стає ознайомлення широкого кола громадян різних країн зі світовими культурними надбаннями. З давніх часів перед перекладачами поставала проблема відповідності тексту оригіналу і тексту перекладу, яка визначала і визначає певну стратегію перекладу. Однією із перших наукових праць, у якій було представлено узагальнені тогочасні напрацювання в галузі перекладознавства і теоретично обгрунтовано дві основні стратегії перекладу, є праця німецького філософа, теолога, перекладача Ф. Шлеєрмахера "Über die verschiedenen Methoden des Übersezens" (1813) [7]. Науковець бачив два підходи до перекладу: "перекладач або залишає у спокої письменника та змушує читача рухатися до нього назустріч, або ж залишає у спокої читача, і тоді йти йому назустріч доводиться письменникові". На думку Ф. Шлеєрмахера, технічний переклад варто здійснювати "за автором", що стосується перекладу художніх, філософських текстів, безсумнівну перевагу варто надавати перекладові "за читачем".

Погляди Ф. Шлеєрмахера щодо можливості методів перекладу поділяв Й. Гете, котрий у промові 1813 р. "На спомин Віланда" зазначав: "Існує дві перекладацькі максими. Згідно з першою з них, іноземний автор має постати перед нами в такому вигляді, щоб ми сприймали його як свого; інша ж максима, навпаки, вимагає, щоб ми самі відправлялися на чужину, вжились у його середовище й засвоїли його особливості мови та характеру" [цит. за 1].

Надалі гіпотези Ф. Шлейєрмахера так або інакше враховували і розвивали майже всі теоретики перекладу.

Наприкінці XX ст. американський перекладач Лоуренс Венуті переосмислив спадщину Шлейєрмахера, назвавши його "підходи" стратегіями, які схарактеризував термінами "одомашнення" (доместикація) та "очуження" (форенізація) [8, с. 240–244].

Неабиякий вплив на розвиток лінгвістичної теорії перекладу здійснив визначний американський лінгвіст Ю. Найда, його праця "Towards a

Science of Translating", опублікована в 1964 р. [6]. Головним у концепції Ю. Найди є положення про два типи еквівалентності при перекладі: формальну і динамічну (функціональну). Формальна еквівалентність орієнтована на оригінал (на форму і зміст), вона передбачає збереження в тексті перекладу формальних ознак оригіналу (відтворення граматичних форм, пунктуації, абзаців, калькування ідіом – однак за умови пояснення у примітках і коментарях відхилень від оригіналу). Ю. Найда такий переклад називає перекладом-глосою, зауважує, що він переносить реципієнта до культури народу, мовою якого написаний оригінал. У перекладі-глосі потрібно застосовувати примітки, за допомогою яких можливо зробити перекладений текст максимально зрозумілим. Динамічна еквівалентність орієнтована на реципієнта перекладу, тому потребує від перекладача адаптації лексики та граматики.

Оскільки Ю. Найда у складі Американського біблійного товариства працював над перекладом Біблії, був зацікавлений у найкращому впливові перекладеного біблійного тексту на представників африканських та індійських племен, найбільш прийнятною він вважав саме динамічну еквівалентність, яка такого впливу допомагала досягати. Хоча пізніше Ю. Найда зауважував, що при визнанні якості перекладу варто брати до уваги багато факторів, які можна оцінити з різних позицій, отримуючи досить різні результати.

У 80-х роках XX ст. концепції Ю. Найди розвинули Г. Вермейєр і К. Райс, які ввели у перекладознавство "теорію скопусу". Ця теорія поклала початок новому підходові до обрання стратегії перекладу – переклад має на увазі створення тексту у цільових умовах, з цільовим завданням і для цільової аудиторії. Перекладач повинен брати до уваги те, з яким типом тексту він працює, яким буде коло можливих реципієнтів) перекладеного тексту. При цьому дотримання еквівалентності оригіналу й перекладу не є важливим, якщо це не передбачено метою перекладу, висловленою його замовником. Отже, скопос (ціль, мета) конкретного перекладу може вимагати використання як доместикації чи форенізації, так і будь-якої іншої стратегії, що лежить між цими двома крайнощами; вибір залежить від конкретного завдання перекладача.

Серед сучасних українських перекладознавців також побутує думка про те, що абсолютизувати якусь одну стратегію, скажімо, очужинення не варто. Як зазначають А. Кам'янець, Т. Некрич, відчужувати цільовий текст, тобто зберігати у ньому оригінальні образи, оригінальну ритмомелодику, оригінальні реалії, алюзії тощо доцільно лише до тієї межі, доки це не шкодить стилістиці і взаємозв'язку текстів оригіналу і перекладу. Адже навряд чи стилістично незграбний, важкий для читання текст спроможний дати адекватне уявлення про оригінал, про творчу особистість автора, про культуру, до якої належить текст [3, с.13].

Український перекладознавець А. Зорницький, аналізуючи підходи сучасних дослідників до інтерпретації понять "доместикація" і "форенізація", доходить висновку, що можна говорити про тенденцію до зближення цих стратегій під час практичного перекладу художніх текстів. А. Зорницький посилається на думку Х. Луцик, яка стверджує, що у перекладі І. Качанюк-Спєх "Енеїди" І. Котляревського німецькою мовою стратегії доместикації та форенізації не мають домінантного характеру, їхні показники однакові [4, с. 140].

Так само і український перекладознавець О. В. Ребрій підкреслює, що стратегії очужинення та одомашнення у чистому вигляді є ідеальними науковими конструктами, які існують лише в теорії перекладу, тоді як на практиці у чистому вигляді вони ніколи не реалізуються, а перекладач, навіть надаючи перевагу одній із них, як правило, інтуїтивно прагне до "золотої середини", удаючись у різні моменти перекладу то до однієї, то до іншої [5, с. 12–13].

Звичайно, аргументи на користь застосування того чи іншого підходу досить вагомі і рівнозначні, а тому не можуть допомогти ідентифікувати найкращий варіант. Але у більшості випадків перекладач поєднує обидві стратегії на свій розсуд, а от оцінку успішності перекладу вже можна пов'язувати із віднайденням перекладачем "золотої середини", тобто меж, вихід за які буде свідчити вже про надмірне прагнення чи то до доместикації, чи то до форенізації.

Список використаних джерел

1. Забудько Ю. М. Формування романтичної концепції перекладу в Україні та Європі XIX–XX ст. URL: https://v.gd/srtGHy (дата звернення: 10.11.2024).

2. Зорницький А. В. Жанрово-стилістичні детермінанти стратегії доместикації при перекладі художнього тексту (на матеріалі роману М. Шейбона "The Yiddish Policemen's Union"). Ужгородський національний університет, 2018. № 3(2). С. 138–142.

3. Кам'янець А. Б., Некрич Т. Є. Інтертекстуальна іронія і переклад : монографія. Київ : Видавець Карпенко В. М. 2010. 176 с.

4. Корунець І. В. Нарис з історії західноєвропейського та українського перекладу. Київ : КДПУ, 2000. 86 с.

5. Ребрій О. В. Вступ до перекладознавства: конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня "Бакалавр" факультету іноземних мов. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 116 с.

6. Nida E. Toward a science of translating. Leiden, 1964. 331 p.

7. Schleiermacher F. Über die verschiedenen Methoden des Übersezens [Електронний ресурс] Friedrich Schleiermacher. Режим доступу: http://www.bible-researcher.com/schleiermacher.html (дата звернення: 10.11.2024).

8. Venuti L. Strategies of translation / Lawrence Venuti. Routledge Encyclopedia of Translation Studies [Ed. M. Baker.– L.; N.Y. : Routledge, 1998. 654 p.]

TRANSLATION OF SPECIALISED (MILITARY) TEXTS AS AN ACTUAL ISSUE OF MODERN TRANSLATION STUDIES

Anna STRYMBITSKA

Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi, Ukraine

In the context of the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, it is quite common to publish various articles and texts on military topics, to create and sign international agreements on cooperation between foreign states and Ukraine, and to transfer numerous pieces of equipment and weapons to the armed forces of Ukraine, including the State Border Guard Service of Ukraine.

We believe it is appropriate to consider the problem of translating documents on the above-mentioned topics in order to improve the understanding of security and defence sector personnel and the civilian population. The purpose of this work is to clarify the main difficulties associated with the translation of the relevant topics and to help resolve them.

It is necessary to start with the issue of translation of the terms of international agreements between Ukraine and foreign states (EU member states) that have already been signed or are to be signed in the future. The translation of military-related agreements from English into Ukrainian and vice versa is undoubtedly important. Not only does the development of a translator's professionalism and language competence depend on his or her knowledge and skill in this area, but also the fate of the Ukrainian state in the context of war. It is also worth noting that a person working on such documents is required to be extremely accurate in legal and juridical terms, to have a command of not only the military vocabulary of the native and target languages, but also to understand socio-political terminology. An integral part of this type of translation is also the translator's awareness of the situation in the war zone and the political situation of the countries on which he or she is working. For example, the agreement on mutual assistance/collective assistance [1] specified in Article 5 of the Washington Treaty, which may become relevant for our country, can be translated in two ways:

1. "Спільна допомога" or "joint assistance" – A joint defense agreement which purports to [extend greater protections than legal privileges on which it rests] does not accurately set forth the protections which would be given to defendants who sign [2]

2. "Взаємодопомога" "mutual/ collective assistance" – is a type of treaty in which the signatories promise to support each other and to defend each other. Generally, the signatories point out the threats and concretely prepare to respond to it together [3]. Summing up, the second variant of translation

is correct, while the incorrect one may cause misinterpretation of the other party to the agreement, which may lead to a conflict between the countries or to incomplete fulfilment of the obligations specified in the document.

It is equally important to ensure qualified adaptation of foreign operating instructions for the latest weapons, armament and equipment provided by volunteers and representatives of friendly states for use by personnel of military structures and formations. Of course, in most cases, the countries that provide us with this type of assistance additionally send instructors to help us understand the documentation or host our staff for special courses. However, in any case, the work of translators, whether interpreting or translating, is invaluable. This type of activity requires high erudition, linguistic flexibility and a good knowledge of technical vocabulary. This is a significant problem in the translation of specialised texts, as it is important to understand and adapt various terms to their Ukrainian equivalents clearly and accurately. Otherwise, users may not only accidentally violate the rules of operation and use, but also be unable to correct unexpected malfunctions, which may endanger their life and health.

Below is a rather apt example of the phrase, which can be found in the operating instructions for the Leopard 2. However, since there is no free access to it, we will give an sentence from an article about this type of tank "This engine has a tactical idle mode, specific for combat vehicles. In this mode, the engine idles at higher rpm. This is the function to compensate for the bad response of gas turbines" [4] which can easily be translated incorrectly if you use a literal translation instead of an equivalent one. When translating "engine idle mode" and using Англо-український та українсько-англійський словник Н. В. Щербакова, we may mistakenly choose the equivalent of idle, such as 1) незайнятий, вільний; 2) ледачий, бездіяльний; 3) марний, даремний; 4) необґрунтований; 5) техн. холостий; ~e time простій (машини і т. ін.); [5, p. 177] As a result, we will get "режим простою двигуна" or "двигун у стані спокою", but the correct equivalent is "idle mode" – which means the engine is running at minimum speed. In conclusion, we propose to look at such an issue of translation studies in the military sphere as the use of various metaphors, which are not so often used in texts, but still occur. In my opinion, this is a rather relevant issue for discussion, since today it is common to conduct joint military trainings and to involve volunteers who are citizens of foreign countries in combat operations.

As a result, even in everyday communication, the use of metaphors of foreign language origin can cause misunderstandings between military personnel of different nationalities. Below are some phraseological phrases:

1. Boots on the ground – a term for remembering the men and women who have died in the Armed Forces. The Army conducts ceremonies to which boots belonging to a fallen soldier are laid on the ground, to memorialize

them. The Army conducted put the Boots on the Ground for the fallen soldier yesterday [6].

2. "Dear John" is when one's significant other breaks up with them through a letter, often when the person is deployed or training away from home. The term (often used as a verb; to "Dear John someone") was popularized by the 2010 film starring Amanda Seyfried and Channing Tatum.

3. "Coup de grace" translates in French to "stroke of grace" or "blow of mercy". You may have heard this defined as a mercy kill, but the phrase is also applied to the final action necessary to finish a task [7].

Summarizing the above examples, we can say that difficulties arise primarily due to cultural differences not only between individuals as citizens of different states, but also military traditions and customs established in ancient times and periods.

Список використаних джерел

1. The North Atlantic Treaty Washington D. C. 4 April 1949 URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm (дата звернення: 19.10.2023).

2. Joint defense privilege URL: https://en.m.wikipedia.org/wiki/Joint_defense_privilege (дата звернення: 25.03.2024).

3. Defense pact URL: https://en.m.wikipedia.org/wiki/Defense_pact (дата звернення: 08.11.2024).

4. Facts M1 Abrams tank revealed URL: http://turbotrain.net/en/m1tank.htm

5. Англо-український та українсько-англійський словник Щербакова Н. В.

6. Urban Dictionary: Boots on the Ground URL: https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Boots%20on%20the%20Ground (дата звернення: 21.04.2010).

7. 40 military terms and their meanings URL: https://www.ktalnews.com/military/40-military-terms-and-their-meanings/amp/ (дата звернення: 02.04.2023).

UNIQUE CHALLENGES IN TRANSLATING FICTION

Yaroslav USTYNSKYI
Sviatoslav USTYNSKYI
Liudmyla KUSIAK

Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi, Ukraine

Linguistic differences, cultural context, authorial style, and audience expectations are "the four horsemen of the Apocalypse" that make it difficult for a translator to share world fiction with future readers. Each of these "horsemen" carries its own set of unique challenges, and together, they form the Apocalypse that a translator must conquer. Additionally, translators bear the responsibility of preserving not just the core ideas and messages of the original work but also its aura. The purpose of this scientific paper is to explore how each of these factors affects the translation process.

First, linguistic differences are the most evident obstacle. Every language has its own idioms, grammatical patterns, and nuanced meanings that may not have sufficient or direct equivalents in the target language. For instance, there is no English equivalent for some terms, such as the Japanese word "mono no aware", i.e., a deep awareness of the beauty and fleeting nature of existence. The issue for translators is to convey a notion that the target audience may not directly associate or reference since such statements may reflect cultural ideas or values unique to the original language. Because of this, translators frequently have to make tough decisions: should they maintain the text's exact meaning at the risk of its natural reading, or should they modify the phrasing to resonate more fully with readers who are unfamiliar with the cultural and linguistic context of the original work [1].

The second major issue is cultural context, which involves more than just translating words and phrases, but fully understanding words and their cultural meaning, any translator must know what exact word is expressing. So, translators are tasked with bridging not only linguistic but also cultural divides, ensuring that readers from different backgrounds can connect with the story while still appreciating its cultural roots. Cultural references are often deeply ingrained in the social norms, values, and traditions unique to the source culture [2]. For example, for translating Rustaveli's "The Knight in the Panther's Skin", a translator must consider the author's biography, his view on life, historical facts and the cultural aspects of Georgian people in general. References to local folklore and customs contribute additional layers of meaning that might be incomprehensible or not have same effect on readers outside of that culture. In many cases, translators can return to the

well-known solution, i.e., include footnotes or endnotes to provide necessary explanations, yet these additions can interrupt the flow of the narrative and may lessen the immersive experience for readers [3]. Balancing cultural authenticity with making the text clear for a wide audience is one of the translator's trickiest jobs. Another challenge is keeping the author's unique style, like their voice and tone, which are key to the story's impact and originality. A style not only conveys information but also establishes an emotional tone, rhythm, and atmosphere, all of which play a vital role in how a story is received by readers [4]. Task such as translating a work like "The Knight in the Panther's Skin" requires a deep understanding of the original text's poetic structure and themes, as well as skill in adapting this stylistic complexity into the target language. Translators may need to modify sentence structure, word choice, and even the rhythm of the text to preserve the author's unique voice, but doing so risks losing some of the subtleties that define the original style. Consequently, achieving a faithful translation demands not only linguistic expertise but also a sensitivity to literary techniques, as well as the ability to recreate the author's style in another language without compromising its aesthetic and emotional impact.

The last but not the least, the fourth "horseman", i.e., audience expectations that presents a multifaceted challenge in translation. Readers of translated fiction often come to the text with specific expectations, looking not only for a glimpse into a foreign culture but also for a reading experience that aligns with their own literary conventions and norms. Translated literature typically occupies a secondary position within the literary landscape of the target culture, which shapes the way readers engage with and interpret translated works [5]. This positioning affects how much translators choose to either keep the foreign elements of the text or adjust them to make the story more relatable for local readers. A strongly foreignized translation may capture the source culture more authentically but can make it harder for readers to understand or connect with. In contrast, a domesticated translation might smooth over some cultural details that give the story its unique character. Therefore, the translator must thoughtfully consider the target audience's expectations, striking a balance between fidelity to the original and providing an accessible, enjoyable reading experience.

References

1. Venuti L. (1995) The Translator's Invisibility. A History of Translation. Routledge, London. http://dx.doi.org/10.4324/9780203360064

2. Bassnett S. (2002). Translation Studies (3rd ed.). Routledge. https://doi.org/10.4324/9780203427460

3. Newmark P. (1988). A Text-Book of Translation. Prentice-Hall.

4. Baker M. (2018). In Other Words: A Coursebook on Translation (3rd ed.). Routledge. https://doi.org/10.4324/9781315619187

5. Even-Zohar I. (1990). *Polysystem studies*. *Poetics Today, 11*(1), 9–26. https://doi.org/10.2307/1772668

СЕКЦІЯ 2. ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧІ СТУДІЇ
SECTION # 2 LINGUISTIC AND COUNTRY STUDIES

ВПЛИВ ГЕРМАНСЬКИХ ПЛЕМЕН НА СТАНОВЛЕННЯ АНГЛОСАКСОНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА БРИТАНІЇ

Анастасія БАБЧИНСЬКА
Ольга РЕМБАЧ

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, Україна

Ірина КУСТОВСЬКА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Вивчення процесу заселення Британії германськими племенами та становлення англосаксонського суспільства має велике значення. Це дослідження розкриває витоки англійської мови, культури та етнічної ідентичності. Без знання цього історичного періоду важко уявити розвиток Великої Британії та її вплив на світову історію.

Германські племена, які переселилися на землі Британії в V столітті, походили з північної Європи, зокрема з територій сучасної північно-західної Німеччини, Данії та Нідерландів. Їхня культурна спадщина бере початок від давньої германської цивілізації, яка формувалася в регіонах від Балтійського узбережжя до південної Скандинавії. Основними племенами, що переселилися на острів, були англи, сакси та юти. Вони належали до західногерманських племен, котрі сповідували подібні звичаї, мову та культуру. Англи займали регіони сучасного Шлезвіг-Гольштейну у Німеччині, сакси мешкали в Нижній Саксонії, а юти походили з півострова Ютландія, що на території сучасної Данії. Вони мали спільні релігійні переконання та вірування, поклонялися богам, пов'язаним із природними стихіями та війною, таким як Одін, Тор і Фрея. Кожне плем'я мало свою унікальну ідентичність, але загалом германські племена були відомі своєю войовничістю, здатністю до виживання у суворих умовах та організацією племінного життя [1].

Германські племена не одразу захопили всі землі Британії. Спочатку вони висадились на південному сході, обравши для своїх перших поселень родючі землі та природні укріплення. З часом ці невеликі поселення розрослися в повноцінні громади, де займалися землеробством, ремеслами та торгівлею. Поступово германці змішалися з місцевим кельтським населенням, закладаючи основи майбутнього англосаксонського суспільства.

Англосаксонські племена поширили англійську мову, і багато назв місць збереглися до наших днів. Крім того, слова, такі як масло, фунт, сир, галун, шовк, дюйм, крейда, миля та м'ята, походять з латини. Слово "Saturday" (субота) означає "день Сатурна", батька бога Юпітера у римській міфології [4].

У цей період з'явилося багато запозичених слів. Наприклад, слова "bishop" (єпископ) з латинського "Episcopus", "school" (школа) з латинського "schola", "mount" (гора) з латинського "Montis", "pea" (горох) з латинського "pisum" та "priest" (священик) з латинського "presbyter" [4].

Англійська мова походить від мови англосаксів, які становили більшість населення Британії. Британія була колискою сучасної англійської мови. З того часу було внесено багато змін, але багато слів залишилися в назвах місцевостей. Саксонське слово "ton" означало "огорожа, живопліт" або місце з огорожею. Багато назв міст, таких як Кентербері та Единбург, походять від "burgs", що означає "укріплене місто або житло". Суфікси "cot" і "cote" використовувалися для позначення котеджу або укриття для овець, як у Асот, де суфікси "sted", "stead і "s"tyde" означали "місце". Назви, такі як Ноттінгем, Бірмінгем тощо, походять від терміна "дім". Шеффілд, Честерфілд і Менсфілд продовжують використовувати слово "field", що означає "відкрита місцевість" [3].

У сучасній англійській мові є й інші англосаксонські суфікси, які мають чіткі значення. Наприклад: міст (bridge), церква (church), брід (ford), зала (hall), вершина (head), пагорб (hill), земля (land), гирло (mouth), камінь (stone), дерево (tree) і колодязь (well) [1].

Англосаксонська (староанглійська) мова є наслідком злиття діалектів германських племен. Система фонетики, морфології та синтаксису англосаксонської мови має багато спільного з іншими германськими мовами. Основні риси впливу:

Лексика: більшість основних слів сучасної англійської мови має корені у староанглійській, зокрема це стосується базових понять (земля, вода, сонце тощо).

Граматика: синтаксична структура англосаксонської мови та система відмінків була аналогічною до інших германських мов.

Фонетика: характерні для германських мов звукові зміни, зокрема германське пересування приголосних, також виявилися у староанглійській мові.

Германські племена принесли з собою звичаї, релігійні вірування та елементи матеріальної культури. Ці елементи суттєво вплинули на формування англосаксонської культури, зокрема [3]:

Соціальна структура: суспільство складалося з кланів, кожен з яких очолювався лідером або вождем, що було характерним для германців.

Релігія: до прийняття християнства англосакси дотримувалися язичницьких культів, богів та ритуалів, подібних до германських (поклоніння Вотану, Тору та іншим).

Матеріальна культура: археологічні знахідки, такі як прикраси, зброя та інші предмети побуту, показують, що англосакси користувалися тими ж техніками та стилями, які були характерними для континентальних германців.

Політичний вплив та утворення королівств [3].

Германські племена вплинули на політичну структуру та становлення ранньофеодальної системи в Англії. Зокрема, з'явилися перші англосаксонські королівства, які перейняли германську систему права та звичаїв. Цей процес був важливим кроком до централізації влади, що згодом вплинуло на політичний розвиток усієї Англії. Таким чином, англосакси створили не одну державу, а сім королівств, відомих як Гептархія. Ці королівства поступово об'єднувалися під впливом Вессексу, який став домінуючим королівством у IX столітті. Егберт Вессекський вважається першим королем Англії, а його онук Альфред Великий вважається засновником держави [4].

Варто також зазначити, що найвідомішим пам'ятником англосаксонської літератури є "Беовульф". Поема була написана приблизно в VIII столітті, але єдина збережена рукописна копія датується кінцем X століття. Це робить її одним з найдавніших зразків англійської мови. "Беовульф" належить до жанру героїчного епосу, де оспівуються подвиги легендарних героїв. Головний герой, Беовульф, є втіленням ідеального воїна та правителя. "Беовульф" відображає культуру та події VIII століття, коли англосакси правили Британією, їх язичницькі вірування та уявлення про добро і зло, про життя і смерть. У ньому описується життя та ритуали англосаксів, включаючи весілля та бенкети. Крім того, роман детально описує битви та зброю, що відображає військову культуру англосаксів. Цей твір здійснив значний вплив на розвиток англійської літератури, а також на світову літературу загалом. Мотиви й образи з поеми можна знайти в творах багатьох письменників, від Джона Рональда Руела Толкіна до Невілла Шута [2].

Отже, міграція германських племен на Британські острови мала фундаментальний вплив на подальшу історію Англії. Їх взаємодія з корінним кельтським населенням призвела до формування нового етносу – англосаксів. Германці принесли з собою свої звичаї, вірування та устрій життя, які стали основою англосаксонської культури. Це вплинуло на мову, со-

ціальну структуру, релігію та політику в нових королівствах. Англосакси створили унікальну цивілізацію, яка залишила помітний слід в історії Європи.

Список використаних джерел

1. Англосаксонське завоювання Британії, Брити і Англосакси в боротьбі за Англію. URL: https://warhistory.com.ua/anglosaksonske-zavoyuvannya-britanii/

2. Англо-саксонський архаїчний епос “Беовульф”. URL: https://stud.com.ua/62182/literatura/anglo_saksonskiy_arhayichniy_epos_beovulf

3. Історія англійської мови: походження і розвиток від початку і до наших днів. URL: https://learn-english.net.ua/samovchitel/istoriya-anglijskoi-movi-poxodzhennya-i-rozvitok-vid-pochatku-i-do-nashix-dniv

4. Розвиток англійської мови. URL: http://surl.li/nabhl

ІНТЕГРАЦІЯ ТУРЕЦЬКИХ ТОПОНІМІВ ЯК КУЛЬТУРНОГО КОНТЕКСТУ У ВИКЛАДАННІ ТУРЕЦЬКОЇ МОВИ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ

Дарина БУЦЬ

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Професійна підготовка курсантів прикордонної академії вимагає специфічного підходу до вивчення іноземних мов. Особливої уваги заслуговує турецька мова як важливий інструмент для співпраці з сусідніми країнами у сфері прикордонної безпеки. Одним з ключових компонентів такої підготовки є вивчення топонімічних одиниць, які надають курсантам можливість глибше розуміти культурні та географічні реалії Туреччини. Інтеграція топонімів у викладанні турецької мови дозволяє формувати лінгвокраїнознавчу компетенцію, яка є важливою для орієнтації в транскордонних регіонах і забезпечення ефективної комунікації.

Топоніми є не лише географічними назвами, а й носіями культурної та історичної інформації. У Туреччині кожен регіон, місто чи природний об'єкт має власну культурну ідентичність, яка часто відображена в назвах. Саме тому вивчення турецьких топонімів може допомогти курсантам прикордонної академії не лише в розвитку мовних навичок, але й у формуванні культурного розуміння, яке є критично важливим у сфері безпеки.

У своїй роботі відомий лінгвіст Çetin зазначає, що "топоніміка Туреччини не лише відображає географію, а й є важливим елементом національної ідентичності" [1]. Це підкреслює, що курсантам необхідно розуміти не лише значення топонімів, але і їх контекстуальне навантаження. Наприклад, такі топоніми, як *Ізмір, Анкара, Стамбул* не лише позначають географічне місце, але й викликають певні культурні асоціації та емоційні відгуки у місцевих жителів. Знання таких нюансів допомагає майбутнім офіцерам-прикордонникам глибше розуміти суспільство, з яким вони потенційно працюватимуть.

Вивчення топонімів також дозволяє зрозуміти історичні зміни, що відбулися в Туреччині. Деякі назви зберігають у собі відголоски Османської імперії або періодів ранньої історії, що відкриває додаткові аспекти культурного контексту. Наприклад, назви міст, які змінилися після утворення сучасної Турецької Республіки, відображають процеси модернізації та створення національної ідентичності.

Інтеграція топонімів у викладанні турецької мови передбачає різноманітні методичні підходи. Один з таких методів – це тематичне використання карт, де курсанти вчаться знаходити й обговорювати географічні об'єкти турецькою мовою. Наприклад, викладач може запропонувати сту-

дентам проаналізувати маршрут між прикордонними районами Туреччини та України, обговорити особливості ландшафту та клімату.

Ще одним ефективним методом можуть бути різноманітні лінгвокраїнознавчі проєкти. Майбутні прикордонники можуть готувати презентації або короткі доповіді про певний регіон Туреччини, використовуючи різні топоніми та розповідаючи про їхнє культурне значення, етимологію та їх вплив на місцеву культуру. Наприклад, назва міста *Бодрум* походить від латинського слова *Halicarnassus*, що раніше було стародавнім містом на цьому місці. Тобто топонімічні одиниці стають інтерактивним компонентом навчання, а не просто набором географічних назв.

Окрім цього, для активізації сприйняття культурного контексту можна використовувати рольові ігри, де курсанти в ролі представників прикордонної служби взаємодіють із "жителями" конкретного регіону Туреччини, ставлять питання про місцеві звичаї, особливості природних ресурсів та інфраструктури. Це дозволяє відчути себе частиною реальних комунікаційних ситуацій, що наближує навчальний процес до реалій професійної діяльності.

Серед практичних завдань, які допомагають закріпити знання топонімів, особливо корисними є складання географічних описів і планів. Курсанти можуть отримати завдання розробити власну топографічну карту регіону Туреччини, де вони позначають турецькою мовою ключові міста, природні об'єкти та інші важливі географічні назви. Під час презентації карти кожен зможе пояснити вибір тієї чи іншої топонімічної одиниці та надати культурний опис обраного регіону відповідно до етимологічних характеристик.

Загалом, інтеграція топонімів Туреччини у процес викладання турецької мови для майбутніх фахівців з охорони кордону є важливим етапом у підготовці до їхньої майбутньої професійної діяльності. Вивчення топонімічної лексики сприяє не лише кращому розумінню мови, а й розвитку лінгвокраїнознавчої компетенції, що необхідна для ефективної комунікації та орієнтування в реальних умовах прикордонної служби.

Застосування культурних елементів у вигляді топонімічних одиниць робить процес навчання більш цікавим і практичним, а також сприяє формуванню професійної компетентності курсантів, які готуються до роботи у транскордонних регіонах. Подальший розвиток методичних підходів до викладання турецької мови для прикордонників допоможе ще глибше інтегрувати культурний контекст у процес навчання, що позитивно вплине на їхню підготовку до виконання службових обов'язків у майбутньому.

Використане джерело

Çetin, M. Türk Toponimlerinin Kültürel ve Tarihsel Boyutları. İstanbul : Türk Dil Kurumu, 2020.

УКРАЇНА В ПЕРІОД ВІЙНИ: ПІДТРИМКА КРАЇН НАТО ТА ЄВРОСОЮЗУ

Кирило ГОЛУБНИЧИЙ
Ілона ОРДИНСЬКА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Від початку повномасштабної війни з росією у 2022 році військове обладнання України зазнало значних змін. До війни українська армія переважно використовувала застаріле озброєння, що залишилося у спадок від радянських часів. У той час, а саме з 2008 року, росія активно інвестувала у модернізацію своєї армії, створюючи значну перевагу у витратах на оборону, чисельності військових та їхніх можливостях. Зокрема, росія мала істотну перевагу в бронетехніці, авіації, вертольотах, засобах радіоелектронної боротьби та іншого озброєння.

Україна отримала значну допомогу від своїх союзників і партнерів, зокрема від НАТО, Європейського Союзу, Сполучених Штатів та інших країн світу саме після початку повномасштабного вторгнення країни-агресора Ця підтримка включала постачання різних видів озброєння та техніки, гуманітарну допомогу, політичну й дипломатичну підтримку, а також введення санкцій проти росії. Допомога, яка була надана світом, дала Україні змогу захищати свій суверенітет, територіальну цілісність, права людини, а також підвищити свою обороноздатність і боєздатність для відбиття сусіда-агресора.

Проте, навіть з урахуванням міжнародної допомоги світу, Україні було складно подолати значну перевагу російської армії. Збройні сили країни-агресора значно перевищували українські (більш ніж у чотири рази за чисельністю особового складу, у понад десять разів за кількістю літаків і вертольотів, а також у понад п'ять разів за кількістю бойових броньованих машин). Ці обставини створили надзвичайно важку ситуацію для України, яка змушена була звертатися до своїх союзників з проханням посилити допомогу, виходячи за межі не тільке санкційного тиску на росію.

Західні партнери передали Україні сучасні протитанкові комплекси для знищення бронетехніки противника. Також були надані сучасні системи протиповітряної оборони, які дозволили Україні захищати небо від російських ракетних і авіаційних ударів. Особливе значення мали постачання артилерійських систем, боєприпасів, броньованих машин і засобів зв'язку. Також ключову роль зараз відіграють нові літаки F-16, які передали країни-партнери, адже завдяки їм ми можемо захищати українське небо від ворожих атак задля безпеки наших громадян.

Окрім технічної допомоги, важливим фактором була підтримка у сфері підготовки військових. Інструктори з країн НАТО передавали українським бійцям досвід сучасного ведення бойових дій, що підвищило ефективність застосування наданого озброєння. Західні країни також забезпечували регулярні поставки розвідувальних даних, що допомагало Україні краще планувати операції та реагувати на загрози

Порівнюючи військові можливості України та росії, можна виділити переваги й недоліки кожної сторони. Росія мала більшу кількість техніки та військових ресурсів, однак українські військові демонстрували високу мотивацію, мужність та гнучкість у прийнятті рішень і здатність швидко адаптуватися до змін на полі бою. Завдяки допомозі Заходу Україна змогла скоротити технологічний розрив, хоча ця перевага росії повністю не була усунута.

На додаток до військової допомоги, важливу роль відіграли політична й економічна підтримка України. Санкції, уведені проти країни-агресора, значно послабили її економіку, ускладнивши фінансування військових дій, хоча на сьогодні ми можемо побачити, що в росії також є партнери, які надають їй свою підтримку. Міжнародна спільнота доклала зусиль для ізоляції росії на дипломатичному рівні, що підвищило тиск на її керівництво.

Отже, можемо зазначити, що попри всі труднощі, які зазнала Україна, ми змогли значно зміцнити свої оборонні спроможності завдяки міжнародній допомозі, проте для досягнення стратегічних цілей і остаточного припинення російської агресії країні потрібна подальша підтримка як у військовій, так і в політичній сферах.

THE ROLE OF INTERNATIONAL STUDENT EXCHANGE PROGRAM IN DEVELOPING PROFESSIONAL INTERCULTURAL COMMUNICATION

Maria IVASHKOVA

University of Bremen, Faculty of Business Studies and Economics, Bremen, Germany,

Tetiana SNITSA

Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi, Ukraine

The rapid globalization of the modern world requires the development of cross-cultural communication skills, especially among professionals in various fields. International student exchange programs have proven to be an important mechanism for developing these skills by immersing students in diverse cultural and professional environments [1]. The purpose of this article is to explore the role of such programs in the development of professional cross-cultural communication, highlighting key issues, achievements, and suggestions for their improvement and applicability in Ukraine.

Despite the increasing popularity of international student exchange programs, several challenges hinder their effectiveness. These include limited access to programs for students from developing countries, cultural misunderstandings that impede integration, and a lack of emphasis on professional skill-building [2]. The absence of structured mechanisms to translate intercultural experiences into practical professional skills further exacerbates the issue. These challenges highlight the need for comprehensive reforms to maximize the potential of student exchange programs in fostering professional intercultural communication [3].

International student exchange programs offer numerous benefits, including exposure to diverse cultures, language acquisition, and the development of soft skills such as adaptability and empathy [4]. However, these programs also face significant drawbacks. Limited funding and resources often restrict participation to affluent students, creating inequality in access. Cultural shocks and biases can lead to misunderstandings, reducing the effectiveness of intercultural learning. Furthermore, many programs lack structured curricula to integrate professional development, focusing instead on general cultural exposure. Contradictions also arise in the objectives of such programs. While they aim to promote global understanding, the lack of standardization in program quality across countries often leads to inconsistent outcomes. Moreover, political and economic barriers, such as visa restric-

tions and geopolitical tensions, can limit opportunities for international exchange [5].

In Ukraine, international student exchange programs have gained momentum in recent years. Initiatives such as the Erasmus + program and bilateral agreements with European universities have provided Ukrainian students with opportunities to engage in intercultural learning [1; 3]. These programs have facilitated the development of language skills, broadened students' horizons, and enhanced their employability in global markets. However, the integration of professional development within these programs remains limited. Successful examples from other countries, such as Germany and the Netherlands, highlight the importance of incorporating internships and professional training modules into exchange programs. Adapting such practices to the Ukrainian context could significantly enhance the effectiveness of these initiatives [4].

Based on the analysis, there can be proposed several measures to improve the role of international student exchange programs in developing professional intercultural communication in Ukraine. Firstly, programs should include structured professional development components, such as internships and skill-building workshops. Secondly, universities and governments should collaborate to provide financial support, ensuring equal access for students from all socioeconomic backgrounds. Thirdly, pre-departure and post-return orientation sessions should be implemented to help students better understand and apply their intercultural experiences [3; 5]. Additionally, adopting best practices from countries like Germany, where industry partnerships enhance the professional relevance of exchange programs, could be beneficial. Establishing mentorship programs with professionals in host countries can further bridge the gap between cultural exposure and professional skill-building [2].

To implement these proposals, universities and government agencies should establish partnerships with international organizations and industries [1]. Funding mechanisms, such as scholarships and grants, must be expanded to include a broader range of students. Standardized evaluation metrics should be developed to assess the professional and intercultural outcomes of exchange programs. Moreover, integrating digital tools, such as virtual exchange programs and online professional development modules, can complement traditional exchange initiatives [4]. Such measures will not only enhance the accessibility of these programs but also ensure their alignment with the evolving demands of the global job market [5].

International student exchange programs play a crucial role in developing professional intercultural communication skills. While significant progress has been made in Ukraine, challenges such as limited access and the lack of professional integration persist [2; 5]. By adopting comprehensive reforms and leveraging global best practices, these programs can be transformed into

powerful tools for fostering global understanding and professional growth. Such efforts will not only benefit individual students but also contribute to the broader goal of sustainable international cooperation and development [1].

References

1. Knight J. (2004). Internationalization remodeled: Definition, approaches, and rationales. URL: https://www.researchgate.net/publication/225084130_Internationalization_Remodeled_Definition_Approaches_and_Rationales

2. Deardorff D. K. (2016). Identification and Assessment of Intercultural Competence as a Student. URL: https://www.mccc.edu/~lyncha/documents/Deardorff-identificationandassessmentofinterculturalcompetenceasanoutcomeofInternationalizat.pdf

3. Erasmus + Programme Guide. (2023). URL: https://erasmus-plus.ec.europa.eu/erasmus-programme-guide

4. Hoff J., Medina A. (2022). A Study Abroad Development Studio for Building Faculty Capacity and Establishing Student Learning Outcomes: A Case Study. URL: https://frontiersjournal.org/index.php/Frontiers/article/view/644

5. OECD. (2022). International student mobility. URL: https://www.oecd.org/en/topics/international-student-mobility.html

AIR SUPERIORITY AND CLOSE AIR SUPPORT AS A NEW WAY TO FIGHT WAR

Vadim IVANOV
Oleksandra SHEVCHUK

Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi, Ukraine

With the creation of United States Air Force (USAF), new jet-fighters, and beginning war in Korea, new tactics and strategies have been developed, and fight for air superiority came on a whole new level. Korean war was an interesting battlefield, where old World War 2 military vehicles fight alongside with new ones, and planes were no exception. F-80 Shooting Star, F-86 Sabre, F-84 Thunderjet and F-94B Starfire were truly legendary planes that perfectly showed to the entire world hat the new era of jet fighters has begun. During Korean war USAF alongside with Army Aviation established new tactics of close air support and air superiority, tactics, that`s proving its effectiveness even in modern warfare. Air Superiority and Close Air Support (CAS) are two essential components of aerial warfare, each serving distinct but complementary roles in combat operations. Together, they contribute to the overall effectiveness of military operations, often in joint force scenarios that include land, air, and sometimes naval forces. To understand how these tactics function, it's important to break them down into their core elements, objectives, and strategies. Air superiority refers to the dominant control of the airspace by one side, achieved through the neutralization or destruction of the enemy's air forces, or by preventing them from effectively operating within a particular area. It is a key strategic objective and can be achieved either through offensive or defensive measures.

Key Objectives of Air Superiority:

freedom of Action for Friendly Forces. Once air superiority is established, friendly forces – be they ground, naval, or air forces – have the freedom to maneuver and operate without significant threat from enemy aircraft;

prevention of Enemy Attacks. Deny enemy aircraft the ability to perform critical missions, such as CAS, bombing strikes, reconnaissance, and interception of friendly aircraft;

Force Multiplication. Air superiority allows for the unimpeded use of other air operations, such as airlift, intelligence-gathering, and the use of ground-attack aircraft.

Tactics to Achieve Air Superiority.

Intercepting Enemy Aircraft. The primary mission is to gain the upper hand in dogfights or aerial combat. This is often achieved through the

use of superior tactics, advanced radar systems, and well-trained fighter pilots.

Combat Air Patrol (CAP). Fighter aircraft are stationed over friendly territory or operational areas to identify and intercept enemy aircraft. The fighters may also engage in offensive operations to take down enemy aircraft or prevent their sorties.

Defensive Counter-Air (DCA): In situations where the enemy controls the skies, defensive counter-air operations are used to protect friendly forces and deny the enemy's air superiority by intercepting or jamming their radar and communications.

Destruction of Enemy Air Defenses: Neutralizing or degrading the enemy's integrated air defense systems (IADS) – such as anti-aircraft artillery and radar – reduces their ability to launch coordinated responses and increases the freedom of maneuver for friendly aircraft.

Targeting and Destroying Enemy Air Assets: Involves attacking enemy air bases, aircraft on the ground (during airfield strikes), and key infrastructure that supports enemy aviation, including fueling stations and maintenance depots.

After achieving air superiority in the skies, ground, naval and air forces have full freedom to dictate rules of war. With the achieving of air superiority comes out CAS, to help all units to complete their objectives with maximum destruction to enemy forces, and minimum casualties among friendlies. The purpose of CAS is to provide timely, precise, and effective firepower in close proximity to friendly ground units, often in dynamic and complex environments. Unlike air superiority operations, which are designed to gain control of the skies, CAS is focused on directly supporting ground maneuver and providing firepower in specific battlespaces. One of the most critical aspects of CAS is the coordination between air and ground forces. This involves detailed planning and communication to ensure that aircraft are targeting the correct enemy positions while avoiding friendly forces. In modern warfare for this aspect, Joint Terminal Attack Controllers (JTAC) army specialization was created. These are ground personnel who are trained to direct aircraft to perform precision air strikes on enemy positions.

CAS requires highly-skilled pilots, who can conduct this kind of operations anytime, anywhere. CAS is conducted in different environments, urban areas, mountains, forests are dangerous too as CAS requires low altitude fly to be not detected by anti-aircraft crews. There is also high risks of getting caught in friendly fire. Korean war showed that these tactics, is a new way to fight war. It is effective, deadly and can be used anywhere.

In conclusion, both air superiority and CAS are indispensable components that lead U.S. and its allies to victory in the Korean war, and many other battles throughout Cold War and modern conflicts. When combined, these

tactics enable military forces to maintain operational momentum, reduce risk to friendly units, and increase the overall lethality of the force in a variety of combat environments.

References

1. Wayne Thompson and Bernard C. Nalty. Within Limits The U.S. Air Force and the Korean War. 53 pp. URL: https://media.defense.gov/2010/Oct/06/2001329755/-1/-1/0/within_limits.pdf

2. Judy G. Endicott. The USAFin Korea Campaigns, Units, and Stations 1950–1953. Air Force History and Museums Program, 2001. 178 pp. URL: https://media.defense.gov/2010/May/26/2001330297/-1/-1/0/Korea_Campaigns.pdf

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ МАРКЕРИ АМЕРИКАНСЬКОГО ГУМОРУ (НА МАТЕРІАЛІ АМЕРИКАНСЬКОГО ТЕЛЕСЕРІАЛУ “FRIENDS”)

Анна КОЛОДІЙ

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, Україна

Ірина КУСТОВСЬКА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

З давніх часів гумор вивчали в контексті різних дисциплін. Його комплексний характер (присутність когнітивних, емоційних та соціокультурних аспектів) ускладнює існування єдиного визначення поняття “гумор”.

Чимало вчених зверталися до вивчення питання гумору, серед яких Б. Дземідок, Г. Почепцов, С. Аттардо, Дж. Морреалл, Дж.-Ч. Чабанне та інші. Науковці здійснили ґрунтовний аналіз феномену гумору, розглядаючи його з різних теоретичних і практичних перспектив.

Метою нашого дослідження є виявлення та аналіз лінгвокультурних маркерів конкретно американського гумору. Дослідження ми проводили на прикладі телесеріалу “Friends”. Головним завданням було розкрити, як мовні й культурні особливості американського суспільства відображаються в комічних ситуаціях, а також дослідити виклики, що виникають під час перекладу таких маркерів для іншомовної культурної аудиторії.

Вивчення лінгвокультурних маркерів американського гумору є важливим для глибшого розуміння культури та соціальних норм американського суспільства. Серіал “Friends” є однією з найвідоміших комедійних програм, що широко популяризувала американський гумор у світі. Його гумор тісно пов’язаний із культурними, соціальними та мовними особливостями, які часто незрозумілі для представників інших культур без додаткового контексту. Вивчення таких лінгвокультурних маркерів дозволяє зрозуміти, як гумор відображає цінності, стереотипи та реалії американського життя, а також може сприяти покращенню перекладу для іншомовної культурної аудиторії та полегшення роботи перекладача.

Дослідження гумору в лінгвістиці базується на багатогранному теоретико-методологічному підґрунті, яке об’єднує різні підходи, зокрема лінгвістичний та соціокультурний.

Розпочнемо з лінгвістичного підходу. Г. П. Грайс визначає вагому різницю між семантичним значенням і значенням вислову, яке виокремлює мовець. Семантичне значення не включає в себе підтекст, а лише передає

зміст речення [4, с. 160]. А ось підтекст називають імплікатурою, тобто, це те, що оратор не вимовляє, але те, що він має на увазі, промовляючи певне речення.

Ще один спосіб дослідження гумору та мовлення загалом у лінгвістиці – це гра слів. Відомий сучасний філософ Д. Делабастіта визначає гру слів як "загальну назву різноманітних текстових явищ, у яких структурні особливості використовуваної мови (мов) використовуються для того, щоб створити комунікативно значущу конфронтацію двох (чи більше) мовних структур з більш-менш подібними формами та більш-менш різними значеннями" [2, с. 7].

Зосереджує увагу вчений і на типах каламбурів, які використовуються у мовленні: омонії – ті, що утворилися від схожого звучання, омофонії – звуки однакові, але різне написання, омографії – різні звуки, однакове написання та паронімії – незначні відмінності у звучанні та письмі [2, с. 8].

Щодо соціокультурного підходу до дослідження гумору, кожне суспільство відрізняється своєю сміховою культурою, яка бере за теми для жартів усе, що вважається в певній культурі прийнятним. Соціокультурний аспект вивчення гумору дозволяє проаналізувати, як політичні, історичні, традиційні та культурні умови впливають на формування гумору певної нації. Унаслідок дослідження конкретно американського гумору ми можемо виділити такі соціокультурні особливості його формування, як:

Історичний фактор. На формування американського гумору вплинуло чимало історичних подій, наприклад, війна за незалежність, громадянська війна, Велика депресія та інші переломні моменти. Як зазначає професор Бостонського університету Джозеф Боскін: "Гумор у Сполучених Штатах вирізняється унікальним поєднанням іронії та неповаги до ієрархії, що стало культурною особливістю, сформованою історичним контекстом країни" [1, с. 23].

Культурний контекст. "Американський гумор слугує інструментом для усвідомлення культурних різниць і подолання соціальних бар'єрів", – зазначає доцент американських досліджень в університеті Меріленду [3, с. 57].

Американський гумор значною мірою базується на різноманітті націй, етнічних груп і соціальних класів. Через це гумор часто має форму самоіронії або смішного перебільшення культурних і соціальних стереотипів.

Лінгвістичні особливості. Американський гумор залежить від каламбурів, гри слів та сленгу. Мова гумору часто багата на регіональні та культурні особливості, які зрозумілі лише носіям мови. Специфічні фрази та словосполучення можуть бути складними для перекладу, адже вони будуються на культурних контекстах.

Медіа та популярна культура. Медіа та телепередачі США є головним носієм американського гумору. Серіали, комедійні шоу та мультфільми є потужним засобом поширення гумору як у країні, так і за її межами. Американські комедії "Saturday Night Live", "Friends", "Сімпсони" і "Південний Парк", стали невід'ємною частиною медіапростору. Вони висміюють як буденні речі, так і серйозні соціальні питання.

Зосередимо увагу на серіалі "Friends", що став культурним феноменом, який не лише розважає, а й відображає норми і цінності американського суспільства.

Серіал "Friends" містить чимало тем для обговорень, для гумору та жартів. Здебільшого у ситкомі описують людей, їх особливості, персонажі критикують один одного, свої стосунки з коханими, родиною та самими друзями. Гумор у "Friends" ґрунтується на соціокультурному контексті, адже середовище, у якому герої перебувають, неабияк впливає на їх жарти та вислови.

Оскільки серіал був популярним не лише в межах США, але й в інших країнах, важливо підняти питання особливостей перекладу американського гумору для закордонних глядачів.

Переклад – одна з найдавніших праць людини. Основна мета перекладу – досягнення адекватності, збереження змісту тексту при передачі його іншою мовою. При перекладі перекладачу варто враховувати національні особливості, культурний та ситуаційний контексти оригіналу.

У ситкомі "Friends" використовується чимала кількість засобів перекладу гумору. Тому пропонуємо розглянути деякі з них.

Перший засіб перекладу – використання відповідників. У цьому засобі важливим є пошук та використання найближчого за змістом слова або виразу в мові перекладу. Приклад:

"Maybe that's my decision. Maybe I don't need your money. Wait! I said maybe!"

"Може, це моє рішення. Може, мені не потрібні твої гроші. Чекай! Я сказала "може"!

Наступний засіб – це метод вилучення. У цьому випадку елемент, який важко перекласти, вилучається. Підхід застосовують, коли гумор заснований на культурних реаліях, яка не буде зрозумілою для іншомовної аудиторії. Приклад:

"You want to tell us now, or are we waiting for four wet bridesmaids?"

"То ти нам розкажеш, що і як, чи почекаємо, поки з'явиться п'яна дружка?"

Як бачимо, вилучено лексему *four*.

Наступним методом є диференціація. Використовується, коли гумор побудовано за допомогою культурних особливостей або діалектизмів, які варто змінити для кращого розуміння. Приклад:

"I think this is probably why Dimon smokes in his cell alone".

"Ясно, чому Дімон курить у камері і сам".

Та ще один тип перекладу, про який ми хочемо зазначити – конкретизація. Використовується, коли потрібно конкретизувати загальний вираз, зробивши його більш зрозумілим для іншомовної аудиторії. Наприклад:

"He says, "Hello", I want to kill myself".

"Коли він каже "привіт", мені хочеться повіситись".

Вираз *to kill myself* при перекладі було конкритезовано.

Отже, дослідження лінгвокультурних маркерів американського гумору на прикладі серіалу "Friends" дозволило виявити, як мовні й культурні особливості американського суспільства формують комічні ситуації та впливають на сприйняття гумору. Ми можемо стверджувати, що для адекватного відтворення гумору важливо враховувати культурний контекст і специфічні риси мовної гри. Це сприятиме створенню більш зрозумілих і природних перекладів, що зберігають оригінальну комічність.

Список використаних джерел

1. Boskin J. Rebellious Laughter: People's Humor in American Culture. Syracuse University Press, 1997. P. 260.

2. Delabastita D. Introduction / Dirk Delabastita // The Translator: Wordplay and Translation: Essays on Punning and Translation ; edited by D. Delabastita. New York; London : Routledge, 1996. Vol. 2. No. 2. p. 127–139.

3. Mintz L. American Humor as Unifying Cultural Expression. Humor: International Journal of Humor Research, 1999. P. 237–252.

4. Portner, Paul. Meaning. An introduction to language and linguistics. 5th ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. P. 138–168.

ОСОБЛИВОСТІ ПОЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ РОЛЕЙ У БРИТАНСЬКОМУ ТА АМЕРИКАНСЬКОМУ ВАРІАНТАХ АНГЛІЙСЬКОЇ

Анна-Марія МАМРИЧ
Ілона ОРДИНСЬКА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

В умовах глобалізації та міжнародної комунікації дуже важливо розуміти відмінності між британською та американською англійською мовою. Англійська мова є однією з основних мов міжкультурного спілкування і характеризується безліччю варіантів. Серед них домінуюче становище займають британська та американська англійська. Історичні, культурні та соціальні фактори, що вплинули на розвиток цих варіантів, призвели до появи відмінних лінгвістичних характеристик. Незважаючи на спільне коріння, британська та американська англійська демонструють помітні розбіжності на всіх рівнях мовної системи, включаючи фонетику, граматику, орфографію і, особливо, лексику.

Необхідність вивчення цих відмінностей підкреслюється потребою уникнути потенційних комунікативних непорозумінь, особливо в контексті перекладу, викладання англійської мови та професійної міжкультурної взаємодії. Лексичні відмінності, включаючи назви продуктів харчування, соціальних ролей, професій, десертів та напоїв, мають значний вплив на взаєморозуміння і можуть призвести до неправильної інтерпретації в міжособистісному спілкуванні.

Відмінності в термінах повсякденного вжитку на позначення соціальних ролей британської та американської англійської мови є відображенням культурних та історичних особливостей кожної країни, які призвели до розвитку унікальних підходів їх найменування. Це може призвести до неправильного тлумачення, особливо у випадках перекладу та повсякденного дискурсу.

Наприклад, беручи до розгляду терміни на позначення соціальних ролей доволі відомим є термін на позначення самотніх чоловіка або жінки – “bachelor” та “bachelorette”. Уперше ці терміни були вжиті у відомій телевізійній програмі “The Dating Game”. Раніше на позначення самотніх, неодружених жінок використовувався термін “spinster”, однак з часом набув негативних значень і почав використовуватись для жінок, які вже занадто старі для одруження. У Британії ж ці терміни не використовуються, замість них використовують звичайне “single man/woman”.

Іншим яскравим прикладом є іменник "dweeb", який означає людину, яка часто відчуває почуття невпевненості, сором'язливості та дискомфорту в соціальних ситуаціях. У британській англійській навіть немає прямого відповідника, натомість використовується найближчий еквівалент "nerd". Хоча з ним також може виникнути певна плутанина, оскільки перше його значення – інтелектуально обдарована людина.

Зовсім інший випадок, коли один термін має різне значення. Наприклад, термін "boondoggle". В Америці цей термін буде мати значення схеми, яка марно витрачає час або гроші особи. Це можуть бути бюрократичні процедури, позбавлені сенсу, випадки фінансового шахрайства або звичайні випадки марнування часу чи коштів у повсякденному житті – авантюри. Однак у Британії цей термін використовується для позначення будь-якої непотрібної та дорогої роботи, особливо тієї, яку оплачує громадськість.

Прикладів таких слів неймовірно велика кількість. Наприклад:

Американський еквівалент	Британський еквівалент	Український еквівалент
Grifter	Con artist	Шахрай
Hobo	Tramp	Тимчасовий працівник/ трудовий мігрант
Maven	Expert	Експерт
Ornery	Cantankerous	Людина з поганим характером

І це малий перелік. Така сама ситуація і з лексикою, яка використовується для професій.

Наприклад, широковживаним терміном на позначення швейцара є "bellhop" або "bellboy". Однак у Британії використовується кардинально інший термін – "hotel porter". Або термін який використовується для опису особи, яка працює у ресторанах, робота якої полягає у прибиранні столів, в Америці ця професія буде звучати "busboy", а у Британії – "busser".

Хоча обидва терміни етимологічно походять від одного дієслова "to bus" – прибирати зі столу, форми у них різні.

Американський еквівалент	Британський еквівалент	Український еквівалент
Docent	Guide	Екскурсовод
Mortician	Undertaker	Гробар
Stool pigeon	Supergrass	Інформатор

Дуже важливо розуміти ці відмінності, щоб уникнути непорозумінь, особливо в контексті перекладу та міжкультурної комунікації. Безліч

термінів, що використовуються в американській та британській англійській мовах, можуть мати абсолютно різні значення або не мати точних паралелей, що може ускладнити розуміння. Для досягнення ефективної міжкультурної комунікації необхідно знати і враховувати ці лексичні варіації, щоб запобігти помилкам і гарантувати точність перекладу та комунікації.

ВИЩІ ВІЙСЬКОВІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ НІМЕЧЧИНИ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Людмила МАТІЯШ
Олена ЯНКОВЕЦЬ

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Якісна військова освіта є одним із ключових елементів забезпечення ефективності збройних сил та безпеки держави. Армія повинна бути професійною та адаптованою до сучасних викликів. Розглянемо основні вищі військові навчальні заклади Німеччини, які відіграють ключову роль у підготовці офіцерів Бундесверу (збройних сил Німеччини) та розвитку військових і стратегічних компетенцій. Вони орієнтовані на сучасні виклики оборони, забезпечення безпеки країни та участь у міжнародних місіях.

Німеччина має два основні військові університети: Університет Бундесверу в Мюнхені (Universität der Bundeswehr München) та Університет Бундесверу в Гамбурзі (Helmut-Schmidt-Universität / Universität der Bundeswehr Hamburg) [1], [2]. Ці заклади є провідними центрами підготовки офіцерів для Бундесверу. Основна мета цих університетів – забезпечити високий рівень академічної освіти, інтегруючи військові дисципліни та цивільні наукові спеціальності. До особливостей навчання належать інтенсивні програми (студенти навчаються за стиснутим графіком, завершуючи бакалаврські програми за три роки, а магістерські – за чотири), а також інтеграція цивільних спеціальностей: офіцери здобувають освіту в таких галузях, як інженерія, інформатика, економіка, право, політичні науки, соціологія. Ці університети проводять також наукові дослідження, що мають стратегічне значення для Бундесверу, включаючи нові технології, кібербезпеку та штучний інтелект [3].

Ці університети відкриті для цивільних осіб, але більшість студентів – військовослужбовці, які перебувають на контракті з Бундесвером.

Командно-штабний коледж Бундесверу (Führungsakademie der Bundeswehr) (Гамбург) є ключовою установою для підготовки старших офіцерів та цивільного персоналу, який займається питаннями оборони. Основними характеристиками цього коледжу є забезпечення знань у галузі стратегії, тактики, міжнародного військового співробітництва та управління конфліктами, а також участь у міжнародних програмах підготовки спільно з країнами НАТО та ЄС [4].

Підготовка охоплює як теоретичні аспекти (наприклад, аналіз військових конфліктів, стратегічне планування), так і практичні навчання (моделювання бойових операцій).

Центр лідерства Бундесверу (Zentrum Innere Führung) у місті Кобленц спеціалізується на формуванні морально-етичних принципів та навичок управління військових лідерів. Основний акцент робиться на принципі "Innere Führung" (внутрішнє лідерство), що поєднує демократичні цінності з військовою дисципліною, а також на психологічній підготовці та вирішенні етичних дилем, з якими стикаються офіцери під час місій [5].

Військово-медичний інститут Бундесверу у місті Кобленц готує медичних офіцерів, здатних працювати в умовах бойових дій та надзвичайних ситуацій. Інститут також проводить дослідження в галузі військової медицини, включаючи протидію біологічним і хімічним загрозам [6].

У 21-му столітті ключовою характеристикою світової політики та економіки є міжнародна співпраця. Звичайно, військова освіта не є винятком, і саме тому військові навчальні заклади Німеччини тісно співпрацюють з міжнародними партнерами, зокрема в рамках НАТО та ЄС. Студенти з інших країн також можуть проходити навчання в цих установах. Такий підхід сприяє обміну досвідом, уніфікації підходів до вирішення військових викликів та формуванню спільних стратегій.

Кандидати, які бажають вступити до вищих військових навчальних закладів Німеччини, повинні відповідати таким критеріям: бути громадянином Німеччини або служити в Бундесвері за контрактом, мати високий рівень фізичної та психологічної підготовки, а також продемонструвати відмінні академічні досягнення або успішно скласти вступні іспити.

Отже, завдяки своїй системі освіти Німеччина створила високоефективний механізм підготовки військових кадрів, який поєднує академічні знання, лідерські якості та практичні навички. Це дозволяє збройним силам Німеччини відповідати на сучасні виклики у сфері безпеки на національному і міжнародному рівнях.

Список використаних джерел

1. Universität der Bundeswehr München. URL: https://www.unibw.de/home (дата звернення: 15.11.2024).

2. Universität der Bundeswehr Hamburg. URL: https://www.hsu-hh.de/ (дата звернення: 15.11.2024).

3. Studium. Universität der Bundeswehr Hamburg. URL: https://www.hsu-hh.de/studium/ (дата звернення: 15.11.2024).

4. Führungsakademie der Bundeswehr. URL: https://www.bundeswehr.de/de/organisation/weitere-bmvg-dienststellen/fuehrungsakademie-der-bundeswehr (дата звернення: 15.11.2024).

5. Zentrum Innere Führung. URL: https://www.bundeswehr.de/de/organisation/weitere-bmvg-dienststellen/zentrum-innere-fuehrung (дата звернення: 15.11.2024).

6. Institut für Privatmedizin. URL: https://www.instpraevmedbw.de/index.php. (дата звернення: 15.11.2024).

ВПЛИВ РОЗБІЖНОСТЕЙ МІЖ ЛІТЕРАТУРНОЮ ТА РОЗМОВНОЮ АНГЛІЙСЬКОЮ НА ЗАСВОЄННЯ МОВИ

Михайло НАУМКІН

Київський інститут Національної гвардії України,
м. Київ, Україна

Англійська мова характеризується багатогранністю, яка обумовлює її варіативне використання у різних комунікативних контекстах. Літературна та розмовна форми англійської мови мають суттєві відмінності в аспектах лексики, граматики та стилістики. Ці розбіжності визначають специфіку функціонування мови у формальних і неформальних сферах, а також відіграють ключову роль у забезпеченні її ефективного використання залежно від соціальних, професійних та культурних обставин.

Літературна англійська мова вирізняється використанням складнішої та менш поширеної лексики, що додає їй вишуканості та виразності. Наприклад, у творах Вільяма Шекспіра можна знайти слова на кшталт “forsooth” (правда), які в сучасній англійській мові зустрічаються вкрай рідко. Подібна лексика не лише відображає мовні норми відповідної епохи, але й надає текстам особливого історичного та культурного забарвлення [1].

У розмовній мові широко використовуються сленгові вирази та колоквіалізми, які часто змінюються з часом. Наприклад, слова на кшталт “cool” (класний) або “gonna” (збираюся) є типовими для повсякденної розмовної англійської [2].

Літературна мова зазвичай має більш складну граматичну структуру з численними підрядними реченнями. Наприклад, у романі Джейн Остін “Гордість і упередження” використовуються складні речення, що робить текст більш формальним. Наприклад: “She was a woman of mean understanding, little information, and uncertain temper, when she was discontented, she fancied herself nervous [3].

У розмовній мові переважають прості та короткі речення. Наприклад, у діалогах часто використовуються короткі фрази і скорочення: “I don’t know” стає “I dunno” [4].

Літературна мова багата на стилістичні прийоми, такі як метафори, алегорії та символізм. Наприклад, у романі “Мобі Дік” Германа Мелвілла можна прочитати таке речення: “For, as in this world, head winds are far more prevalent than winds from astern, that is, if you never violate the Pythagorean maxim, so, with poor Moby Dick, the question is, how to get the nerve to take him – whether or no it is whole ocean or the little strait that compasses him” [5], що демонструє, як кит стає символом невловимої мети, яку людина прагне досягти, незважаючи на всі труднощі та перепони [5].

Розмовна мова часто містить фразові дієслова та ідіоми. Наприклад, “kick the bucket” означає “померти” і є типовим прикладом розмовного виразу [6].

Відмінності між літературною та розмовною англійською мовою є суттєвими, адже літературна мова більш складна та багатослівна на відміну від розмовної. Ці відмінності охоплюють різні аспекти мови, такі як лексика, граматика та стиль. Розуміння цих відмінностей є ключовим для ефективного використання мови в різних контекстах.

Список використаних джерел

1. Shakespeare’s Words: Home of the Glossary. URL: https://www.shakespeareswords.com/ (дата звернення: 10.11.2024).

2. Oxford English Dictionary. URL: https://www.oed.com/ (дата звернення: 10.11.2024).

3. Project Gutenberg. Free eBooks. URL: https://www.gutenberg.org/ (дата звернення: 10.11.2024).

4. Cambridge Dictionary. Cambridge English Dictionary. URL: https://dictionary.cambridge.org/ (дата звернення: 10.11.2024).

5. Literature Guides, Poetry, Literary Terms, and More. URL: https://www.litcharts.com/ (дата звернення: 10.11.2024).

6. Merriam-Webster Dictionary. America’s Most-Trusted Online Dictionary URL: https://www.merriam-webster.com/ (дата звернення: 10.11.2024).

КЕЛЬТСЬКА ТОПОНІМІКА ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТА ІСТОРИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ НА БРИТАНСЬКИХ ОСТРОВАХ

Юлія НИЧИПОРУК

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, Україна

Топоніміка Британських островів є цінним джерелом для вивчення історії, мови та культури місцевого населення. Особливе значення має кельтська топоніміка, що відображає давні соціокультурні процеси, демографічні зміни та взаємодію між різними етнічними групами. До римської окупації та подальшої англосаксонської колонізації кельтські мови домінували на цих територіях. Аналіз топонімів кельтського походження дозволяє простежити, як ці зміни відображалися в географічних назвах, а також як вони зберігалися або змінювалися з часом.

Кельтські топоніми, що частково збереглися в сучасному англійському топонімікон, з'явилися на Британських островах ще у I столітті до н. е. завдяки кельтським племенам, які тут оселилися. Давні кельти, що належали до індоєвропейських народів, проживали у різних частинах Європи вже у V–VI століттях до н.е. і були добре відомі як римлянам, так і грекам.

Перші згадки про кельтів належать до VI століття до н. е. – про них писав давньогрецький географ Гекатей Мілетський (550–490 рр. до н. е.) [5, 17]. Пізніше кельтів як войовничі племена, що були вороже налаштовані до греків, описував Геродот (484–425 рр. до н. е.). До римського завоювання та проникнення германських племен територія Британських островів була заселена переважно кельтами, які проживали також на заході сучасної України. Нащадки кельтів досі мешкають у частині Івано-Франківської та Львівської областей, зокрема бойки. Серед сучасних народів, що мають кельтське коріння, – ірландці, валлійці, шотландці, корнці, бретонці та менці [1, с. 143].

Пропонуємо проаналізувати кельтську топонімію на прикладі назв населених пунктів та географічних об'єктів Британських островів, щоб зрозуміти її роль як маркера соціокультурних та історичних змін у регіоні. Топоніми кельтського походження не лише зберігають сліди давніх мов і культур, але й демонструють, як ці назви адаптувалися і змінювалися під впливом пізніших завойовників та колонізаторів.

Назва "Лондон" має кельтське коріння і походить від "Llyn-dun", яке римляни перетворили на "Londinium". Белфаст отримав свою назву від кельтського "Bealfierste", де "fierste" означає піщану косу. Назва Кентербері походить від "Cantwaraburg", де "cant" (кельтською) означає край, а "ware" (давньоанглійською) – мешканці. Англізовані назви з кельтським

коренем включають “caer” (фортеця), як у “Caerphilly, Caerleon, Caerlisle”. Римляни змінили деякі кельтські назви, як-от “Caerhirfryn”, що стало “Lancaster”. Топоніми з морфемами “bally” або “bal” (село), “tre” (населений пункт), “llan” (дім) та “dun” (захищене місце) зустрічаються в назвах, як-от “Ballymoney, Trelleck, Llangollen, Dunbar”. Назви міст часто містять природні елементи, такі як “loch” або “lough” (озеро), “avon” (річка), “aber” (гирло), “pen” (вершина) та “derry” (дубовий гай). Наприклад: Лохрей (Loughrea), Стретфорд-на-Ейвоні (Stratford-upon-Avon), Абердін (Aberdeen), Пенріт (Penrith), Деррі, або Лондондеррі (Derry, Londonderry). Кельтські терміни для води, як-от “esk” та “uisge”, стали основою для назв річок “Esk, Usk, Ash”.

Британський дослідник К. Кемерон установлює прямий зв’язок між маршрутами завоювань Британських островів германськими племенами та наявністю кельтських топонімів, поділяючи острів на три регіони [3, с. 24–45]. Перший регіон охоплює територію від Йоркшира до Солсбері та Нью-Форест і є осередком ранніх германських поселень з високою концентрацією кельтських топонімів. Наприклад, назва річки Темза походить від кельтських “esk” та “uisge”, а річка Ротер – від “ro” і “dubro”. Другий регіон відображає просування англосаксів на захід у VII столітті, включаючи територію від Камберленда до Вестмореленда на півночі та від Честера до Брістольського каналу вздовж долини річки Северн. У цьому регіоні збереглися кельтські топоніми, як-от річка Дервент (від “derwa” – дуб), що позначає річку, оточену дубами, а також Ейвон (від “afon” – річка) і Веар (означає “кров’яниста вода”). Третій регіон включає захід Камберленда, Вестмореленд, західний Ланкашир та прикордонні графства Уельсу й південно-західної Англії, де кельтське походження помітне в топонімах, що позначають пагорби, як-от Пендл-Хілл. Кемерон зазначає, що найбільше кельтських топонімів зустрічається у Північній Ірландії – 25 %, Корнуоллі – 17 %, Девоні – 15 %, Саффолку – 13 %, Шотландії – 9 % та на інших територіях країни загалом – 21 % [3, с. 46]. Невелика кількість кельтських топонімів у деяких регіонах країни пояснюється тривалим культурним і мовним домінуванням англосаксів, що призвело до повного асимілювання назв кельтського походження [2, с. 24]. В окремих регіонах географічні об’єкти мають дві офіційні назви – кельтську та англійську. Топоніми кельтського походження, які не зазнали англізації, зберігають своє оригінальне написання та вимову (зокрема, гельські та валлійські назви) і активно використовуються в повсякденній мові, літературі та на дороговказах. Вражаючим прикладом є кельтська назва Ynys Mon, що позначає півострів на південному сході Уельсу та відповідну адміністративну одиницю, тоді як її англійський еквівалент – Anglesey.

Використання кельтських топонімів у повсякденному мовленні та на дороговказах зумовлене білінгвізмом місцевих жителів. У художній літе-

ратурі кельтські назви допомагають створити певну атмосферу та акцентують етнічну належність персонажів. Наприклад, у творі "Kingdom of Shadows" є рядок: "He wanted Eleyne to return to Mon" [4, с. 236]. У цьому ж творі також ідеться про жінку, яка спостерігає за горами "Yr Wyddfa" (валлійська назва): "At the door of the hall a woman stared across the water towards the glittering snows which mantled the peaks of Yr Wyddfa" [4, с. 56]. Кельтські топоніми також активно використовуються в рекламних текстах для залучення туристів. Наприклад, на Північному Уельсі був створений топонім для позначення залізничної станції "Llanfairpwllgwyngyllgogery chwyrndrobwllllantysiliogogogoch" – "Церква Святої Марії в улоговині білих ліщин поблизу швидкого виру в червоній печері Святого Тисілія", щоб привернути увагу мандрівників. Також кельтські топоніми зустрічаються в назвах компаній та організацій, зокрема в Північному Уельсі, як-от "Eryri Gymnastics Club" (спортивний клуб). Схожа ситуація спостерігається і з гельськими топонімами в Шотландії, де вони використовуються в різних сферах комунікації, за винятком південно-східних регіонів, де не було носіїв гельської мови.

Дослідження топоніміки показує, що кельтська топонімія є важливим свідченням культурної спадщини Британських островів. Кожен з цих топонімів відображає давні соціокультурні процеси та географічні характеристики, які мали велике значення для кельтських спільнот. Попри зміни, що відбулися після римської окупації та англосаксонського вторгнення, кельтські топоніми збереглися і продовжують бути важливими маркерами ідентичності та історії регіону.

Список використаних джерел

1. Казакевич Г. Стародавні кельти: історична реальність чи історіографічна конструкція? Етнічна історія народів Європи. 2007. № 23. С. 142–148.

2. Arnovick L, Brinton J. The English Language: A Linguistic History. Oxford : Oxford University Press, 2017. 640 p.

3. Cameron K. "English Place Names". London : B. T. Batsford, 1963. 256 p.

4. Erskine B. "Kingdom of Shadows". London : Harper Collins Publishers, 2004. 758 p.

5. Morley D. & Robins K. (2001). British Cultural Studies : Geography, Nationality and Identity. Oxford : Oxford University Press, 522 p.

“ΔΕΚΤΗΡΟΣ ΑΚΡΟΑΜΑ…” АНДРІЯ РИМШІ ТА “ВѢРШЂ НА ЖАЛОСНЫЙ ПОГРЕБ…” КАСІЯНА САКОВИЧА: ДВА ПОЕТИЧНІ ВИМІРИ МІЛІТАРНОЇ ЕЛІТИ

Ігор ПОМАЗАН

Київський інститут Національної гвардії України,
м. Київ, Україна

Десять років від початку російсько-української війни стали в новітній історії нашої країни часом оновлення й, по суті, становлення українського війська, Сил оборони України як органічної і невід’ємної складової держави, як єдиного дієвого гаранта її існування.

Можемо станом на сьогодні говорити про присутність у суспільній опінії українців мілітарної еліти, яка упевнено очолює практично всі рейтинги довіри. Водночас вона є й намагається усвідомити себе природною спадкоємицею вітчизняної військової традиції від Княжої доби до сьогодення. Про це свідчать, зокрема, назви бригад ЗСУ та НГУ, у яких фігурують, наприклад, постаті короля Данила, кошового Івана Сірка, полковника Петра Болбочана, лейтенанта Богдана Завади.

З огляду на викладене вище додаткового значення набуває звернення до художнього, зокрема поетичного, осмислення початків становлення нової української мілітарної еліти, козацтва, у першій половині XVII століття, яке стало переламним у вітчизняній історії.

Першим представником майбутньої козацької еліти, суспільні претензії якої отримали яскраву поетичну інтерпретацію, був, імовірно, кошовий Війська Запорізького Петро Конашевич-Сагайдачний, “Вѣршѣ на жалосный погреб…” якого написані в 1622 році Касіяном Саковичем є об’єктом нашого дослідження разом із поемою Андрія Римші “ΔΕΚΤΗΡΟΣ ΑΚΡΟΑΜΑ…” 1585 року, у центрі якої постать польного гетьмана литовського (на час написання твору) Кшиштофа Миколая Радзівіла “Перуна”.

Попри те, що між указаними творами майже сорок років, написані вони різними мовами й не ідентичні за жанром, важливим є те, що обидва твори мають виразно панегіричний характер і містять образ ідеального полководця й можновладця у “візерунку цнот”. Показово, що центральним персонажем “ΔΕΚΤΗΡΟΣ ΑΚΡΟΑΜΑ…” є представник давнього литовського магнатського роду, запорукою “зацності” якого є численні покоління славетних предків, а головним героєм ““Вѣршѣв на жалосный погреб…” є дрібний шляхтич, який здобув високий соціальний статус завдяки власним талантам полководця й політика і представляє нову (відносно) спільноту, яка відчуває свою силу й претендує на суспільне лідерство.

У поемі Андрія Римші, яку деякі дослідники польської літератури оцінюють вище, ніж аналогічну поему Яна Кохановського [3, с. 9–11, 19],

представлено поетичні підсумки 1400-кілометрового рейду Кшиштофа Радзивіла по московських тилах під час польсько-російської війни 1577–1582 років.

Зображуючи постать Кшиштофа Радзівіла, Андрій Римша претендує певною мірою на роль інтелектуального партнера, як такого, хто інтегрує подвиги князя у контекст історичної тяглості роду й вітчизни. У прозовій передмові поет наголошує, що герої давнини, від Геркулеса до Юлія Цезаря, поважно ставилися до увічнення своїх діянь [2, с. 9–11]. Отже, митець висуває власні претензії бути творцем історії якщо не de facto, то de memoria.

Звертаючись до муз, Андрій Римша висловлює намір не захоплюватися постатями античних героїв (не можучи водночас утриматися від спокуси вжити хрестоматійного парафразу з "Енеїди" Вергілія), зосередившись на особі Кшиштофа Радзівіла:

…juz pióro harcuje na białym papierze
A ja Arma virumque zaczynam canere.
Nie wspomnię tu żadnego z obcych krajów męża
Nie wspomnię Herkulesa, który zabił węża.
Minę z Trojej Hektora, minę Troillesa,
Silnomężnego minę Greka Achillesa.
O tym rzecz swą prowadzę, na co oczy nasze
Patrzały i chcą patrzać bez przestanku zawsze [2, с. 2].

І цим уже органічно ставить гетьмана на один щабель із згаданими персонажами.

Поет концентрує увагу на військових цнотах героя. Гетьман постає серед своїх лицарів, попри незаперечне лідерство, як primus inter pares. Він співає з ними біля похідного багаття й, увесь у багні, гатить болото, як останній жовнір [2, с. 37, 61]. У бою і в таборі князь надихає воїнів власним прикладом і словом [2, с. 10, 15]. У зверненні Андрія Римші до героїчних вчинків інших вояків гетьман завжди присутній як джерело хоробрості і звитяги своїх воїнів [2, с. 10, 15].

Образ Кшиштофа Радзівіла наділений певними сотеричними рисами рятівника вітчизни за небезпечних обставин [2, с. 3].

Гетьман постає гарантом шляхетської свободи й незалежності батьківщини. Під проводом Кшиштофа Радзивіла литовська шляхта в посланні до Московського князя проголошує своє природне право на свободу:

І niech to wie Gospodar wasz wielki Moskiewsky
Ze niewoli nieprzywykł nigdy lud Litewski. [2, с. 5]

Князь концентрує в собі поетичне уявлення про ідеального "мужа війни" у ренесансному баченні.

У "Вършах на жалосный погреб…", які деякі дослідники також відносять до ренесансної літературної традиції, Касіян Сакович, панегірично

підбиваючи підсумки життєвого шляху Петра Конашевича-Сагайдачного, так само наголошує на вірній службі гетьмана батьківщині, на пролитті крові за неї, через яке пролягає шлях до елітного стану, що його привілейованість визначається пролиттям крові й готовністю віддати життя за інші стани:

Цный Сагайдачный волѣл сам рану подняти,
Ньжлы бы поганину християн выдати.
От которои раны ото умирает,
Але слава и мензство его зоставляєт [1, с. 325].

Петро Конашевич-Сагайдачний виконує функцію, що нею, на думку Франко Кардіні, лицар символічно був пов'язаний з Христом, готовий пролити свою кров і віддати життя за своїх ближніх. Така смерть гарантує місце серед героїв давнини:

Волѣл сам, якъ Кодрус-кроль въ Атенах въ Греціи,
Смерть поднять, бы ойчизна толко была в цѣлѣ,
Кгды жъ лепѣй єст стратити живот за ойчизну,
Нѣжли неприятелю достать ся въ коризну. […]
Такъ, якъ спартанского кроля Леонідеса,
Который менжне кроля воіовал Ксерксеса,
Таким способом рыцер слави набывает,
Кгды ся зъ неприятелем менжне потыкает [1, с. 325–326].

Разом із наголошенням на особистих заслугах гетьмана Касіян Сакович прагне знайти обґрунтування станових претензій козацтва загалом звертаючись до легендарної версії походження козаків від Яфета (а не від Хама, який вважався предком хлопського стану), згадуючи морські походи князя Олега (паралель до морських виправ запорожців) і хрещення Русі й, зрозуміло, предків козаків Володимиром (паралель до відновлення православної ієрархії за участю Петра Конашевича-Сагайдачного). Згадує поет також "князів і панів", які починали свою військову кар'єру на Запоріжжі [1, с. 325].

На відміну від поетичної інтерпретації постатей князів і магнатів, котрі, як це видно на прикладі Кшиштофа Радзивіла, в історичній поезії виступають як самодостатні персоналії, що апріорі, за своїм походженням, гарантовано мають власне місце в історії, Петро Конашевич-Сагайдачний є органічною частиною козацького стану, підтримка якого зумовлює права і значущість гетьмана, який водночас власним авторитетом і політичною вагою посилює соціальні претензії всього козацтва:

Кгды ж гетман не сам презъ ся, леч войском єст
славный,
А войско тыж гетманом, довод то єст явный,
Гетман безъ войска что ж єст, войско тыж безъ него?
Згола нѣчого не єсть єдин без другого [1, с. 324].

Нерозривний зв'язок між гетьманом і козацтвом підкреслюється також вміщенням "Вѣршах на жалосный погреб..." не власного герба Петра Конашевича-Сагайдачного (герба Побог, який вміщено на гравюрі із зображенням гетьмана), а герба всього Війська Запорізького (що абсолютно нетипово для української геральдичної поезії), оскільки стан, який іде в бій за славу і, як підкреслює Касіян Сакович, за волю батьківщини, заслуговує на найвищу нагороду – свободу – і роль еліти, що творить історію.

Отже, в історичній поезії в уявленні про перебіг історичного процесу домінуючим є особистісний принцип. Історію творять представники суспільної еліти, котрі вже за своїм походженням самі є історією. Якщо ж на місце в історії і роль суспільної еліти претендує особистість і стан, які не пов'язані генетично із традиційною елітою, вони в суспільній ментальності і в поетичному вимірі мають віднайти зв'язок із минулим, який разом із досягненнями в сучасності, як особистісними, так і становими, став би підґрунтям правності й успішності соціальних претензій нової еліти.

Список використаних джерел

1. Вѣршѣ на жалосный погреб зацного рыцера Петра Конашевича Сагайдачного, гетмана войска єго королевскои милости запорозкого. Українська поезія. Кінець XVI – початок XVII ст. Київ : Наукова думка, 1978. 431 с.

2. Rymsza Andrzej. ΔΕΚΤΗΡΟΣ ΑΚΡΟΑΜΑ to jest Dziesięcioroczna powieść wojennych spraw Oświeconego książęcia y pana Krzysztofa Radziwiłła... Wilno, 1585. 118 s. Подаємо за ксерокопією з фільмокопії оригіналу. Фільмокопія знаходиться в Національній бібліотеці у Варшаві.

3. Sajkowski Alojzy. Od Sierotki do Rybeńki. W kręgu radziwiłłowskiego mecenatu. Poznań: Wydawnictwo poznańskie, 1965. 245 s.

РОЛЬ ШОТЛАНДСЬКОЇ МОВИ СКОТС У НАЦІОНАЛЬНІЙ КУЛЬТУРІ ЖИТЕЛІВ БРИТАНІЇ

Маргарита ПРИХОДЬКО

Хмельницький університет управління і права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, Україна

Ірина КУСТОВСЬКА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Лінгвістична ситуація в Шотландії є багатогранним явищем, яке відображає історичні, культурні і соціальні елементи цієї країни. Шотландці спілкуються шотландською мовою Скотс і гельською мовою, а не лише англійською, незважаючи на союз з Великою Британією. Мовна різноманітність не лише є свідченням різних історичних процесів, але й має суттєвий вплив на національну культуру, формуючи традиції і національну єдність шотландців.

Існує велика кількість наукових праць, присвячених історії та розвитку шотландської гельської мови, а також її впливу на культурну спадщину країни. Дослідження соціолінгвістичних аспектів, включаючи співіснування гельської, шотландської мови Скотс, шотландської англійської та стандартної англійської, також набули значного поширення. Водночас залишаються відкритими питання, пов'язані із сучасними викликами мовної політики, впливом глобалізації на мовну ситуацію та способами підвищення престижу національних мов. Сучасні дослідження часто зосереджені на збереженні та відродженні гельської мови, але аспекти впливу цих процесів на національну ідентичність потребують глибшого аналізу. Серед вітчизняних науковців цю тему висвітлювали І. А. Горобець, В. В. Лемещенко-Лагода, О. С. Кучик та І. Чабан

Поза шотландською спільнотою є брак інформації і розуміння лінгвістичної ситуації в Шотландії та чому це важливо, тому метою цих тез є аналіз впливу мовної ситуації на національну культуру.

Скотс – це традиційна германська мова південної та східної частини Шотландії. Ця мова пішла з північної версії англосаксонської, хоча Скотс і англійська поділяють багато схожих характеристик, вони розділилися в Середні віки. Скотс відрізняється від англійської фонетичним складом слів, фразеологізмами, вимовою, морфологією і словами, які були запозичені зі скандинавських мов, французької, латині і голландської, на відміну від англійської.

Головною проблемою мови стала відсутність обізнаності серед великої кількості населення незважаючи на те, що протягом останніх років зростає позитивна думка щодо шотландської мови. Багато шотландців переходять із Скотс на англійську або з шотландської англійської на Скотс, залежно від ситуації, яка створюється в соціальному оточенні. Наразі кількість носіїв цієї мови оцінюють у 1,5 мільйона, що робить Скотс найбільшою міноритарною мовою на території Великої Британії (звіт GRO (S) 1996) [3, с. 71].

Після підписання (03.03.2000) та ратифікації (27.03.2001) Великою Британією Європейської хартії регіональних мов або мов меншин у Шотландії розпочалась діяльність, щоб зберегти та розвити шотландську гельську та мови Скотс. Окрім того, обидві мови почали вивчати в закладах освіти усіх рівнів та форм власності. Для кращого вивчення почали друкуватися якісні навчальні посібники, словники, наукова та художня література. Телевізійний канал BBC Alba проводить трансляції гельською мовою. Фінансування програм розвитку повністю проводиться за рахунок шотландського уряду.

“Негативний вплив англійської мови, стигматизації та упереджень призвели до ситуації, коли шотландську мову часто вважали “діалектом”, “гіршою англійською”, “жаргоном” та “мовою невігласів”. Таким чином втративши свій офіційний статус, Скотс тривалий час зберігалась у розмовних діалектах і побутовому мовленні простого населення” – описує Nihtinen Atina ситуацію, яка відбувалася в Шотландії [4, с. 127].

Шотландська мова Скотс після Союзу в 1707 році почала вважатись мовою низького статусу, через що використання мови значно зменшилось, а упередження і сигма соціуму лише ускладнювали становище шотландської мови Скотс і гельської мови серед інших мов у Шотландії. Навчальні заклади виключали з програми Скотс і гельську мови, проте, незважаючи на утиски, мовам вдалося зберегтися до наших днів.

У XIX столітті більшість людей, особливо люди середнього класу, використовували слова та фразеологізми з шотландської мови Скотс, проте не вважали себе носіями цієї мови. Ця ситуація призвела до зміни погляду щодо стандартизації: одні мовознавці підтримували поширення шотландської мови Скотс у нові більш сучасні сфери, а інші вважали, що мова повинна розвиватися в традиційних сферах, таких як література, щоб відродження мови в усіх сферах і прийняття правопису пройшло більш успішно.

Зі слів Macafee C. з ситуації правопису, то швидше за все діалекти шотландської мови Скотс виживуть лише в суспільствах, де немає зовнішнього впливу, тобто це сільські місцевості з низьким показником міграції молодшого покоління, наприклад, Оркнейські острови і Шетландські острови на північному сході. Люди середнього класу, на думку Macafee C., і вчителі, які проживали з носіями діалекту, зможуть показати приклад

того, що можна чудово знати і шотландські мови, і розмовляти англійською [2, с. 546].

Незважаючи на втрату багатьох слів і складність ситуації в освітньому процесі, усе ж відбулися позитивні зміни, на думку населення, щодо шотландської мови Скотс і гельської мови, люди почали виявляти більше зацікавлення не лише на рівні маленьких поселень, а й по всій території країни.

З приводу цього було проведено опитування урядом Шотландії у 2021 році, щоб провести аналіз того, наскільки важливим шотландці вважають мову для себе, у порівняні з результатами опитування в 2012 році:

30 % людей зазначили, що вони знають гельську мову, що в два рази більше, ніж у 2012 році;

27 % людей сказали, що бачили вивіски, плакати і оголошення гельською мовою більше одного разу за тиждень упродовж року, це на 13 % більше, ніж у минулому опитуванні;

55 % опитуваних позитивно ставляться до того, щоб їхні діти вивчали гельську в школах, у порівняні з показником у 38 % в 2012 році;

22 % шотландців наголосили, що дуже мало бюджету витрачається на розвиток гельської мови щороку, що більше на 5 %, ніж у 2012 році;

31 % людей вірять, що гельська мова важлива як культурна спадщина;

56 % громадян хочуть, щоб збільшилась кількість носіїв гельської мови впродовж наступних п'ятдесяти років [1].

Зважаючи на раніше згадані теми, можна зробити висновки, що шотландська мова Скотс і гельська мова – це важлива проблема, захист якої є значним. Шотландська мова Скотс є визнаною Європейською хартією мов меншин як окремою від англійської мовою, яка потребує захисту і розповсюдженню по всій території сучасної Шотландії. Попри всі чинні заходи, шотландські мови досі потребують спостереження як з боку уряду, так і з боку громадян усієї держави.

Список використаних джерел

1. https://natcen.ac.uk/publications/scottish-social-attitudes-attitudes-towards-gaelic

2. Macafee C. "Ongoing Change in Modern Scots" Jones, C. ed. The Edinburgh History of the Scots Language, Edinburgh : Edinburgh University Press, 1997. C. 514–548.

3. Mitchison R. History of Scotland. Taylor & Francis Group, 2002. 488 p.

4. Nihtinen Atina L. K. Scotland's Linguistic Past and Present: Paradoxes and Consequences. Essays in Honour of Anders Ahlqvist. 2005. Vol 2. P. 118–137.

ISTORIA POLIȚIEI DE FRONTIERĂ A ROMÂNIEI

Oleksii SAMOILENKO
Evgen KRAMARENKO
Anjela PETRAȘ

Academia Națională Serviciului de Grăniceri de Stat al Ucrainei
"Bohdan Hmelnâțkâi" orașul Hmelnâțkâi, Ucraina

Poliția de Frontieră a României are o istorie bogată și interesantă, legată de evoluția politică, socială și economică a țării. Formarea sa a început odată cu dezvoltarea necesităților de apărare a hotarelor.

Primele forme de organizare a pazei frontierelor pe teritoriul românesc au fost realizate încă din Evul Mediu, când domnitorii români au angajat paza granițelor pentru prevenirea activităților ilegale, cum ar fi contrabandă. La începutul secolului al XIX-lea, în contextul războaielor și al noilor alianțe, a devenit necesară o structură mai organizată pentru paza frontierelor. După Unirea Principatelor Române în 1859 procesul de unificare și reformare a instituțiilor de securitate a granițelor a fost intensificat. Până în anul 1864, paza frontierelor a fost asigurată de grăniceri, iar apoi s-a format Jandarmeria de Frontieră.

În perioada interbelică, înființarea instituțiilor de securitate a frontierelor s-a concentrat pe combaterea contrabandei și pe menținerea siguranței la granițe. În 1929, a fost organizată Garda de Coastă pentru paza litoralului, care joacă un rol important în apărarea frontierei maritime și în zilele noastre. În perioada comunistă, Poliția de Frontieră a fost sub controlul strict al statului și a avut un rol esențial în prevenirea emigrării ilegale și în controlul fluxului de bunuri și persoane. În această perioadă au fost dezvoltate tehnologii de supraveghere și metode stricte de control pentru a asigura securitatea frontierelor țării.

În 1989 România a trecut printr-o serie de reforme, iar Poliția de Frontieră a fost reorganizată pentru a răspunde standardelor europene de securitate. În 1990 Poliția de Frontieră a fost separată de structurile militare și a devenit o organizație cu atribuții bine definite în ceea ce privește protecția frontierelor naționale. Odată cu integrarea României în Uniunea Europeană în 2007 Poliția de Frontieră a adoptat o serie de măsuri și standarde impuse de Uniunea Europeană. România s-a aliniat cerințelor Schengen, punând accent pe instruirea personalului, precum și pe modernizarea infrastructurii și a echipamentelor de supraveghere.

Poliția de Frontieră a României este o instituție modernă, care joacă un rol-cheie în securitate la frontierele externe ale Uniunii Europene. Instituția se concentrează pe combaterea migrației ilegale, a traficului de persoane și

a contrabandei, în timp ce asigură respectarea drepturilor fundamentale ale persoanelor care tranzitează granițele României. Pe lângă activitățile operative, Poliția de Frontieră participă la diverse proiecte internaționale și programe de colaborare pentru securitatea frontierei comune a Uniunii Europene.

ОФІЦЕРСЬКІ ЗВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ, ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА УКРАЇНИ: АНАЛОГІЯ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Даніїла ХОПТЯР
Ілона ОРДИНСЬКА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Значна увага у військовій сфері приділяється лідерству та розвитку якостей морально стійкої особистості. Ефективне військове лідерство передбачає не тільки професійні знання та навички, але й здатність надихати та мотивувати підлеглих у складних і стресових умовах. Розвиток таких якостей, як рішучість, стресостійкість, відповідальність, відданість спільній справі, справедливість, фізична сила та емпатія є важливим для формування сильного лідерства в армії.

Воїн-лідер – сильна духом та самодостатня особистість. Ця людина мотивує підрозділи, бригади, батальйони, армію загалом і навчає відстоювати "своє" у будь-якій важкій ситуації. Кожен офіцер повинен відстоювати свою ідею до кінця, адже часу на ретельні роздуми обмаль, він діє одразу.

Коли ж ми будемо говорити про Армію США, то вона є однією з найбільших і найпотужніших у світі, з приблизно 1,3 мільйона активних військовослужбовців та складається з регулярних військ, резервістів і Національної гвардії. США мають доступ до передових технологій: безпілотники, сучасні системи зв'язку та розвідки, а також потужні бойові платформи, що дає їм можливість максимально розвивати найкращі професійно-фахові якості військовослужбовців країни, саме тому інвестиції в нові технології, такі як штучний інтелект і кібербезпека, продовжують постійно зростати.

Військові звання присвоюються від другого лейтенанта до генерала. Присутність армії США у різних регіонах світу забезпечує стабільність та безпеку, але також викликає критику з боку деяких країн.

Армія Великої Британії є частиною Збройних сил Сполученого Королівства і складається з регулярних військ та резервістів. Чисельність активного особового складу становить майже 80 000 військовослужбовців, що робить її меншою за деякі інші великі армії, але все ще значною.

Військові звання присвоюються від лейтенанта до фельдмаршала. Армія Великої Британії також впливає на глобальну безпеку завдяки діяльності своїх альянсів і дипломатичним відносинам.

Армія Сполучених Штатів і Британська армія мають кілька ключових відмінностей: це їх розмір і організація. Армія США – одна з найбільших і найпотужніших збройних сил у світі з величезним набором обладнання та ресурсів. Британська армія – менша та компактніша, але має високу кваліфікацію та підготовку.

Також обидві армії мають відмінності щодо військових традицій і тактики. Армія США робить акцент на технологічній перевазі та вогневій потужності, тоді як британська армія наголошує на дисципліні, професіоналізмі та здатності до адаптації.

Важливою деталлю у дисципліні й охайності військових є військова форма. Для обох країн під час пошиття форми характерне використання сучасних синтетичних матеріалів для забезпечення комфорту та витривалості. Армії прагнуть до функціональності у своїх формах та аксесуарах, але підходи відрізняються через різні військові традиції та вимоги.

Проведемо аналогію із Збройними Силами України:

знаки розрізнення в армії США зазвичай розташовуються на плечах та грудях. Вони включають погони, нашивки та медалі. Звання відображаються за допомогою погонів, які можуть бути золотими або срібними(якщо говорити про парадні), залежно від звання;

у Британській армії знаки розрізнення також розташовуються на плечах і грудях. До них входять: погони, нашивки, а також емблеми полків. Звання висвітлюється через погони з різною кількістю зірок або смуг;

знаки розрізнення в Українській армії розташовуються на плечах та грудях, рукавах. Вони включають погони, нашивки та символіку. Звання військового також відображаються через погони, які можуть мати різну кількість зірок або смуг.

Всі три армії використовують погони для позначення звань, а шеврони для розпізнання підрозділів. Вони мають кольори, унікальні елементи, форму, які відображають культуру та традиції кожної країни.

Україна	Сполучені Штати Америки	Велика Британія
1	2	3
Молодший лейтенант	Другий лейтенант	Одразу присвоюється звання лейтенанта

1	2	3
Лейтенант Старший лейтенант	Перший лейтенант	Лейтенант
Капітан	Капітан	Капітан
Майор	Майор	Майор
Підполковник	Підполковник	Підполковник
Полковник	Полковник	Полковник

1	2	3
Бригадний генерал	Бригадний генерал	Бригадир
Генерал-майор	Генерал-майор	Генерал-майор
Генерал-лейтенант	Генерал-лейтенант	Генерал-лейтенант
Генерал ЗСУ	Генерал США	Генерал
	Генерал армії США (з 1981 року звання не присвоюється)	Фельдмаршал
	Генерал армій США 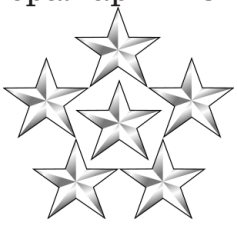	

РИМСЬКЕ ЗАВОЮВАННЯ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ: ВПЛИВ НА МОВУ ТА КУЛЬТУРУ

Ольга РЕМБАЧ
Маргарита ЧОРНА

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, Україна

Ірина КУСТОВСЬКА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Вивчення англійської мови у сучасному світі стає все популярнішим. Мова та культура тісно пов'язані, тому що мова відображає історичний досвід народу, його ментальність і цінності.

У процесі розвитку держави важливо розуміти її історичне минуле, культурні зв'язки, що формували її національну ідентичність. Римське завоювання Великої Британії (43–60 рр. н. е.) є одним з ключових етапів в історії держави. Протягом часів римського правління на землях Великої Британії активно розвивалась інфраструктура, сфери управління, права, військової справи, архітектури тощо. Унаслідок римського завоювання відбулось злиття латинської мови разом з кельтськими діалектами: частину латинських запозичень в англійській мові можна побачити і сьогодні.

Тема римського завоювання Великої Британії залишається актуальною, адже дослідження цієї спадщини дозволяє оцінити вплив великих історичних зрушень на формування сучасної мовної та культурної ідентичності британського суспільства.

Метою дослідження є висвітлення того, як іноземна культура здатна залишити глибокий слід в історії народу, адаптуючись до місцевого середовища та створюючи нові культурні й мовні феномени.

Римський період історії Британії охоплює майже чотири століття. Зазвичай його межами вважають похід Клавдія у 43 р. н. е. та 407 р., коли з Британії були виведені римські легіони. Іноді кінець римської доби датують 410 р., коли імператор Гонорій відмовився повертати війська у Британію, тобто Римська імперія остаточно відмовилася від своєї північної провінції [2, с. 9].

Наприкінці I тис. до н. е. Британія почала привертати увагу римської еліти, що було зумовлено як політичними трансформаціями Риму під час переходу від республіки до імперії, так і міграційними процесами, пов'язаними з тиском на племена белгів [2, с. 9]. Під час Галльських війн (58–

51 рр. до н. е.) Юлій Цезар зіткнувся з підтримкою галлів бриттами, що спричинило дві римські експедиції до Британії в 55–54 рр. до н. е., які ледь не закінчилися катастрофою для римлян, оскільки Цезар не розраховував, що зустріне відчайдушний опір. Метою цих експедицій було встановлення контролю над узбережжям Ла-Маншу та гирлом Темзи, а не повне завоювання територій [1, с. 20].

Після остаточного підкорення Галлії в I ст. н. е. Рим зміг зосередити ресурси на завоюванні Британії. У 43 р. війська під керівництвом імператора Клавдія розпочали масштабне завоювання острова, поступово просуваючись на північ і захід. Римляни зіткнулися із запеклим опором місцевих кельтських племен, зокрема в Уельсі, та великим повстанням іценів під проводом королеви Боадіцеї у 61 р. Проте, попри значні втрати, римлянам вдалося придушити повстання та продовжити завоювання, завершивши підкорення Уельсу в 70–80-х роках [1, с. 25].

Для забезпечення безпеки кордонів у II ст. були споруджені захисні вали Антоніна та Адріана на півночі Британії. Після низки повстань кельтів у 115–120 та 158–160 рр. остаточне підкорення острова відбулося під керівництвом імператора Септімія Севера у 208–211 рр., що значно знизило рівень місцевого опору римському правлінню.

Період римського завоювання ознаменувався низкою мовних, соціальних та культурних змін на теренах держави.

Римляни принесли із собою латинську мову на землі Великої Британії, що значно вплинула на розвиток англійської мови.

Латина стала мовою релігії, права та адміністрації, і багато сучасних слів досі походять з цієї мови. Наприклад, термін “pro bono” з латинської означає “for the public good” (на благо суспільства) і використовується в юридичній сфері для позначення роботи, що виконується безкоштовно. Аналогічно, термін “in situ” з латинської означає “in place” (на місці) і використовується в науковому середовищі для позначення чогось, що знаходиться на своєму первісному місці [4].

Щодо культурної спадщини, римляни принесли із собою нові гастрономічні традиції, архітектурні стилі, зміни у сферах права, управління та економіки. Римська культура з’єдналася з місцевими кельтськими традиціями, створюючи нові культурні феномени, що стали основою для подальшого розвитку британського суспільства.

Якщо говорити про гастрономічні традиції, то римляни були одними з перших, хто запропонував ідеї вуличної їжі та страв швидкого приготування. Для 10 000 солдатів у Британії, що базувалися у таких фортецях, як Бірдосвальд, доступ до смачної, зручної їжі (наприклад, гамбургерів…) був життєво важливим. Продавці “фаст-фуду” були звичним явищем у великих містах. Римляни також привезли до Британії основні продукти харчування, такі як яблука, груші та горох [3].

Щодо архітектури, то найбільш очевидний вплив римлян, який можна побачити і сьогодні, – це їхні будівлі, від військових споруд, таких як форти і стіни (включно з вражаючим Адріановим валом), до інженерних досягнень, таких як лазні та акведуки. Більшість будівель у Британії залізного віку були дерев'яними і часто мали круглу форму. Римляни будували з каменю, по прямих лініях і з великим розмахом [5].

Римляни почали одразу будувати міста, прийшовши на землі Великої Британії, оскільки у кельтів не була розвинена ідея міського життя. Сучасні міста, такі як Лондон, Манчестер та інші збудували саме римляни. У кожному місті були свої власні амфітеатри, громадські лазні, храми. Римляни також розробили дорожню систему на території Великої Британії. Частина доріг використовується і сьогодні, наприклад, дорога Фосс Вей, яка йшла від римських міст Лінкольн до Ексетер – сьогодні це дорога A46 до Лестера.

Завойовники також почали карбувати власну валюту, на монетах була викарбувана латинська фраза decus et tutamen ("слава і захист"), яку все ще можна побачити на деяких монетах номіналом 1 фунт стерлінгів [3].

Ще одним надзвичайно цінним нововведенням було запровадження писемності в Британії, що має величезний вплив на наше розуміння історії. Будучи чудовими літописцями, римляни залишили багато інформації про життя в римській Британії. Римська армія, зокрема, була надзвичайно бюрократичною. Роти, замовлення на продовольство і перевірки запасів зброї могли заповнюватися в трьох примірниках [3].

Отже, римське завоювання Великої Британії залишило глибокий слід у мовній та культурній сферах країни. Завдяки інтеграції латинської мови, яка проникла у правові, адміністративні та побутові сфери, що став основою для подальшого розвитку англійської мови. Культурний вплив завойовників виявився у поширенні римської архітектури, міського планування, змін у сферах управління та економіки. Римська культура створила основу для формування середньовічного британського суспільства, що увібрало в себе римські елементи, і стала невід'ємною частиною історичної спадщини Британії.

Список використаних джерел

1. Галушко К. Ю. Історія Британії у стародавню та середньовічну добу : навч. посіб. Київ : Либідь, 2007. 203 с.

2. Лебедєва І.М. Країнознавство Великої Британії : навч-метод. мат. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2018. 128 с.

3. Douglas M., McIntosh F. 13 things the Romans did for us. English Heritage: web-site URL: https://www.english-heritage.org.uk/visit/inspire-me/what-did-the-romans-do-for-us/

4. How the Roman Empire Affected Language. Society & Life: web-site URL: https://roman-empire.net/language/

5. How the Roman Empire Influenced Britain: web-site URL: https://owlcation.com/humanities/roman-influence-on-britain

NITED KINGDOM ASSISTANCE TO UKRAINE

Vadym SHEVTSOV
Iryna MISHCHYNSKA

Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi, Ukraine

Nowadays, the support of Ukraine is of great importance both for Ukrainians and for the whole world, so the focus of the paper is on the importance of support from our allies, one of which is the United Kingdom, which has made a sufficient contribution to the development of not only the military industry and economy but also to helping our citizens outside our country. The government of the United Kingdom is providing economic, humanitarian, and military assistance to Ukraine. They imposed additional sanctions on russia and belarus. They have coordinated with their allies on sanctions aimed at starving the Russian government of funds to further its unprovoked war against Ukraine, including a joint decision by all G7 countries to remove russian banks from the SWIFT system.

In diplomacy, the UK has provided sufficient support to Ukraine.

The UK supports UN General Assembly resolutions condemning:

russian attacks on critical Ukrainian energy infrastructure, including nuclear facilities: 24 July 2024;

russian invasion of Ukraine: 23 February 2023 and 2 March 2022;

russian attempt to illegally annex four regions in eastern Ukraine: the UK frequently used the UN Security Council to condemn russian attacks on Ukraine and reiterate that russian disinformation and false accusations would not undermine their strong support for Ukraine [1].

They used the Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE) as a forum to hold russia to account.

They support G7 efforts to end the war and ensure russia pays for the damage suffered in Ukraine.

The UK is providing military aid to Ukraine. They continue to work with international partners to supply vital weapons to the Armed Forces of Ukraine. They have delivered a wide range of equipment, namely main battle tanks, helicopters, minehunter ships, thousands of anti-tank weapons, anti-air missiles, multiple launch rocket systems, long-range precision strike capability, armored vehicles, drones, artillery, small arms, and ammunition. They have also delivered non-lethal aid, such as helmets, body armor, rations, and medical equipment.

They have provided specialized training to Ukrainian personnel, namely marines, combat fighter pilots, and chaplains. With support from their allies, they have trained over 45,000 Ukrainian soldiers since 2022.

They have prepared over 47,000 Ukrainian militaries within the UK under Operation INTERFLEX. The preparation has been extended until at least the conclusion of 2025.

The UK's economic and humanitarian aid includes vital medical supplies.

The UK is giving at least £100 million in compassionate help through to the conclusion of the monetary year 2024 to 2025.

They have given £8.6 million to HALO Trust for demining.

On 1 September 2024, The UK-Ukraine Digital Trade Agreement came into force to provide duty-free computerized goods exchange.

UK-Ukraine TechBridge brings together businesses in mutual exchanges that promote research and improve computer skills. It will support new forms of interaction between business and government through in-person and virtual events, and provide guidance to companies and individuals interested in doing business in the UK and Ukraine.

UK-Ukraine Business Bridge connects British and Ukrainian businesses in the UK.

They are changing the immigration system to support British nationals and their families who usually live in Ukraine and Ukrainians in the UK and their families. 215,200 Ukrainians have arrived in the UK, counting 156,700 using Homes for Ukraine (as of 14 October 2024).

In February 2024, they declared a modern permission extension conspires.

They proceed to bolster the Ukrainian diaspora to assist them in reaching settlement and business, learning English, and living freely within the UK.

ANALIZA SITUAȚIEI OPERATIVE ȘI MĂSURI DE ASISTENȚĂ UMANITARĂ ÎN PRIMELE ZILE DE RĂZBOI ÎN UCRAINA

Vadym SHEVTSOV
Maksym MARUSCHAK
Anjela PETRAȘ

Academia Națională Serviciului de Grăniceri de Stat al Ucrainei
"Bohdan Hmelnâțkâi" orașul Hmelnâțkâi, Ucraina

Ca urmare a declanșării agresiunii militare a rusiei împotriva Ucrainei, mulți ucraineni au ales să se retragă din calea războiului, mare parte dintre aceștia căutând refugiul pe teritoriul statelor Uniunii Europene și în țările învecinate. Astfel, începând cu data de 24.02.2022, în punctele de trecere a frontierei cu Ucraina, au fost înregistrate creșteri semnificative ale traficului de călători pe sensul de intrare în țară. Situația operativă înregistrată în perioada 24.02 – 31.12.2022, cu privire la cetățenii ucraineni, se prezintă astfel:

conform analizei statisticilor privind volumul de trafic al cetățenilor ucraineni, o creștere de circa 3 ori față de aceeași perioadă din 2021 (2022 – 6.252.766 persoane, 2021 – 2.087.532 persoane);

1.305.390 minori ucraineni au fost înregistrați prin punctele de trecere a frontierei (676.450 pe sensul de intrare și 628.940 pe sensul de ieșire);

4.965 de cetățeni ucraineni au fost depistați că au trecut sau au încercat să treacă ilegal frontiera în drum spre România (16 în 2021);

4.883 de cetățeni ucraineni care au trecut ilegal frontiera au solicitat o formă de protecție de la Poliția de Frontieră Română (775 de persoane au solicitat azilul și 4.108 – protecție temporară).

Poliția de Frontieră Română și-a coordonat eforturile cu agențiile guvernamentale și non-guvernamentale pentru sprijinirea refugiaților: a fost acordată atenție deosebită nu numai nevoilor specifice ale grupurilor vulnerabile (cum ar fi copiii, femeile, persoanele în vârstă etc.) dar și tranzitării minorilor, cetățenilor străini sau apatrizilor care nu sunt însoțiți de părinți sau reprezentanți legali.

De asemenea au fost implementate mecanisme de sprijin pentru persoane care vineau din Ucraina. După îndeplinirea formalităților de frontieră, cetățenii ucraineni care au vrut să intre pe teritoriul României au fost îndreptați către reprezentanți ai autorităților locale, consiliilor județene, organizațiilor non-guvernamentale, voluntari, în apropierea punctelor de trecere a frontierei.

Tipărirea pliantelor în limba engleză și ucraineană pentru să fie accesibilă cetățenilor ucraineni informația despre ședere în România și pașii pe care

trebuie să urmeze cei care solicită protecția temporară pe teritoriul României precum și servicii de asistență medicală, au fost printre măsuri de asistență umanitară în cadrul cooperării internaționale din prima zi a declanșării agresiunii militare a rusiei împotriva Ucrainei.

ФОНЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОГО ДІАЛЕКТУ БРУММІ

Софія ЮСЬКОВА
Ілона ОРДИНСЬКА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

В англійській мові існує велика кількість діалектів. Деякі з них мають певну схожість з RP (Received pronunciation), інші – мають власний фонетичний склад, завдяки якому вони важко сприймаються. Одним із діалектів, який складно зрозуміти не лише іноземцям, а й інколи самим британцям, є бруммі. Цей говір розвинувся на території Блек Кантрі, а також міста Бірмінгем, які знаходяться на Заході Англії, або ж у частині Великобританії, яку називають Мідлендс. Через своє географічне розташування та низку історичних подій діалект цієї місцевості ввібрав у себе всі можливі риси інших, завдяки чому й став одним із найскладніших для розуміння на території Сполученого королівства. А серед усіх британських діалектів він посідає перше місце як найбільш непривабливий.

1. Однією із характерних рис бруммі є зміна дифтонгів. Якщо в стандартній вимові звук вимовляється як /ei/, то в цьому діалекті ми почуємо /ai/: take – /taik/, cake – /kaik/, nation – /naɪ.ʃən/. Але, натомість дифтонг, який у RP звучить як /ai/, у бірмінгемському акценті вимовляється як /oi/: like – /loik/, fight – /foit/, price – /prois/.

2. Дифтонг /əʊ / часто вимовляють як /ʌʊ/, особливо в таких словах як: float, throat, go, no, goat.

3. З фонетики англійської мови нам відомо, що буква “y” в кінці слів звучить як /i/, попри це розмовляючи з бірмінгемцями, ми почуємо /ai/ натомість. До прикладу: money – /ˈmon.aɪ/, funny – /ˈfʌn.aɪ /, penny – /ˈpen.aɪ /.

4. Зі звуком /æ/ також відбувається декілька змін. Перш за все, у діалекті бруммі замість нього можна почути звук /a/, наприклад: cap – /kap/, wrap – /rap/, crack – /krak/. В інших випадках він виступає замінником для таких звуків, як /ɑː/ та /ə/, якщо останній знаходиться в кінці слова: bath – /bæθ/, laugh – /læf/, grass – /græs/; player – /ˈplai.æ /, remember – /rɪˈmem.bæ /, baker – /ˈbai.kæ /.

5. Голосний звук /ʌ/ доволі часто можна почути як /ʊ/: London – /ˋlʊndən/, blood – /bʊld/, much – /mʊtʃ/. Також не можна не зазначити, що й бувають випадки, коли /ʌ/ артикулюється замість звуків /ɒ / та /əʊ/ : cost – /kʌst/, know – /nʌʊ/, dog – /dʌg/.

6. Англійська мова характеризується наявністю двох сильно схожих звуків /i/ та /ɪ/. Проте, перший варіант найбільш притаманний бруммі. Тому переважну більшість слів, які в RP звучать зі звуком /ɪ/, у Бірмінгемі ми почуємо як /i/: bit – /bi:t/, sit – /si:t/, ship – /ʃi:p/.

7. Бруммі – діалект, якому притаманне не вимовляння звуку /h/ на початку слова. Наприклад, такі слова як horse, her, hospital, behind – будуть вимовлятися як /ɔ:s/, /ɜ:r/, /ˈɒs.pɪ.təl/, /bɪˈaɪnd/.

8. Нам добре відомо, що при стиканні літер "n" і "g" на початку або в середині слова утворюється звук /ŋ/. До прикладу singing – /ˈsɪŋ.ɪŋ/, ringing – /ˈrɪŋ.ɪŋ/, swinging – /ˈswɪŋ.ɪŋ/. Проте, у цьому діалекті злиття звуків не відбуваються і обидва вимовляються: singing – /ˈsɪŋg.ɪŋ/, ringing – /ˈrɪŋg.ɪŋ/, swinging – /ˈswɪŋ.ɪŋ/.

9. Зі звуком /t/ відбуваються одразу дві зміни. Перша з яких гортанна змичка – не вимовляння цього звуку в середині слова. Натомість, під час артикуляції слова, на місці звука /t/ робиться маленька пауза. Сам звук у транскрипції позначається як /ʔ/: matter – /ˈmæʔ.æ/, watter – /ˈwɔ:ʔ.æ /, forgotten – /fəˈgɒʔən/. Другий момент, який теж трапляється досить часто, – під час промовляння звуку /t/, якщо ним закінчується слово, зуби не сходяться так близько, як у RP, за рахунок чого випускається більше повітря та отриманий звук нагадує легеньке шипіння.

10. Наступною відмінністю є артикуляція літери "r". Як нам відомо, британський варіант вимови англійської мови пропонує неповне вимовляння звука цієї букви або ж, навіть, заміну його звуком /ə/, якщо ним закінчується слово. У бруммі є власний варіант його вимови. Він схожий на пом'якшений український звук /р/, при вимовлянні якого язик тріщки торкається піднебіння. Також його можна почути навіть там, де літери "r" навіть немає. Це зумовлене тим, що дуже часто останні та перші літери слів у бірмінгемському діалекті не вимовляються. Тому у випадку зіткнення двох голосних (у кінці одного слова та на початку наступного) вимовляють цей звук задля полегшення процесу мовлення: I saw him – /ai sɔ:r im/, You're all here – /ju:æ r ɔ:l ɪæ/.

11. Останніми, але не менш важливими нюансами є неправильне вимовляння звуків /ð/ та /θ/. Замість них на початку та всередині слова можна почути /v/ або /f/: thought – /fɔ:t/, breathe – /bri:v/, death – /def/, brother – /ˈbrʊv.ər/.

Отже, діалект бруммі є доволі цікавий і багатий на відмінні риси від стандартного варіанта вимови англійської мови та більшості британських акцентів. Причинами цього є його географічне розташування та численні імміграції з інших регіонів та країн. Через свою особливість серед британців побутує негативне ставлення до цього діалекту. Причиною цьому є те, що самі британці не завжди можуть зрозуміти жителів Бірмінгему та Блек Кантрі загалом.

СЕКЦІЯ № 3. ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА КОМУНІКАЦІЯ

SECTION # 3. PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATION

ОСОБЛИВОСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ВІЙСЬКОВИХ ПІД ЧАС МІЖНАРОДНИХ НАВЧАЛЬНИХ КУРСІВ

Ігор АНДРОСЮК

Київський інститут Національної гвардії України,
м. Київ, Україна

Комунікація – один з найважливіших елементів людської взаємодії. Ефективна комунікація дуже важлива під час військових навчань і тренувань. З початку повномасштабного вторгнення питання міжнародної комунікації постало особливо гостро, оскільки багато українських військовослужбовців почали проходити навчання на території іноземних держав. Основною проблемою таких навчань є мовний бар'єр, що виникає через недостатній рівень володіння мовою, якою спілкуються іноземні інструктори. Це ускладнює ефективну передачу знань, розуміння інструкцій і зворотний зв'язок, що є критично важливим для досягнення навчальних цілей.

Подолання цього бар'єру потребує впровадження систематичної мовної підготовки учасників або забезпечення кваліфікованого перекладу, що мінімізує втрату інформації та сприяє покращенню результатів навчального процесу. Згідно зі статистичними даними, зібраними в період з грудня 2022 року до січня 2023 року, 68 % українців володіють базовими знаннями щонайменше однієї іноземної мови, проте рівень цих знань у більшості випадків не є глибоким. Зокрема, 51 % респондентів вказали, що мають певні навички в англійській мові, але детальний аналіз засвідчив, що лише 23 % опитаних здатні читати, писати та спілкуватися цією мовою на рівні, достатньому для повсякденного або професійного використання [1], а у військовому середовищі ці цифри є навіть меншими.

Така ситуація підкреслює актуальність організації мовної підготовки для військовослужбовців. Однак у сучасних умовах пріоритетним за-

лишається спрямування основного часу та ресурсів на бойову підготовку. У цьому контексті ключову роль у забезпеченні міжкультурної та міжмовної комунікації виконують цивільні та військові перекладачі. Їхній досвід сприяє не лише подоланню мовних бар'єрів, але й аналізу специфічних аспектів, що виникають у процесі комунікації іноземною мовою, зокрема в умовах військової співпраці.

Однією з основних проблем, з якими стикаються перекладачі, є необхідність опанування специфічної військової термінології. Навіть досвідчені носії іноземної мови можуть відчувати труднощі під час перекладу професійних термінів й осмисленні процесів, пов'язаних із військовою сферою. Багато цивільних перекладачів, які впевнено розпочинають роботу, вже з перших днів усвідомлюють, що військова англійська – це практично окрема мова.

Володіння термінологією, якої, зважаючи на обмеженість відкритих українських ресурсів, недостатньо для ефективної комунікації, не гарантує повного розуміння інструктора. Необхідні ґрунтовні знання специфіки військової діяльності. Крім того, кожна армія використовує власний військовий сленг, значення якого неможливо знайти у стандартних словниках або навчальних посібниках, оскільки він доступний лише через практичну взаємодію з військовими конкретної країни.

У зв'язку з цим, за можливості, до таких навчань залучають українських військовослужбовців, які володіють іноземною мовою. Вони мають перевагу завдяки впровадженню в Україні стандартів ведення бойових дій НАТО, які є основою військової доктрини країн-членів Альянсу. Це сприяє кращому розумінню методик і пояснень іноземних інструкторів, а також забезпечує якісний переклад для українських військових.

Ще одним важливим викликом, який необхідно враховувати як учасникам навчань, так і перекладачам, є наявність значних стресових факторів під час тренувального процесу. Заняття проводяться в умовах, максимально наближених до реальних, як у фізичному, так і в психологічному аспектах, для підготовки учасників до майбутніх екстремальних ситуацій. Іноземні інструктори часто застосовують провокативні методи, спрямовані на створення бойової атмосфери. Наприклад, вигуки про наявність ворога, нагнітання психологічної напруги та деталізація складних обставин. Це дозволяє підкреслити серйозність ситуації та сформувати рішучий, бойовий і подекуди агресивний настрій, необхідний для виконання завдань. Перекладачі у таких випадках повинні точно передавати емоційне забарвлення слів інструкторів, щоб забезпечити досягнення навчальних цілей.

Водночас подібні моделювання стресових умов можуть спровокувати зворотну реакцію в учасників, що може зачепити й перекладачів. Навіть за наявності попередження про специфіку виникнення таких ситуацій, зважаючи на високу інтенсивність вправ, може виникнути емоційне напру-

ження, що спричинить наслідки непередбачуваної поведінки. Тому перекладачам важливо бути готовими до подібних реакцій і не сприймати їх особисто.

Фізична складова частина роботи перекладача також вимагає значних зусиль. Перекладач супроводжує закріпленого за ним інструктора протягом усіх навчань, що передбачає пересування на значні відстані у складних умовах: пересічній місцевості, лісах, горах або болотистих зонах. Додаткові труднощі виникають через погодні умови, такі як дощ, низька температура або сильний вітер, а також необхідність ночівлі на місцевості під час нічних тренувань. Втома та фізичний дискомфорт можуть негативно впливати на якість комунікації, що вимагає від перекладача витривалості і стійкості.

Для ефективного виконання завдань перекладач повинен володіти сильним і чітким голосом, оскільки нерідко виникає необхідність передавати інформацію великій аудиторії у відкритих місцях, де природні фактори можуть ускладнювати сприйняття.

Серед учасників навчань рідко виникають конфлікти, оскільки всі чітко усвідомлюють мету своєї роботи. Неформальне спілкування між інструкторами та військовими часто супроводжується жартами, що сприяє створенню дружньої атмосфери, навіть попри мовний бар'єр. У таких випадках використовуються невербальні засоби комунікації, як-от міміка чи демонстративні рухи, які ефективно долають труднощі у спілкуванні. Знання іноземної мови, навіть на базовому рівні, значно підвищує комфорт у побутових умовах і сприяє кращій адаптації. Культурні особливості учасників військових навчань також відіграють важливу роль у міжнародній взаємодії. Їх необхідно враховувати перед початком навчань.

У контексті російсько-української війни питання міжнародної комунікації набуло особливої актуальності. Для підвищення якості співпраці створюються нові штатні місця у мовних відділах, активізується підготовка особового складу у військових навчальних закладах, а також залучається дедалі більше цивільних фахівців. Ці заходи спрямовані на забезпечення ефективності навчального процесу, що має вирішальне значення для досягнення перемоги.

Використане джерело

Київський міжнародний інститут соціології. Рівень володіння англійською та іншими іноземними мовами в Україні: результати кількісного соціологічного дослідження, проведеного у грудні 2022 – січні 2023 рр. URL: https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1210&page=1 (дата звернення: 10.11.2024).

СТРАТЕГІЇ ЕФЕКТИВНОГО ВЕДЕННЯ ПЕРЕГОВОРІВ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Анастасія БАБЧИНСЬКА

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, Україна

Ірина КУСТОВСЬКА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Навички ведення переговорів іноземною мовою стали невід'ємною частиною професійної діяльності в умовах глобалізації світових процесів. Існують відповідні стратегії досягнення успіху в міжнародних переговорах і подолання перешкод, що виникають на цьому шляху. Різні культури несуть у собі унікальні особливості, що впливають на процес спілкування і мовні бар'єри, відмінності в етикеті та сприйнятті світу є лише деякими з факторів, які слід ураховувати при міжкультурній комунікації. При спілкуванні у міжнародному середовищі потрібно від них відштовхуватись [3]. Зрозуміло, що кожна культура відзначається своїми цінностями та переконаннями, які впливають на її народ, його сприйняття навколишнього світу та їх взаємодію. Наприклад, у західних культурах значна увага приділяється індивідуалізму та свободі особистості, а для східних культур є характерними колективізм і орієнтація на групові інтереси. Відповідно це має вплив на комунікацію та способи прийняття рішень, очікуваних від співрозмовника. Досить важливою є невербальна комунікація: жести, вираз обличчя, зоровий контакт та інші сигнали, що може мати різні трактування залежно від культури. Так, у США та більшості європейських країн прямий зоровий контакт часто асоціюється з відкритістю та чесністю, у той час як в культурах, як-от японська чи китайська, це може бути трактуватися як недружелюбність або навіть агресивність. Навіть деякі звичні жести можуть мати інші значення в різних культурах, наприклад, піднятий вверх великий палець у більшості країн означає схвалення або успіх, а в деяких культурах може вважатися образою. Ще однією важливою особливістю є різне уявлення про управління часом: у монохронних культурах, таких як США чи Німеччина, час вважається лінійним, і дотримання чіткого розкладу та виконання завдань вчасно є дуже важливим. У поліхронних культурах, скажімо Індії чи Латинській Америці, час розглядається більш гнучко, і одночасне виконання кількох завдань є нормою. Це може призвести до непорозумінь при діловій комунікації, коли представники монохронних культур очікують точного виконання графіку, у той час як у полі-

хронних культурах будуть більше уваги приділяти особистим стосункам і спілкуванню [4]. Мова не є лише інструментом для передачі інформації, а й важливим елементом культури. Не завжди слова та вирази мають точні аналоги в інших мовах і це теж ускладнює в процесі перекладу взаєморозуміння. Крім того, існують культурно специфічні ідіоми, метафори та стійкі вирази, значення яких може бути незрозумілим людям іншої культури і потребує особливих трактувань. Розуміння етикету та соціальних норм іншої культури є важливим аспектом міжкультурної взаємодії, адже в деяких культурах важливо дотримуватись формальної ввічливості при звертанні до людей, в інших – у пріоритеті більш неформальні форми комунікації. У Японії, наприклад, велике значення має ієрархія, і важливо враховувати соціальний статус при звертанні до людини. До того ж існують відмінності в правилах вітання, обміну візитками, розташуванні за столом під час переговорів та інших соціальних ситуаціях [1].

Існують стратегії, які позитивно впливають на професійну комунікацію під час міжнародних переговорів [1]. Ознайомлення з культурними характеристиками та комунікативними звичаями країни-партнера допоможе уникнути непорозумінь, що містить вивчення прийнятних жестів, стилю спілкування (прямолінійного чи дипломатичного) і рівня формальності. Знання таких особливостей уможливлює готовність до можливих культурних відмінностей та дозволяє адаптувати перекладацькі стратегії для досягнення взаєморозуміння при перемовинах. Для уникнення непорозумінь варто уникати складних фраз і ідіом, а також важливо висловлювати свої думки чітко та ясно, перефразовувати важливі моменти за необхідності. Активне слухання передбачає перефразування та уточнення слів партнера й допомагає уникнути помилкових тлумачень. Виявляти зацікавленість можна і завдяки зоровому контакту, киванню чи ввічливим коментарям, як-от “зрозуміло” чи “я вас почув/почула”. Ефективними є ілюстрації, графіки та діаграми для полегшення пояснень складних ідей і зменшення ризику непорозумінь через недоречний переклад, адже візуалізація завжди сприяє кращому розумінню та запам’ятовуванню інформації. Під час переговорів важливо зберігати емоційну рівновагу і професіоналізм, а зниження мовної тривожності досягається через попередню підготовку, практику та глибоке знання теми перемовин.

Для уникнення непорозумінь і збереження нейтрального тону в міжнародній комунікації, варто застосовувати [2] дипломатичний підхід, оскільки вибір ввічливого і обережного тону є важливим, при цьому варто уникати різких висловлювань і надавати перевагу конструктивним формулюванням, наприклад: “Можливо, нам слід переглянути цей момент ще раз” замість “Ви помилилися”. Добре працює зосередження на спільних інтересах, для чого підкреслюються загальні цілі для зосередження саме на спільних аспектах, а не на відмінностях. Наприклад: “Ми обидва хо-

чемо знайти вигідне рішення для обох сторін". Необхідна також регулярна перевірка зворотного зв'язку, що передбачає періодичне уточнення, чи правильно вас зрозуміли, допомагає запобігти непорозумінням і коригувати їх на ранніх етапах. Важливим є структуроване подання інформації, для чого необхідно чітко і логічно висловлювати свої думки, виділяючи основні моменти для забезпечення легкості сприйняття та розуміння інформації.

Наведемо приклад ситуації нерозуміння через незнання особливостей культури спілкування: "Українська компанія веде переговори з японськими партнерами щодо постачання комплектуючих. Під час обговорення українці запитують про можливу знижку через великий обсяг замовлення, а японці відповідають коротким "ми подумаємо", що українці трактують як відмову" [1]. Проблема непорозуміння виникає через різницю у стилях комунікації, адже українці очікують завжди чіткої відповіді, тоді як японці використовують непряму комунікацію задля уникнення конфронтації. Правильним рішенням для цієї ситуації є перевірка розуміння, адже представники української сторони можуть уточнити відповідь, запитавши: "Чи можемо ми отримати відповідь до кінця тижня?" Тут потрібно враховувати культурні відмінності та розуміти, що японці часто використовують непряму форму відповіді, і це допоможе правильно інтерпретувати їхню реакцію. Нейтральним тоном може бути відповідь українців: "Розуміємо, що рішення потребує часу, і готові почекати на вашу відповідь" для збереження поваги та уникнення прямого тиску на переговорний процес.

Міжкультурна комунікація вимагає не лише знань мови, а й розуміння культурних відмінностей, і для успішної взаємодії важливо бути толерантним, гнучким і готовим адаптуватися до іншої культури, що дозволяє краще розуміти співрозмовників, уникати конфліктів і сприяти продуктивній співпраці.

Список використаних джерел

1. 6 успішних перевірених часом стратегій ведення переговорів. URL: https://ahaslides.com/uk/blog/strategies-for-negotiation/ (дата звернення: 04.11.2024).

2. Ефективна комунікація: 6 правил ведення переговорів. URL: https://www.staff.ua/uk/blog/efektivna-komunikatsiya-6-pravil-vedennya-peregovoriv (дата звернення: 04.11.2024).

3. Міжкультурна комунікація та її значення для професійної діяльності майбутніх фахівців. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3906/1/m_halytska_%20OD%20_%202_2014_ndlosv.pdf (дата звернення: 03.11.2024).

4. Основні стратегії ведення переговорів. URL: https://peers.international/paper/osnovni-strategii-vedennya-peregovoriv (дата звернення: 03.11.2024).

SPECIFIC FEATURES OF PROFESSIONAL COMMUNICATION IN BORDER GUARD SERVICE OF UKRAINE

Dariya BACHYNSKA
Iryna MISHCHYNSKA

Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi, Ukraine

Effective communication is essential in professional settings, and mastering the professional language plays a significant role. Professional language refers to the specific vocabulary, phrases, and tone of communication appropriate and expected in a professional environment. Why is professional language important?

Firstly, it helps convey professionalism and competence. Using the right words and phrases shows that you are knowledgeable and take your work seriously. Second, it facilitates clear and effective communication.

When everyone understands the same terminology and uses concise language, misunderstanding and confusion are minimized. Moreover, professional language contributes to building a positive impression in the workplace. It demonstrates your commitment to professionalism and your ability to adapt to different contexts.

It also allows you to establish rapport and credibility with colleagues and clients, enhancing your relationships and opportunities for collaboration. Understanding the importance of professional language in professional settings is the first step toward improving your language skills [1].

Knowledge of professional terminology in English is one of the predominant factors for border guards' successful professional performance during border and immigration control at their national state border. Effective communication in the Ukrainian State Border Guard Service relies heavily on the proper professional language to enhance teamwork, ensure safety, and maintain security. Each used term conveys specific operational meanings that help border guards respond quickly and accurately, especially in critical situations [2].

For instance, a command such as *'interception of a suspicious object'* alerts nearby units to immediately coordinate and prepare for possible engagement or questioning. A typical situation might involve identifying a *'vehicle'* suspected of involvement in 'illegal transportation of goods' or persons. When border guards use clear terms like *'detention'* in their reports, it eliminates ambiguity so that all units are on the same page, ready for their respective roles in processing and documenting the event.

In dynamic scenarios, terms like *'rapid response team'* or *'document inspection'* indicate the need for specialized actions or personnel. For example,

if an officer reports *'a rapid response team is dispatched to the checkpoint'*, it implies a more serious issue that requires immediate professional expertise to assess the threat level.

Border guards frequently work with the terms *'checkpoint'* and *'patrol'* to clarify their positions and movements along the border. For instance, a routine update might state *'patrol in the checkpoint control zone'* that reassures higher command and nearby officers of the area being secured. Similarly, when a situation calls for *'enhanced control'*, all personnel understand the heightened level of scrutiny and follow specific protocols for higher-risk or peak periods at the border.

In addition, terms like 'border inspection' and 'customs control' are critical for identifying the procedural steps required for different travelers and goods. Officers performing a 'cargo vehicle' ensure it aligns with border regulations. This type of communication has been efficient and safeguards against potential security breaches, such as smuggling or unauthorized border crossing.

Professional terminology and structured communication form the backbone of the Ukrainian Border Guard Service, enabling officers to protect the country's borders effectively and respond to threats in a timely and organized manner [3].

Professional communication in the State Border Guard Service of Ukraine involves clear and precise use of specific terminology that ensures cooperation between units and swift response to situations at the border, such as patrol, the green border area, border crossing, and violators without clear and accurate use of these terms, because miscommunication can lead to delays or misunderstandings.

For example, when a border guard reports '*An offender has been detected'* it signals to other units that a person has been detected in an unauthorized area that requires an immediate coordinated response.

Another common term is *passport control.* Officers use it to verify travelers' identities and ensure they have the proper documentation for crossing; however, they seldom use structured communication regarding this checkpoint, so officers could miss signs of document falsification or overlook potential risks.

In general, the use of precise terms like *'smuggling'* or *'border patrol'* helps border guards quickly understand each other's messages and act appropriately. This is especially critical when they need to follow combat orders This is especially critical when they need to follow combat orders This is especially critical when they need to follow combat orders This is especially critical when they need to follow combat orders This is especially critical when they need to follow combat orders This is especially critical when they need to

follow combat orders This is especially critical when they need to follow combat orders [4].

Officers demonstrate a relatively high degree of grammatical control and possess a high lexical accuracy, though in some cases, inaccurate word choices do not interfere with communication.

The officer is able to:

give general information about themselves (name, surname, service rank, basic tasks) and their structural unit (name, location, main tasks and basic activities);

describe border check procedures done in their unit;

understand the information in identity documents, vehicles, and vessel documents;

use professional terminology while performing their service duties in their unit (interviewing persons during first-line check, immigration control, detaining persons) within the competence of a junior inspector and inspector;

use professional terminology in problem situations (traveler's document is not valid, the traveler does not have a document, the person asks for asylum, giving first aid, person does not obey border guard) within the competence of a junior inspector and inspector;

understand the main points of clear standard speech on familiar matters, perceive both general information and details, understand the information in general if the topic is familiar, the presentation is simple and structured;

communicate about familiar topics, exchange, and check or approve information [5].

In conclusion, effective communication is crucial to your professional success. Remembering tips about using professional words and phrases, grammar, and body language, you will become a better conversationalist at work and elsewhere.

References

1. How to improve professional language in English https://learnlaughspeak.com/professional-language/

2. FRONTEX AGENCY. (2017). Common Core Curriculum for Border and Coast Guard Basic Training in the EU. 378 p.

3. Chaturvedi P. D. Business Communication: Concepts, Cases, and Applications. Pearson Education Indi. 2011. 332 p.

4. Weinberger A. *Border Patrol Nation: Dispatches from the Front Lines of Homeland Security*. New York : Verso, 2014.

5. Žukova M. Borderguards competence in English professional terminology: challenges and possible solutions, Latvia, 2020. 25 p.

РОЛЬ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ДЛЯ СПІВПРАЦІ З МІЖНАРОДНИМИ ПАРТНЕРАМИ

Юлія БЕРЕЗОВСЬКА
Ольга МИСЕЧКО

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Сучасні умови міжнародної безпеки та глобалізації ставлять перед прикордонними службами різних країн завдання забезпечення надійного захисту кордонів та ефективної протидії транскордонній злочинності, тероризму та нелегальній міграції. Це вимагає не тільки високого рівня професійної підготовки офіцерів-прикордонників, але й володіння ними навичками іншомовної комунікації для координації зусиль з міжнародними партнерами. У цьому контексті іншомовна комунікація виступає одним із головних компонентів професійної підготовки офіцерів, оскільки дає можливість швидко обмінюватися інформацією, координувати дії, а також брати участь у міжнародних навчаннях і тренінгах. Важливість іншомовної комунікації зростає в умовах розширення міжнародного співробітництва, оскільки забезпечення безпеки державного кордону часто залежить від ефективної взаємодії з прикордонними службами інших країн та міжнародними організаціями, такими як Європейський Союз, Організація Об'єднаних Націй, НАТО тощо [1, с. 35]

Формування іншомовної компетентності офіцерів-прикордонників є необхідною умовою для забезпечення ефективного міжнародного співробітництва. Знання іноземної мови, зазвичай англійської, як основної мови міжнародного спілкування, дозволяє прикордонникам працювати з документами, інструкціями та методичними матеріалами, які часто надходять від міжнародних партнерів. Завдяки цьому офіцери-прикордонники мають змогу швидко адаптуватися до міжнародних стандартів, а також брати участь у навчаннях і тренінгах, які проводяться під егідою міжнародних організацій. Наприклад, участь у програмах обміну та міжнародних навчаннях дозволяє переймати передовий досвід у сфері охорони кордону, освоювати новітні технології та методи боротьби із загрозами. Крім того, іншомовна комунікація сприяє розширенню професійного кругозору офіцерів-прикордонників, оскільки дає їм змогу відслідковувати світові тенденції у сфері безпеки та переймати найкращі практики. Офіцери, які володіють іноземною мовою, можуть працювати в міжнародних місіях, брати участь у багатосторонніх операціях, що сприяє зміцненню їхніх професійних навичок і розвитку лідерських якостей.

Особливу роль іншомовна комунікація відіграє під час спільних операцій та навчань, де офіцерам необхідно швидко та ефективно координувати свої дії з представниками інших держав. Це дає змогу не лише виконувати спільні завдання, але й уникати непорозумінь, які можуть виникати через мовний бар'єр або культурні відмінності. Завдяки іншомовній комунікації прикордонники мають можливість краще розуміти менталітет і специфіку роботи колег з інших країн, що сприяє налагодженню довірливих відносин і зміцненню партнерства.

Розвиток іншомовної компетентності також сприяє підвищенню кар'єрних можливостей для офіцерів-прикордонників, оскільки володіння мовою відкриває доступ до міжнародних програм обміну, підвищення кваліфікації та участі в міжнародних конференціях. З точки зору держави, інвестиції в іншомовну підготовку прикордонників підвищують боєздатність і мобільність персоналу, що сприяє зміцненню безпеки кордонів. Для цього необхідно розробити ефективні програми навчання, орієнтовані на розвиток мовних навичок, необхідних для професійної діяльності, а також створити умови для постійного вдосконалення мовної компетенції офіцерів. Такі програми повинні містити як теоретичні аспекти, так і практичні заняття з моделювання реальних ситуацій, що дозволить прикордонникам набувати досвіду застосування іншомовної комунікації в умовах, максимально наближених до реальних.

Сучасні інформаційні технології також відіграють важливу роль у формуванні іншомовної компетентності офіцерів-прикордонників. Використання інтернет-ресурсів, спеціалізованих онлайн-платформ, мобільних додатків для вивчення мови дозволяє персоналу прикордонної служби постійно підтримувати та вдосконалювати свої знання. Це особливо важливо в умовах, коли обмеження часу та ресурсів не завжди дозволяють відвідувати традиційні курси іноземної мови. Інформаційні технології забезпечують також можливість брати участь у дистанційних навчаннях, конференціях і обговореннях з колегами з-за кордону. В умовах, коли сучасні виклики вимагають від прикордонних служб швидкого реагування на транскордонні загрози, іншомовна комунікація стає важливою складовою їхньої ефективної діяльності [2, с. 90].

Отже, іншомовна комунікація відіграє ключову роль у формуванні компетентностей офіцерів-прикордонників для співпраці з міжнародними партнерами. Вона є основою для забезпечення швидкого та ефективного обміну інформацією, координації спільних дій, участі в міжнародних навчаннях і розвитку професійних навичок, необхідних для виконання службових завдань в умовах міжнародної співпраці. В умовах зростаючої взаємозалежності держав у сфері безпеки інвестиції в іншомовну підготовку прикордонників є важливим компонентом забезпечення надійного захисту державного кордону та ефективної протидії сучасним загрозам. Знан-

ня іноземної мови сприяє професійному зростанню офіцерів, зміцненню партнерських відносин з іншими країнами та підвищенню загального рівня безпеки на міжнародному рівні.

Список використаних джерел

1. Єлізарова І. В. "Іншомовна підготовка в системі професійного розвитку прикордонників". Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького, 2019, № 3, С. 34–39.

2. Чижов С. І. "Сучасні підходи до формування іншомовної компетентності в умовах глобалізації". Міжнародний науковий журнал, 2021, № 5, С. 88–94.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Юлія БЕРЕЗОВСЬКА
Олена ЯНКОВЕЦЬ

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

У сучасному світі ефективність національної безпеки країни залежить не лише від високого рівня технічної та стратегічної підготовки, але й від мовної компетентності фахівців. Умови євроатлантичної інтеграції України вимагають від працівників безпекової сфери здатності до швидкої та чіткої комунікації англійською мовою, яка є основною мовою НАТО та міжнародних організацій. Тому іншомовна підготовка стає одним із пріоритетних напрямів у системі підготовки кадрів для сфери національної безпеки. Євроатлантична інтеграція України зумовлює необхідність удосконалення мовної підготовки працівників у сфері безпеки, оскільки комунікація з представниками інших країн НАТО та Європейського Союзу здійснюється здебільшого англійською мовою. Розуміння культурних особливостей, знання специфічної термінології та досконале володіння мовою дозволяють українським фахівцям ефективно взаємодіяти з міжнародними партнерами, приймати участь у багатосторонніх операціях, тренуваннях та конференціях [1, с. 19].

Серед основних сучасних підходів до іншомовної підготовки виділяється комунікативний підхід, що передбачає навчання через практичне використання мови в реальних ситуаціях. Під час навчання моделюються різні робочі ситуації, що дозволяє фахівцям засвоювати нові лексичні одиниці та граматичні структури, а також вчитися ефективно реагувати на виклики. Інтерактивні методи навчання, такі як симуляції, онлайн-курси та тренінги з носіями мови, забезпечують можливість активної комунікації та сприяють швидкому засвоєнню нових знань. Наприклад, онлайн-платформи, як Coursera та edX, пропонують курси з безпеки, які містять елементи англійської мови, спеціально розробленої для професіоналів у цій сфері. Проєктне навчання поєднує теоретичне навчання з практикою: фахівці беруть участь у створенні проєктів, що включають аналіз міжнародних документів та розробку стратегій безпеки, що потребує використання мови на високому рівні. Наприклад, студенти можуть працювати над проєктами, пов'язаними з розробкою національних планів реагування на надзвичайні ситуації. Важливим є також культурний аспект навчання, адже розуміння цінностей, традицій та особливостей поведінки партнерів допо-

магає уникати міжкультурних непорозумінь, що критично важливо у сфері безпеки [2, с. 109].

Однак на шляху до впровадження ефективної іншомовної підготовки постають значні виклики. Першим з них є недостатнє фінансування програм, яке суттєво обмежує доступ до сучасних навчальних методів і матеріалів. Без достатньої підтримки з боку держави та приватних інституцій, освітні заклади не мають можливості впроваджувати нові технології, залучати кваліфікованих викладачів та оновлювати навчальні матеріали. Це призводить до застарілості курсів, що не відповідають сучасним вимогам і стандартам, і негативно впливає на якість підготовки фахівців. По-друге, інтенсивність і завантаженість графіків працівників безпекової сфери часто заважають їм приділяти достатньо часу для навчання. Багато з них задіяні у виконанні термінових завдань, що вимагають значних зусиль і ресурсів, а також часто працюють у стресових умовах. Це призводить до того, що можливість відвідувати мовні курси або проходити тренінги виявляється вкрай обмеженою. Так, реалізація ефективної іншомовної підготовки вимагає не лише змін у навчальних програмах, але й системного підходу до управління часом працівників у цій сфері.

Отже, іншомовна підготовка працівників сфери національної безпеки є необхідною умовою для забезпечення ефективної інтеграції України до євроатлантичного простору. Зважаючи на сучасні виклики, така підготовка не лише підвищує конкурентоспроможність фахівців, але й сприяє зміцненню національної безпеки країни в умовах міжнародної співпраці. Завдяки використанню сучасних підходів до навчання, таких як комунікативний метод, інтерактивні технології та врахування культурного аспекту, можна значно підвищити рівень іншомовної компетентності фахівців. Ці підходи дозволяють не лише засвоювати мовні навички, але й адаптуватися до різноманітних культурних контекстів, що є вкрай важливим у сфері безпеки. У світлі євроатлантичної інтеграції та глобальних викликів, важливо розглядати іноземну мову не лише як інструмент комунікації, але й як ключовий елемент стратегічного розвитку національної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Андріянова Н. Вільне володіння англійською мовою військовослужбовців Збройних Сил України запорука сильної європейської армії. *Військова освіта*. 2020. № 1. С. 18–24.

2. Лобко В. О. Принципи навчання іноземної мови військових фахівців у процесі професійної підготовки. Всеукраїнська науково-методична інтернет-конференція “Методика та специфіка викладання іноземних мов у закладах вищої освіти”. Харків : Національна академія Національної гвардії України, 2021. С. 373.

PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATION: MILITARY INTERPRETING IN THE CONTEXT OF RUSSO-UKRAINIAN WAR

Nina GAVLOVYCH

Universitat Jaume I de Castelló Castelló de la Plana, España

Emigration has always been a Gordian knot of the Ukrainian history. It was shaped by major historic events such as Stalin's Repressive Policies characterized by forced deportations to Siberia; World War II infamous for its mass displacements for the purpose of forced internment in concentration camps; post-war displacements due to continued civil unrest and repressive regimes; Chernobyl nuclear power plant disaster resulting in health-related migration driven by environmental radioactive contamination; severe economic hardship caused by the infamous *Perestroika* period; Independence phase challenges such as political instability and economic difficulties; and the conflict in Donbass and the Crimea annexation in 2014, which culminated in a full-scale invasion in 2022 set out to dismember Ukrainian territory causing acute humanitarian crisis.

The analysis of these historic events offers a panoptic perspective of emigration patterns of Ukrainian population throughout its modern period, triggered by push factors (armed conflicts, civil unrest, political instability driven by repressive regimes, lack of freedoms, economic hardship mirrored in the poverty threshold, corruption, environmental issues, social factors such as family separation), and pull factors (better employment prospects and higher wages, political stability, unparalleled educational opportunities, family reunification abroad, and sociocultural factors that condition lifestyle migration) [1].

These patterns reflect the complex interplay of various circumstances and motivations that drive individuals to migrate. However, the Russo-Ukrainian war has significantly altered and diversified the above mentioned traditional migration schemes, as the global migratory landscape has recently witnessed the emergence of yet another rather specific migration pattern: semi-permanent military personnel travelling for the purpose of medical treatment, rehabilitation and military training within the framework of EUMAM (European Union Military Assistance Mission in support of Ukraine).

As a part of the EU's broader response to support Ukraine in its defence against Russia's invasion, the EUMAM mission focuses on providing military training and strategic advice to Ukrainian armed forces, including provision of lethal and non-lethal equipment and operational training. The decision to undertake EUMAM has formalised the need for cross-border movement of

Ukrainian military personnel across the EU. The mission specifically aims to bolster military effectiveness amid the ongoing war.

Thus, the demand for interpreters who can operate in contexts of military medicine and military training has grown exponentially. Different EU Member States participating in the EUMAM mission have implemented varying measures to ensure language access through interpreting services. However, these measures are heterogeneous in nature. Ideally, one would presume that, given the sensitive nature of the training and mostly classified information, high-level security clearances for interpreters may be required, as well as duly accredited formal university education in Translation and Interpreting (to ensure adherence to the code of (practice and institutional [2]) ethics, the code of conduct, strict security protocols and non-disclosure agreements), balanced or equilingual level of bilingualism, specialisation in military and medical terminology, relevant professional experience, and last but not least, good physical condition.

However, given the heterogeneous nature of the recruitment criteria grounded in varying stages of professionalization of this occupation (conditioned by general scepticism and indifference, lack of general support and recognition of the immediate functional value of this discipline and usurpation of this occupation by bilinguals) different Member States approached language access provision differently. Using job advertisements, I will focus on and compare the stages of professional recognition of military interpreters in two countries: Spain and Ukraine.

Following public procurement strategy, the Directorate of Economic Affairs of The Army in Spain put the translation and interpreting services out to public tender [3]. However, the procurement process did not require the selected contractor to ensure that the services will be delivered by professionals with certified university education and training in T&I, high level of bilingualism (in Ukrainian-Spanish language pair), professional experience and specialisation in the field. The eligibility criteria and requirements during recruitment were waived so that any person deemed to be "able to communicate in Ukrainian and Spanish" with a Spanish bachillerato diploma (A-levels in England and *повна загальна середня освіта яка становить 11 років* [complete 11-year-long secondary education] in Ukraine) or similar Ukrainian education level was welcomed to the interpreter regiments. Reportedly, the rationale behind such decision was insufficient supply of qualified candidates due to the fact that Ukrainian is a language of minor diffusion. This shortage led to the employment of individuals who do not meet the necessary qualifications, raising concerns about the quality and reliability of the services provided.

Even though Spanish universities do not offer regulated studies in the case of languages of minor diffusion it must not be regarded as an excuse or

justification to downplay the importance of higher education in this field. First of all, we must comprehend that many certified professional interpreters decline the job offer published [4] by the tender-winning subcontractor due to extremely demanding working conditions (officially up to 10 working hours/day) and minimal financial reward (€11.50 per hour gross pay) [5], factors that would undoubtedly compromise their performance. Therefore, the only option left is to employ non-professional self-proclaimed bilinguals [6, 8] who acquiesce to the existing working conditions, even though the turnover rates are alarmingly high even among them.

Second of all, while universities and professional associations [7] insist on the momentousness to provide special training for those bilinguals who took up the position of interpreters, the government, the army, and the subcontractors do not see the need to organise such training [8] that would be provided by university lecturers who specialise in the field. Thus, the quality and the effectiveness of the performance of these amateur interpreters cannot be guaranteed.

With regard to the similar employment advertisements [9] listed on Ukrainian job boards, it is worthwhile noting that unlike in the case of Spain, where interpreters are needed to enable communication during military training, the armed forces of Ukraine are hiring directly without outsourcing to subcontractors to cover hybrid profiles to operate on Ukrainian soil: "Border guard inspector and interpreter"; "military serviceperson and interpreter"; "supervisor of the international cooperation group, border representative and interpreter" (my translation) [9]. Unlike in Spain, the main prerequisites for employment are: "excellent knowledge of Spanish (minimum proficiency level B2)/English (minimum proficiency level C1); University degree in a relevant field (linguistics, philology, translation and interpreting, military translation, international relations, political science); high level of translation and interpreting skills in the context of military operations; ability to carry out oral (simultaneous and consecutive) interpreting; ability to work under time constraints; participation in negotiations, conferences and meetings with foreign partners, providing *professional* translation and interpretation; high communication skills and attention to detail; translation of documents, reports, instructions and other documentation; translations of texts preserving *the spirit of the original* and *accuracy* of the statements; thorough editing and proofreading of translated materials to ensure *high quality* and grammatical correctness; work experience in the field of translation will be an advantage; conducting research in the areas of military translation and international cooperation in the military and military-technical sphere; knowledge of military terminology and the specifics of military processes will be an advantage; ability to work with various translation software; emotional stability and ability to work with military personnel in stressful situations;

willingness to work in the area of active hostilities/ performance of duties in the combat zone" [9].

In conclusion, Ukrainian recruiters (Defence forces, territorial defence brigade, special military units, recruitment centre of the Ukrainian Army, operational brigade within the military units of the National Guard of Ukraine) bypass the bureaucratic hurdles of outsourcing, however, they are looking for a hybrid profile of a military serviceperson who can translate and interpret (military enlistment contracts), not just a regular civilian interpreter. Astonishingly enough, Ukrainian recruiters showcase a much better understanding of the role by specifying the level of language proficiency, by describing the competencies, skills and the process of interpreting, as well as by being very specific with regard to the modalities and by emphasising high-stress environment and terminological challenges. They are much more aware of the importance of this activity and they seek "high level of skill" and "professional interpreting", therefore the major emphasis is on the formal higher education (interpreter profile) rather than on bilingualism, which denotes a greater salience being allocated to the issue of meritocracy, even though it must be noted that the holders of T&I degree do not enjoy the exclusionary access to the niche.

The rationale behind such recognition might be either the fact that, since Ukrainian universities do offer education in T&I in the vehicular languages of the EU (English, German, French, Spanish, etc.,) it is much more easier to find actual T&I degree holders than bilinguals; whereas in Spain it is easier to find bilinguals rather than T&I graduates given that no Spanish university offers Ukrainian as L3. It may also be due to a greater responsibility given that interpreting performed in the combat zone rather than in the training camp thousands of kilometres away from the battlefield may lead to actual casualties. Interestingly enough, cultural sensitivity has never be mentioned in the analysed vacancy notices.

In summation, military interpreting remains an underexplored area. Given its critical role in facilitating communication in high-stakes environments, further research is needed on an international scale to deepen our understanding of this unique profession and its diverse variations. Such investigation will not only enrich the academic discourse but also contribute valuable insights to practitioners and policymakers alike.

References

1. Dorigo, G. & Tobler, W. Push-Pull migration laws. Annals of the Association of American Geographers. 1983. 73(1). 1–17. https://doi.org/10.1111/j.1467-8306.1983.tb01392.x

2. Freidson E. Professionalism, the Third Logic: On the Practice of Knowledge. University of Chicago Press. 2001.

3. EJERCITO DE TIERRA DIRECCIÓN DE ASUNTOS ECONÓMICOS, SUBDIRECCIÓN DE GESTIÓN ECONÓMICA Y CONTRATACIÓN SECCIÓN DE CONTRATACIÓN, & MINISTERIO DE DEFENSA. (2022). RESOLUCIÓN DE TRAMITACIÓN DE EMERGENCIA. In Contratación Del Estado. MINISTERIO DE DEFENSA. Retrieved November 4. 2014. From https://contrataciondelestado.es/wps/wcm/connect/a9d013c2-08f1-4f4c-aceb-317f15972ca3/DOC2023010512182 25+RESOLUCION+TRAMITACION+EMERGENCIA.pdf?MOD=AJPERES

4. INTÉRPRETES UCRANIANO. https://feinaactiva.gencat.cat/es/search/offers/detail/FA06068318

5. Gavlovych Gavlovych N. The [properly qualified?] migrant interpreter in the context of Spain's military response to Russo-Ukrainian war. Forthcoming. 2024

6. Intérpretes-Traductores UCRANIANO en Burgos, Castilla y León, 09001 – BURGOS, España. (n.d.). Grupo EULEN. https://eulen.referrals.selectminds.com/grupoeulenespana/jobs/int%C3%A9rpretes-traductores-ucraniano-46904 https://eulen.taleo.net/careersection/eul_career_site/jobdetail.ftl

7. Blas M. G. S. (2023, January 26). Defensa destina 1,2 millones de euros para un servicio de intérpretes Español-Ucraniano sin exigir la contratación de traductores titulados. Newtral. https://www.newtral.es/traductores-adiestramiento-militares-ucranianos/20230119/

8. Blasco Mayor M. J. & Ortega Herráez J. M. (n.d.). Interpreting policies at emergency reception facilities for refugees in Spain: a case study of war displaced Ukrainian citizens. forthcoming.

9. Робота в сфері Сили оборони: перекладач. Вакансії і робота в Україні – Work.ua. (2024). https://www.work.ua/jobs-industry-armed-forces-%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D1%87/

USING MULTIMEDIA TECHNOLOGIES TO DEVELOP FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE SKILLS FOR OFFICERS OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE

Yuliia HRYSHCHUK
Andrii KRAVCHUK
Olena VELYCHKO

The National Defence University of Ukraine Kyiv, Ukraine

A crucial part of professional training for officers in the Armed Forces of Ukraine is the development of foreign language communication proficiency, which directly impacts their efficacy in a global setting. Learning a second language improves intercultural competency, strategic thinking, operational readiness, and communication skills.

Given their critical importance in tailoring instructional strategies to each officer's unique needs and optimizing language learning efficacy, our research investigates the use of multimedia technology in developing these communication abilities.

We start with podcasts, which are now among the most widely used and practical resources for language learning. It is impossible to overestimate the importance of officers looking to increase their language proficiency. This learning format is especially appealing for people with busy schedules full of daily obligations and professional responsibilities since it provides a unique blend of mobility, accessibility, and content variety. Officers can practice listening comprehension, a crucial component of language learning, by listening to English-language podcasts. The conversational tone of podcasts, similar to everyday speech, aids in familiarising listeners to the pitches and rhythms of native speakers; this makes learning more organic and intuitive by facilitating the acquisition of vocabulary and phrases while enabling officers to see how these terms are used in various contexts.

The portability of podcasts is an additional benefit. Officers can listen to podcasts in audio format while running or commuting, among other things. Because learning is incorporated into everyday life, even little periods can improve language proficiency. When combined with studies and other activities, the language learning process becomes less rigorous and more natural, boosting motivation and lowering stress. Furthermore, officers can learn new concepts and trends in their field while honing their language abilities, thanks to podcasts that offer access to a wide range of subjects and methodologies. They can tune in to specialist programming on issues related to their professional development, such as foreign relations or military strategy; this results in

more well-rounded preparation by fostering both linguistic development and the expansion of general knowledge.

In conclusion, podcasts are an effective medium that officers can use to enhance their language proficiency and incorporate learning into their everyday activities. This instructional format is very successful and appealing to people who want to integrate work obligations with personal development because of its mobility, accessibility, and variety of information. When incorporated into the curriculum, podcasts can greatly improve language proficiency and give students more freedom to study independently.

"The War on the Rocks Podcast," which provides in-depth examinations of past and current military conflicts, is an example of such a podcast. This podcast features talks with specialists and military analysts to familiarize listeners with appropriate vocabulary and concepts in context [1].

Another example is the "Jocko Podcast" by former Navy SEAL Jocko Willink, that discusses leadership, tactics, and strategy. The podcast covers a plethora of military concepts and specific phrases that are beneficial for professional development. Officers can use these resources to improve their professional knowledge and language proficiency by being familiar with current terminology and trends in their industry [2].

Current events and language proficiency can be enhanced using English-language resources such as BBC News and The Economist. BBC News is one of the most reliable news outlets in the world, and its "World" section offers in-depth details on world events, political developments, and international wars. This area is essential for studying the words and expressions used in foreign news. Specialized terminology is frequently used in analyzing conflicts, national plans, and contacts, especially for those working in military strategy or international relations [3].

Through multimedia technologies, officers can stay updated on the most recent news and trends, which is crucial for their work-related tasks. Listening to English-language podcasts, blogs, and channels encourages ongoing learning and increases enthusiasm for picking up a second language. By incorporating these tools into the language learning process, officers can develop their self-study skills in the best possible psychological and educational environment, promoting personal and professional development.

List of References

1. Podcasts – War on the Rocks. War on the Rocks. URL: https://warontherocks.com/podcasts/ (date of access: 11.11.2024).

2. Jocko Podcast – Leadership and Discipline. Jocko Podcast – Leadership and Discipline. URL: https://jockopodcast.com/ (date of access: 11.11.2024).

3. BBC News. URL: https://ucare-co.com/indexen.html?utm_source=-google&utm_medium=cpc&utm_campaign=ucare-newsusa,canada (date of access: 11.11.2024).

ТРАНСФОРМАЦІЯ СМИСЛІВ АНГЛОМОВНИХ ЦИТАТ У ВІЙСЬКОВОМУ ДИСКУРСІ

Олександр ДЕРЯГІН

Київський інститут Національної гвардії України,
м. Київ, Україна

Сучасний світ характеризується стрімкими змінами в усіх сферах життя, і мова не є винятком. Особливо помітними стають трансформації мовного середовища під час значних соціальних потрясінь, зокрема військових конфліктів. Військове середовище створює унікальний контекст для розвитку та трансформації мовних одиниць, особливо цитат, які набувають нових значень та конотацій.

Дослідження трансформації сенсів англомовних цитат у військовому дискурсі набуває особливої актуальності в контексті сучасних подій. Цитати, як особливий вид інтертекстуальності, відіграють важливу роль у формуванні військового дискурсу та відображають зміни у суспільній свідомості.

За спостереженнями Карпенка М. Ю., мовне середовище під час війни зазнає суттєвих змін: одні слова переходять до пасивного запасу, інші – навпаки, активізуються та набувають нових значень [3]. Яскравим прикладом цього є трансформація значення слова “бавовна” в українському контексті, яке набуло метафоричного значення, пов’язаного з вибухами.

Аналізуючи роботи зарубіжних дослідників, варто звернути увагу на дослідження Джонатана Чарльза “Military Language Evolution in Contemporary Conflicts”, де автор підкреслює особливу роль цитат як механізму передачі досвіду та формування професійної ідентичності військових. На його думку, цитати виступають не лише як засіб комунікації, але й як інструмент збереження історичної пам’яті та формування корпоративної культури військових підрозділів.

Українська дослідниця Петренко О. В. у своїй праці “Трансформація військової лексики в умовах сучасних конфліктів” звертає увагу на те, що цитати завжди були популярними в усіх сферах як посилання на авторитети і спосіб підкріпити свою думку. У військовому середовищі це набуває особливого значення, оскільки цитати часто стають частиною військової риторики та використовуються для мотивації особового складу.

Особливу увагу варто приділити феномену трансформації відомих цитат у військовому середовищі. Наприклад, філософська цитата “all the heavens and hells are in you” зазнала значної трансформації у контексті військового використання. За дослідженням Брауна Р. “Quote Transformation in Military Context”, ця цитата, спочатку маючи глибокий філософський

зміст, у військовому середовищі почала використовуватися як метафора внутрішньої сили та стійкості військовослужбовців.

Ковальчук І. С. у монографії "Мовні трансформації воєнного часу" відзначає, що військове середовище створює унікальний контекст для розвитку нових мовних форм. Дослідниця наводить приклад появи терміну "чмобік", який демонструє здатність мови швидко реагувати на соціальні зміни та створювати нові лексичні одиниці для позначення нових явищ.

Порівняльний аналіз досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців демонструє різні підходи до вивчення трансформації сенсів цитат. Якщо західні дослідники (Сміт Д., Джонсон К.) зосереджують увагу на структурних змінах у цитатах, то українські науковці (Коваленко О. П., Михайленко Т. В.) більше уваги приділяють соціолінгвістичним аспектам трансформації.

Використання цитат у військовому середовищі має свою специфіку, про що свідчить дослідження Андрусенко М. М. "Військова комунікація: лінгвістичний аспект". Автор підкреслює, що цитати часто стають частиною професійного жаргону, набуваючи нових конотацій та значень, відмінних від початкових.

За даними досліджень Міжнародного інституту стратегічних досліджень, трансформація військової лексики відбувається паралельно зі змінами у веденні бойових дій та розвитком військових технологій. Цитати адаптуються до нових реалій, часто набуваючи іронічного або саркастичного забарвлення.

Важливим аспектом є також процес деавторизації цитат, який досліджує Романенко С. В. у праці "Еволюція цитат у військовому дискурсі". Автор наводить численні приклади того, як цитати, потрапляючи у військове середовище, поступово втрачають свого первинного автора та починають сприйматися як народна мудрість.

Дослідження трансформації сенсів англомовних цитат у військовому дискурсі дозволяє зробити кілька висновків. По-перше, військове середовище є потужним каталізатором мовних змін, що призводить до появи нових значень слів та трансформації існуючих цитат. По-друге, процес трансформації цитат є складним та багатоаспектним явищем, що включає як структурні, так і семантичні зміни. По-третє, спостерігається тенденція до деавторизації цитат та їх інтеграції у професійний військовий жаргон. Важливим є також те, що трансформація сенсів цитат відображає більш глибокі соціальні та культурні зміни, що відбуваються у суспільстві під час військових конфліктів.

Список використаних джерел

1. Андрусенко М. М. Військова комунікація: лінгвістичний аспект. Київ : Наукова думка, 2023.

2. Браун Р. Quote Transformation in Military Context. Military Linguistics Journal, 2023.

3. Карпенко М. Ю. Військова лексикологія сучасності. Харків : ХНУ, 2023.

4. Ковальчук І. С. Мовні трансформації воєнного часу. Львів : ЛНУ, 2023.

5. Коваленко О. П. Соціолінгвістичні аспекти військової комунікації. Київ : КНУ, 2023.

6. Петренко О. В. Трансформація військової лексики в умовах сучасних конфліктів. Одеса : ОНУ, 2023.

7. Романенко С. В. Еволюція цитат у військовому дискурсі. Дніпро : ДНУ, 2023.

8. Charles J. Military Language Evolution in Contemporary Conflicts. Oxford University Press, 2022.

9. International Institute for Strategic Studies. Military Communication Research, 2023.

10. Smith D., Johnson K. Evolution of Military Quotes. Military Studies Review, 2023.

ЕВФЕМІЗМИ В ПОЛІТИЧНІЙ РИТОРИЦІ ТРАМПА ТА ГАРРІС: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ДЕБАТІВ 10.09.2024

Анастасія КІНДЗЕРСЬКА
Майя КАРПУШИНА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Евфемізм, як художній засіб, завжди викликав інтерес як українських, так і закордонних науковців, і його теоретичне вивчення у мовознавстві має особливу і тривалу традицію. Феномен евфемізму та способи його вираження досліджуються вченими різних наукових галузей, зокрема й у лінгвістиці. Більше того, складність та багатофункціональність евфемізму дають змогу розглядати цей філологічний феномен у різних аспектах.

Останнім часом спостерігається зростання інтересу до вивчення питання функціонування евфемізму у сфері комунікацій, особливо в англомовній політиці. Евфемізм відіграє важливу роль не лише у стилістичному забарвленні будь-якої дипломатичної промови, але і в естетичній, риторичній та інформаційній системі виступу. У риторичних прийомах евфемізм є одним із основних елементів вираження безпосередньо авторської точки зору та засобом реалізації суб'єктивно-оцінної модальності.

Евфемізм є одним із найважливіших способів вираження типу образної мови, що зменшує різкість, неввічливість, нетактовність та неприємність достатньо незручної теми. Існує чимало інших визначень і, відповідно, трактувань терміну "евфемізм", що спричинене різними підходами до розгляду самого поняття, зокрема з точки зору естетики, риторики та лінгвістики.

У сучасному світі політична риторика стає дедалі більш емоційною і поляризованою. Дослідження евфемізмів дозволяє зрозуміти, як політики намагаються зменшити конфліктність своїх висловлювань і адаптувати їх до різних аудиторій. Адже евфемістичні висловлювання можуть суттєво впливати на сприйняття політичних ідей та рішень. Розуміння цих механізмів допомагає аналізувати, як риторика формує ставлення виборців.

Евфемізм, як один із елементів спілкування, являє собою багатоаспектне та функціональне явище, проблемні питання якого гостро розглядаються з точки зору комунікації, що пов'язана з феноменом табу. Відповідно, його глибоким аналізом займаються дослідники не лише таких наук, як стилістика та мовознавство, що в необхідному порядку вивчають евфемізм через призму різних мовленнєвих категорій, але й психологія, яка звертається до досліджень психологічного стану суб'єкта та об'єкта евфемізму, культурологія, що розкриває культурно-історичний розвиток

поняття “евфемізм”, та риторика, що займається детальним вивченням функціонування евфемістичних висловлювань у дискурсі [1].

Дослідження евфемізмів, їхніх характеристик, а також принципів їхнього утворення і функціонування були предметом наукових розвідок таких зарубіжних учених, як Р. Холдер, К. Аллан, Д. Крістал, Т. ван Дейк, К. Беррідж, П. Говард, Б. Воррен а також українських вчених, серед яких В. Великорода, О. Похилюк, О. Селіванова, І. Мілієва, Ф. Бацевич, В. Олексенко, С. Пристай, З. Дубинець [2]. Їхні наукові праці становлять значну теоретичну основу для нашого дослідження, оскільки запропоновані концептуальні підходи дають змогу комплексно висвітлити поставлену проблему.

У XXI столітті евфемізм використовується активно в політичному контексті для управління сприйняттям аудиторії. Саме застосування евфемістичних висловлювань допомагає політикам та державним діячам різних країн зберегти лояльність слухачів чи глядачів, та мінімізувати негативні наслідки їх рішень.

Евфемізм у повсякденному спілкуванні вживається за необхідності зберегти спілкування більш ввічливим та залишити його комфортним. Часто евфемістичні висловлювання надають змогу уникнути прямих конфліктів через використання прямих або занадто жорстких слів, зберігаючи соціальні норми, моральні принципи та зважаючи на почуття співрозмовника.

З лінгвістичної точки зору політичні евфемізми є мовленнєвими проявами “інакшості”, які відображають соціальні погляди та наміри мовців, а також їхні вербальні стратегії. Політична мова та евфемістичне явище мають спільні характеристики. Серед них можна виділити соціальну детермінованість їхнього утворення в мові, бінарну опозицію паралельних позначень та прагнення змінити семантику слів шляхом приглушення або спотворення концептуальних компонентів [4]. Деякі лінгвісти вважають, що термін “політичні евфемізми” охоплює назви понять, які створюються з метою спотворення фактів, особливо тих, що мають соціально-політичний характер.

Аналізуючи особливості політичного дискурсу з точки зору лінгвістичної прагматики, важливо виокремити політичну мову як окремий жанр у системі міжкультурної комунікації. Політика завжди була ареною, де сила слів має вирішальне значення, і це особливо актуально в епоху інформаційних потрясінь та політичних криз [5]. У цьому контексті евфемізми виступають як мовленнєвий інструмент, який дозволяє виражати гострі, неприємні реалії інформаційної дійсності м’яким і не конфліктним способом. Евфемізми в політичних промовах набувають ще більшої ваги, оскільки вони формують суспільне сприйняття, впливають на формування громадської думки та диктують хід подій.

Дебати між Дональдом Трампом та Камалою Гарріс, що відбулися 10 вересня 2024 року, вважаються знаковою подією політичного сезону в Сполучених Штатах Америки, адже обидва кандидати в президенти представляють два абсолютно різні погляди на майбутнє держави, її економічний розвиток, забезпечення безпеки та дотримання демократичних цінностей [3]. Більше того, в умовах зростаючого розколу між ліберальними та консервативними представниками їхні позиції були важливими не лише для прихильників їх політик, але й для тих, хто не міг визначитися із вибором кандидата на місце президента США.

Основна перевага дебатів – їх прозорість та можливість кандидатам відверто обговорити суспільні питання, демонструючи власну компетентність та позиції з різних аспектів політики держави. Дебати між Дональдом Трампом та Камалою Гарріс відрізняються своєрідним стилем, для якого характерне застосування різних евфемістичних висловлювань опонентами.

Отож, обидва кандидати майстерно використовували евфемізми для:

для дипломатичного обговорення конфліктних питань;

зменшення сприйняття негативних рішень політиками;

зміцнення підтримки серед виборців;

створення більш привабливого іміджу та, відповідно, партії;

переведення уваги аудиторії з негативних наслідків певної політики на вагомі внески до здобуття позитивних аспектів;

ефекту “психологічний комфорт та безпека”.

Застосування евфемістичних висловлювань у власних промовах допомогло Дональду Трампу та Камалі Гарріс приховати радикальні погляди та почергово перекладати провину за виникнення проблем на іншого опонента.

Відповідно, використання евфемізмів сприяло тому, що риторика обох кандидатів стала не лише ворожою, але й двозначною. Унаслідок чого виборці створили для себе дві різні інтерпретації ситуації, що склалася: прихильники Трампа та Республіканської партії США розглядали його як захисника інтересів власне держави, у той час як прихильники Камали Гарріс та Демократичної партії США бачили її у ролі захисниці демократичних цінностей.

Отже, це ускладнило можливість конструктивного діалогу між представниками-виборцями різних політичних поглядів, адже політичні риторики кандидатів закріпили поляризацію суспільства. Через завуальовану та метафоричну мову під час політичних промов, аудиторія була апельована до страхів перед майбутнім вибором та емоцій, які ще більше підвищили рівень напруги в США напередодні виборів президента країни.

Список використаних джерел

1. Warren B. (). What euphemisms tell us about the interpretation of words. Studia Linguistica. 1992. 46(2), Pp. 128–172. URL: http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-9582.1992.tb00833.x

2. Олексенко В. П. (). Мовні засоби евфемізації в сучасній українській прозі. Вісник Запорізького національного університету. 2012. № 1, С. 330–333.

3. Bell V. (). Negotiation in the workplace: The view from a political linguist // A. Firth (Ed.). The discourse of negotiation: Studies of language in the workplace. Oxford etc. : Pergamon, 1995. Pp. 45–55.

4. Full Debate: Harris vs. Trump in 2024 ABC News Presidential Debate | WSJ. URL: https://www.youtube.com/live/VgsC_aBquUE

5. Полюжин М. & Юричко І. ВЖИВАННЯ ЕВФЕМІЗМІВ У СУЧАСНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ. Молодий вчений. 2023. 10(122), С. 67–73. https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-10-122-14

ВИКОРИСТАННЯ WORDWALL ЯК ІНТЕРАКТИВНОГО ІНСТРУМЕНТУ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ОФІЦЕРАМ-ПРИКОРДОННИКАМ В УМОВАХ ІНТЕНСИВНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

Ірина КІТНІК

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

В умовах глобалізації англійська мова стала основним засобом спілкування на міжнародному рівні, що робить її знання надзвичайно важливим для особового складу Державної прикордонної служби України. Їм часто доводиться взаємодіяти з міжнародними колегами, дипломатами та представниками іноземних організацій, і тому володіння англійською мовою згідно з вимогами STANAG 6001 (Standartization Agreement, Стандарт НАТО) суттєво полегшує комунікацію та сприяє ефективній співпраці. STANAG є міжнародним договором, що діє в країнах НАТО та державах-партнерах. Одна з угод цього договору, а саме STANAG 6001, встановлює стандарти володіння іноземною мовою для військовослужбовців, за якими проводиться тестування та видається відповідний сертифікат.

Офіцери-прикордонники, рівень володіння іноземною мовою яких відповідає визначеним Стандартизованим мовленнєвим рівням згідно стандарту НАТО STANAG 6001, можуть не лише брати участь у міжнародних конференціях та обговореннях питань безпеки й прикордонного контролю, а також вони отримують можливість здобувати нові знання, обмінюватися досвідом та встановлювати корисні професійні контакти. Це також допомагає краще розуміти сучасні глобальні тенденції у сфері безпеки та підтримувати високий рівень професійної компетентності.

Сьогодні особовий склад Державної прикордонної служби України працює в умовах, що вимагають швидкої та ефективної мовної підготовки та складання комплексного підсумкового екзамену, метою якого є визначення рівня іншомовної професійної комунікативної підготовки. Успішне складання екзамену свідчить про те, що військовий фахівець володіє іноземною мовою на рівні, достатньому для іншомовного спілкування у певних професійних галузях [3]. З цією метою організовується проведення курсу інтенсивного вивчення англійської мови. Курс інтенсивної англомовної підготовки дозволяє прискорити процес навчання та підготовки до комплексного екзамену, забезпечуючи швидке оволодіння іншомовною професійною комунікативною компетентністю, що передбачає розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності.

Під час організації навчального процесу на курсах інтенсивного вивчення англійської мови перевага надається використанню інтерактивних

технологій, які допомагають оптимізувати процес засвоєння великого обсягу матеріалу за обмежений час та значно підвищити ефективність навчання й залученість слухачів.

Одним з інтерактивних інструментів, що активно використовується на заняттях, є інтерактивна навчальна платформа Wordwall. Завдяки цьому застосунку, слухачі мають змогу практикувати мову в умовах, максимально наближених до реальних ситуацій, отримувати зворотний зв'язок і відстежувати власний прогрес в умовах реального часу. Це не лише підвищує мотивацію до навчання, але й сприяє кращому запам'ятовуванню та узагальненню навчального матеріалу, роблячи процес навчання динамічним і цікавим.

Використання Wordwall у навчальному процесі обумовлено багатьма ключовими перевагами у порівнянні з іншими платформами для створення інтерактивних завдань. Однією з унікальних переваг Wordwall, є велика різноманітність шаблонів, кількість яких складає 35. Це дозволяє створювати різноманітні типи завдань: від вікторин і тестів до інтерактивних ігор, кросвордів, карток, вправ на правильне розташування літер, слів, речень, заповнення пропусків у словах, реченнях, співвіднесення, до яких можна додавати фото, малюнки та автентичний звук. Отже, завдання ефективно адаптуються під навчальні цілі та потреби офіцерів, що робить процес більш різноманітним і цікавим.

На платформі також є готові вправи, створені іншими користувачами, які можна використовувати та редагувати. Тому швидкість створення завдань є ще однією вагомою перевагою Wordwall, оскільки платформа надає інтуїтивний інтерфейс, який дозволяє легко налаштувати будь-який шаблон під конкретні потреби заняття, зберігаючи час викладачів. Завдяки цьому Wordwall особливо ефективний в умовах інтенсивних курсів, де важливо швидко створювати адаптовані матеріали та негайно включати їх у навчальний процес. У порівнянні з іншими платформами, Wordwall забезпечує легкий доступ до функціональних, привабливих і практично орієнтованих завдань, що сприяють підвищенню мотивації учасників курсу та покращують якість засвоєння навчального матеріалу.

Серед інших доступних функцій є зміна шаблону вже створеної вправи, що дозволяє опрацьовувати навчальний матеріал у різних форматах. Крім цього, створені вправи можна роздруковувати з пристрою або зберігати в форматі PDF. Вправи можна виконувати в режимі онлайн на будь-якому пристрої, що має доступ до Інтернету [1, 2].

Використання вправ, створених на платформі Wordwall, є ефективним на різних етапах заняття, проте детальніше розглянемо процес вивчення та засвоєння саме лексичного матеріалу.

Шаблон Flashcards допомагає не лише візуалізувати нову лексику, але й перевірити, що слухачі вже знають. Обираючи варіант "double-sided"

у режимі створення, слухачам надається можливість бачити зображення слова з одного боку картки та правильний варіант з іншого, що дозволяє оцінити правильність їхніх здогадок. Нами було відзначено, що такий підхід не лише стимулює когнітивну активність, а й сприяє запам'ятовуванню лексики завдяки асоціаціям, які формуються під час роботи з картками. Це допомагає створити більш глибоке розуміння нового матеріалу та підвищує впевненість слухачів у їхніх власних знаннях.

Для закріплення та перевірки рівня засвоєння лексичних одиниць використовується шаблон Quiz. Цей формат завдання дозволяє офіцерам закріплювати нові знання через різноманітні запитання та вправи, які спонукають до активного використання вивченої лексики в контексті.

Окрім цього, такі шаблони як Matching Pairs, Labelled Diagrams і Group Sort, також є ефективними для перевірки розуміння нового лексичного матеріалу. Matching Pairs дозволяє слухачам знаходити відповідності між термінами та їх визначеннями, що зміцнює асоціативні зв'язки між словами. Labelled Diagrams допомагає візуалізувати лексику в контексті, забезпечуючи більш глибоке розуміння теми, тоді як Group Sort спонукає слухачів класифікувати слова за категоріями, що сприяє розвитку критичного мислення. Завдяки інтерактивному характеру цих завдань, слухачі отримують миттєвий зворотний зв'язок у реальному часі, надаючи викладачам важливі дані для аналізу. Ми запевнились, що це забезпечує гнучкий підхід до побудови курсу, дозволяючи миттєво коригувати навчальний план або акцентувати увагу на проблемних темах. Крім того, не менш важливою перевагою використання цього інтерактивного інструменту є те, що він стимулює залученість переважної більшості офіцерів, включаючи тих, які зазвичай неактивні на заняттях, цим самим підвищуючи їх мотивацію, оскільки уся група отримує можливість приймати участь у навчальному процесі та бачити свої досягнення. Як зазначає Ідріс, слухачі "отримують більше можливостей виправити свої помилки під час використання ігрової платформи" [2]. Такий підхід значно підвищує ефективність навчання, створюючи оптимальні умови для швидкого запам'ятовування лексики і розвитку практичних навичок.

Отже, Wordwall – це потужний онлайн інструмент, використання якого у викладанні англійської мови особовому складу Державної прикордонної служби України дозволяє створювати різноманітні інтерактивні завдання для презентації та перевірки рівня засвоєння знань. Швидкість створення таких завдань, широкий спектр шаблонів та можливість адаптації навчальних матеріалів до професійних потреб офіцерів-прикордонників роблять його незамінним помічником для викладачів, які працюють в умовах проведення курсів інтенсивної англомовної підготовки.

Список використаних джерел

1. Бирюк О., Стеченко Т. Шляхи використання онлайн сервісу wordwall у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов. *Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка*. 2024. Том 183. № 27. С. 97–101.

2. Using Wordwall to Improve Students' Engagement in ESL Classroom // International Journal of Asian Social Science. 2022. Vol. 12. No. 8. P. 273–280. DOI:10.55493/5007.v12i8.4558

3. Що таке STANAG 6001. URL: https://www.jit.academy/shho-take-stanag-6001/ (дата звернення: 29.10.2024).

АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНОЇ РЕІНТЕГРАЦІЇ ТА ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ВЕТЕРАНІВ ТА ВЕТЕРАНОК РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У ПРИКОРДОННОМУ СЕКТОРІ: ПЕДАГОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ

Ірина КІТНІК

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Одним із головних викликів українського суспільства, спричинених війною, є успішна адаптація ветеранів та ветеранок, які повертаються до цивільного життя після бойових дій. Колишні військовослужбовці, які брали участь у захисті державного кордону, переживають труднощі не лише з викликами соціальної адаптації, пов'язаними з відчуженням, труднощами у спілкуванні та побудові кар'єри, а й із значними проблемами психологічного характеру. Це, зокрема, включає посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), депресію, тривожність та інші психологічні труднощі, які можуть досить суттєво вплинути на їхнє повсякденне життя та здоров'я.

"Повноцінна інтеграція демобілізованих учасників бойових дій до цивільного життя, допомога у безконфліктному поверненні їх у родину та у суспільство можливі лише із застосуванням комплексного та системного підходу. Держава активно працює над тим, щоб забезпечити ветеранам війни та їхнім родинам ефективні інструменти підтримки, соціально-психологічну і медичну реабілітацію та адаптацію, безоплатне навчання та перекваліфікацію, підтримку ветеранських ініціатив, бізнесу тощо" [2].

Вивчення англійської мови може слугувати одним з таких інструментів та виконувати декілька функцій. По-перше, вивчення англійської мови сприятиме професійній адаптації ветеранів та ветеранок, відкриваючи нові можливості для працевлаштування у сфері охорони кордонів країн Європейського союзу та професійної перепідготовки, що підвищить їхню конкурентоспроможність на ринку праці. По-друге, "англійська мова є основною мовою-посередником для спілкування представників різних спільнот, а отже, мовою міжкультурної комунікації" [1, с. 104]. Це, у свою чергу, може позитивно вплинути на їхню інтеграцію в міжнародні спільноти та полегшити спілкування на глобальному рівні. Цей процес значно сприяє соціальному залученню ветеранів, розширюючи їхні соціальні зв'язки та сприяючи почуттю приналежності, що є важливим аспектом успішної реабілітації, що має значно знизити рівень соціальної ізоляції.

Вивчення англійської мови забезпечить ветеранів можливістю брати участь у програмах міжнародного обміну, освітніх програмах та культурних заходах, що також розширить їхній світогляд і допоможе впевненіше почуватись у новому середовищі. Окрім цього, англійська мова здатна ви-

ступати як інструмент психологічної реабілітації, який допомагає ветеранам та ветеранкам ділитись та проживати свої емоції у сприятливій атмосфері, де вони зможуть не лише отримати знання, але й знайти підтримку та спільноту, готову допомогти у процесі реінтеграції.

У цьому контексті, особливу роль відіграють методи вивчення англійської мови, спрямовані на самовираження, рефлексію та вербалізацію особистого досвіду, які є ключовими у психологічній реабілітації ветеранів. Рольові ігри, де учасники моделюють різні життєві ситуації, написання текстів на теми, пов'язані з особистими переживаннями та розповідь історій (storytelling), і навіть ведення особистого щоденника дозволять ветеранам відкрито виражати свої емоції. Цей підхід стимулюватиме емоційне вивільнення, що має знизити рівень внутрішнього напруження та сприятиме кращому розумінню та осмисленню власного досвіду, тим самим допомагаючи ветеранам не тільки краще зрозуміти власні емоційні реакції, а й будувати більш здорові та відкриті відносини з оточуючими, що має полегшити їх інтеграцію в мирне життя.

Серед курсантів та слухачів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького є багато учасників бойових дій, поранених і тих, хто повернулись з полону, що вимагає інтеграції їх бойового досвіду при розробці мовних програм. Проте, варто зазначити, що це може супроводжуватись низкою труднощів, які будуть вимагати особливої уваги для забезпечення ефективності навчального процесу, що має суттєво відрізнятись від традиційного. Насамперед під час написання навчальних програм необхідно буде враховувати можливі емоційні тригери, які можуть провокувати негативні реакції або нагадувати про травматичний досвід, отриманий під час виконання службових обов'язків на кордоні нашої держави. Важливо, щоб викладачі володіли когнітивно-комунікативною методикою та мали навички використання психолінгвістичних методів.

Для успішної реалізації таких мовних програм рекомендовано створювати мультидисциплінарні команди, що включатимуть фахівців з мовної освіти, психології та реабілітації для спільної розробки та реалізації таких програм. Важливо також залучати організації та фонди, які підтримують ветеранів для обміну досвідом.

Вивчення англійської мови як частини реабілітації для ветеранів та ветеранок має великий потенціал і може суттєво сприяти як професійному, так і їх психологічному відновленню. Англійська мова може стати не лише інструментом для інтеграції ветеранів у міжнародні професійні спільноти, а й засобом для подолання емоційних наслідків бойового досвіду. Проте, щоб досягти максимального ефекту, необхідно створювати спеціалізовані програми, що враховують особливі потреби саме цієї цільової аудиторії. Це включає не лише адаптацію навчальних матеріалів, але й забезпечення

належної психологічної підтримки та застосування індивідуальних підходів до кожного учасника навчального процесу.

Отже, англійська мова стає невід'ємним засобом для побудови стабільного емоційного стану ветеранів та ветеранок і забезпечення їхнього соціального благополуччя.

Список використаних джерел

1. Рибіна Н. В., Кошіль Н. Є., Гирила О. С. Особливості міжкультурної англомовної комунікації як вияву мовної компетентності. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 22, Т. 2. С. 104–107. DOI: https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.22.2.19

2. Стенограма публічних консультацій на тему: "Міжнародний досвід організації та функціонування ветеранської патронатної служби" від 13 листопада 2023 року. URL: https://komspip.rada.gov.ua/print/76562.html (дата звернення: 28.10.2024).

PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATION UNDER MARTIAL LAW

Daria KONONOVA
Dmytro KHOLOSTENKO

National Academy of the Security Service of Ukraine Kyiv, Ukraine

Globalisation, as a means of uniting states, promotes effective interaction between them at all institutional levels of society and is based on the realisation of their common interests. In this context, the level of foreign language training is becoming increasingly valuable, and this skill is important not only for translators and foreign language teachers, but also for professionals in business, agriculture, law, etc. In the context of a full-scale invasion, professional foreign language communication (hereinafter referred to as PFC) is becoming critically important for Ukraine, especially in the military, medical and technical fields. PFC is necessary not only for the use of Western weapons, but also for communication with foreign instructors and military partners. Since 24 February 2022, about 30 countries have united to form a coalition that directly trains Ukrainian military abroad. Additionally, the Armed Forces of Ukraine stated that there are two training missions, namely: The Security Assistance Group-Ukraine (SAG-U), led by the United States; and The European Union Military Assistance Mission to support Ukraine (EUMAM) [1].

Effective professional communication in the context of overcoming language and cultural barriers requires not only a deep knowledge of the language of communication, but also awareness and integration of cultural peculiarities, adaptation to the relevant norms of professional etiquette, as well as a deep understanding of industry terminology. An analysis of YouTube videos reflecting the experience of Ukrainian servicemen who have been trained abroad shows that foreign instructors widely use specialised terminology, supplemented by informal language expressions, including slang. This approach to communication helps to establish a friendly atmosphere and more effective knowledge exchange, but requires significant efforts from both parties to overcome linguistic and cultural differences that arise during communication. Accordingly, during the period of learning foreign languages, attention should be paid to some components that improve PFC. These include the use of language tools, appropriate vocabulary and personal qualities.

Adequate use of language is supported by knowledge:

extra-linguistic information is information that is not contained in the sources of information. For example, a tactical medicine instructor gives a lecture on the presentation of the TCCC (Tactical Combat Casualty Care) course,

but in addition to information from this source, he talks about his own experience of using some techniques and methods;

rules and norms of intercultural communication – knowledge about the peculiarities of communication between representatives of different cultures, including understanding of verbal and non-verbal elements specific to different states, nations, etc. This helps to avoid misunderstandings and maintain mutual respect in communication;

the fundamentals of state legislation, documents of the UN, UNESCO, the EU, etc. – that is, understanding the basic provisions relating to language policy, human rights and principles of communication at the international level [2].

The use of appropriate vocabulary is a key factor in ensuring a complete and effective PFC. This is especially important for servicemen and women who participate in international training programmes or are trained abroad. For example, when Ukrainian servicemen are seconded to another country for training, they face the need to understand and use military terminology that meets NATO standards. Since each country has its own specific military terms, knowledge of common NATO vocabulary is important to avoid misunderstandings and to achieve effective interaction with foreign colleagues. It also contributes to better integration into the international military environment, which is crucial for developing professional skills and working together in various military missions and operations, especially during russia's full-scale invasion of Ukraine.

After mastering the above two components, you can move on to the personal qualities that are manifested and used in the process of communication. In particular, it is worth paying attention to the following traits [3]:

tolerance – readiness for open perception and acceptance of native speakers of another language, which is manifested in respect for their cultural characteristics, traditions and worldview;

empathy – the ability to empathise, show sincere sympathy and understanding to representatives of another culture;

sociability – the ability to easily and quickly establish communication contact, build professional communication in a foreign language environment;

creativity – the ability to flexibly change the strategy and tactics of behaviour in a foreign language environment, as well as to find non-standard ways to solve problems that arise in the process of communication;

sincerity – openness in expressing one's own thoughts and feelings, lack of prejudice towards representatives of other cultures;

benevolence – the ability not only to feel sympathy and respect for representatives of other cultural communities, but also to show it in one's actions.

Thus, it can be concluded that professional foreign language communication (PFC) plays an important role in martial law, as it facilitates effective

interaction with international partners, increases efficiency and coherence in the performance of joint tasks. Knowledge of specialised terminology and intercultural skills helps to avoid misunderstandings, contributing to the development of an atmosphere of trust and support. PFC also contributes to the personal development of military personnel by fostering traits such as tolerance, empathy, sociability, creativity, sincerity and friendliness, which help in communication and mutual understanding in a multinational environment. In general, PFC is a prerequisite for performing tasks in difficult conditions and strengthening international military cooperation.

Список використаних джерел

1. Підготовка бійців ЗСУ за кордоном: які країни та чому навчають українських військових. URL: https://www.slovoidilo.ua/2024/01/11/infografika/bezpeka/pidhotovka-bijcziv-zsu-kordonom-yaki-krayiny-ta-chomu-navchayut-ukrayinskyx-vijskovyx (дата звернення: 10.11.2024).

2. Ільніцька Я. О. Формування іншомовної комунікативної компетентності правоохоронців : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 24 берез. 2023 р.). Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 71–72.

3. Ченківська Н. В. Навчання іноземної мови майбутніх поліцейських: основні теоретичні підходи щодо методів удосконалення комунікативних умінь та навичок. *Молодий вчений*. 2019. № 5. С. 220–223.

НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Тетяна КОВАЛЬЧУК
Ростислав КУРТАНИЧ

Військова академія (м. Одеса), м. Одеса, Україна

Активний розвиток технологій у сучасному світі актуалізує питання вдосконалення освітніх технологій в нашій країні. Дистанційне навчання широко використовується в США, Євросоюзі та багатьох інших країнах світу. Досвід останніх років, зокрема пандемія COVID-19 та вторгнення російських військ в Україну, актуалізували проблему активного впровадження онлайн-навчання в систему освіти вищих військових навчальних закладів (далі – ВВНЗ), тому що саме дистанційна освіта надає можливість забезпечити безперервність реалізації освітнього процесу, що наразі є актуальною проблемою сьогодення для нашої країни.

Дистанційну форму здобуття вищої освіти в Україні почали упроваджувати ще понад десять років тому. У зв'язку з цим були прийняті офіційні документи, що забезпечують впровадження онлайн навчання в нашій країні.

Стаття 49 Закону України "Про вищу освіту" проголошує, що дистанційна форма навчання є однією з основних форм здобуття вищої освіти в Україні [1].

Під дистанційним навчанням, відповідно до Положення про дистанційне навчання, що було затверджено наказом Міністерства освіти та науки України від 25.04.2013 за № 466, розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і засобів пізнавальної діяльності індивіда, який відбувається, головним чином, через опосередковану взаємодію віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [2].

Мета онлайн навчання – надання освітніх послуг шляхом застосування у навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій [2].

Попри те, що майбутнє онлайн-навчання виглядає доволі райдужним, однак вивчення іноземної мови онлайн у ВВНЗ має і свої специфічні виклики:

1. Підтримка дисципліни.

У військових структурах дисципліна є основою підготовки, проте в онлайн-середовищі підтримувати її стає важче, особливо коли немає безпосереднього контролю викладачів.

2. Підтримка залученості та мотивації.

Онлайн-формат може послабити мотивацію та знизити залученість через відсутність живого контакту з викладачем і однокурсниками, що негативно впливає на навчальний процес.

3. Практика мовлення.

Розвиток комунікативних навичок є ключовим для успішного вивчення іноземної мови. Онлайн-заняття не завжди забезпечують достатньо можливостей для інтерактивного спілкування, що ускладнює розвиток мовленнєвих навичок.

4. Технічні обмеження.

Курсанти можуть стикатися з нестабільним інтернетом через руйнування ворогом енергетичної системи України або інші технічні обмеження, що знижує ефективність навчання.

5. Обмеження доступу до спеціалізованих платформ.

Курсанти можуть мати обмежений доступ до деяких онлайн-ресурсів з мови через безпекові вимоги, особливо коли мова йде про конфіденційні платформи.

6. Відсутність культурного контексту.

Військові спеціалісти часто працюють з представниками інших культур. Онлайн-навчання обмежує занурення у культурний контекст, що може знизити ефективність сприйняття мови в реальних комунікативних ситуаціях.

7. Забезпечення академічної доброчесності.

Проблемно забезпечити абсолютну відсутність плагіату та списування в умовах віддаленості учасників навчання, що призводить до зниження вірогідності оцінювання результатів навчання.

8. Розвиток цифрової грамотності.

Недостатній рівень розвитку IT компетентностей (як з боку деяких курсантів, так і з боку викладачів) може викликати певні труднощі та збої під час онлайн-навчання.

9. Упереджене ставлення до інноваційних технологій.

Деякі викладачі, особливо старшого віку, нарікають на низьку продуктивність та безперспективність дистанційної освіти, але реалії сьогодення змушують впроваджувати та розвивати онлайн навчання у ВВНЗ.

Розв'язуючи ці проблеми за допомогою стратегічних та інноваційних рішень, онлайн-навчання повинно продовжувати розвиватися як ефективна та доступна освітня модель.

Онлайн освіта з іноземної мови у ВВНЗ має великий потенціал, особливо в умовах глобалізації та розширення міжнародної співпраці в оборонній сфері, але значимо, що система дистанційного навчання не може повністю замінити традиційну систему вищої військової освіти, хоча повинна суттєво її доповнювати. Вважаємо, що гібридні моделі навчання, які поєднують онлайн і традиційне очне навчання, зараз є найбільш спри-

ятливими й актуальними, тому що пропонують гнучкість онлайн-навчання та наявність особистої взаємодії в традиційних класах, що дозволяє збалансовано підходити до освіти.

Отже, онлайн-освіта у ВВНЗ має потенціал для розвитку, але потребує ретельного планування, щоб розв'язати проблеми безпеки, зберегти дисципліну й мотивацію та забезпечити відповідність реальним потребам військової служби.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. *Голос України*. № 148. URL: https://golos.com.ua

2. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/

FORMATION OF PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE BORDER GUARD OFFICERS

Nadia MOROZ
Viktoria KRAVTSOVA

Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi, Ukraine

Modern conditions of globalization and integration of countries into international structures put forward new requirements for the professional training of border guards. One of the most important aspects of this training is the formation of professional foreign language communicative competence, which is necessary for the effective performance of service tasks in the conditions of international communication, international cooperation and participation in joint military exercises. Competence is the ability of an individual to perform a certain professional activity, interact and communicate in society, which is based on experience, knowledge, skills, abilities and values acquired earlier during the raining. Knowing foreign languages allows border guards to successfully control the state border, negotiate with foreign colleagues and counterparts, resolve conflict situations and operational issues that arise in the course of their service.

Foreign language communicative competence includes not only language skills, but also the ability for intercultural communication, which is an important component in the work of a border guard, because he often encounters people with different cultural and linguistic characteristics. Therefore, the formation of such competence in future border guards becomes an extremely important task of the educational process at the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine.

The purpose of this work is to research the main approaches to the formation of professional foreign language communicative competence in future border officers, as well as to determine effective methods and strategies that contribute to the successful development of foreign language communication in the context of the border service.

The formation of professional foreign language communicative competence in future border guards is a key element of preparation for the effective performance of official duties in an international environment. Therefore, the adequate use of language means is supported by knowledge of:

extralinguistic information;

rules and norms of intercultural communication;

basics of state legislation, UN, NATO, EU, FRONTEX documents, etc.

The linguistic means of professional communication of border guards form a specially organized linguistic system, which is used by representatives of this profession for effective interaction in situations related to their professional activities. The language of border guards must comply with the norms of the state or foreign language, taking into account its lexical, morphological and syntactic rules. In the professional communication of border guards, established terms, formulas and expressions that are part of the official border guard and military style and reflect the specifics of situations in the border service play a special role. To learn these language tools, it is important to use exercises that contribute to the awareness of the structure of the language and the formation of a holistic understanding of the logical and conceptual system of terms that are characteristic of this profession.

The development of speech and communication skills is also expected, including:

- establishing contact with all participants of border guard issues and situations;
- correct, appropriate and accurate use of verbal means of communication (persuasion, suggestion, encouragement, dialogue, conversation);
- clear and polite expression of opinions;
- presentation of real facts;
- argumentation of the justice of conviction and punishment of border offenders.

The implementation of these skills involves the development of personal qualities necessary for effective foreign language professional communication:

- tolerance, i.e. willingness to understand and accept speakers of another language;
- empathy, which consists in the ability to empathize, understand and support representatives of other cultures;
- sociability, which provides the ability to quickly establish contact and create constructive foreign language professional communication;
- creativity, as the ability to adapt strategy and tactics of behavior in different situations, to find non-standard solutions in a foreign language environment.

The formation of foreign language competence should be based on a comprehensive approach, which includes teaching language and communication skills, as well as the development of intercultural sensitivity.

The goal of forming professional foreign language competence is not the accumulation of knowledge, skills and abilities, but the ability to use them in foreign language activities. Competence is based on knowledge, skills and abilities, but is not limited to them, necessarily covering a person's personal attitude towards them, as well as their experience, which allows them to

"weave" this knowledge into what they already knew, and their ability to understand the life situation in which they will be able to apply it.

Thus, each competence is built on a combination of knowledge, skills and abilities, as well as attitudes, values, emotions, behavioral components, that is, everything that can be mobilized for active action. Successful mastering of these skills helps not only in the professional activities of border guards, but also contributes to the development of personal qualities, such as tolerance, empathy, sociability and creativity, which are necessary for the effective performance of official tasks.

Therefore, improving the process of formation of foreign language communicative competence of future border officers is an important factor in increasing the efficiency of their work in the conditions of modern challenges of international cooperation and security.

МОВНА І КУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ: ВИКЛИКИ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ ЛІТЕРАТУРИ

Дар'я КУКАЛЕЦЬ
Людмила КУСЯК

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Художній переклад творів – одне з найскладніших і вибагливих завдань, що вимагає значних знань у лінгвістичній та літературознавчій галузі. Художній текст не тільки передає відомості, але й викликає почуття, показує культуру та демонструє етичні цінності. Це робить його особливим під час перекладу іншою мовою. Труднощі перекладу в світовій літературі зумовлені різними чинниками, як-от точність передачі змісту, збереження стильових елементів, ритму метафор висловів.

Однією з головних проблем, яких припускається перекладач під час роботи з художніми текстами є не усвідомлення емоційної частини оригіналу. У художній літературі часто використовуються візуальні елементи відображення подій у творі, це можуть бути різноманітні картинки, малюнки тощо, а також метафорами та алегоріями, що можуть не мати точну відповідність в інших мовах. Переклад має бути зроблений так щоб зберегти оригінальний зміст не змінюючи його сенс чи головну ідею. Ця вимога стосується не лише повноти знання мови, а й глибоке розуміння оригінального тексту.

Основна проблема – це неспроможність пристосувати твір до нової культури. Діалектична єдність форми й змісту художнього твору переконливо розкривається в процесі проникнення в його структуру. На перший погляд, дрібні й малопомітні елементи художнього тексту виявляють під час структурного аналізу свою необхідність і значущість для створення художніх образів.

Неабияке значення для перекладача має й та галузь лінгвістики, яку науковці називають наукою про мову художнього твору [1]. Уважне вивчення мовного арсеналу письменника, розуміння функції тих чи інших мовних засобів у контексті його творів прояснюють перекладачеві чимало творчих завдань, підказують правильне їх розв'язання. Відповідальність перекладача полягає в тому, щоб зберегти ці компоненти недоторканими, включити аналогічний вираз іншою мовою або, можливо, виявити модифікований переклад. Наприклад, українські терміни "вирій", "добродій" мають унікальне значення, яке не завжди відображається у перекладі. Авторська манера – головна риса художнього твору. Збереження авторського стилю в перекладі – перше завдання.

Перекладач повинен переконатися, що текст має сенс і звучить природно, як оригінал. Іноді старі слова, місцеві моделі мовлення чи унікальну граматику в книзі може бути важко перекласти іншою мовою, якщо ці слова чи шаблони не використовуються в цій мові.

Подальший виклик у перетворенні літературного твору передбачає передачу складних понять і ідей, які можуть бути унікальними для певного суспільства чи епохи. У певних соціальних чи філософських сферах уявлення, які виникли з необхідності, можуть бути не цілком сприйняті людиною з іншого культурного середовища. Перекладач має розробити спосіб перекладу цих понять, не змінюючи їхнього значення. Це може містити пояснення, додавання анотацій або проведення паралелей з іншими культурними контекстами. Для перекладача вкрай важливо досягти рівноваги між прямою передачею матеріалу та збереженням емоційних відтінків [2].

Здебільшого, в залежності мети перекладу, типу тексту, культурного контексту та аудиторії, перекладачі звертаються до різних моделей перекладу, які допомагають їм вибирати оптимальний підхід до роботи з текстами. У практиці часто використовують комбінацію кількох моделей для досягнення найкращого результату. Серед таких моделей вирізняють [3]:

1) денотативну (ситуативну) – передбачає ототожнення знаків двох мов із денотатами або референтами на підставі єдності предметного світу, складники якого отримують позначення у мовах світу. Тобто якщо у певних мовах відсутній відповідний переклад, то перекладач компенсує це за рахунок коментарів, приміток тощо;

2) семантичну – модель, що звертається до змістовних компонентів вихідного тексту, застосовуючи компонентний аналіз відповідників, і до синтезу змісту в матеріалі мови перекладу;

3) інформативну – враховує різні типи інформації, носієм яких є оригінальний текст, і які повинен представити перекладач, щоб мовою перекладу перетворити інформаційний масив для оптимального сприйняття його читачами;

4) трансформаційну – ґрунтується на перебудові синтаксичних схем побудови речень, знанні принципів і параметрів вихідної мови й мови перекладу;

5) психологічну – передбачає використання такої внутрішньої програми як згорнутого змісту оригінального тексту, що дає змогу перекодувати її за правилами мови перекладу;

6) комунікативну – переклад у цих моделях розглядається як перехідна ланка між двома накладеними одна на одну комунікативними ситуаціями й передбачає дві фази: перепис й обробка перекладачем змісту оригінального тексту й породження нового тексту мовою перекладу;

7) дискурсивну – діалогічна модель являє собою складну нелінійну систему, що містить низку модулів як самостійних функціональних вуз-

лів. Антропними модулями перекладу є читач, передбачуваний або реальний і перекладач як проміжна система.

Завдяки перекладам ми можемо отримати знання про різні мови та культури. Це сприяє збільшенню нашого світогляду та зростає кількість читачів. Вільям Шекспір, Ернест Хемінгуей і Чарльз Діккенс є авторами творів, які вплинули на літературний світ багатьох країн, особливо в Європі та Америці. Тому процес перетворення текстів з однієї мови на іншу може сприяти розвитку та створенню нових напрямків у літературі.

Отже, переклад, або перекладацька діяльність – це міжмовна діяльність, яка полягає в передачі змісту тексту однією мовою засобами іншої мови, а також результат такої діяльності. Тобто, переклад водночас виступає і як процес, і як результат діяльності людини. Перекладач певною мірою є автором, оскільки він повинен поєднати манеру та знання мови таким чином, щоб читачі сприймали текст як оригінальний.

Список використаних джерел

1. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ: Вид-во при Київському державному університеті видавничого об'єднання "Вища школа", 1982.

2. Галян О. В. Теорія і практика перекладу. Київ, 2024. 52 с.

3. Розвиток теорії та практики перекладу. StudFiles. URL: https://studfile.net/preview/7522446/page:4/ (дата звернення: 17.11.2024).

ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ КУРСАНТАМИ НАДПСУ

Артур ЛЕВЧЕНКО
Тетяна ЩЕГОЛЄВА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Збройна агресія росії проти України стала каталізатором підвищення мовної компетентності українських військових для участі у міжнародних тренінгах, навчаннях та операціях. Розуміння іноземної мови, особливо англійської, стало нагальною необхідністю для співпраці з країнами союзниками, зокрема з країнами-членами НАТО. Цей процес підтримується не лише українськими військовими структурами, а й міжнародними партнерами, які зацікавлені у підвищенні професійного рівня українських захисників.

Знання військової термінології випускниками НАДПСУ сьогодні стає життєво необхідною умовою якісної підготовки, особливо в умовах повномасштабної війни та постійної потреби в професійній комунікації на міжнародному рівні. Проте це не лише вимога для військових та представників силових структур, а й важливий навик для журналістів, аналітиків, волонтерів і навіть пересічних громадян, які прагнуть розуміти новини та аналітичні звіти з поля бою. Сучасний інформаційний простір рясніє термінами, пов'язаними з обороною, зброєю, міжнародною військовою співпрацею, і здатність їх адекватно розуміти є важливою для орієнтації в подіях і прийняття виважених рішень.

Використання автентичних матеріалів під час вивчення військової термінології є надзвичайно ефективним підходом, який сприяє розвитку як мовних, так і професійних навичок майбутніх захисників. Вибір цих матеріалів допомагає опанувати необхідну лексику та використовувати її в реальних військових або оборонних ситуаціях, що має важливе значення для підготовки компетентних спеціалістів.

Автентичні матеріали, такі як військові звіти, накази, документи НАТО, новини з фронту та аналітичні статті, відображають реальну військову термінологію, якою користуються військові у професійному середовищі. Це допомагає курсантам звикати до термінів, фраз і стилю мовлення, притаманного армії та військовим операціям. Практика перекладу новин під час інформування сприяє покращенню мовних компетенцій, які важливі для роботи в міжнародних операціях чи в умовах співпраці з іншими

країнами. Занурення у реальні сценарії допомагає курсантам краще підготуватися до складних умов роботи, зменшує ефект "шокової адаптації".

Оскільки військова мова має власну структуру, скорочення і фразеологію, автентичні тексти дозволяють курсантам ознайомитися з такими особливостями, як використання абревіатур (наприклад, NATO, UN, HQ), військових позивних, кодових слів і сигналів. Усе це допомагає курсантам швидше інтегруватися в професійне середовище та робить їхню комунікацію більш точною.

Під час роботи з такими матеріалами курсанти не тільки вдосконалюють свої мовні навички та розвивають міжкультурну компетентність, яка є важливою в умовах міжнародної співпраці, а також покращують власні лідерські якості. Лідери, які мають високий рівень міжкультурної компетенції, здатні ефективніше керувати багатонаціональними командами, розуміючи мотивацію та поведінку підлеглих. Це особливо важливо для тих, хто планує працювати в міжнародних миротворчих місіях чи у співпраці з іншими арміями світу.

Для ефективного вивчення іншомовної військової термінології корисно використовувати автентичні матеріали, які відображають реальні аспекти військової діяльності. Такі матеріали забезпечують практичне занурення у професійне мовлення, дозволяючи краще зрозуміти терміни, фразеологію та контекст їх застосування.

Приклади автентичних матеріалів:

офіційні документи та звіти (накази, статути, інструкції, міжнародні військові договори (наприклад, договори НАТО);

навчальні матеріали військових академій (посібники з тактики, логістики та стратегії; рекомендації щодо організації миротворчих місій);

аудіо- та відеоматеріали (брифінги, прес-конференції військових командирів; записи військових навчань із коментарями);

новини та аналітика (репортажі військових кореспондентів; статті у спеціалізованих виданнях, таких як *Defense News чи Jane's Defence Weekly*);

міжнародні стандарти та термінологічні словники *(NATO Glossary of Terms and Definitions (AAP-06)* – офіційний глосарій НАТО; *Military English Phrasebook* – фразеологічні збірники для військових;

онлайн-ресурси та платформи (курси з військової англійської (наприклад, *Military English for NATO Personnel*); тематичні форуми та блоги, де військові обговорюють професійні питання);

навчальні симуляції (сценарії миротворчих місій із використанням іншомовних команд).

Використання автентичних матеріалів під час вивчення іншомовної військової термінології забезпечить практичність і ефективність навчання. Під час роботи з такими матеріалами рекомендується:

читати і виписувати ключові терміни з контекстом;

прослуховувати матеріали, щоб звикнути до вимови і швидкості мови;

перекладати документи, зберігаючи термінологічну точність;

брати участь у дискусіях із колегами, практикуючи використання термінів у мовленні.

Загалом, використання автентичних матеріалів під час вивчення військової термінології сприяє всебічному розвитку курсантів, надаючи їм реальні навички, які будуть корисними як у професійному середовищі, так і в міжкультурній комунікації.

УПРОВАДЖЕННЯ AI ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Анжеліка ЛЕЩЕНКО

Київський інститут Національної гвардії України,
м. Київ, Україна

Міжмовна комунікація стає все більш необхідною для ефективної співпраці, особливо у військовому контексті. Штучний інтелект (AI) революціонізує у сфері мовного навчання, забезпечуючи високоадаптивне, реалістичне моделювання міжмовних сценаріїв. Інструменти на основі штучного інтелекту дозволяють військовослужбовцям відчути себе в різних культурних та комунікативних контекстах, сприяючи розвитку мовних навичок і культурної обізнаності.

Україна, попри війну та її виклики, не лише захищає свою територію, а й інвестує у розвиток своїх військовослужбовців, зокрема в такі сфери, як мовна підготовка та міжкультурна компетентність. Україна використовує новітні технології, зокрема AI, для вдосконалення навчальних мовних програм, що зумовлено необхідністю координації дій з міжнародними союзниками, ефективної комунікації з міжнародними партнерами і кращого виконання завдань під час спільних навчань з військовослужбовцями інших країн [2, с. 260–261].

Мовні симулятори на основі AI трансформують спосіб навчання військовослужбовців у сфері міжнародного спілкування. Традиційні методи вивчення мов часто не забезпечують належної підготовки військових до непередбачуваних і різноманітних комунікативних потреб, з якими вони стикаються під час багатонаціональних операцій. Технологія AI забезпечує динамічний, персоналізований підхід до вивчення мови, пропонуючи військовослужбовцям досвід занурення, який точно імітує реальні культурні сценарії, з якими вони можуть зіткнутися у реальному житті, пропонуючи моделювання непередбачуваних ситуацій, що допомагає у пристосуванні до всіх можливих варіацій подій у майбутньому [3, с. 94–95]. Завдяки розпізнаванню голосу, обробці природної мови і алгоритмам машинного навчання AI може імітувати автентичні діалоги і коригувати розмови в реальному часі на основі відповідей користувача, роблячи ці симуляції високо адаптивними і інтерактивними.

Наприклад, розмовні платформи AI можуть відтворювати певні діалекти, акценти і навіть культурну поведінку, створюючи для військовослужбовців багате середовище для відпрацювання мовних навичок у значущому культурному контексті. За допомогою цих симуляцій військові можуть вивчати не лише слова і граматику, а й культурні норми, ідіоматичні

вирази та сленгові / жаргоні вирази, які також впливають на результат ефективної комунікації. Сценарії можуть варіюватися в залежності від потреб і підлаштовуватися під будь-які запроси навчального навантаження.

Окрім мовних симуляцій, AI також можна використовувати і для створення навчальних планів вивчення мови, які адаптуються до темпу навчання і потреб військовослужбовців. AI може створювати повноцінні плани навчань на будь-який запит навчальної програми, рівня володіння мови, активностей, тем та типів завдань. Викладачам вже не потрібно проводити години за розробками навчальних планів. Все що необхідно – це дати правильний запит AI програмі, аби вона згенерувала готовий план для навчання.

Так само можна розробити і додаткові завдання для кожного військовослужбовця, спираючись на їх рівні володіння мови, слабкі та сильні сторони, де кожне завдання буде зосереджуватися на конкретних мовних навичках, які необхідно покращити. Це можуть бути і завдання на запам'ятовування лексики, вивчення граматики, покращення навичок читання та письма, а також аудіювання та спілкування. AI так само може аналізувати в кінці їх результати, виправляти помилки та забезпечувати індивідуальних зворотний зв'язок з рекомендаціями для покращення конкретних навичок, з якими виникають труднощі [1, с. 943].

На додаток, віртуальні асистенти і чат-боти на основі штучного інтелекту можуть надавати мовну підтримку цілодобово, дозволяючи користувачам практикувати мову будь-де і будь-коли. Ці інструменти можуть допомогти роз'яснити мовні правила, запропонувати швидкий переклад або імітувати розмови цільовими мовами, пропонуючи можливості безперервного навчання поза межами формальних тренувань.

Отже, AI кардинально змінює погляди людей на навчання, пропонуючи динамічні, культурно релевантні мовні симуляції та персоналізований досвід навчання. Дає можливість розробляти різноманітні завдання на всі рівні володіння мови, підлаштовуючись під потреби військовослужбовців. Надає цілодобову підтримку та можливість навчатися у будь-який час. Ці досягнення забезпечують військовослужбовців необхідними мовними і культурними навичками, роблячи їх більш ефективними комунікаторами в складному багатонаціональному середовищі.

Список використаних джерел

1. Єфімова О. М., Жицька С. А., Бецько О. С., Браєвська А. І., Журавель В. В. Використання інноваційних технологій для покращення організації навчання та самостійного засвоєння знань з іноземної мови курсантами вищих військових навчальних закладів: роль онлайн-платформ. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 4(32). С. 938–951. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-4(32)-938-951

2. Семененко Л. Сучасні аспекти трансформації мовної підготовки у військовій сфері України в умовах війни. *Social Development and Security*. 2024. Вип. 14. № 1. С. 256–266. DOI: https://doi.org/10.33445/sds.2024.14.1.21

3. Трофименко О., Дика А., Логінова Н., Задерейко О., Струк Н. Штучний інтелект у військових навчальних симуляторах. *Інформаційні технології та суспільство*. 2024. Вип. 2(13). С. 89–95. DOI: https://doi.org/10.32689/maup.it.2024.2.13

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІ

Марта МАЗУРІНА

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, Україна

Ірина КУСТОВСЬКА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

У сучасному глобалізованому світі професійна іншомовна комунікація стає критично важливою, адже охоплює обмін інформацією між представниками різних культур у таких професійних сферах, як бізнес, наука, дипломатія, міжнародні відносини. Володіння іноземними мовами є ключовим фактором для досягнення успіху в сьогоднішньому суспільстві. Основними аспектами професійної іншомовної комунікації є культурні відмінності, мовний етикет, письмова та усна комунікація, використання спеціалізованої лексики, труднощі з перекладом спеціалізованої лексики, технологічна підтримка комунікації, розвиток міжкультурної компетентності.

Професійна комунікація між представниками різних культур це не лише знання мови, а й розуміння традицій, які регулюють правила спілкування в певному конкретному суспільстві. До прикладу, у деяких культурах прийнято підкреслювати ввічливість, формалізовану повагу до старших, в той час як в інших переважає менш офіційний тон, навіть у професійному спілкуванні. Навіть певні жести, контакт очима, відстань між співрозмовниками та форма звертання можуть значно відрізнятися, а недотримання цих норм може призвести до непорозумінь або навіть образити іншу сторону, створюючи комунікаційні бар'єри. Наприклад, у японській культурі вкрай важливим є уникнення прямого заперечення, адже це може здатися грубим і натомість використовуються делікатні вирази для обговорення проблемних моментів.

Професійна комунікація передбачає обмін не лише письмовими матеріалами, такими як звіти, договори, проєктна документація, наукові статті, а й активне використання усних засобів комунікації час переговорів, презентацій та конференцій. Письмова комунікація зазвичай потребує структурованого та формального підходу з акцентом на чуткість та точність, тут важливо дотримуватися стилістики, прийнятої у професійному середовищі, уникати двозначностей, вживати загальноприйняті формулювання. Усна комунікація, навпаки, вимагає певних навичок публічних

виступів, гнучкості у спілкуванні та вміння швидко адаптуватися до обставин і налаштовувати стиль в залежності від реакції співрозмовника.

Використання спеціалізованої лексики притаманне кожній професійній галузі та може бути зрозумілою лише вузькому колу фахівців, а її точний переклад є критично важливим для ефективної комунікації. Наприклад, у медичній сфері помилки у перекладі спеціалізованих термінів можуть мати серйозні наслідки для здоров'я пацієнтів; в економічній галузі неправильне тлумачення термінів може призвести до хибних рішень. Тому перекладачі, які займаються професійною комунікацією, повинні не лише володіти знаннями у певній галузі, але й бути обізнаними з міжнародними стандартами термінології та мати доступ до надійних ресурсів для перевірки спеціалізованих термінів. Наприклад, в юридичній сфері часто трапляються терміни, які мають різні значення в різних правових системах: слово "контракт" може нести різні юридичні контексти в англосаксонській та континентальній правових системах, що вимагає від перекладача не просто знання терміну, а й розуміння контексту і специфіки законодавства. Рішенням такої проблеми є розробка глосаріїв і термінологічних баз даних, які дозволяють узгоджувати й стандартизувати терміни. Окрім того, використання таких інструментів, як автоматичні перекладачі з доступом до термінологічних баз, також полегшує роботу фахівців.

Використання сучасних технологій, таких як автоматичні перекладачі та онлайн-інструменти, значно покращує якість і ефективність комунікації в глобалізованому світі.Такі інструменти, як Google Translate, Linguee, SDL Trados та інші системи комп'ютерного перекладу і автоматизованих допоміжних технологій полегшують доступ до перекладу значень термінів, значно скорочують час на обробку текстів. Зокрема, системи перекладу SDL Trados забезпечують професіоналів інструментами для збереження єдиного стилю перекладу, використовуючи пам'ять, що дозволяє зберігати і повторно використовувати певні фрази чи терміни. Це особливо корисно для великих проєктів, де терміни та стилістика повинні залишатися сталими протягом усього процесу перекладу. Проте, незважаючи на значний прогрес у розвитку автоматичних перекладачів, повна автоматизація все ще залишається проблематичною через складність контексту, ідіоматичні вирази і культурні особливості, які можуть бути враховані лише перекладачем, що володіє глибоким розумінням мови та культури. Саме тому важливим є комбіноване використання автоматичних інструментів та постредагування, при якому перекладач вносить необхідні корективи й адаптує текст, забезпечуючи точність і відповідність оригіналу. У майбутньому, з розвитком технологій штучного інтелекту, автоматизація перекладу стане більш точною, однак навіть у цьому випадку професіонали зможуть поліпшити та перевірити результат машинного перекладу.

Міжкультурна компетентність є надзвичайно важливою для успішної професійної комунікації, оскільки фахівці, які працюють у міжнародному середовищі, повинні володіти не лише мовними навичками, а й розуміти культурні особливості іншого народу. Адже такі знання дозволяють уникати непорозумінь, неправильних інтерпретацій та культурних конфліктів. Міжкультурна компетентність включає в себе не лише вивчення мовних аспектів, а й тонкощів комунікаційних стилів, правил етикету та взаємодії між людьми різних культур. Наприклад, в Японії важливо проявляти велику повагу до старших, уникати прямої критики та дотримуватися суворих правил ввічливості, тоді як у США, Німеччині або Великобританії більш прийнятними є прямі вирази думок і відкриті обговорення. Розвиток міжкультурної компетентності вимагає від перекладачів і міжнародних менеджерів постійного навчання та вдосконалення знань про культури, з якими вони взаємодіють. Це як практичне навчання, так і вивчення теоретичних аспектів, до того ж, такі навички можна розвивати через безпосередній досвід міжнародної роботи, участь у міжкультурних проектах, семінарах і тренінгах, що дозволяють краще зрозуміти культурні розбіжності та адаптувати їх.

З огляду на ці фактори, розвиток міжкультурної компетентності та постійне вдосконалення навичок в іншомовній комунікації стають незамінними для професіоналів, які працюють у міжнародному середовищі. У своїй сукупності це дозволяє не лише уникати культурних бар'єрів, але й забезпечити точне і ефективне донесення інформації в межах професійних дискурсів. Як бачимо, успішна професійна іншомовна комунікація потребує комплексного підходу, що включає знання мови, культурних особливостей, професійної термінології та використання сучасних технологічних інструментів для підтримки міжмовної комунікації.

Список використаних джерел

1. Гавриш М. М. Переклад як різновид міжмовної комунікації. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/197234723.pdf (дата звернення: 10.11 2024).

2. Кияк Т.Р. Функції та переклад термінів у фахових текстах. URL: http://eprints.zu.edu.ua/1545/1/84.pdf (дата звернення: 10.11.2024).

3. Куликова Л., Насалевич Т., Харченко Т. Переклад як різновид міжкультурної комунікації. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького. Серія: Педагогіка*. 2018. № 2 (21). URL: http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/5643/1/2018_%D0%92%D0%90%D0%9A_21%20(2)-21-26.pdf (дата звернення: 09.11.2024).

НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ ПРИКОРДОННИКІВ: ВПЛИВ СИГНАЛІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ

Анастасія МЕЛЬНИК
Майя КАРПУШИНА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Комунікація є ключовим елементом у діяльності прикордонників, адже від неї залежить не лише ефективність виконання службових обов'язків, але й безпека державного кордону. У цьому контексті невербальна комунікація, що включає жести, міміку, інтонацію та інші невербальні сигнали, відіграє важливу роль. Вона може як підсилювати, так і спотворювати усну інформацію, впливаючи на сприйняття та взаємодію між прикордонниками та громадянами.

Актуальність дослідження впливу невербальних сигналів на ефективність комунікації прикордонників зумовлена кількома факторами. По-перше, в умовах підвищених вимог до безпеки та перевірки осіб на кордоні, здатність швидко та точно інтерпретувати невербальні сигнали стає критично важливою. По-друге, недостатня увага до невербальної комунікації може призводити до непорозумінь, що в свою чергу може мати серйозні наслідки. Нарешті, дослідження цієї теми сприятиме підвищенню професійної підготовки прикордонників, що дозволить покращити їхню взаємодію з людьми та знизити ризики, пов'язані з комунікаційними помилками.

Невербальна комунікація складається з таких сигналів, як жести, міміка, зоровий контакт, рухи тіла, пози, інтонація голосу, що є важливою складовою професійної комунікації, особливо у сферах, де необхідно швидко оцінювати наміри та емоції співрозмовника. Для прикордонників таке середовище є особливим, оскільки передбачає вміння точно розпізнавати можливі загрози, визначати спроби обману, аналізувати невербальну поведінку людей. Тому використання невербальних сигналів стає важливим для безпеки та продуктивної взаємодії як між колегами, так і з громадянами, що перетинають кордон.

Не можна недооцінювати значення невербальної комунікації у професійному середовищі з багатьох причин. Невербальні сигнали сприяють підтримці дисципліни, створенню комфортної зони та довіри між прикордонниками і громадянами.

У ситуаціях підвищеного ризику прикордонники застосовують невербальні методи комунікації з колегами, коли словесна комунікація є обмеженою.

Завдяки невербальним засобам, прикордонники можуть демонструвати дотримання протоколів безпеки, що формує позитивний імідж професії.

Звісна річ, що використання жестів, міміки та зорового контакту дозволяє краще визначити психоемоційний стан співрозмовника, що допомагає об'єктивніше оцінювати ситуації. А вміння "читати" невербальні сигнали сприяє виявленню ознак прихованої загрози чи обману, що підвищує ефективність роботи прикордонників.

До того ж впевнена поза і жести допомагають прикордонникові встановити авторитет, знижуючи рівень агресії з боку співрозмовників. А систематичні тренінги з невербальних методів дозволяють прикордонникам досягати вищого рівня довіри, особливо у роботі з іноземцями.

Більше того в екстремальних умовах невербальна комунікація відіграє ключову роль для забезпечення координації дій прикордонників. Використання сигналів та зорового контакту допомагає уникати конфліктних ситуацій. А невербальні інструкції значно зменшують ризик непорозумінь у складних ситуаціях, сприяючи кращому управлінню натовпом.

Невербальна комунікація прикордонників стикається з кількома труднощами, зокрема високий рівень стресу, який може спотворювати передачу невербальних сигналів і ускладнювати сприйняття інформації обома сторонами. Крім того, міжкультурні відмінності часто призводять до непорозумінь, особливо під час спілкування з іноземцями. Знання іноземної мови та соціокультурних аспектів відіграють важливу роль у зменшенні непорозумінь під час міжкультурної комунікації. По-перше, володіння мовою дозволяє точніше передавати інформацію та зменшує ризик помилок, які можуть виникати через неправильне тлумачення слів або фраз. По-друге, розуміння соціокультурного контексту допомагає прикордонникам усвідомлювати, які невербальні сигнали є прийнятними або неприйнятними в різних культурах, що сприяє побудові довірливих відносин і покращує взаємодію. Знання культурних особливостей також допомагає уникати стереотипів і упереджень, що можуть призвести до конфліктів або непорозумінь. Отже, поєднання мовних навичок і культурної обізнаності є ключем до ефективної комунікації з іноземцями.

Фізичні та психологічні навантаження також знижують ефективність використання невербальних сигналів, що може негативно впливати на оперативність і точність комунікації.

Отже, вивчення невербальних сигналів у контексті роботи прикордонників є важливим не лише для теорії комунікації, але й для практичних аспектів їхньої роботи, що підкреслює значущість нашого дослідження. Подальші розвідки у цьому напрямку стосуватимуться аналізу специфіки невербальної комунікації в різних ситуаціях, зокрема вивчення ознак того, як змінюються невербальні сигнали в різних контекстах (наприклад, під час перевірок документів, спілкування з підозрілими особами або у стресових ситуаціях).

ПІДГОТОВКА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ

Світлана МУДРА

Київський інститут Національної гвардії України,
м. Київ, Україна

Формування професійної мовної компетентності сьогодні – це формування здатності поєднувати мислення і мови, навчання точності вираження думок, почуттів, чіткість та зрозумілість смислових зв'язків і розуміння нюансів значеннєвого спектра слів, і розрізнення мовних засобів за їх стилістичним забарвленням, і досконале володіння способами побудови різноструктурних речень та текстів засобами цієї мови, і знання національних особливостей мовленнєвого етикету країни, мовою якої ми говоримо. Культурі мовлення, як і культурі спілкування, потрібно вчити на всіх етапах підготовки, перепідготовки конкурентоздатних фахівців. Володіння мовою виступає багатокомпонентним, складним, комплексним поняттям, яке передбачає як індивідуальне багатство словникового запасу особистості, так і чистоту, ясність, точність, виразність, нормативність її мовлення. Мовна та мовленнєва компетентності стають потужними факторами у професійній підготовці висококваліфікованих фахівців [6, с. 197].

Спілкування є основою будь-якої організації, і армія не є винятком. У контексті національної оборони ефективна військова комунікація відіграє ключову роль у захисті інтересів безпеки нації. У цій науковій роботі досліджуються причини існування військового зв'язку та його незамінна роль у забезпеченні ефективності та успіху військових операцій. Комунікація – це обмін інформацією між людьми та їх об'єднаннями в процесі взаємодії, діяльності та спілкування [5, с. 4]

Вчений Г. Саймон надавав таке пояснення поняття "комунікація": "комунікацію можна формально визначити як процес передачі передумов рішення від одного члена організації до іншого. Вочевидь, без комунікації не може бути й організації, оскільки відтак група не має змоги вплинути на поведінку індивіда" [3, с. 111].

Зовнішні комунікації у військовій організаційній структурі покладаються на структурні підрозділи управління і штабу та забезпечують управлінську взаємодію в загальній системі управління Збройних Сил України, співпрацю за двосторонніми інтересами із зацікавленими цивільними установами й організаціями за територіальним принципом, взаємодію зі структурними елементами Сектору безпеки та оборони, а також роботу із цивільним населенням [4, с. 20]. У той час як внутрішні комунікації – умовно можна розділити на формальні та неформальні [1, с. 135]. Формальні комунікації зумовлені структурою організації і мають повне право назива-

тися управлінськими комунікаціями [2, с. 11]. Неформальні комунікації в організації зумовлені присутністю соціологічних та психологічних факторів, тобто наявними потребами персоналу у спілкуванні. У військовій частині цей вид комунікацій існує у вигляді контактів між друзями, приятелями, сусідами (тобто людьми, що мають спільні інтереси). Крім того, каналами неформальних комунікацій виступають групи в месенджерах та соціальних мережах, які дозволяють швидко та якісно обмінюватися великим масивами інформації [4, с. 20].

При аналізі феномену мовленнєвої компетентності за основу беруться досягнення таких наук як риторика, соціопсихолінгвістика, неориторика, етносоціопсихолінгвістика тощо, що дозволяє побачити у процесі мовленнєвої діяльності людини наявність мовних та мовленнєвих знань, умінь та навичок, на яких базується професійно-мовленнєва комунікація, власний повсякденний, соціальний, практично-технологічний, комунікативний, професійний досвід, інтелектуальні, художні й організаційні (лідерство, комунікабельність) здібності, моральні, етичні, релігійні та інші цінності. Так було визначено такі критерії оцінки показника "мовної та мовленнєвої компетенції та компетентність особистості": досконале володіння та уміння правильно використовувати у процесі комунікації вербальні та невербальні знакові системи, норми мови та техніку мовлення.

Отже, що означає знати мову? Чи рівнозначні такі поширені в наш час поняття як "вивчити мову" й "опанувати мову"? Науковці не випадково розмежовують ці актуальні поняття. Відомо, що можна добре завчити правила і навіть свідомо застосовувати багато граматичних конструкцій, проте не бути здатним вільно, легко, влучно, доцільно, досконало й оперативно користуватися цими знаннями у різних комунікативних ситуаціях поза навчальним середовищем. Опанувати мову – це непросто її розуміти і знати, це мати здатність мобілізовувати набуті мовні знання для розв'язання певних комунікативних завдань у різних контекстах, ситуаціях, сферах навчальної, наукової та професійної діяльності, бо ж "знання про те, що треба робити, і саме діяння мають різні механізми, і одне не перекриває інше" [6, с. 158]

У сфері військових дій ефективність систем зв'язку набуває першочергового значення. З огляду на мирний період часу військова комунікація відіграє перш за все стратегічну роль. Показники ефективності в такому випадку базуються не на швидкості, а на точності та прозорості. Міжвідомча співпраця набуває особливого значення у мирний час і охоплює співпрацю з різними урядовими установами та міжнародними партнерами. Цей вид комунікації відображає складну систему взаємодій, що характеризується багатовимірним співробітництвом на шляху до досягнення спільних цілей безпеки.

Слід пам'ятати про те, що військова комунікація в мирний час відіграє не менш важливу роль, ніж під час конфлікту. Її головна мета – підтримувати стан готовності, забезпечуючи готовність збройних сил швидко й ефективно реагувати, якщо виникне така потреба. Ефективність у цьому контексті характеризується постійним навчанням, обслуговуванням обладнання та розвитком персоналу. Як було зазначено вище, створення безперебійних каналів зв'язку та механізмів координації між різними організаціями для вирішення спільних проблем безпеки допомагає координувати дії військових у випадку стихійного лиха чи миротворчої місії.

Хоч безпека і залишається головною проблемою, рівень оперативної секретності зазвичай знижується в мирний час. Саме це сприяє ще більшій прозорості у відносинах з громадськістю, міжнародній дипломатії та дозволяє підтримувати якісну співпрацю з країнами-союзниками.

Під час воєнного періоду комунікація відіграє нагальну та невідкладну роль, що характеризується необхідністю швидкої передачі даних. Також у такий час особливо посилюються заходи безпеки, такі як: вдосконалені методи шифрування, резервування каналів зв'язку та стійкі системи резервного копіювання. Це є невід'ємною частиною стратегії стійкості військового зв'язку, розробленої для забезпечення зв'язку навіть за наявності навмисних ворожих спроб порушити його або перехопити.

Ефективність військового зв'язку під час війни є критично важливою для досягнення успіху, безпеки військ і загальних результатів.

Одним із головних показників ефективності військового зв'язку під час воєнного періоду є швидкість. Незалежно від того, чи йдеться про передачу наказів, розвідувальні дані чи оновлення ситуації, швидкість зв'язку безпосередньо впливає на прийняття рішень і оперативну координацію.

Під час війни військова комунікація переважно зосереджена на тактичних операціях. Включно із координацією пересування військ, керуванням вогневою підтримкою та передачею інформації в режимі реального часу з лінії фронту.

Ефективність також залежить від впровадження надійних методів шифрування та створення резервування в каналах зв'язку та резервних системах. Ці заходи забезпечують конфіденційність, цілісність і доступність інформації.

Кожне повідомлення, наказ або частина розвідувальної інформації має серйозні наслідки. Ефективність і дієвість нерозривно пов'язані зі здатністю підтримувати чіткі та лаконічні протоколи зв'язку в умовах надзвичайного тиску та стресу, запобігаючи непорозумінням або помилкам.

Отже, ефективність військової комунікації є невід'ємною частиною національної безпеки як у мирний, так і воєнний час. Її роль полягає у забезпеченні готовності військових сил до дій в будь-яких умовах.

Спілкування є основою будь-якої організації, і армія не є винятком. У контексті національної оборони ефективна військова комунікація відіграє ключову роль у захисті інтересів безпеки нації. У цій науковій роботі досліджуються причини існування військового зв'язку та його незамінна роль у забезпеченні ефективності та успіху військових операцій. Комунікація – це обмін інформацією між людьми та їх об'єднаннями в процесі взаємодії, діяльності та спілкування [5, с. 4]

Список використаних джерел

1. Віноградська О. М., Віноградська Н. С., Шевченко В. С. Менеджмент : навч. посіб. Харків : ХНАМГ, 2008. 160 с.

2. Денисюк С. Г. Комунікологія : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2015. 102 с.

3. Капштик О. В. Поняття і сутність стратегічних комунікацій як засобу забезпечення національної безпеки. Державне управління: удосконалення та розвиток. С. 109–113. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2018/23.pdf (дата звернення: 20.09.2023).

4. Невальонний Є. О. Комунікаційні процеси військової частини: типологія, завдання, роль у процесі управління. URL: http://www.sci-notes.mgu.od.ua/archive/v31/6.pdf (дата звернення: 19.09.2023).

5. Центр Морально-Психологічного Забезпечення Збройних Сил України. Внутрішні комунікації військового лідера. Порадник для офіцерів та сержантів. https://dovidnykmpz.info/wp-content/uploads/2020/01/Poradnyk_vnutrishni-komunikatsii.pdf. Грішнова О. А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. Київ : Т-во "Знання", КОО, 2015. 254 с.

CHALLENGES OF TEACHING PROFESSIONAL TERMINOLOGY IN ENGLISH CLASS

Svitlana PILISHEK

Khmelnytskyi National University, Khmelnytskyi, Ukraine

In English language instruction one of the most demanding tasks is teaching professional terminology to students. The challenge arises from the intricate nature of professional jargon, which is not only linguistically complex but also deeply rooted in specific industries or fields. There is a thread of multifaceted challenges faced by English language instructors when teaching professional terminology in English classes as well as a range of strategies to overcome them.

Professional terminology encompasses a vast range of specialized vocabulary typical for distinct industries, disciplines, or professions. These terms often possess specific meanings and nuances that may make comprehension difficult for non-native English speakers. For instance, medical terminology includes terms like “diagnosis,” “prognosis,” and “biopsy,” which carry precise meanings crucial for effective communication within the healthcare field. Teaching such complex terminology demands deep attention to detail and understanding of the subject matter.

Effective communication in professional settings requires not only knowing the terminology but also understanding its contextual use. Many terms have different connotations depending on the specific industry or situation. For instance, the term “leverage” may denote financial leveraging in business or mechanical leveraging in engineering contexts. Teaching students to grasp the contextual nuances of professional terminology requires providing real-world examples and situational practice.

Professional terminology often features phonetic peculiarities that create pronunciation challenges for English language learners. Certain terms may have irregular stress patterns or phonetic variations that are different from standard English pronunciation rules. For instance, the word “entrepreneur” requires students to navigate the silent “r” and emphasize the second syllable, which can prove challenging for non-native speakers. Overcoming pronunciation barriers involves targeted pronunciation drills, audiovisual aids, and opportunities for oral practice.

Mastering professional terminology means a substantial investment in vocabulary acquisition, which can be overwhelming for students, particularly those at lower proficiency levels. The wide range of specialized vocabulary across various industries demands a systematic and scaffolded approach to vocabulary instruction. Teachers must employ strategies such as word fam-

ilies, mnemonic devices, and contextualized learning activities to facilitate vocabulary retention and application.

Professional terminology often features regional and cultural variations, reflecting differences in language usage across English-speaking countries and industries. For instance, terms like "barrister" and "solicitor" have distinct meanings in the legal systems of the United Kingdom and the United States. Teaching students to navigate these cultural nuances requires providing cross-cultural comparisons and exposing students to a diverse range of English varieties.

The dynamic nature of professional fields involves constant adaptation to evolving terminology trends and industry-specific jargon. Technological advancements, changes in industry practices, and emerging trends can speed up shifts in terminology usage, posing a challenge for educators to keep their teaching materials current and relevant. Teachers must stay informed of industry developments through professional development activities, industry partnerships, and ongoing research to ensure the relevance of their instructional materials.

Teaching professional terminology in English classes presents a set of challenges that cover the complexity of terminology, contextual nuances, pronunciation intricacies, vocabulary acquisition, cultural variations, and evolving terminology trends. However, by employing innovative teaching strategies, leveraging authentic materials, and fostering a supportive learning environment, educators can empower students to navigate the complexities of professional language with confidence and proficiency.

References

1. Frendo E. (2011) How to teach Business English. Pearson Education Limited. 162 p.

2. Master P. (1998) Responses to English for Specific Purposes. San Jose State University. 244 p.

НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ ЯК КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Ольга ПОЛІЩУК

Національний університет оборони України,
м. Київ, Україна

Вивченню іноземної мови надається величезне значення, оскільки мова є інструментом міжкультурної комунікації в усіх сферах життєдіяльності, зокрема й у військовій. Сучасна професійна діяльність військових офіцерів вимагає постійного вдосконалення їхніх знань і навичок, особливо в умовах глобалізації та активної співпраці з міжнародними партнерами, що набуває особливої актуальності в сучасних умовах російської збройної агресії проти України. Для виконання своїх військових обов'язків та забезпечення якісного оперативного спілкування офіцерам Збройних Сил України (ЗС України) слід підтримувати високий рівень володіння іноземною мовою.

Іншомовна комунікативна компетентність офіцерів ЗС України є здатністю ефективно та професійно спілкуватися іноземною мовою в різних військових і міжнародних контекстах. Вона стала ключовою складовою для офіцерів ЗС України й охопила не лише знання іноземної мови на рівні лексики, граматики та фразеології, а й уміння застосовувати ці знання в специфічних професійних ситуаціях, пов'язаних з військовою справою, міжнародною співпрацею та оперативною сумісністю. Іншомовна комунікативна компетентність допомагає офіцерам ЗСУ брати участь у міжнародних військових операціях, навчаннях та конференціях, сприяє успішній взаємодії з представниками інших країн. До того ж вона є ключовою умовою для підвищення рівня оперативної сумісності з військами НАТО та іншими стратегічними партнерами України, що стає важливою частиною євроатлантичної інтеграції. Вивчення саме англійської мови – один зі шляхів євроатлантичної інтеграції фахівців ЗС України – адже саме англійська мова є оперативною мовою армії НАТО.

Сучасне суспільство, знаходячись під значущим впливом удосконалення інформаційних та телекомунікаційних технологій, зазнає суттєвих змін у формах освітнього процесу. Це призводить до постійного розвитку професійних компетентностей офіцерів ЗС України, до зростання значущості безперервної освіти без відриву від професійної (військової) діяльності. Система безперервної мовної підготовки у ЗС України є частиною навчання впродовж життя (lifelong learning), яке набуває все більшої актуальності в сучасному світі та забезпечує безперервне підвищення кваліфікації в системі іншомовної підготовки. Концепція навчання впродовж

життя дозволяє підтримувати належний рівень іншомовної компетентності протягом усієї кар'єри офіцера та є основою для розвитку іншомовної комунікативної компетентності, що вкрай необхідно для забезпечення ефективної діяльності в міжнародних військових місіях та співпраці з партнерами.

Інститут ЮНЕСКО з освіти впродовж життя (UNESCO Institute for Lifelong Learning) пояснює термін "безперервної освіти" як інтеграцію навчання та життя, що передбачає навчальну діяльність людей різного віку у будь-якому життєвому середовищі та через різноманітні методи, які разом задовольняють широке коло навчальних потреб. Ідею lifelong learning пов'язують із теорією напіврозпаду знань, яку у 20 столітті запропонував австрійсько-американський економіст Фріц Махлуп. Суть цієї теорії проста – світ змінюється так динамічно, а нова інформація поширюється так швидко, що деякі знання перестають бути актуальними ще до того, як ми їх здобудемо. Відповідно, існують професії, для яких старіння і розпад знань відбуваються дуже швидко. За таких умов академічна освіта потребує постійного оновлення, а для того, щоб встигати за інформацією, необхідно навчатися саме протягом усього життя [1].

За визначенням, запропонованим Європейською комісією, lifelong learning розглядається як цілеспрямована навчальна діяльність, що здійснюється з метою удосконалення знань, навичок і компетентностей у межах особистісної, громадянської, соціальної та фахової перспективи [2]. Концепція навчання впродовж життя є актуальним підходом до сучасної освіти та передбачає інтеграцію навчання в щоденну діяльність, надаючи можливість постійно оновлювати знання відповідно до змін у професійній сфері. Серед переваг концепції: гнучкість, орієнтованість на практичні результати (використання здобутих знань одразу), мотивація до самовдосконалення.

Офіцери ЗС України активно інтегруються в міжнародні військові структури, а володіння іноземною мовою стає однією з основних передумов ефективної співпраці, спільних військових навчань, обміну спеціалістами, забезпечення взаємосумісності та ін. У результаті розвитку міжнародних зв'язків з країнами-членами НАТО та опанування нових видів військової техніки та озброєння питання щодо іншомовної комунікативної компетентності офіцерів ЗС України є важливим. Володіння іноземною мовою підвищує ефективність виконання завдань у рамках міжнародної військової співпраці та у складі інтернаціональних підрозділів, при участі в роботі органів безпеки та проведенні міжнародних операцій у складі сил ООН. Відсутність мовних бар'єрів є достатньо вагомим елементом сучасного воєнного середовища. Розуміння міжнародної лексики, стандартів комунікації, а також здатність до швидкого вивчення іноземних мов є важливими для фахівців ЗС України.

Питання формування та розвитку іншомовної комунікативної компетентності військових фахівців на різних етапах їхньої професійної діяльності із використанням дистанційних технологій у мовній підготовці має бути безперервним та систематичним процесом. Сучасні технології дистанційної освіти дозволяють забезпечити гнучкість, доступність і ефективність, що є ключовими факторами концепції навчання впродовж життя.

Система безперервної мовної підготовки у ЗС України має за мету забезпечити військовослужбовців необхідними мовними знаннями та навичками, що є особливо важливим у контексті міжнародного співробітництва та місій НАТО. Застосування сучасних технологій дистанційного навчання у сфері мовної підготовки має такі переваги, як безперервність, гнучкість, індивідуальний підхід, розвиток комунікативних навичок та масштабованість. Впровадження концепції lifelong learning сприяє підвищенню професійного рівня офіцерів ЗСУ та підтримує стратегічні інтереси України в сучасному геополітичному просторі.

Список використаних джерел

1. Освіта для дорослих: навіщо навчатися впродовж життя. URL: https://osvitoria.media/experience/osvita-vprodovzh-zhyttya-trend-chy-vymoga-chasu/ (дата звернення: 13.11.2024).

2. A Memorandum on Lifelong Learning. URL: https://arhiv.acs.si/dokumenti/Memorandum_on_Lifelong_Learning.pdf (дата звернення: 13.11.2024).

ВИВЧЕННЯ МОВИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ВПЛИВУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Богдана ПОЛЯКЕВИЧ
Анжела ПЕТРАШ

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Вивчення мови як інструменту впливу в умовах війни є критично важливим, оскільки мова може слугувати не лише засобом комунікації, але й потужним знаряддям психологічного впливу, маніпуляції та формування ідеологічних цінностей. Під час війни саме мова відіграє роль в утриманні контролю над громадською думкою, мотивації військових та цивільного населення, а також у деморалізації противника.

У першу чергу, слід зазначити, що одними з найголовніших чинників впливу є пропаганда і дезінформація. Використання мови для створення та поширення пропаганди є однією з ключових стратегій під час війни, адже вона спрямована на формування позитивного образу власної сторони. Щодо дезінформації – це навмисне поширення неправдивої інформації для збиття ворога з пантелику, створення паніки або зневіри до власного уряду чи армії.

Крім того, мова використовується для підняття бойового духу. У військових повідомленнях та промовах використовуються мотиваційні гасла, емоційні звернення та патріотичні розповіді для підтримки морального стану армії й населення.

Наголошуємо на тому, що мова є не лише засобом деморалізації противника, а й потужним інструментом психологічної війни, спрямованої на знищення морального духу ворога. Наприклад, поширюються повідомлення про невдачі противника, а також дещо прикрашені повідомлення про успіхи власної армії. Такі дії можуть здійснюватися через листи, телепередачі, соціальні медіа, за допомогою яких ворогу надсилають деморалізуючі повідомлення, основною метою яких є створення відчуття безнадії або страху.

Найбільш болючою темою для цивільного населення країни, яка знаходиться в умовах війни є мова окупації. Важливо й необхідно враховувати культурні особливості мови населення, щоб підтримувати контроль і, водночас, мінімізувати опір. Наприклад, окупаційна адміністрація може використовувати місцеву мову та культурні символи, щоб створити ілюзію підтримки або співпраці з населенням.

Без сумніву, соціальні медіа та мережа Інтернет вважаються основними каналами інформаційного впливу у сучасних війнах. Через них швид-

ко поширюється пропаганда, фейки та інші маніпулятивні повідомлення. Аналіз мови, якою користуються різні сторони конфлікту в соціальних мережах, допомагає виявити ключові меседжі, цільову аудиторію та особливості маніпулювання громадською думкою.

Здобувачі вищої освіти, які навчаються у Національній академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького за спеціальністю 035 "Філологія" за освітньо-професійною програмою "Філологія (тактичний рівень військової освіти)" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, мають можливість вивчати одну із мов європейських держав, які межують з Україною, а, отже, бути на крок попереду в умовах, коли знання іноземної мови, є ключовим для успішного й результативного виконання службових обов'язків, особливо під час збройного конфлікту.

Отже, вивчення мови, зокрема іноземної, як інструменту впливу в умовах війни допомагає зрозуміти, як через мовленнєві засоби формується воєнний конфлікт, створюються соціальні групи, впливають на свідомість противника і породжують наративи, які паплюжать дії військових. Подібні знання є важливими для розробки ефективних стратегій у сфері безпеки, протидії пропаганді та захисту інформаційного простору.

ВАЖЛИВІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ КООПЕРАТИВНИХ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ КОМУНІКАЦІЇ ПРЕДСТАВНИКІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

Вікторія ПОСМІТНА

Київський інститут Національної гвардії України,
м. Київ, Україна

Проблема визначення пріоритетних комунікативних стратегій для представників сил безпеки та оборони під час їх службової діяльності є важливим аспектом вивчення галузевої комунікації. Комунікативні стратегії та тактики активно досліджуються вітчизняними мовознавцями [1; 6 та ін.]. Актуальність вивчення цього питання зумовлена розвитком демократичного суспільства, урізноманітненням сфер спілкування. Особливу увагу дослідників привертає проблема застосування комунікативних стратегій у галузевій комунікації [2; 4; 5 та ін.]. Проте до останнього часу професійне спілкування силовиків традиційно сприймалося самими військовослужбовцями як закрите, відокремлене, відмінне від інших типів спілкування, таке, що не потребує ніяких змін, нововведень, не допускає втручання з боку фахівців комунікації. Сучасні ж умови воєнного конфлікту, необхідність вирішення нових, часто незнайомих досі, проблем, потреба більш тісної взаємодії військових і цивільних представників українського суспільства спонукають до активного, широкого впровадження нових підходів у формування комунікативної компетентності наших захисників, демонструють необхідність орієнтування силовиків на комунікативну співпрацю, кооперацію – як у межах військового колективу, так і з цивільними особами.

Метою цього дослідження є обґрунтування важливості застосування кооперативних комунікативних стратегій у професійній комунікації представників силових структур.

Уміння обирати ефективну стратегію мовної поведінки (комунікативну стратегію), тобто основний підхід до реалізації комунікативного наміру, є необхідною умовою комунікативної компетентності. Мовознавці виділяють різні стратегії відповідно до особливостей комунікації. Існує і загальний принцип розподілу всіх стратегій на кооперативні (стратегії взаємодії) і некооперативні (конфронтаційні стратегії).

Комунікативні стратегії обираються та застосовуються мовцем відповідно до позамовної мети спілкування. Доцільність, важливість стратегії визначається ефективністю її застосування, а в контексті військової галузі – здатністю сприяти виконанню службових завдань. Сучасний соціальний контекст спонукає визначити кооперативні комунікативні страте-

гії як важливі, пріоритетні для професійного спілкування представників силових структур, а також наголосити на небезпеці та обмеженні застосування тих стратегій, що характеризуються сьогодні як конфронтаційні (домінування, наказування, ігнорування). Необхідність орієнтування на взаємодію, на формування довіри до силовиків у різних ситуаціях їхньої професійної комунікації – сьогодні визнають і в керівництві сил безпеки та оборони [3].

Нові комунікативні виклики – необхідність спілкуватися з представниками різних підрозділів різних рівнів, разом опановувати нові види зброї та нові умови, що швидко змінюються, важливість урахування бойового та вікового досвіду багатьох підлеглих, специфіка спілкування в екстремальних умовах, а також психологічні особливості комунікації з пораненими, з ветеранами, необхідність спілкування з цивільним населенням різних територій, зокрема прифронтових і прикордонних, – усе це ускладнює дотримання традиційної для комунікації вимоги урахування думки та інтересів співрозмовника, спонукає аналізувати кожну окрему комунікативну ситуацію, часто відмовлятись від звичних для кожного військовослужбовця стандартних мовних формул, безапеляційності, наказового тону.

Натомість сьогодні існує необхідність усвідомлення важливості пояснювати, переконувати, дослухатися до думки співрозмовника, виявляти повагу до нього. Саме тому в мовній поведінці представника силових структур пріоритетними повинні бути такі стратегії: переконання, ввічливість, взаєморозуміння, виявлення поваги. Ці стратегії є кооперативними, тобто орієнтованими на взаємодію, на спільне вирішення проблем. Одне із важливих комунікативних завдань представника сил безпеки і оборони – навчитися сприймати співрозмовника як особистість, визнати його право на власну думку, інтереси, цілі. За таких умов необхідним є вміння аналізувати наміри співрозмовника в аспекті їх відповідності закону, вимогам безпеки – як держави, так і окремих громадян.

Особливості службової діяльності силовиків передбачають потенційну загрозу агресії або маніпулювання з боку співрозмовників. З урахуванням можливої небезпеки варто звернути увагу на формування відповідних комунікативних умінь – виявляти сигнали агресивної або провокативної поведінки та запобігати реалізації небезпечних намірів. Звичайно, більш активне впровадження кооперативних стратегій вимагає від силовиків додаткових комунікативних зусиль, розвитку комунікативних умінь. Проте саме стратегії взаємодії допомагають зарадити конфлікту, уникнути взаємних звинувачень, агресії, сприяють зближенню, згуртуванню суспільства і, як наслідок, спільному вирішенню складних завдань, пов'язаних із захистом країни та безпеки громадян.

Список використаних джерел

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : ВЦ "Академія", 2009. 376 с.

2. Дорошина Л. Комунікативні норми поведінки військовослужбовців Національної гвардії України в аспекті професійної комунікативної діяльності. *Проблеми галузевої комунікації, перекладу та інтеграційні процеси в суспільстві* : матеріали XI Міжнародної наукової конференції (30 квітня 2024 р.). Харків : Національна академія НГУ, 2024. С. 31–33.

3. Комунікаційна стратегія Збройних Сил України, затверджена Головнокомандувачем Збройних Сил України від 22.02.2023. Апарат Головнокомандувача Збройних Сил України. 15 с.

4. Посмітна В. В. Стратегія взаємодії між командирами й підлеглими у військово-професійній комунікації. *Проблеми ефективності професійної мовної комунікації в умовах інформаційної агресії* : матеріали І Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю (Київ, 26 квітня 2024 р.). Київ : Київський інститут Національної гвардії України, 2024. С. 79–82.

5. Посмітна В. В. Упровадження комунікативної стратегії взаємодії між учасниками військового дискурсу в контексті стратегічних комунікацій. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка. Кропивницький : Видавничий дім "Гельветика", 2024. Вип. 2(209). С. 291–297.

6. Різун В. В., Непийвода Н. Ф., Корнєєв В. М. Лінгвістика впливу : монографія. Київ : Видавн.-поліграф. центр "Київський університет", 2005. 148 с.

INTERDISCIPLINARY CONNECTIONS AS A GUARANTEE OF THE EFFECTIVENESS OF THE PROCESS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN A HIGHER TECHNICAL EDUCATIONAL INSTITUTION

Olga RYZHCHENKO

National University of Civil Protection of Ukraine Cherkasy, Ukraine

Undoubtedly, an important component of obtaining modern, high-quality education is the study of a foreign language, as proficiency in a language provides numerous advantages both during the course of study and after its completion. Moreover, the contemporary need for continuous lifelong learning requires constant improvement of personal skills and the acquisition of new knowledge. Mastering a foreign language allows to be engaged with contemporary scientific achievements not only within the home country but also beyond its borders. Furthermore, it provides opportunities for enhancing one's qualifications and exchanging experience abroad.

Teaching a foreign language at higher educational institutions in the humanities involves an aspect-based approach, where lessons are separated into those focused on developing speaking, reading, and writing skills. Practical phonetics and grammar are also taught. At the same time, foreign language instruction at technical universities is characterized by relatively fewer classroom hours and a combination of developing all necessary skills within one lesson. In our opinion, it would be beneficial, if possible, to separate lessons on professional vocabulary and the study of technical texts from those focused on developing oral and writing skills, which would involve studying grammar and using lexical-grammatical structures during the writing of professional texts.

Ukrainian scholar O. Krat points out that "professional education should ensure not only the mastery of a set of knowledge and skills, including communicative competence in the foreign language being studied, but also the development of professionally significant personal qualities, which strengthens and makes significant the social aspect of any professionally-oriented learning. A crucial role in this process is played by the motivation to learn a foreign language, which is expressed in the need to organize professional communication, including in a foreign language. Therefore, one of the main features of a foreign language as a subject is its professional orientation, which should be reflected in the goals and content of the education" [2, с. 70].

Another important direction in foreign language teaching is the close connection with the professional components of the curriculum. "Interdisciplinary links in foreign language teaching can be implemented in the following main areas:

forming the necessary system of concepts for the worldview of the student, based on scientific facts, theories, laws, ideas common to related scientific fields; forming common skills for related subjects, primarily elementary ones, which serve as the basis for more complex methods of understanding the conceptual connections between subjects <…>;

forming, based on generalized knowledge and skills, correct evaluative ranking of subject knowledge, where interdisciplinary connections and worldview educational problems play a special role;

forming polytechnic knowledge and practical skills, which require the complex application of basic scientific knowledge in practice" [1, с. 267].

As aptly noted by O. Solovyeva, "the use of interdisciplinary connections in foreign language lessons encourages students to learn the language. Two directions of using interdisciplinary connections between foreign languages and other subjects can be distinguished:

1. The first direction is related to expanding the subject-content plan of foreign language reading by enriching it with linguistic information from various subjects <…>.

2. The second direction involves improving general educational knowledge, which helps students systematize information" [3, с. 91].

Currently, the Ministry of Education emphasizes the need to translate theoretical knowledge into practical application, which requires increasing practical lessons and reducing theoretical ones. This approach to teaching should also be applied to foreign languages. If we consider the teaching of languages in specialized humanities higher educational institutions, the involvement of native speakers has long been effectively used in the training of translators and linguists. In our opinion, this experience should also be adopted by specialized technical higher educational institutions.

References

1. Yefimova O. M. (2012). Mizhpredmetni zviazky u protsesi navchannia inozemnym movam ta yikh vplyv na yakist pidhotovky kursantiv vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladiv [Interdisciplinary connections in the process of learning foreign languages and their influence on the quality of training of cadets of higher military educational institutions]. *Naukovi zapysky. Seriia "Filolohichna" – Proceedings. "Philological" series*, 23, 266–267 [in Ukrainian].

2. Krat O. (2011). Komponenty systemy navchannia inozemnoi movy profesiinoho spriamuvannia cherez zmist profesiinoi diialnosti [Components of the foreign language learning system of professional guidance through the content of professional activities]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriia "Pedahohika" - Bulletin of the Dnipropetrovsk University named after Alfred Nobel. "Pedagogy" series*, 2(2). 69–74 [in Ukrainian].

3. Soloviova O. (2023). Mizhpredmetni zviazky na urokakh inozemnoi movy [Intersubject connections in foreign language lessons]. *Aktualni pytannia linhvodydaktyky: tradytsii ta novatorstvo: zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi onlain konferentsii - Current issues of linguistic didactics: traditions and innovation. Zaporizhzhia, 09-10 November*, Zaporizhzhia: ZDMFU, P. 91 [in Ukrainian].

ODBORNÁ KOMUNIKÁCIA V CUDZOM JAZYKU

Maxím SICINSKYJ
Oľha CHAMAZIUKOVÁ

Národná akadémia Štátnej pohraničnej služby Ukrajiny Bohdana Chmeľnyckého Mesto Chmeľnyckyj, Ukrajina

V dnešnom globalizovanom svete je odborná komunikácia v cudzom jazyku čoraz dôležitejšia. Rozvoj medzinárodných hospodárskych väzieb, obchodnej integrácie, vedeckej spolupráce a kultúrnej výmeny si vyžaduje, aby odborníci ovládali cudzí jazyk na vysokej úrovni. Znalosť jazyka umožňuje nielen slobodne komunikovať s kolegami a partnermi z iných krajín, ale aj hlbšie pochopiť kultúrne osobitosti a vyhnúť sa tak prípadným nedorozumeniam a konfliktom. Téma odbornej cudzojazyčnej komunikácie zahŕňa rôzne aspekty, ako napríklad rozvoj lexikálnych a gramatických zručností, formovanie interkultúrnej kompetencie a pochopenie špecifík komunikácie v rôznych profesijných oblastiach. Táto práca skúma význam cudzojazyčnej komunikácie pre profesionálny rozvoj, ako aj hlavné výzvy a stratégie na jej zlepšenie.

Hlavná časť práce o odbornej cudzojazyčnej komunikácii môže obsahovať tieto kľúčové aspekty:

1. Význam odbornej cudzojazyčnej komunikácie v modernom svete:

Odborná cudzojazyčná komunikácia je dôležitým nástrojom úspešného rozvoja medzinárodných vzťahov a spolupráce v mnohých oblastiach, ako je obchod, veda, medicína, technika a diplomacia. Znalosť cudzieho jazyka umožňuje odborníkom nadviazať priame kontakty s partnermi, vyhnúť sa prekladateľským bariéram a rýchlo reagovať na zmeny v odvetví. Okrem toho znalosť cudzích jazykov vytvára konkurenčnú výhodu na trhu práce, zlepšuje profesionálny imidž a pomáha efektívne reprezentovať spoločnosť alebo organizáciu na medzinárodnej scéne.

2. Medzikultúrna kompetencia ako základ úspešnej komunikácie v cudzom jazyku:

Jedným z najdôležitejších aspektov odbornej cudzojazyčnej komunikácie je medzikultúrna kompetencia, ktorá zahŕňa pochopenie kultúrnych noriem, hodnôt a tradícií komunikačných partnerov. Ovládanie cudzieho jazyka bez zohľadnenia kultúrneho kontextu môže viesť k nedorozumeniam alebo dokonca ku konfliktom. Napríklad špecifická etiketa reči, gestá, mlčanie alebo štruktúra dialógu môžu mať v rôznych kultúrach odlišný význam. Rozvoj medzikultúrnych kompetencií pomáha odborníkom prispôsobiť svoj štýl komunikácie osobitostiam inej kultúry, čo zvyšuje efektívnosť komunikácie a pomáha budovať dôveru.

3. Lexikálne a gramatické požiadavky na odbornú cudzojazyčnú komunikáciu:

Každá odborná oblasť má svoju vlastnú terminológiu a jazykové vlastnosti, ktoré je potrebné ovládať, aby sa dosiahol úspech v komunikácii. Na to je potrebné rozvíjať zručnosti v používaní odbornej slovnej zásoby, ako aj dodržiavať príslušné gramatické štruktúry, štylistické normy a formy komunikácie. Napríklad obchodný jazyk sa vo veľkej miere zameriava na zrozumiteľnosť a presnosť, zatiaľ čo vedecký jazyk si vyžaduje prísnosť a logiku. Odborná cudzojazyčná komunikácia si teda vyžaduje neustále zdokonaľovanie lexikálnych a gramatických zručností.

4. Písomná a ústna komunikácia v oblasti odborného cudzieho jazyka:

Odborná cudzojazyčná komunikácia zahŕňa ústnu aj písomnú formu komunikácie. Ústna komunikácia má rozhodujúci význam pri stretnutiach, rokovaniach a prezentáciách, kde odborníci musia byť schopní presvedčivo argumentovať, odpovedať na otázky a efektívne komunikovať svoje myšlienky. Písomná komunikácia tiež zohráva významnú úlohu, najmä v obchodnej korešpondencii, správach, článkoch a výskumoch, kde sa vyžaduje jasnosť, profesionalita a dodržiavanie špecifických noriem. Ovládanie oboch foriem cudzojazyčnej komunikácie je dôležitým aspektom profesionálneho rozvoja.

5. Výzvy odbornej cudzojazyčnej komunikácie:

Jednou z hlavných výziev v odbornej cudzojazyčnej komunikácii je jazyková bariéra, ktorá môže spôsobiť ťažkosti pri vnímaní a prenose informácií. Okrem toho môžu na efektívnosť komunikácie negatívne vplývať aj psychologické faktory, ako napríklad strach z omylu alebo nedostatočné znalosti. Ďalším dôležitým faktorom sú rozdiely vo formách komunikácie, ktoré si osvojili rôzne kultúry, čo môže spôsobiť napätie a nedorozumenia medzi účastníkmi komunikácie.

6. Stratégie na zlepšenie odbornej komunikácie v cudzom jazyku:

Na efektívne zlepšenie odbornej komunikácie v cudzom jazyku je dôležité pravidelne pracovať na rozvoji jazykových zručností, zúčastňovať sa na špecializovaných kurzoch, precvičovať komunikáciu s rodenými hovoriacimi a zvyšovať medzikultúrne povedomie. Pri zvládaní profesií môže výrazne pomôcť využívanie moderných technológií, ako sú aplikácie na učenie sa jazykov a online komunikačné platformy.

Takto je odborná komunikácia v cudzom jazyku dôležitým faktorom úspešného rozvoja v modernom svete, v ktorom sú medzinárodné vzťahy a spolupráca čoraz dôležitejšie. Znalosť cudzieho jazyka umožňuje odborníkom nielen vymieňať si informácie s partnermi z iných krajín, ale aj budovať dlhodobé profesionálne vzťahy založené na vzájomnom porozumení a dôvere. Medzi dôležité súčasti odbornej komunikácie v cudzom jazyku patrí znalosť odbornej terminológie, schopnosť prispôsobiť sa medzikultúrnym situáciám a ústne aj písomné komunikačné zručnosti. Napriek výzvam, ako sú jazykové

bariéry a kultúrne rozdiely, môže používanie vhodných stratégií na zlepšenie komunikačných zručností výrazne zvýšiť efektívnosť odbornej cudzojazyčnej komunikácie. Cudzojazyčná komunikácia sa tak stáva silným nástrojom na rozšírenie profesionálnych možností a dosiahnutie úspechu na medzinárodnej úrovni.

Zoznam bibliografických odkazov

1. Byram M. (1997). Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence. Multilingual Matters. Це класична робота, яка розкриває концепцію міжкультурної комунікативної компетентності та її роль у професійній іншомовній комунікації.

2. Crystal D. (2003). English as a Global Language. Cambridge University Press.

3. Louhiala-Salminen L., Charles M., & Kankaanranta A. (2005). English as a Lingua Franca in Nordic Corporate Mergers: Two Case Companies. English for Specific Purposes.

4. Spitzberg B. H., & Changnon G. (2009). Conceptualizing Intercultural Competence. In The SAGE Handbook of Intercultural Competence.

5. Nickerson C. (2005). English as a Lingua Franca in International Business Contexts. English for Specific Purposes.

6. Fantini A. E. (2009). Assessing Intercultural Competence. In The SAGE Handbook of Intercultural Competence.

7. Seidlhofer B. (2011). Understanding English as a Lingua Franca. Oxford University Press.

ІНШОМОВНА ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Майя СЕРГІЄНКО
Марина РЯБЧУК

Київський інститут Національної гвардії України,
м. Київ, Україна

Повномасштабне вторгнення російської федерації на терени України обумовило прискорене вивчення іноземних мов серед військовослужбовців Національної гвардії України (НГУ). Під час реальної загрози суверенітету України, збільшилась допомога міжнародних партнерів, кількість міжнародних військових навчань та військової співпраці, результати яких допомагають нацгвардійцям гідно боронити рідну землю та давати відсіч ворогу.

Проте, слід зазначити, що періодично виникають проблеми через недостатній рівень знання іноземних мов серед військовослужбовців НГУ. Успішна іншомовна комунікація є важливою умовою для професіональної результативності військових, а отже, і захищеності країни, тому надзвичайно важливо підвищувати ступінь іншомовної кваліфікації військовослужбовців НГУ задля успішної комунікації на міжнародному рівні.

У своїй роботі "Аналіз поняття іншомовна професійна комунікативна компетентність у вітчизняному та зарубіжному науковому просторі" вчений М. В. Подоляк визначає, що "іншомовна професійна комунікативна компетентність складається з таких взаємопов'язаних компонентів: лінгвістично-професійного, який охоплює усі засоби та елементи мови та мовлення, які особистість має знати для здійснення комунікації, тобто це мова, яку фахівець використовуватиме в майбутньому професійному спілкуванні; соціокультурного, який передбачає вміння фахівця правильно, доречно та вміло використовувати мову у відповідному суспільстві або країні. Він сприяє кращому розумінню та висловленню своїх думок фахівцем; прагматичний – принципи формування, організації та структурування повідомлень. Передбачає вміння логічно та правильно висловлюватися, щоб співрозмовник міг повністю зрозуміти повідомлення, закодоване мовцем".

Вище зазначене дає нам змогу зробити висновок, що вміння та навички, які направлені на розвиток іншомовної професійної комунікативної компетентності базуються не тільки на основі отриманих знань мови, а й на основах спеціальності, що є невід'ємним елементом, адже докорінно важливо добре знати професійну лексику, доцільність їх використовувати, знати всі внутрішні професійні процеси та нюанси. Отже, розуміємо, що успішна іншомовна комунікація військовослужбовців НГУ базується на мовному та військово-термінологічному аспектах.

Актуальність формування та розвитку цих аспектів продиктовані сучасним масштабування військової співпраці, необхідністю розвивати воєнні навички, вміло вести бій та боронити свою країну. Важливе місце у цьому, наразі, присвячено комунікації між військовими фахівцями різних держав, адже українська військова сфера на період початку повномасштабного вторгнення перебувала на стадії модернізації та реформування.

Однозначно, військова підготовка має ряд особливостей, які спрямовані на охорону державного кордону, захисту своїх співвітчизників та внутрішню безпеку країни. Вважаємо, що на такому рівні слід виділити й потребу формування іншомовної комунікативної компетентності військовослужбовців НГУ.

Першочергово, потрібно розвивати навички читання, мовлення, письма та аудіювання англійською мовою. Сформувавши відповідну міцну іншомовну базу, доречно додавати до курсу вивчення англійської мови й військову лексику, яка пов'язана з військовою справою, повсякденною діяльністю Національної гвардії України, веденням війни, військовими реаліями чи військово-технічною базою. Така термінологія є вузькопрофільною, часто невідомою для цивільного населення та не викладається без спеціального запиту.

Варто відмітити, що основною мовою іншомовної підготовки військовослужбовців НГУ є англійська мова. Вивчаючи англомовну військову лексику, спираємось на лексичні відповідники, які використовуються країнами-членами НАТО. Проте, варто наголосити, що англомовна лексична складова періодично оновлюється з причини постійного розвитку військової сфери, появи нових артефактів чи для додаткового рівня конфіденційності й контролю, що безумовно породжує труднощі вивчення англомовної військової термінології для військовослужбовців НГУ.

Виходячи з цього, у контексті сучасної військової підготовки, помічаємо націленість на якісну іншомовну професійну підготовку військовослужбовців НГУ, результатом якої вбачаємо успішну комунікацію на міжнародному рівні, розвиток професійних здібностей військовослужбовців, а отже й підвищення рівня професійної кваліфікації захисників України. Іншомовна комунікація, що є важливою умовою успішної професійної діяльності, вказує на необхідність перегляду методик навчання та зміни підходів до іншомовної освіти загалом. Це зумовлює внесення змін у підготовку висококваліфікованого компетентного офіцера.

Використане джерело

Подоляк М. В. Аналіз поняття іншомовна професійна комунікативна компетентність у вітчизняному та зарубіжному науковому просторі. *Академічні студії. Серія "Педагогіка"*. Вип. 4, 2022. С. 36–44. URL: http://www.academstudies.volyn.ua/index.php/pedagogy/article/view/400/376 (дата звернення: 05.11.2024).

ВПЛИВ ГРУПОВИХ ЗАНЯТЬ НА НАСТРІЙ ТА АКАДЕМІЧНУ МОТИВАЦІЮ

Максім СІЦІНСЬКИЙ
Майя КАРПУШИНА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

У сучасній освіті групові заняття займають особливе місце, адже вони не тільки сприяють засвоєнню матеріалу, але й впливають на емоційний стан та мотивацію студентів. Колективне навчання дозволяє розвивати важливі соціальні навички, такі як комунікація, співпраця та вміння працювати в команді. Однак, ефект групових занять на настрій студентів може бути різним: для одних це джерело підтримки і натхнення, а для інших – виклик, який може спричиняти тривогу або стрес. Ця робота досліджує як саме групові заняття впливають на емоційний стан та навчальну мотивацію студентів, а також розглядає, які фактори визначають їхній позитивний або негативний вплив.

Проблему впливу групових занять на настрій та академічну мотивацію розглядали ціла когорта науковців, що свідчить про важливість її вивчення.

Так D. W. Johnson & R. T. Johnson розглядали теорію соціальної інтердепенденції та її застосування в освіті, включаючи переваги й недоліки групової роботи [4]. Робота Виготського зосереджена на тому, як соціальна взаємодія сприяє когнітивному розвитку, що є основою для розуміння переваг групових занять [5]. У книзі K. R. Wentzel & A. Wigfield досліджено різні аспекти мотивації студентів, у тому числі її взаємозв'язок із соціальними факторами, такими як робота в групах [6]. A. Bandura розглядає поняття самооцінки та впевненості у власних силах, які мають важливе значення для мотивації студентів у групових заняттях [1]. Стаття E. G. Cohen досліджує умови, за яких малогрупова робота є продуктивною, та їхній вплив на взаємодію й настрій студентів [2]. R. M. Gillies досліджує вплив кооперативного навчання на соціальні навички та мотивацію студентів середньої школи [3].

Аналіз цих досліджень дозволив нам отримати деякі обґрунтовані результати.

Групові заняття створюють унікальну соціальну динаміку, яка впливає на емоційний стан учасників. З одного боку, такі заняття сприяють підвищенню мотивації завдяки підтримці з боку одногрупників. Учасники групи можуть надихати одне одного на досягнення, допомагати з подоланням труднощів та вселяти впевненість. З іншого боку, у групі можуть ви-

никати конкуренція, порівняння успіхів, що іноді призводить до зниження самооцінки і навіть до тривожності в студентів, які почуваються менш компетентними.

Групові заняття розвивають важливі соціальні навички, такі як співпраця, комунікація та емпатія. У процесі взаємодії з одногрупниками студенти вчаться слухати, виражати свою думку та враховувати погляди інших. Такі навички не лише допомагають у навчанні, а й покращують настрій студентів, оскільки створюють відчуття приналежності до спільноти та підтримки. Здатність розуміти емоції інших і співпрацювати також знижує конфліктність у групі, що робить навчання більш комфортним і приємним.

Одним з найбільш позитивних аспектів групових занять є підтримка з боку інших студентів, яка може стати потужним мотиватором. Коли студенти бачать, що вони не самі стикаються з труднощами, а разом працюють над вирішенням завдань, це підвищує їхню стійкість і бажання досягти результатів. Окрім того, групові досягнення створюють позитивний емоційний фон, який допомагає зберігати мотивацію навіть під час складних завдань.

Групова робота може покращити розуміння матеріалу, адже студенти діляться своїми знаннями та пояснюють одне одному складні теми. Це особливо корисно для тих, хто має труднощі з певним предметом або темою. Водночас існує ризик, що група може негативно вплинути на успіхи деяких студентів, якщо вони почнуть надто залежати від роботи інших і будуть менш активно брати участь у завданнях.

У деяких випадках групова робота може викликати тривогу, особливо якщо в студента виникає страх перед оцінкою з боку однолітків або переживання про те, що його внесок буде недостатньо важливим. Такі студенти можуть почуватися незручно та намагатися уникати активної участі. Це, у свою чергу, знижує їхню мотивацію та заважає досягати кращих результатів у навчанні.

Результати групової роботи залежать від багатьох факторів, таких як організація завдання, склад групи та рівень підтримки з боку викладача. Наприклад, викладач може створити атмосферу відкритості та взаємної поваги, що підвищить комфортність роботи в групах. Важливо, щоб завдання сприяли рівномірному розподілу обов'язків, щоб кожен студент міг зробити свій внесок.

Отже, групові заняття є важливим елементом освітнього процесу, який суттєво впливає на емоційний стан та мотивацію студентів. Правильно організована групова робота сприяє формуванню позитивного настрою, розвитку соціальних навичок і підвищує мотивацію до навчання завдяки взаємопідтримці та спільним досягненням. Однак, важливо враховувати, що ефективність групових занять залежить від низки факторів, таких як

розподіл ролей, наявність атмосфери взаємної підтримки та підхід викладача до організації роботи. Створення сприятливих умов для групової роботи може знизити рівень тривожності студентів і допомогти їм відчути власну значущість у навчальному процесі. Таким чином, групові заняття можуть стати потужним інструментом, що підвищує академічні досягнення та забезпечує емоційний комфорт для всіх учасників.

Список використаних джерел

1. Bandura A. (1997). Self-Efficacy: The Exercise of Control. W. H. Freeman.
2. Cohen E. G. (1994). Restructuring the Classroom: Conditions for Productive Small Groups. Review of Educational Research.
3. Gillies R. M. (2004). The Effects of Cooperative Learning on Junior High School Students During Small Group Learning. Learning and Instruction.
4. Johnson D. W. & Johnson R. T. (2009). An Educational Psychology Success Story: Social Interdependence Theory and Cooperative Learning. Educational Researcher.
5. Vygotsky L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press.
6. Wentzel K. R. & Wigfield, A. (2009). Handbook of Motivation at School. Routledge.

РОЛЬ АНГЛОМОВНОЇ ВЕРСІЇ НОВИННОГО КАНАЛУ "FRONTLINER" У ВИСВІТЛЕННІ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Максим СОЛОПЕНКО

Київський інститут Національної гвардії України,
м. Київ, Україна

В умовах повномасштабної війни росії проти України особливої актуальності набуває питання об'єктивного та своєчасного інформування як українського суспільства, так і міжнародної спільноти про перебіг бойових дій та їхні наслідки. У цьому контексті важливу роль відіграють спеціалізовані новинні канали, серед яких Frontliner.

Новинний канал Frontliner було створено у відповідь на повномасштабне вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 року. Як зазначає дослідник сучасних медіа О.В. Чекмишев, поява спеціалізованих інформаційних ресурсів в умовах війни є закономірним процесом, що відображає потребу суспільства в оперативній та достовірній інформації з місць подій [1]. Frontliner став одним із таких ресурсів, що зосередився на висвітленні подій безпосередньо з лінії фронту та прифронтових територій.

Особливістю Frontliner є його наявність на різних медіаплатформах. Контент цього ресурсу можна знайти в багатьох соціальних мережах. Така мультиплатформність дозволяє охопити максимально широку аудиторію та забезпечити швидке поширення інформації в умовах динамічних змін ситуації на фронті. Це особливо важливо в контексті протидії російській дезінформації та пропаганді.

Основним завданням Frontliner є надання актуальної та перевіреної інформації про перебіг бойових дій, ситуацію в окупованих районах та на звільнених територіях. Як зазначає військовий експерт О.В. Мусієнко, важливість такої інформації полягає не лише в інформуванні громадськості, але й у формуванні об'єктивної картини війни для міжнародної спільноти [3]. Це особливо актуально в умовах інформаційної війни, яку веде росія.

Frontliner приділяє значну увагу висвітленню гуманітарних аспектів війни, зокрема й щодо долі цивільного населення на окупованих територіях, проблеми внутрішньо переміщених осіб та відновлення звільнених районів. Дослідниця соціальних наслідків військових конфліктів Н.П. Ярош підкреслює важливість такого підходу для формування цілісного розуміння впливу війни на суспільство та окремих громадян [4].

Важливою особливістю роботи Frontliner є використання сучасних технологій для збору та верифікації інформації. Зокрема, канал активно використовує OSINT (Open Source Intelligence) методи, що дозволяє ана-

лізувати та підтверджувати інформацію з відкритих джерел. Експерт з інформаційної безпеки В.Л. Петров зазначає, що такий підхід підвищує достовірність повідомлень та дозволяє швидко виявляти фейки та дезінформацію [5].

Frontliner також відіграє важливу роль у висвітленні теми військових злочинів росії на території України. Канал регулярно публікує матеріали про обстріли цивільних об'єктів, знищення культурної спадщини та інші порушення міжнародного гуманітарного права. Правознавець М.М. Антонович наголошує на важливості такого фіксування для майбутніх міжнародних судових процесів та встановлення історичної справедливості [6].

Отже, новинний канал Frontliner, заснований у відповідь на повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну, став одним із ключових джерел інформації щодо перебігу війни. Його основними функціями є оперативне та об'єктивне висвітлення подій на фронті, документування воєнних злочинів, скоєних російськими військами, а також висвітлення гуманітарних аспектів конфлікту. Завдяки використанню сучасних технологій і методів верифікації даних, цей медіаресурс забезпечує високу достовірність матеріалів. Діяльність Frontliner відіграє важливу роль у формуванні об'єктивного уявлення про перебіг війни як серед української громадськості, так і в міжнародному середовищі, що набуває особливої значущості в умовах інформаційного протистояння з росією. Аналіз роботи подібних спеціалізованих медіаресурсів є перспективним напрямом досліджень, спрямованих на розуміння змін у медіаландшафті під час збройних конфліктів і розробку стратегій ефективної протидії дезінформації.

В умовах російсько-української війни інформація англійською мовою, оприлюднена онлайн-ресурсом Frontliner, має ключове значення для забезпечення міжнародної обізнаності про перебіг конфлікту, його наслідки та актуальні виклики. Англійська мова, як глобальний засіб комунікації, дозволяє охоплювати широку аудиторію, зокрема політичних лідерів, міжнародні організації, правозахисні структури, експертні спільноти та звичайних громадян у різних країнах світу.

Англомовний контент сприяє формуванню об'єктивного уявлення про події серед міжнародної спільноти, що є критичним для боротьби з російською пропагандою. В умовах активного інформаційного протистояння створення якісного, достовірного та оперативного контенту англійською мовою допомагає спростовувати дезінформацію та запобігати її поширенню.

Матеріали англійською мовою сприяють активізації міжнародної підтримки України. Чітко сформульована інформація про воєнні злочини, гуманітарну катастрофу та інші наслідки агресії мобілізує ресурси міжнародної спільноти для політичної, економічної та військової допомоги Україні.

Англомовні публікації мають вагоме значення для документування фактів війни з перспективою їх використання у міжнародних судових процесах. Такі матеріали можуть слугувати доказовою базою в справах щодо воєнних злочинів, а також стати важливим джерелом для наукових досліджень, присвячених аналізу сучасних збройних конфліктів.

Таким чином, англомовна інформація, яку поширює Frontliner, є важливим інструментом для протидії інформаційним загрозам, підтримки міжнародної солідарності з Україною та формування справедливого наративу про війну на глобальному рівні.

Список використаних джерел

1. Чекмишев О. В. Основи професійної комунікації. Теорія і практика новинної журналістики. Київ : ВПЦ “Київський університет”, 2018. 198 с.

2. Кулеба Д. І. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот. Київ : Книголав, 2019. 384 с.

3. Мусієнко О. В. Інформаційно-психологічне протиборство у воєнній сфері: термінологічний аспект. *Національна безпека і оборона*. 2020. № 1–2. С. 45–53.

4. Ярош Н. П. Соціальний захист населення в умовах військового конфлікту: виклики та перспективи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 3. С. 76–81.

5. Петров В. Л. Інформаційна безпека України: системний підхід. *Політика і час*. 2021. № 7. С. 34–41.

6. Антонович М. М. Міжнародне публічне право. Київ : Алерта, 2021. 440 с.

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Олексій ТАРАСКОВ
Ірина БЕЦ

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Проаналізувавши наукові джерела, було визначено іншомовну професійну компетентність як інтегративне особистісно-професійне утворення, яке реалізується у психологічній та технічно-операційній готовності особистості до виконання успішної, продуктивної та ефективної професійної діяльності з використанням засобів іноземної мови або в умовах іншомовної культури та забезпечує можливість ефективної взаємодії з навколишнім середовищем.

У сучасних дослідженнях термін "іншомовна професійна компетентність" розглядається як володіння мовою – високий рівень практичного володіння як вербальними, так і невербальними її засобами, а також досвід володіння мовою на варіативно-адаптивному рівні залежно від конкретної мовленнєвої ситуації. Педагогічна й комунікативна діяльність з урахуванням відповідних здібностей, умінь, навичок має спільні змістові характеристики. Це засвідчує наявність загальних теоретичних і методичних засад, адже підготовка курсанта до комунікативної діяльності уможливлює створення підґрунтя його професійного становлення як майбутнього військового фахівця. Особливості прийняття рішень з боку офіцера висуває високі вимоги як щодо загального розвитку, так і розвитку його комунікативних умінь як основи комунікативної компетентності. Зокрема, йдеться про такі риси, як товариськість, тактовність, гнучкість у стосунках, спостережливість, уміння налагоджувати діловий та емоційний контакт. З іншого боку, творчий характер роботи військовослужбовця, динамічність і варіативність ситуацій спілкування нівелює елемент запрограмованості та нормування його дій. Усе це підтверджує необхідність якісної професійної підготовки курсанта – майбутнього офіцера-прикордонника. Роль іноземних мов у професійному становленні майбутніх офіцерів-прикордонників має домінантне значення та вагу щодо розвитку комунікативних умінь, а звідси – іншомовної комунікативної компетентності. Саме іноземна мова – у порівнянні з іншими навчальними дисциплінами – характеризується унікальною властивістю. Вона виражається у підготовці курсантів до ефективного мовленнєвого спілкування, який є необхідний під час виконання службових завдань, а саме – спілкування з іноземцями під час

процедури паспортного контролю, інтерв'ювання незаконних мігрантів, опитування та з'ясування обставин порушення Державного кордону.

Цей вимір визначається вмінням адекватно виражати власні думки та розуміти думки співрозмовника у реальній ситуації [4, с. 169]. Варто наголосити, що можливості у викладанні іноземної мови стосовно розвитку мовленнєвих умінь не мають напряму самореалізації. У цьому сенсі необхідна системна робота з перетворення мети навчання іноземної мови у практичну площину. Її сутність проступає у розробці адекватних методик, перебудові процесу навчання іноземної мови в інтересах ефективного засвоєння курсантами комунікативних умінь. Комунікативні вміння у діяльності офіцера є професійно значущими. Аналіз психолого-педагогічної літератури з метою з'ясування сутнісних характеристик комунікативних умінь дає підстави дійти висновку: тут визначені основні напрями вивчення цього складного питання. Це – а) комунікативні вміння як умова продуктивних взаємин офіцера з підлеглими та особами, що перетинають кордон; б) комунікативні вміння як один з видів професійних і педагогічних здібностей офіцера; в) професійні комунікативні вміння як властивість педагогічних здібностей; г) комунікативні вміння як стрижневий компонент комунікативної діяльності офіцера; д) емпатія як особлива форма вираження комунікативних умінь у процесі спілкування офіцера з підлеглими. [10, с. 316].

Отже, іншомовна компетентність — це комплекс знань, умінь, навичок, які дають можливість успішно використовувати іноземну мову як у професійній діяльності, так і для самоосвіти й саморозвитку особистості. Соціально-економічна ситуація, котра склалася на сьогодні, розкриває перед майбутніми офіцерами-прикордонниками нові можливості самовдосконалення, яка може здійснюватися не тільки через спілкування, навчання закордоном, участь у державних програмах підготовки військових фахівців за стандартами НАТО, але й через здійснення професійної діяльності в умовах іншомовного суспільства. У цьому зв'язку необхідно спрямовувати освітню діяльність курсантів на формування здібностей реалізації професійної діяльності та формування іншомовної професійної компетентності.

Підсумовуючи викладене, можна констатувати, що метою вивчення іноземної мови професійного спілкування у вищому військовому закладі освіти є підготовка курсантів до ефективної комунікації в їхньому професійному середовищі, а також під час виконання службових обов'язків.

Список використаних джерел

1. Перспективні освітні технології : наук.-метод. посіб. / за заг. ред. Г. С. Сазоненко. Київ : Гопак, 2000. 560 с. (Сучасна освіта України).

2. Бойко А. М. Педагогіка. Інтегрований курс теорії та історії педагогіки : навч.-метод. посіб. / за ред. А. М. Бойко. Київ : ІЗМН, Полтава : АСМІ, 2004. Ч. 2. 504 с.

3. Гришкова Р. О. Формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей : монографія. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. 424 с.

4. Педагогіка вищої школи : підручник / АПН України; Інститут вищої освіти / за ред. В. Г. Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2009. 256 с.

5. Ковальчук І. В. Іншомовне спілкування та розвиток іншомовної комунікативної культури особистості. Проблеми сучасної психології. 2012. Вип. 15. С. 275–285.

6. Овчарук О. В. Компетентнісний підхід до формування змісту середньої освіти: досвід зарубіжних країн. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / за ред. О. В. Овчарук. Київ : "К.І.С. ", 2004. С. 104.

7. Finegan E., Besnier N. Language : its structure and use. San Diego – London : Harcourt Brace Jovanovich, 1989. 546 p.

TEACHING SPEAKING WITHIN THE FRAMEWORK OF NATO'S STANAG 6001

Iryna KHOMA

National Academy of the Security Service of Ukraine Kyiv, Ukraine

The NATO STANAG 6001 standard outlines proficiency levels for military personnel's language skills, with a strong emphasis on practical, operationally relevant communication. Teaching speaking within this framework requires methods that ensure clarity, accuracy, and the ability to perform military-specific tasks, as well as requires a structured approach tailored to the standardization agreement's proficiency levels, which range from Level 1 (Survival) to Levels 4 (Expert) and 5 (Highly-Articulate).

To understand **STANAG 6001 speaking requirements** proficiency levels should be considered:

Level 1 (Survival): Basic conversational ability for predictable situations.

Level 2 (Functional): Ability to participate in routine conversations, more detailed expression.

Level 3 (Professional): Effective communication in professional contexts, fluency, and clarity.

Level 4 (Expert): High-level, nuanced communication, near-native proficiency.

Level 5 (Highly-Articulate): Full fluency indistinguishable from a native speaker.

Each level emphasizes not just vocabulary and grammar, but also fluency, coherence, and the ability to tailor language use to specific situations.

Effective Strategies for Teaching Speaking can be viewed as follows:

1. Needs Analysis

Assess learners' proficiency levels using diagnostic tools aligned with STANAG descriptors.

Identify specific goals, such as passing oral proficiency tests for deployment or staff roles.

2. Task-Based Learning

Level 1–2: Practice dialogues for survival situations (e.g., asking for directions, discussing logistics).

Level 3+: Role-plays simulating professional scenarios, such as mission briefings or negotiations.

3. Focus on Functional Language

Teach phrases and structures for military contexts: reporting, giving orders, making requests, and problem-solving.

Emphasize clarity and precision in language, especially for radio communication or multinational operations.

4. Cultural Competence

Integrate cross-cultural communication skills. Students should practice adjusting tone, politeness, and directness depending on the audience.

5. Scenario-Based Practice

Use simulations and war gaming exercises where students communicate as if in real military settings.

Include unexpected developments to encourage adaptive language use.

6. Pronunciation and Intelligibility

Focus on **clear articulation** over native-like accents. Miscommunication can have serious consequences in military operations.

Use phonetic training tools and shadowing exercises.

7. Feedback and Assessment

Conduct mock oral exams with scenarios mimicking STANAG speaking test formats.

Provide targeted feedback on: grammar and vocabulary, coherence and organization of ideas, fluency and adaptability.

Evaluation criteria applied within the aforesaid framework focus upon

accuracy and fluency, comprehensibility, task accomplishment, range of vocabulary and grammar.

Teaching speaking skills with NATO STANAG 6001 in mind requires activities that not only improve fluency and accuracy but also align with the military-specific contexts the STANAG standards emphasize. These activities should help personnel perform effectively in operational and formal settings, such as briefings, reportings, and interagency communications. Targeted speaking activities can include follows:

1. Briefing and Debriefing Simulations:

• Activity: students prepare and deliver short briefings or debriefings on hypothetical missions, patrol outcomes, or intelligence updates.

• Speaking Skills: focus on clarity, structure, and formal language appropriate for STANAG levels.

2. Operational Role-Plays and Scenarios:

• Activity: role-play exercises such as setting up checkpoints, coordinating logistics, or responding to emergencies in a command setting.

• Speaking Skills: commands, questioning, active listening, and rapid response – all framed within military-specific vocabulary and formats.

3. Debates on Security and Policy Issues:

• Activity: structured debates on current military or security issues (e.g., peacekeeping missions, international alliances) to practice argumentation and negotiation.

• Speaking Skills: articulate reasoning, clear argument structure, and respectful disagreement using modal verbs and conditionals for diplomacy.

4. Report and Update Exchanges:

• Activity: students work in pairs or groups, regularly updating each other on simulated tasks or mission progress (e.g., convoy status, resource availability).

• Speaking Skills: using present simple for regular updates, past tenses for completed actions, and precise vocabulary for clarity in reporting.

5. Mock Press Conferences and Media Briefings:

• Activity: set up a simulated press briefing where students answer 'media' questions on a military operation or situation.

• Speaking Skills: clear and controlled responses, practicing indirect speech and modals to convey statements tactfully.

6. Decision-Making in Team Scenarios:

• Activity: team-based discussions where students must decide on an action plan for a simulated mission, such as evacuation or resource allocation.

• Speaking Skills: collaborative decision-making language, using conditional forms for options, and modals for obligations or suggestions.

7. Military Vocabulary 'Hot Seat'

• Activity: in pairs or small groups, one student takes a 'hot seat' and describes military terms (without using the word) for their peers to guess. Terms could include equipment, vehicles, or protocol terms.

• Speaking Skills: descriptive language, synonyms, and paraphrasing.

8. Map and Navigation Briefings:

• Activity: learners take turns guiding others on a map, giving precise directions or navigation instructions for an operation.

• Speaking Skills: using prepositions of place, direction-related vocabulary, and imperative forms.

9. Cross-Cultural Role-Playing and Liaison Training:

• Activity: simulate interactions with foreign personnel or civilian liaisons. Situations can involve cultural etiquette or problem-solving during joint operations.

• Speaking Skills: polite forms, question formation, and cultural sensitivity.

10. Simulated Emergency Communication:

• Activity: students handle an unexpected emergency scenario, requiring real-time updates, asking for support, or coordinating a response under pressure.

• Speaking Skills: real-time situational language, rapid decision-making, and use of simple, direct commands.

11. Peer Feedback on Communication Styles:

• Activity: learners deliver short talks or updates, after which peers provide constructive feedback on clarity, grammar, and vocabulary.

• Speaking Skills: reflecting on language use, focusing on grammar accuracy, and building clarity and brevity.

These activities provide practical speaking experience tailored in accordance with the NATO STANAG 6001 levels, therefore, helping military personnel communicate fluently and accurately in various situations.

To sum up, the ability to speak effectively in a military context is crucial for NATO personnel working in multinational environments. Teaching speaking within the framework of NATO's **STANAG 6001** ensures that personnel achieve standardized language proficiency, enabling them to communicate clearly and confidently in diverse and high-stakes settings. Communicative techniques that are implemented in the above-mentioned process prioritize interaction, fluency, and the integration of obtained knowledge in authentic contexts, making learning more engaging and effective.

References

1. Celce-Murcia M. Teaching English as a Second Foreign Language. 3rd Edition, Heinle & Heinle Publisher, Boston. 2001.

2. Nunan D. Practical English Language Teaching: Grammar. McGraw Hill. 2005.

3. Best Practices in STANAG 6001 Testing. Online-source: https://natobilc.org/Best%20Practices%20in%20STANAG%206001%20Testing%20%20July%202024.pdf

COMUNICARE PROFESIONALĂ ÎN LIMBI STRĂINE

Artem ȘEIN
Anjela PETRAȘ

Academia Națională Serviciului de Grăniceri de Stat al Ucrainei
"Bohdan Hmelnâțkâi" orașul Hmelnâțkâi, Ucraina

În lume din ce în ce mai globalizată comunicarea profesională în orice limbă străină a devenit o necesitate principală pentru dezvoltarea multor cariere cu succes. Profesiile din domeniile comerțului internațional, științei, tehnologiei, dreptului și multe alte necesită adesea cunoștințe într-o limbă străină pentru a permite colaborarea eficientă cu parteneri din diverse culturi și pentru a accesa ultimă informație. Bună stăpânire a limbii străine facilitează așa un fel de interacțiuni și ajută la construirea unei imagini profesionale solide.

Comunicare profesională este un aspect esențial în orice mediu de lucru, iar cunoașterea unei limbi străine oferă acces la numeroase beneficii:

stabilirea încrederii și a profesionalismului: când un profesionist comunică eficient într-o limbă străină el câștigă respect și încredere din partea partenerilor și colegilor, iar competențe lingvistice avansate demonstrează pregătire și descoperire noilor oportunități;

extinderea relațiilor internaționale: în contextul unor organizații internaționale, cunoașterea limbilor străine permite stabilirea relațiilor de afaceri și dezvoltarea rețelei de contacte profesionale;

accesul la resurse și informații: cunoștințe măcar într-o limbă străină permit accesul direct la articole științifice, cărți și alte resurse care nu sunt traduse, ceea ce poate fi deosebit de valoros pentru specialiștii în domenii tehnice și academice.

Pentru o comunicare profesională eficientă este necesară dezvoltarea competențelor diferite. Competența lingvistică include cunoștințe de gramatică, de vocabular și de structură a limbii. Folosirea terminologiei specifice într-un domeniu devine crucială pentru a evita neînțelegeri. Competența sociolingvistică implică abilitatea de a adapta limbajul în funcție de contextul cultural și social. Diferite culturi au obiceiuri și norme deosebite de comunicare, de aceea este important să cunoaștem aceste diferențe și să ne adaptăm comportamentul. Competența discursivă se referă la capacitatea de a structura mesajele clar și concis. Într-un cadru profesional mesajele trebuie să fie directe și să evite ambiguitățile pentru a facilita înțelegerea.

Folosirea unei limbi străine într-un context profesional poate aduce provocări specifice. Chiar și având cunoștințe avansate uneori puteți să nu înțe-

legeți nuanțele jargonului profesional. De exemplu, termenii tehnici sau juridici necesită o înțelegere profundă pentru a fi folosiți corect.

Cultura influențează modul în care comunicăm. Unele culturi sunt mai directe, în timp ce altele preferă un stil de comunicare mai diplomat. Neadaptarea la aceste diferențe poate duce la neînțelegeri sau chiar la conflicte.

Frica de a face greșeli sau de a nu înțelege complet un mesaj poate genera anxietate, ceea ce afectează performanța. În special în situații de negociere sau prezentare publică acest aspect poate crea un disconfort.

Există mai multe metode prin care un specialist poate îmbunătăți comunicarea sa profesională în limbă străină.

participare la cursuri specializate pentru a învăța vocabularul și expresiile specifice unui domeniu, astfel, participanții sunt mai bine pregătiți să comunice în contextul lor de muncă;

exersarea limbii într-un mediu profesional, participarea la conferințe internaționale, seminare și workshop-uri oferă o oportunitate excelentă de a practica limba și de a învăța din experiența altor profesioniști;

utilizarea resurselor multimedia, ascultarea podcast-urilor, vizionarea conferințelor video sau citirea articolelor de specialitate într-o limbă străină contribuie la îmbunătățirea înțelegerii limbii și la familiarizarea cu terminologia profesională.

Astfel, comunicarea profesională într-o limbă străină este o abilitate de mare valoare în societatea contemporană. Dezvoltarea acestei abilități permite specialiștilor să acceseze noi oportunități de carieră, să contribuie la proiecte internaționale și să joace un rol activ într-o piață globalizată. Deși pot exista obstacole, beneficiile comunicării eficiente într-o limbă străină sunt semnificative și justifică efortul de a învăța și de a perfecționa această competență.

THE RELEVANCE OF DEVELOPING SELF-STUDY SKILLS FOR OFFICERS OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE

Anastasiia KHOMENKO
Viktoriia KRYKUN

National Defence University of Ukraine Kyiv, Ukraine

The relevance of developing self-study skills for officers of the Armed Forces of Ukraine in order to develop foreign language competence is due to several key factors. Firstly, globalisation and international integration require modern officers to have a high level of language competence to communicate effectively with foreign partners, participate in international operations and ensure the successful completion of professional tasks. Secondly, self-study is becoming an important component in the training of officers of the Armed Forces of Ukraine, as it allows for the adaptation of training to the individual characteristics and professional needs of each officer, which is especially relevant in the context of various language requirements and conditions.

Effective self-study begins with a clear understanding of the goals and objectives that officers face, as it is important to understand that self-study is not only about learning the material, but also about developing critical thinking skills, self-control and self-organisation. The fundamentals of effective self-study include elements such as planning, regularity, and the use of different learning methods and techniques. Officers need to be able to assess their own progress and adjust their actions in time to achieve their goals [1].

One of the main conditions for effective self-study is to have a clearly structured plan that allows you to distribute your study load in a way that avoids cognitive overload and emotional burnout. Planning includes prioritising tasks, setting short- and long-term goals, and setting specific timeframes for achieving them. in this context, the SMART method can be particularly useful for officers. It allows them to clearly articulate their learning objectives, measure progress, be realistic about their tasks, and, most importantly, meet deadlines. The use of this method helps to avoid procrastination and distraction, which are serious obstacles to the independent development of foreign language competence [2].

Another effective time management technique is the Pomodoro method, which is based on dividing the learning process into short but intense periods of work (25 minutes) followed by a short break (5 minutes). This technique promotes concentration on the task and helps to avoid burnout. After four such cycles, a longer break (15-30 minutes) should be taken to maintain high energy levels throughout the day. For officers who often have a busy schedule

and limited time for training, the Pomodoro method can be a reliable tool to help maintain productivity and efficiency. It allows for a structured learning process and provides regular restorative breaks, which maintains a high level of motivation [3].

Thus, self-discipline is the ability to control one's behaviour in order to achieve goals. It is fundamental for officers who want to successfully master a foreign language. Self-discipline is manifested in the regularity of classes, adherence to the developed plan and the ability to resist factors that may distract from learning. Thus, time management techniques and self-discipline are key elements in the development of officers' independent work skills when learning a foreign language. Planning, the use of methods such as Pomodoro, the development of intrinsic motivation and constant self-reflection help officers to use their time effectively and achieve high results in their studies. These skills not only contribute to successful language acquisition, but also prepare officers for new professional challenges that may require high self-discipline and organisation.

Particular attention should be paid to regularity and consistency in learning, as these are fundamental principles that determine the success of the educational process. Regardless of the subject or field of knowledge a person seeks to master, these two factors become the foundation for deep understanding of the material, consolidation of knowledge, and skill development. Without regularity, learning becomes fragmented and less effective, and without consistency, the connection between different aspects of knowledge is lost, which can lead to superficial understanding of the topic.

Regularity in learning creates a stable rhythm that helps the brain adjust to systematic absorption of information. When learning becomes part of a daily routine, a person gradually becomes accustomed to this process, which reduces stress levels and enhances concentration. Regular sessions, even if they are brief, have a greater impact than infrequent but intensive periods of study. Continuous practice not only helps in memorizing new information but also reinforces previously learned material, strengthening knowledge in long-term memory.

Consistency in learning, in turn, ensures a logical structure to the educational process. It allows for a gradual increase in the complexity of the material, moving from simple to complex concepts, which promotes a deeper understanding of the subject. A consistent approach ensures that each new element of knowledge builds on already mastered foundations, creating a solid base for further learning. The direct connection between topics and the gradual development of skills helps avoid gaps in knowledge, which can become serious obstacles to achieving educational goals.

References

1. Maiorova O. Self-education in the process of professional training. Library forum: history, theory and practice. 2019. № 1(15). P. 41–42.

2. What are SMART goals and SMART tasks? How Dropbox Empowers You and Your Teams to Find and Use Your Content More Easily – Dropbox. URL: https://experience.dropbox.com/uk-ua/resources/smart-goals (date of application: 12.11.2024).

3. What is the Pomodoro method? How Dropbox Empowers You and Your Teams to Find and Use Your Content More Easily – Dropbox. URL: https://experience.dropbox.com/uk-ua/resources/pomodoro-technique (date of application: 12.11.2024).

СЕКЦІЯ № 4. СВІТОВА ЛІТЕРАТУРА. ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

SECTION # 4. WORLD LITERATURE. PROBLEMS OF TRANSLATION OF LITERARY TEXT

КУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ, ПРИЙОМИ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕГЕНДИ “MIORIȚĂ”

Юлія ГЕРЗУН
Анжела ПЕТРАШ

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Здобувачі вищої освіти Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, які навчаються за спеціальністю “Філологія”, під час опанування дисципліни “Практика перекладу з румунської мови” мають можливість ознайомитися не лише з художніми творами відомих румунських письменників, а й відкрити для себе цікавий світ віршів, казок, легенд.

“Mioriță” є яскравим прикладом румунського народного фольклору, де зображено таємничу, магічну природу лісів Карпат та силу кохання. В основі сюжету – зустріч пастуха та лісової дівчини, що уособлює природу. Легенда розкриває складні емоції, конфлікт між цивілізацією та природою, коханням та свободою. Переклад легенди потребує особливого підходу для збереження її символізму та емоційної глибини. Міоріца, алегорія природи, дівчина, яка живе у власному світі і вступає у зв’язок із людиною, що намагається її приручити. Румуни вважають цю лісову красуню символом незалежності, свободи та природної гармонії. Під час перекладу необхідно було зберегти ці образи та символіку і для українського читача. *Fata pădurii a ieșit din adâncul codrului și l-a privit pe tânărul cioban cu ochi ca murele... (Лісова дівчина вийшла з глибини лісу і поглянула на юного пастуха очима, чорними як ожина...)*. Адаптація *murele (ожина)* використовується як символ, що передає таємничість і привабливість лісової дівчини. Важливо передати цю метафору, щоб зберегти глибину образу.

Легенда рясніє символами, які потребують культурної адаптації. Лісова дівчина є символом дикої природи, яка не може бути прирученою, що є центральним елементом сюжету. Її образ асоціюється з таємничістю й небезпекою. *Era ca un vânt care nu se lasă prins, o umbră care dansează pe iarbă. (Вона була як вітер, який не дається в руки, тінь, що танцює на траві)*. Модуляція *nu se lasă prins* дослівно означає *не дається бути схопленим (vânt, іменник середнього роду)*, проте для українського читача краще підходить фраза *не дається в руки*, що підсилює образ невловимості дівчини.

Фольклорні тексти часто мають ритмічну структуру, яка додає їм мелодійності. Перекладачам важливо зберегти ритм, навіть якщо доводиться змінювати порядок слів або адаптувати їхнє звучання. *Umbla desculță pe tușchiul pădurii, ușoară ca un vis. Боса ходила по лісовому моху, легка, як сон*. Використання транспозиції дозволяє зберегти природний ритм, що додає тексту певної магічності. Хоча структура фрази змінена, збережена мелодійність дозволяє передати атмосферу оригіналу.

Легенда містить певні культурні реалії, які потребують пояснення для українського читача. Наприклад, образи лісу в румунській культурі символізують не лише свободу, а й небезпеку та таємничість. *Codrul acesta e un loc sacru, unde doar cei aleși pot intra. (Цей ліс – священне місце, куди можуть увійти лише обрані)*. Використання експлікації пояснює сакральність лісу. Для українського читача важливо підкреслити містичність і обмежений доступ до лісу, щоб передати його особливе значення в румунському фольклорі.

Образ лісової дівчини, яка є втіленням природи, потребує адаптації, щоб передати її природну красу і незалежність. *Părul ei era ca frunzele toamna, un amestec de verde și arămiu. Її волосся було, як осіннє листя – поєднання зеленого й мідного. Arămiu (мідний)* використовується для передачі природного кольору, що робить образ більш зрозумілим та емоційним для українського читача.

У легенді образи природи та лісу є важливими символами, що потребують адаптації для українського читача. Деякі з цих образів мають специфічні значення, які не завжди легко передати дослівно, тому використовувалось калькування з мінімальною адаптацією, щоб зберегти атмосферу. *Umbra ei se ascundea printre copaci, parcă devenind una cu pădurea. Її тінь ховалася між деревами, наче зливаючись із лісом*. Калькування дозволяє зберегти значення та символіку оригіналу, адже тінь дівчини уособлює її невловимість і природне походження, підкреслюючи її єдність з лісом. *Зливатися з лісом* влучно передає цей образ українською мовою.

Переклад віршів, казок, легенд, зокрема, “Mioriță” буде успішним лише за умови комплексного підходу, щоб зберегти культурну глибину, емоційність і символізм. Використання прийомів адаптації, модуляції,

транспозиції, поетичної адаптації та експлікації допомагають перекладачеві максимально передати атмосферу оригіналу для української аудиторії. Легенда про лісову дівчину символізує гармонію між природою та людиною, а завдяки вдалому перекладу український читач може зануритися в цю магічну історію, зберігаючи її культурне значення і поетичність.

МИСТЕЦТВО ЛІТЕРАТУРНОГО ПЕРЕКЛАДУ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Анастасія ДОН
Майя КАРПУШИНА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Художній переклад відіграє важливу роль у культурному обміні між народами. Він передбачає не лише передачу змісту твору з однієї мови на іншу, але й збереження емоцій, стилю та атмосфери оригіналу. Перекладач виступає своєрідним мостом між культурами, що вимагає від нього не лише знання мов, а й глибокого розуміння культурного контексту, традицій та естетичних особливостей.

Актуальність дослідження художнього перекладу як мистецтва зумовлена кількома чинниками. По-перше, у глобалізованому світі, де все більшого значення набуває міжкультурний діалог, якісний переклад стає передумовою успішної комунікації. По-друге, розвиток нових технологій і методів перекладу зумовлює необхідність перегляду традиційних підходів до перекладу, що відкриває нові горизонти для досліджень. Нарешті, дослідження теоретичних і практичних аспектів художнього перекладу сприяє розвитку професійних навичок перекладачів, що, в свою чергу, покращує якість літературних творів, доступних широкій аудиторії.

Метою дослідження є обґрунтувати значення збереження авторського стилю, оригінального сенсу, культурного контексту, що були закладені автором, при цьому роблячи текст зрозумілим та близьким для іншої культури.

У художньому перекладі перекладач часто стає співавтором твору, оскільки він не просто передає текст з однієї мови на іншу, а й адаптує культурні й стилістичні особливості, робить твір зрозумілим і живим для нової аудиторії. Ось кілька прикладів відомих зарубіжних творів і їхніх українських перекладів, де перекладачі відзначаються як співавтори, а межі інтерпретації мають особливе значення:

Так, перекладач Анатоль Перепадя працював над цим романом Габріеля Гарсіа Маркеса, “Сто років самотності” кілька років, уважно ставився до мовної специфіки, реалій магічного реалізму, який вимагав творчого підходу в українській мові. Він додав особливий український колорит до тексту, зберігаючи вірність “маркесівській” атмосфері.

Інша перекладачка Євгенія Кононенко перекладала роман “Нестерпна легкість буття” Мілана Кундери. У своїх перекладах Кононенко не тільки передає стиль і тематику творів Кундери, а й відображає філософську

багатозначність його текстів, де кожна деталь має важливе значення. Її адаптація зберігає складність і глибину роздумів автора.

Ці переклади демонструють, як перекладачі можуть наближатися до ролі співавторів, адже вони повинні інтерпретувати текст так, щоб зберегти стиль й ідеї оригіналу, водночас надаючи йому особливого національного та культурного звучання.

Порівняльний аналіз оригіналу та перекладу з погляду збереження авторського стилю охоплює ряд аспектів, що є важливими для розуміння ролі перекладача та вимог до якісного перекладу. Авторський стиль – це індивідуальні мовні й стилістичні особливості письменника, його "почерк", що формується на основі використання певних мовних засобів, зокрема лексичних, синтаксичних, стилістичних та структурних. У процесі перекладу важливо максимально точно передати ці риси, оскільки вони впливають на сприйняття твору читачем.

Авторський стиль часто пов'язаний із конкретним культурним контекстом. Під час перекладу цей контекст може потребувати адаптації, але водночас важливо уникнути надмірної локалізації, яка могла б змінити самобутність твору. У таких випадках використовують примітки чи коментарі для пояснення окремих елементів, щоб зберегти оригінальний зміст.

Автори можуть використовувати складні, довгі речення, інверсії або специфічні побудови, що виражають певний настрій чи підкреслюють стиль. Перекладач має вирішити, чи зберегти цю структуру, чи адаптувати її до природного синтаксису цільової мови. Важливо знайти баланс між збереженням структури та плавністю тексту, оскільки складна синтаксична структура може бути як ознакою стилю, так і перешкодою для розуміння.

Інтонація та ритм тексту (особливо в поезії або прози з ритмізованою мовою) також є частиною авторського стилю. Передача цих особливостей потребує творчого підходу, оскільки для збереження інтонаційного малюнка інколи доводиться змінювати лексичну структуру.

Збереження авторського стилю – це завжди компроміс між точністю та адаптацією. Перекладач повинен усвідомлювати, що його метою є не просто перекласти слова чи речення, а передати емоції, настрій та естетичну цінність оригіналу. Перекладач, по суті, виступає як співтворець, який намагається передати унікальність авторського стилю, водночас роблячи текст доступним для іншомовного читача.

Переклад культурно значущих творів ставить перед перекладачем низку етичних питань, пов'язаних з тим, як передати зміст, форму, та культурний контекст твору, не втрачаючи його автентичності. Це питання набуває особливої ваги, коли перекладаються твори, що відображають національну або культурну ідентичність, наприклад, література, фольклор, релігійні тексти, або класика кіно. Етичні дилеми часто зосереджуються

навколо таких аспектів, як точність перекладу, збереження оригінальних значень, і баланс між адаптацією для нової аудиторії та збереженням культури першоджерела.

Перекладачі часто стикаються з вибором між точним перекладом і адаптацією тексту для нової аудиторії. Наприклад, під час перекладу японської літератури, де часто зустрічаються поняття, специфічні для японської культури (такі як "хана" в значенні "краси, що зникає"), перекладачі мають обирати, чи слід адаптувати їх до культури цільової аудиторії, чи залишити їх в оригінальному вигляді. У романі "Тисяча журавлів" Ясунарі Кавабати фраза "ханами" (милування квітами) важлива для розуміння японського світосприйняття, але її досить складно передати іноземними мовами, не втрачаючи її глибинного значення.

Перекладачі мають дотримуватися точності, зберігаючи культурні конотації. Це стосується особливо релігійних та історичних текстів, де слова можуть мати багатошарові значення. Неточний переклад може призвести до викривлення оригінального сенсу або навіть до образи читача.

Одним із найбільш знакових прикладів є роман "Тіні забутих предків" Михайла Коцюбинського, який відображає життя гуцулів і сповнений унікальних українських реалій, обрядів та фольклору. У цьому творі перекладачі часто стикаються зі складнощами передачі українських слів, таких як "аркан", "вуйко", "морока", що несуть особливі конотації і відображають гуцульську культуру.

"Аркан" – традиційний гуцульський танець та водночас символ єднання і сили громади. При перекладі на інші мови часто доводиться залишати це слово в оригіналі або супроводжувати його поясненням, щоб передати значущість цього танцю для культури. "Морока" – у творі означає певний стан психічної пригніченості, тривоги. Це слово має сильні культурні конотації, тому перекладачі намагаються пояснити його або використати наближене поняття, наприклад, "таємничий страх", але це все одно не повністю передає первісний зміст.

Іншою особливістю є локалізація, яка може сприяти кращому розумінню тексту новою аудиторією, але й призводити до втрати культурної ідентичності. Деякі переклади навмисно спрощують текст або змінюють культурно-специфічні елементи, аби зробити його зрозумілим для широкої аудиторії, що може призводити до "універсалізації" тексту.

У багатьох англомовних перекладах арабських казок з "Тисячі і однієї ночі" частину культурних деталей було спрощено, щоб наблизити казки до сприйняття західного читача.

Отже, літературний переклад є складним і багатогранним процесом, який поєднує мовну майстерність, культурне розуміння та творчий підхід. Він є не лише механічною заміною слів з однієї мови на іншу, але й мистецтвом передання емоцій, стилю та індивідуальності оригінального тексту.

Успішний літературний перекладач має враховувати особливості культурного контексту, мовні нюанси, жанрові особливості та стиль автора, щоб зберегти автентичність твору та його емоційний вплив на читача.

З теоретичної точки зору, літературний переклад вивчає методи та підходи, які дозволяють досягти максимальної точності та відповідності оригіналу. Практичний аспект полягає у застосуванні цих теорій у конкретних перекладацьких рішеннях, де перекладач часто має балансувати між буквалізмом і творчістю, вибираючи найкращі способи передачі сенсу і стилю оригіналу. Отже, літературний переклад є не тільки актом міжмовного спілкування, але й творчим процесом, який сприяє культурному обміну, збагаченню світової літератури та взаєморозумінню між народами.

ЖІНОЧИЙ РОМАН XXI СТОЛІТТЯ: ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ ЕМОТИВНОСТІ

Валерія ЗАРЕЦЬКА
Оксана ГЕРАСІМОВА

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

У XXI столітті жіночий роман стає важливою формою літератури, яка відображає не лише емоційний світ сучасної жінки, а й суспільні зміни, пов'язані з питаннями гендеру, рівності, свободи вибору. У таких текстах розкриваються аспекти особистісного зростання, соціальних викликів, з якими стикається жінка в умовах глобалізації та змін традиційних ролей. Ці твори формують новий дискурс, що звертає увагу на важливість емоційного зв'язку між автором, текстом і читачем, збагачуючи літературознавчий аналіз. Аналіз засобів емотивності, які визначають глибину емоційного впливу, є необхідним для розуміння художніх інструментів, що залучають читача до співпереживання та рефлексії.

Емотивність у літературознавстві – це категорія, яка визначає здатність тексту викликати емоції у читача, передавати емоційні стани персонажів або автора, а також створювати емоційний фон твору. Цей термін стосується як змістового, так і формального аспекту тексту, підкреслюючи, як за допомогою художніх засобів та мовних структур створюється емоційний вплив.

Емотивність у літературному творі реалізується через кілька ключових аспектів:

мовні засоби: до них належать епітети, метафори, порівняння, інтонаційні структури, використання емоційно забарвленої лексики, що викликає певні почуття або настрої у читача;

сюжет і конфлікт: події та конфлікти в творі часто спеціально побудовані так, щоб викликати емоційну реакцію, співпереживання, тривогу, радощі чи сум;

характеристика персонажів: емотивність проявляється через внутрішні монологи, емоційні діалоги, думки та переживання героїв, які читач може інтерпретувати і відчути на особистісному рівні;

структура наративу: специфічні композиційні рішення – напруження, кульмінація, несподівані повороти – також є частиною емотивної стратегії твору.

Емотивність не обмежується лише безпосереднім викликом емоцій; вона також відображає взаємодію читача з текстом, активізуючи його уяву, співпереживання та осмислення. У контексті сучасного жіночого роману

емотивність часто служить важливим елементом для створення глибшого емоційного зв'язку між персонажами та читачами, акцентуючи увагу на внутрішньому світі героїнь та їхньому емоційному розвитку.

Отже, емотивність – це ключовий інструмент впливу на читацьке сприйняття та розуміння художнього твору, що додає глибини і змістовності літературному тексту.

Тлумачення поняття емотивності у літературознавстві може варіюватися залежно від наукового підходу і дисциплінарного контексту. До прикладу, у рамках лінгвістики емотивність досліджується як частина комунікативного акту, коли емоції передаються через мовні засоби. На думку таких дослідників, як І. Р. Гальперін та В. І. Шаховський, емотивність пов'язана з виразними засобами мови – емоційно забарвленою лексикою, стилістичними прийомами (метафорами, епітетами, повтореннями) та інтонацією. Шаховський виділяє емотивність як категорію, що базується на експресивних функціях мови, тобто здатності мовних елементів передавати емоції на різних рівнях мовної структури.

За думкою психологів та психолінгвістів, емотивність тексту відображає емоційні переживання, які текст викликає у читача або які переживають герої. Згідно з теоріями С. В. Кодзасова, емоції у художньому тексті передаються через особливості стилю автора і структуру наративу, що сприяє емпатії та емоційній взаємодії читача з персонажами.

У літературознавстві емотивність розглядається як елемент художньої композиції, що допомагає створювати емоційний вплив на читача. М. Бахтін відзначає, що емоційний відгук читача є важливою складовою сприйняття твору, а емотивність визначає характер взаємодії між читачем і текстом. Зокрема, у жіночих романах емотивність служить основою для розкриття глибинних психологічних переживань героїнь.

У контексті когнітивної поетики емотивність аналізується як результат когнітивних процесів сприйняття та інтерпретації емоційних станів, описаних у тексті.

У сучасних дослідженнях, таких як роботи Лізи Фельдман Барретт, емотивність в художньому творі розглядається як частина ширшого наративного впливу, що комбінує емоційні, когнітивні та сенсорні аспекти взаємодії читача з текстом. Вона акцентує увагу на тому, як наратив формує емоційні очікування та переживання, використовуючи різні художні прийоми.

Отже, емотивність – це багатогранне поняття, що охоплює різні аспекти тексту: мовні засоби, емоційну структуру, вплив на читача та психологічні механізми сприйняття. Усі ці підходи сходяться в тому, що емотивність є важливим інструментом створення емоційного впливу у художній літературі.

THE ROLE OF LANGUAGE IN SHAPING LITERARY CHARACTERS

Hanna KOSTOVYAT

Uzhhorod National University,
Uzhhorod, Ukraine

Language serves as an important instrument used by authors to create literary characters. It not only conveys meaning but also functions as a means of shaping the uniqueness of each character. The choice of vocabulary, syntactic structures, and the balance between formal and informal expressions form a linguistic portrait that reflects the character's personality, social status, and emotional state.

Through language, characters convey their individual traits and voices. Speech patterns, including word choice, rhythm, and intonation, create an authentic image of the character and help readers better understand their inner world. Dialogues reveal not only interactions between characters but also their emotions, intentions, and social contexts. Expressive devices such as metaphors and similes add symbolic and thematic depth to dialogues.

Characters' language also reflects their cultural and historical roots. The use of dialects, regional expressions, and stylistic techniques adds authenticity, allowing readers to immerse themselves in a specific socio-cultural setting. Moreover, the evolution of characters' speech can demonstrate their personal or educational growth, showcasing changes in worldview or adaptation to new conditions.

The intellectual traits of characters are revealed through their use of language. The complexity of syntax, precision in word choice, and speech style can indicate their level of education and intellectual development. For example, more complex language suggests deep thought, while simplicity may signal a desire for clarity and accessibility.

The emotional dimension of characters is also conveyed through language. Skillful use of literary devices, such as imagery, creates a profound emotional connection between the text and the reader, allowing the latter to experience the characters' emotions as if they were their own. This approach makes characters more realistic and relatable.

Language is a fundamental tool for creating literary characters. It shapes their image, reveals their emotions and individuality, and situates them within a specific socio-cultural context. Through this, characters gain depth, becoming not just part of the narrative but also vehicles for the ideas the author seeks to communicate to the reader.

Furthermore, language serves as a vehicle for thematic exploration and narrative progression. By embedding linguistic nuances in characters' dia-

logues and monologues, authors create layers of meaning that resonate with broader themes of the work. For instance, characters with contrasting speech patterns can symbolize societal dichotomies, such as wealth and poverty, tradition and modernity, or oppression and freedom. This linguistic contrast not only highlights individual differences but also underscores the social dynamics and tensions central to the narrative.

In addition, language reveals the psychological complexity of characters. Subtle shifts in tone, vocabulary, and rhythm can indicate changes in mood, internal conflict, or unspoken thoughts. For example, a character's fragmented sentences or frequent pauses might reflect anxiety or hesitation, while fluent, ornate speech can signify confidence or arrogance. The interplay between what characters say and how they say it often provides insight into their inner struggles, helping readers uncover motivations and fears that drive their actions.

The interplay of language and symbolism in character development is another critical aspect. Authors often use metaphoric or symbolic language in characters' dialogues to foreshadow events, reveal hidden desires, or connect personal experiences to universal truths. Such devices enrich the text, inviting readers to engage with the narrative on a deeper level and interpret the significance of the characters' words beyond their literal meaning.

Moreover, language can act as a temporal and spatial marker, anchoring characters within a particular historical moment or geographic region. The inclusion of era-specific jargon, regional idioms, or cultural references situates characters within a distinct socio-historical framework, making their experiences more relatable and authentic. For instance, a character's use of obsolete expressions might evoke nostalgia or emphasize the contrast between past and present.

As characters interact, their linguistic exchanges often mirror the power dynamics and relationships within the story. Politeness strategies, interruptions, and the use of formal or informal registers in dialogue reflect hierarchies, respect, or familiarity among characters. These linguistic choices allow authors to subtly portray conflicts, alliances, and transformations in relationships without overt exposition.

Lastly, language is instrumental in engaging the reader's imagination. Through vivid descriptions, unique voices, and authentic dialogues, characters come alive, transcending the page to become vivid, relatable entities. By carefully crafting each word, authors enable readers to not only observe but also inhabit the world of the characters, fostering an intimate connection that makes the narrative more impactful and memorable.

Thus, the strategic use of language in literature transforms characters from mere participants in a story into complex, multi-dimensional figures. It serves as a bridge between the text and the reader, enriching the narrative and ensuring that the characters remain vivid and enduring long after the final page is turned.

АВТЕНТИЧНИЙ САД В МОРІ СУЧАСНОЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРОЗИ. ЗРАЗОК КАТАЛОНСЬКОГО ДОСВІДУ

Володимир КРАМАР

Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна

Література Каталонії рідко стає об'єктом наукового пошуку в Україні. Сьогодні існують лише поодинокі розвідки О. Пахльовської, І. Дзюби, Р. Харчук окремих творів найвідоміших письменників країни. Окрім того, дослідження каталонської прози в Україні зазвичай здійснювалися в контексті ширших студій з порівняльного літературознавства та європейської літератури. Популярністю серед читачів користуються твори Жауме Кабре́ "Голоси Памано", тетралогія Карлоса Сафона "Цвинтар забутих книжок", а також письменників старішої генерації – Мерсе Родореди, Фолка-і Карамази.

Історичний розвиток України і Каталонії був багато в чому схожий у плані протистояння зовнішній експансивній культурі заради збереження власної ідентичності. Завдяки цьому тематика та поетичні елементи прози двох країн мають багато спільних рис. Аналіз поетичних особливостей каталонського роману як і такі компаративістські студії з українською прозою вбачаються актуальними, оскільки поглиблюють розуміння гуманітарних процесів у культурах, що перебувають під нав'язливим впливом сусідніх держав.

У 1966 році виходить у світ третій роман всесвітньо відомої каталонської письменниці Мерсе Родореди "Сад біля моря" [1]. У цьому творі ставляться традиційні для письменниці проблеми любові та смерті, що подаються крізь призму особистих та родинних взаємин героїв. Жадання любові, що в попередніх романах тлумачилось як рятівний засіб для особистості перед навалою світу в "Саді біля моря" відкидається: натомість перед персонажами ставиться нова, але, на думку автора, єдино важлива й об'єктивна проблема – турбота смерті. Прагнучи проголосити новий зміст, Мерсе Родореда перебудовує структуру сюжету. Переорієнтація техніки твору на поширений в Іспанії роман внутрішнього монологу здійснена автором без належної уваги до естетичної гармонії, характерна для письменниці вишуканість художньої форми наче витискується ідейним змістом.

Йдеться в романі про те, як група молодих заможних барселонців – "зайвих людей" – проводить декілька літніх сезонів в маєтку на березі моря. Імпульс до розвитку сюжету надає інтрига, в окремих місцях з елементами детективного розслідування, що розбудовується навколо двох романтичних образів колишніх закоханих – Євгені та Розмарії.

Про все ми дізнаємося з розповіді старого садівника, який опікується садибою. Твір стилізовано під усну народну оповідь, казку з "Тисячі та однієї ночі", де є розкішний палац, красиві героїні, екзотичні тварини, а садівник – це власне казкар. Мерсе Родореда бере свій роман у підкреслено фольклорні рамки, щоб відокремити його від структуралістського роману "Острів", який виразно почав заявляти про себе в іспанській літературі на початку 60-х років [2]. Між романами "Острів" і "Сад біля моря" існує багато спільного в підході до естетичної будови, вибору образної системи та сюжету. Але, якщо проблематика іспанської течії замикалася лише на глибоко національній, конкретній трактовці проблеми інтелігенції у Франкістській Іспанії, то у каталонтської письменниці трагедія існування подана глобальніше – як наслідок, соціальний вияв глибинної екзистенційної пустки для індивіда будь-якої верстви суспільства. М. Родореда через аналіз особливих прикмет особи прагне знайти ту точку, де людина перетинає межу гріха, свідомо порушує одну із заповідей біблійної моралі.

З більшістю героїв роману це трапляється в дитинстві, коли вони зраджують любові або батьківщині. Тепер ці зайві люди грають в пусту гру адюльтерів та календарних розваг, оточують себе плетивом напівправди і лестощів. Коли людина на користь зовнішніх проявів світського етикету цурається своїх особистих уподобань та національних традицій або навіть просто виявляє байдужість до цих якостей, на неї чекає кара самотності і забуття, що в контексті твору дорівнює смерті.

Євгені постає єдиним з героїв, хто не перетинає межу гріха, він сам виявляється жертвою, адже був зраджений Розмарією, дівчинкою, що жила по сусідству, а тепер стала дружиною володаря маєтку. Боротьба Євгені, дорослої дитини, за своє щире кохання становить центральну сюжетну лінію роману і може розглядатись як одна із форм тієї "жадоби любові", яка була властива попередній творчості Мерсе Родореди. У творі "Сад біля моря" конфлікт добра і зла завершується трагічно – самогубством позитивного героя. Умовно кажучи, проблемна вісь "світ- особистість" перетворилась на вісь "сучасне – недосяжне минуле", де сучасне отримало найагресивнішу ознаку "чужинності", а минуле – позитивну ознаку "дитинності".

У середині 60-х років творчою свідомістю Родореди опановують ті ж почуття зневіри і розчарування, які охопили думки переважної більшості інтелігенції Каталонії. Економічна та соціально-політична стабілізація режиму Франко, поступове відкриття клапанів у національних проблемах призвели до того, що країна пристосувалась до прогресу без елементарних свобод. Ця історична реальність зумовила злам у творчості письменниці. Життя персонажів роману "Сад біля моря" подане як невпинний рух до смерті, спалахи ностальгічної туги, що деколи опановують позитивними персонажами, вже не в змозі подолати стіну одвічної кривди, що панує у Всесвіті.

Проблему вибору в цьому творі каталонська письменниця вирішила в песимістичний спосіб що, однак, не принижує естетичної ваги роману. Протагоніст і простір у ньому подані як нероздільна субстанція, одвічна сполука людини і землі, непідвладна поверховим часовим впливам. Тут розкривається не стільки глибинні якості психіки героїв чи фундаментальні засади будови світу, а втілено взаємодію традиційного та нового. Домінуючим елементом поетики стає поняття землі – як усього ідейно-проблемного комплексу, пов'язаного з європейською "літературою ґрунту", так і власне художній простір як структурний елемент.

Будова і якості художнього простору залишаються незмінними. Це дуже невелика, навіть викривлена місцевість, ізольована від решти світу. Існування головних героїв, як і всіх загалом сюжетних компонентів, неможливе поза її межами. Тому вона сприймається як метафора суттісних характеристик протагоніста, такого ж скутого, чия свідомість є розщепленою і деформованою. Художній простір певною мірою стає "модифікатором" дій протагоніста, і не за недостатністю психічної мотивації, а через концепцію людини: виведіть персонаж за межі цього умовного Макондо, і його тіло враз омертвіє, а свідомість втратить джерело рятівних спогадів. Схожої мети і схожими засобами досягали письменники напрямку іспанського "гоїзму" [3], але, якщо їх вабила типовість національної свідомості, то Родореду в романі "Сад біля моря" цікавить особливе каталанського індивіда, іншими словами – національний сад в морі Піренейської культури.

Список використаних джерел

1. Rodoreda M. Jardin junto al mar. Barcelona : Edhasa, 2004. 264 p.
2. Terry A. Catalan literature. London : Ernest Benn, 1972. 136 p.
3. Buckley R. Raices tradicionales de la novela contemporanea en Espana. Barcelona : Edicions 62, 1982. 243 p.

GREENCADEMY PROGRAMME AS A MEANS OF STUDENTS' SELF-DEVELOPMENT

Kateryna NAHORNA
Ilona ORDYNSKA

Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi, Ukraine

Youth exchange programmes have already become an integral part of modern curricula. Such programmes give thousands of young people the opportunity to experience life in other cultures and gain new understanding of the world through travel abroad [1; 2]. Youth exchange programmes offer a multitude of benefits for participants, communities, and societies as a whole. Here are some key advantages:

1. Cultural Understanding: Participants gain firsthand experience of different cultures, helping to foster tolerance and appreciation of diversity.

2. Personal Development: Youth exchange encourages personal growth, independence, and confidence as young people navigate new environments and challenges.

3. Language Skills: Immersion in a different country often leads to improved language abilities, as participants practice speaking with native speakers.

4. Global Networking: Participants build international friendships and professional networks, which can be valuable for future collaborations and opportunities.

5. Skill Development: Many programs focus on leadership, teamwork, and communication skills, equipping young people with tools they can use in their future careers.

6. Empowerment: Young people often feel more empowered to take initiative and contribute positively to their communities after gaining new perspectives.

7. Community Engagement: Exchange programs encourage participants to engage with local communities, fostering a sense of social responsibility.

8. Increased Employability: The international experience can enhance resumes, making participants more attractive to potential employers.

By participating in youth exchange programs, individuals can make a positive impact on their lives and the lives of others, building a more interconnected and understanding world. Different programmes are launched to build a trans-European network of organizations and institutions to activate, professionalize and connect young people as multipliers and founders of ini-

tiatives so that they can develop practical methods and programmes to implement them.

Greencademy programme in Eisenach (Germany) is a learning platform focused on promoting sustainable practices and the transition towards a greener future. It offers courses, workshops, and resources to educate individuals and organizations on environmental issues, renewable energy, conservation, and other related topics. The programme plays a crucial role in supporting the green transition by equipping people with the knowledge and skills needed to make environmentally conscious decisions and contribute to a more sustainable world.

The participants from 22 countries were reunited in a 5-days training course to address the challenges of green transition, particularly from transition to sustainable agriculture, and to address the barriers that hold young people back to take part in the green transition by developing a network of professionals across Europe. The participants shared their expertise and best practices, created synergies and worked on a personal and group level to develop and nurture a network. The sessions touched such topics: regenerative and holistic management, challenges on the transition to sustainable agriculture through a design thinking workshop, creating a context and a sharing purpose for the network, team-building. The major methods of work were: brainstorming together on ideas; debates; presentations.

In the long term, the international network will enhance the quality of green professionals and empower them to actively strengthen young people's sense of initiative, advocacy, and entrepreneurship mindset to position them at the forefront of the green transition.

Thus, the basic aim of the training course was to bring together motivated multipliers (students, youth workers, professors and mentors) who are working in the field of sustainable agriculture and exchange their best practices on how to support young people to assert themselves in the field of green solutions.

The target group comprised educators, trainers, coaches, students, mentors from startup incubators or workers from the public sector, foundations that work directly with young people in the topics of green transition or sustainable agriculture.

Students are the ultimate beneficiaries who benefited from the professional development and improved quality of their work. They will then be able to share the outcomes of the project and apply them into practice.

Besides, the participants of the programme were able to combine educational process with exciting excursions as Eisenach is indeed a significant landmark in Germany. Located in the state of Thuringia, Eisenach is known for its rich history, stunning architecture, and cultural heritage. It is home to several historical sites, including Wartburg Castle, where Martin Luther

translated the New Testament into German, and the birthplace of Johann Sebastian Bach. Eisenach's picturesque old town, charming streets, and vibrant cultural scene make it a popular destination for tourists and history enthusiasts alike.

Consequently, participation in such programmes gives students the possibility not only to assert themselves in different fields of knowledge, develop soft skills, develop and nurture networks, but also expand worldview, get aesthetic pleasure from visiting historical monuments and cultural sites.

References

1. Erasmus+ Youth Exchanges. URL: https://www.facebook.com/groups/erasmusplusyouthexchanges/

2. Lions Clubs International. URL:http://www.lions.org.ua/en/programs/youth-exchange-en/

LEGAL TERMINOLOGY IN TO KILL A MOCKINGBIRD: ITS CONTRIBUTION TO THE NOVEL'S THEMES AND MESSAGES

Kateryna TOVSTYHA

Berlin International University of Applied Science Graphic design & visual communication

Maiia KARPUSHYNA

Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, Khmelnytskyi, Ukraine

Harper Lee's novel To Kill a Mockingbird explores critical social issues like racial inequality, justice, and moral awareness in Maycomb, Alabama. The narrative focuses on the trial of Tom Robinson, a black man who is falsely accused of rape. In a courtroom drama, legal terminology significantly contributes to the themes and ideas of the novel. This study aims to demonstrate the profound influence of legal language in To Kill a Mockingbird by examining its impact on characters, its portrayal of the legal system, and its exploration of social values.

Legal terminology in the novel highlights the complexities of justice and injustice. As the trial unfolds, terms such as prosecutor, defense attorney, and evidence are closely woven into the narrative, emphasizing the formalities and procedures of the courtroom. These terms immerse readers in the legal environment, encouraging reflection on the fairness and objectivity, or lack thereof, in the justice system.

Moreover, the analysis of legal terminology in the novel underscores the prevailing power dynamics in the society of Maycomb. Words such as judge, jury, and verdict reflect the power wielded by those in authority while highlighting the vulnerability and marginalization of the disadvantaged. Legal language highlights systemic inequalities that perpetuate injustice, particularly in the racial context of the novel.

Language serves as a vital communication tool in To Kill a Mockingbird. The deliberate and strategic use of legal terminology by characters such as Atticus Finch, the lawyer in Harper Lee's To Kill a Mockingbird, emphasizes language's critical role in shaping public perceptions and influencing the outcome of legal proceedings. Atticus uses precise legal language not only to convey the complexity of the law but also to challenge society's prejudices and superstitions. His thoughtful language helps jurors and residents move beyond their deeply held beliefs, illustrating how effective communication can affect justice and moral understanding in a society struggling with deep-rooted racism and inequality.

During the cross-examination of witnesses, Atticus uses legal terminology to undermine the credibility of the prosecution case. He uses terms such as contradiction, inconsistency, and reliable testimony to expose flaws and inconsistencies in the prosecution's arguments and evidence. Atticus uses carefully chosen words to present a strong defense while challenging the prejudices of the jury, the town, and the readers. His legal language serves as a vehicle for moral and ethical debate, forcing both characters and readers to confront their prejudices and challenge the social norms of the time.

Atticus presents expert testimony to substantiate his defense and effectively challenge the prosecution's allegations. He uses terminology such as forensic evidence, medical examination, and scientific analysis to illustrate that the evidence supports Tom Robinson's innocence. By introducing expert witnesses and emphasizing their professional expertise, Atticus builds credibility and persuades the jury to consider an alternative narrative.

The novel also references legal documents, such as indictments, warrants, and court records. These documents serve as crucial evidence and contribute to developing the plot and exploring legal themes.

Atticus's closing statement is crucial to influencing the jury. He uses legal terms such as equality, the integrity of the legal system, and moral responsibility to appeal to the jury's sense of justice. In this context, he encourages the audience to adhere to the principles of fairness and equality. Atticus presents a compelling argument that the evidence substantiates Tom Robinson's innocence and implores the jury to transcend their biases to get a square deal for the defendant.

In To Kill a Mockingbird, the narrative is told primarily through children's eyes, particularly Scout and Jem, who use simple, childlike language in their expressions. Despite this simplicity, they learn fundamental legal concepts through their interactions with Atticus and the important events surrounding the trial of Tom Robinson.

Atticus Finch's children, Scout and Jem, often utilize legal terminology and concepts gleaned from their father's profession as a lawyer. This exposure influences their understanding of the world, allowing them to articulate complex ideas about morality, justice, and empathy daily. For instance, they often draw parallels between the courtroom proceedings they observe and the moral lessons they learn from their father. Through their discussions and interactions, they wrestle with complex ethical dilemmas, illustrating how deeply the values of fairness and compassion are ingrained in them. Ultimately, their use of legal language serves not just as a reflection of their father's influence but also as a powerful tool for exploring and expressing fundamental human principles.

Atticus teaches Scout to consider things from other people's perspectives. She often echoes his sentiments using legalistic phrases, such as walk-

ing in someone else's shoes. This legal metaphor emphasizes understanding and compassion, the core tenets of Atticus's beliefs.

During her conversations with Atticus and after observing the trial, Scout shows interest in what evidence is and how it affects the jury's decision. Although she does not use the term evidence directly, her questions and observations indicate that she is trying to understand the concept.

As for Jem, he expresses his disappointment with the jury's decision. He says that the jury's verdict seems unfair, reflecting his understanding of the jury's role in establishing justice.

Atticus tells Scout and Jem that killing a mockingbird is a sin because they do no harm and only provide beauty through their songs. This conversation helps to solidify the metaphor, illustrating the broader themes of innocence and the moral imperative to protect those who are vulnerable. The metaphor is central to the novel, representing characters like Tom Robinson and Boo Radley, who, despite their goodness, face injustice and suffering.

In addition to its direct impact on the characters and the trial, the legal terminology in To Kill a Mockingbird catalyzes a broader social commentary. By exploring the flaws and biases of the legal system, the novel exposes broader social issues of racial discrimination, inequality, and the struggle for justice. The legal language becomes a lens through which readers can critically analyze the systemic injustice in society and reflect on their role in fighting and destroying repressive structures.

Thus, the legal terminology in To Kill a Mockingbird goes far beyond just courtroom scenes. It is a powerful tool that contributes to the novel's exploration of justice, power, morality, and social issues. By exploring the impact of legal language on the characters, the portrayal of the legal system, and the broader social commentary, this article seeks to illuminate the profound significance of legal terminology in shaping the themes and messages of this literary classic. Further research will focus on the symbolism of key visual elements of the novel, such as Atticus Finch's glasses, Scout's outrageous outfit, the ghostly presence of Boo Radley, the mockingbird himself, and images of the city – its old buildings, dusty streets, and courthouse – that can contribute to the themes of innocence and morality.

References

Lee H. To Kill a Mockingbird. URL: https://ia902807.us.archive.org/25/items/dli.bengal.10689.12863/10689.12863.pdf

Зміст

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ 4

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Заступник ректора (проректор) з наукової роботи Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького доктор педагогічний наук, доцент полковник Сергій БІЛЯВЕЦЬ..... 5

СЕКЦІЯ № 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА
SECTION # 1. TOPICAL ISSUES OF MODERN PHILOLOGY AND TRANSLATION STUDIES

БАРАНОВА Світлана, МАЦУЄВА Анастасія
Теоретичні основи маніпуляцій у дискурсі 6
BAČYNSKÁ Darja, CHAMAZIUKOVÁ Oľha
Idiómy v slovenčine a ich používanie v odbornej činnosti 9
БЕВЗ Ольга, КУСТОВСЬКА Ірина
Метафора як засіб комунікації для впливу на громадську думку 12
БЕРЕЗОВСЬКА Юлія, ЛЕСИГАНИЧ Олена, МИЧКОВСЬКА Ванда
Сучасні тенденції у польській літературній мові 15
БУНЕЧКО Артур, БАЧИНСЬКИЙ Роман
Практичний досвід послідовного військового перекладу у контексті співробітництва з країнами НАТО 18
VAKHOVSKYI Vadym, VAKHOVSKYI Dmytro, NASARENKO Natalia
Translation of scientific and technical texts 21
ВЕЛІСЕВИЧ Дарина
Особливості перекладу військово-стратегічної інформації з іноземних джерел в Україні в умовах війни 23
ГЕРАСІМОВА Оксана
Труднощі перекладу науково-фантастичних творів 27
ДАВИДЮК Юлія, ТАІБОВА Венера
Відтворення алітерації у перекладі поезії Емілі Бронте 30
DUDNYK Yana, SNITSA Tetiana
The challenges of translating official documentation..... 33
ДЕМИДКО Дмитро, ЛИМАН Руслан, ВАСИЛЮК Ярослав
Психолінгвістичні аспекти викладання англійської мови військовослужбовцями у системі індивідуальної підготовки..... 36
ДМУХОВСЬКА Альона, КУСЯК Людмила
Мистецтво перекладу: виклики та дилеми художнього тексту 40

ЖИВУЛІН Віктор, ІСАЄВА Ілона
Жанри військових текстів з точки зору перекладу 42
ZHYVULIN Viktor, IVANOV Ihor, MISHCHYNSKA Iryna
Handling paronyms in English 47
ЖИДЕНКО Тамара
Оказіоналізми в сучасній німецькій мові 49
ЗМИСЛА Софія
Структурний аналіз термінів тактичної медицини
в українській та англійській мовах 51
ІВАШИНА Ольга
Українська мова для іноземних студентів 55
ІВАНЧЕНКО Марія, РИБАК Вікторія
Оособливості перекладу англійських термінів зброї 58
КОНДРАТЮК Олександра, БЕЦ Юрій
Проблеми синтаксичної адаптації та граматичних трансформацій
у турецькій мові 61
KONDRATIUK Oleksandra, LESYGANYCH Olena, MISHCHYNSKA Iryna
Changes in word meanings in English 64
КОВАЛЬЧУК Іван, ТРУШ Аліна
Сучасна військова філологія: проблеми та перспективи
мовної підготовки в умовах війни 66
КУХТЄЄВ Гліб-Георгій, ПАЛАГНЮК Марко
Лінгвістичні основи економії в синтаксисі розмовної мови 70
ЛАВРЕНЮК Вікторія, КУСТОВСЬКА Ірина
Постредагування перекладача під час автоматичного перекладу 72
ЛИТВИНСЬКА Тетяна
Жанрово-стильова специфіка військового перекладу 75
ЛИСЯК Денис, ОРДИНСЬКА Ілона
Роль евфемізмів у ведені інформаційних кампаній
(на матеріалах ЗМІ) 78
МАГАСЬ Любов
Евфемізми як засіб політичної маніпуляції 80
МАКОДЗЬОБ Анастасія, КУСТОВСЬКА Ірина
Труднощі перекладу культурно маркованої лексики 83
МАЛАНЮК Марія
Перекладацькі трансформації при відтворенні концепту “danger”
в англо-українських текстах телерадіокомпанії BBC 85
MANIAKOVA Vladislava
Annotation der gesprochenen sprache: moderne ansätze und werkzeuge 87
MITKINA Yevheniia, HUTSAL Dmytro
Foreign elements in Ukrainian military terminology 90

НАЗАРУК Анастасія, БАГРІЙ Ганна
Гендерні особливості вираження емоційної експресії (на основі художнього твору “Піщаний замок” Айріс Мердок) 93
PALCHEVSKA Oleksandra, HUBYCH Petro
Corpus-based terminology analysis of institutional and instructive fire and rescue texts in English, Polish and Ukrainian languages 96
ПОДЗИГУН Анна, ЯНКОВЕЦЬ Олена
Сленг у сучасній комунікації: види та особливості 98
ПРИХОДЬКО Ганна, ЯНКОВЕЦЬ Олена
Інтеракційний спосіб аргументування оцінки 100
ПРИХОДЧЕНКО Олександра, ЯНКОВЕЦЬ Олена
Підходи до дослідження емоцій у лінгвістиці 103
ПРОЦЮК Юлія, КУСТОВСЬКА Ірина
Переклад художньої літератури: збереження стилю та авторської індивідуальності 107
САВЧУК Діана, КУСТОВСЬКА Ірина
Лексико-граматичні характеристики заголовків у соціальних медіа 110
СТАНІСЛАВОВА Людмила, БАГРІЙ Ганна
Стратегії перекладу – історія і сучасність 114
STRYMBITSKA Anna
Translation of specialised (military) texts as an actual issue of modern translation studies 117
USTYNSKYI Yaroslav, USTYNSKYI Sviatoslav, KUSIAK Liudmyla
Unique challenges in translating fiction 120

СЕКЦІЯ 2. ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧІ СТУДІЇ
SECTION # 2 LINGUISTIC AND COUNTRY STUDIES

БАБЧИНСЬКА Анастасія, РЕМБАЧ Ольга, КУСТОВСЬКА Ірина
Вплив германських племен на становлення англосаксонського суспільства Британії 123
БУЦЬ Дарина
Інтеграція турецьких топонімів як культурного контексту у викладанні турецької мови для майбутніх офіцерів-прикордонників 127
ГОЛУБНИЧИЙ Кирило, ОРДИНСЬКА Ілона
україна в період війни: підтримка країн НАТО та Євросоюзу 129
IVASHKOVA Maria, SNITSA Tetiana
The role of international student exchange program in developing professional intercultural communication 131
IVANOV Vadim, SHEVCHUK Oleksandra
Air superiority and close air support as a new way to fight war 134

КОЛОДІЙ Анна, КУСТОВСЬКА Ірина
Лінгвокультурні маркери американського гумору
(на матеріалі американського телесеріалу “Friends”)..... 137
МАМРИЧ Анна-Марія, ОРДИНСЬКА Ілона
Особливості позначення соціальних ролей у британському
та американському варіантах англійської 141
МАТІЯШ Людмила, ЯНКОВЕЦЬ Олена
Вищі військові навчальні заклади Німеччини:
загальна характеристика..... 144
НАУМКІН Михайло
Вплив розбіжностей між літературною
та розмовною англійською на засвоєння мови..... 146
НИЧИПОРУК Юлія
Кельтська топоніміка як відображення соціокультурних та історичних
трансформацій на британських островах..... 148
ПОМАЗАН Ігор
“ΔΕΚΤΗΡΟΣ ΑΚΡΟΑΜΑ...” Андрія Римші та “Вђршђ на жалосный погреб...”
Касіяна Саковича: два поетичні виміри мілітарної еліти 151
ПРИХОДЬКО Маргарита, КУСТОВСЬКА Ірина
Роль шотландської мови скотс у національній культурі
жителів Британії..... 155
SAMOILENKO Oleksii, KRAMARENKO Evgen, PETRAȘ Anjela
Istoria poliției de frontieră a României..... 158
ХОПТЯР Даніїла, ОРДИНСЬКА Ілона
Офіцерські звання збройних сил Сполучених Штатів Америки,
Великої Британії та України: аналогія та сучасні тенденції 160
РЕМБАЧ Ольга, ЧОРНА Маргарита, КУСТОВСЬКА Ірина
Римське завоювання Великої Британії: вплив на мову та культуру 164
SHEVTSOV Vadym, MISHCHYNSKA Iryna
Nited kingdom assistance to Ukraine 168
SHEVTSOV Vadym, MARUSCHAK Maksym, PETRAȘ Anjela
Analiza situației operative și măsuri de asistență umanitară
în primele zile de război în Ucraina 170
ЮСЬКОВА Софія, ОРДИНСЬКА Ілона
Фонетичні особливості англійського діалекту бруммі 172

СЕКЦІЯ № 3. ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА КОМУНІКАЦІЯ
SECTION # 3. PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATION

АНДРОСЮК Ігор
Особливості міжкультурної комунікації військових
під час міжнародних навчальних курсів 174

БАБЧИНСЬКА Анастасія, КУСТОВСЬКА Ірина
Стратегії ефективного ведення переговорів іноземною мовою 177
BACHYNSKA Dariya, MISHCHYNSKA Iryna
Specific features of professional communication
in border guard service of Ukraine..... 180
БЕРЕЗОВСЬКА Юлія, МИСЕЧКО Ольга
Роль іншомовної комунікації у формуванні компетентностей
офіцерів-прикордонників для співпраці з міжнародними партнерами... 183
БЕРЕЗОВСЬКА Юлія, ЯНКОВЕЦЬ Олена
Сучасні підходи до іншомовної підготовки у сфері національної безпеки
в умовах євроатлантичної інтеграції 186
GAVLOVYCH Nina
Professional foreign language communication: military interpreting
in the context of russo-ukrainian war..... 188
HRYSHCHUK Yuliia, KRAVCHUK Andrii, VELYCHKO Olena
Using multimedia technologies to develop foreign language communicative
skills for officers of the armed forces of Ukraine..... 193
ДЕРЯГІН Олександр
Трансформація смислів англомовних цитат
у військовому дискурсі 196
КІНДЗЕРСЬКА Анастасія, КАРПУШИНА Майя
Евфемізми в політичній риториці Трампа та Гарріс:
компаративний аналіз дебатів 10.09.2024..... 199
КІТНІК Ірина
Використання wordwall як інтерактивного інструменту для викладання
англійської мови офіцерам-прикордонникам в умовах інтенсивної
англомовної підготовки..... 203
КІТНІК Ірина
Англійська мова як засіб соціальної реінтеграції та особистісного розвитку
ветеранів та ветеранок російсько-української війни
у прикордонному секторі: педагогічні можливості та виклики 207
KONONOVA Daria, KHOLOSTENKO Dmytro
Professional foreign language communication under martial law..... 210
КОВАЛЬЧУК Тетяна, КУРТАНИЧ Ростислав
Недоліки дистанційної освіти з іноземної мови
у вищих військових навчальних закладах України 213
MOROZ Nadia, KRAVTSOVA Viktoria
Formation of professional foreign language communicative competence
of future border guard officers..... 216
КУКАЛЕЦЬ Дар'я, КУСЯК Людмила
Мовна і культурна адаптація: виклики під час перекладу літератури 219

ЛЕВЧЕНКО Артур, ЩЕГОЛЄВА Тетяна
Використання автентичних матеріалів для вивчення військової термінології курсантами НАДПСУ 222
ЛЕЩЕНКО Анжеліка
Упровадження AI для підвищення ефективності викладання іноземних мов у військових навчальних закладах 225
МАЗУРІНА Марта, КУСТОВСЬКА Ірина
Основні аспекти професійної іншомовної комунікаці..... 228
МЕЛЬНИК Анастасія, КАРПУШИНА Майя
Невербальна комунікація прикордонників: вплив сигналів на ефективність..... 231
МУДРА Світлана
Підготовка до професійної мовної комунікації майбутніх офіцерів 233
PILISHEK Svitlana
Challenges of teaching professional terminology in English class 237
ПОЛІЩУК Ольга
Навчання впродовж життя як концепція розвитку іншомовної комунікативної компетентності офіцерів Збройних Сил України 239
ПОЛЯКЕВИЧ Богдана, ПЕТРАШ Анжела
Вивчення мови як інструменту впливу в умовах війни..... 242
ПОСМІТНА Вікторія
Важливість застосування кооперативних комунікативних стратегій у професійній комунікації представників сектору безпеки та оборони ... 244
RYZHCHENKO Olga
Interdisciplinary connections as a guarantee of the effectiveness of the process of teaching a foreign language in a higher technical educational institution 247
SICINSKYJ Maxím, CHAMAZIUKOVÁ Oľha
Odborná komunikácia v cudzom jazyku 250
СЕРГІЄНКО Майя, РЯБЧУК Марина
Іншомовна професійна підготовка військовослужбовців Національної гвардії України..... 253
СІЦІНСЬКИЙ Максім, КАРПУШИНА Майя
Вплив групових занять на настрій та академічну мотивацію..... 255
СОЛОПЕНКО Максим
Роль англомовної версії новинного каналу “Frontliner” у висвітленні війни росії проти України..... 258
ТАРАСКОВ Олексій, БЕЦ Ірина
Поняття та сутність іншомовної професійної компетентності..... 261
KHOMA Iryna
Teaching speaking within the framework of NATO’s Stanag 6001..... 264

ȘEIN Artem, PETRAȘ Anjela
Comunicare profesională în limbi străine 268
KHOMENKO Anastasiia, KRYKUN Viktoriia
The relevance of developing self-study skills
for officers of the armed forces of Ukraine 270

**СЕКЦІЯ № 4. СВІТОВА ЛІТЕРАТУРА.
ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ
SECTION # 4. WORLD LITERATURE.
PROBLEMS OF TRANSLATION OF LITERARY TEXT**

ГЕРЗУН Юлія, ПЕТРАШ Анжела
Культурні особливості, прийоми та трансформації перекладу
легенди “Mioriță” 273
ДОН Анастасія, КАРПУШИНА Майя
Мистецтво літературного перекладу: теорія і практика 276
ЗАРЕЦЬКА Валерія, ГЕРАСІМОВА Оксана
Жіночий роман XXI століття: засоби створення емотивності 280
KOSTOVYAT Hanna
The role of language in shaping literary characters 282
КРАМАР Володимир
Автентичний сад в морі сучасної європейської прози.
Зразок каталонського досвіду 284
NAHORNA Kateryna, ORDYNSKA Ilona
Greencademy programme as a means of students’ self-development 287
TOVSTYHA Kateryna, KARPUSHYNA Maiia
Legal terminology in to kill a mockingbird:
its contribution to the novel’s themes and messages 290

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ, ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА ТА ЛІНГВІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

ІІІ Міжнародна науково-практична конференція

12 грудня 2024 року

Комп'ютерна верстка С. І. Мороз
Відповідальність за достовірність фактів та інших даних несуть автори

Здано до набору 09.01.2025. Підписано до друку 03.03.2025
Формат 60×84/8. Гарнітура SchoolBook
Ум. друк. арк. 34,64. Обл.-вид. арк. 35,76

Видавництво Національної академії
Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3010 від 22.10.2007